

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

5 květen **2006** 26. ročník

- Zajímavosti: **Monseigneur Charles de Bohême** / František Šmahel
- Fejeton: **Setkání s Wilhelmem Pieckem** / Jindřich Lion
- Úvahy: **Salieri aneb Kapka jedu pro Mozarta** / Jiří Beránek
- Ukázky: **Blbec z Xeenemuende** / Josef Nesvadba
Presidentův vězeň / Vladimír Škutina

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**

Informace: Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329

12. 6. v 19:30

Světloňoš – Dokonalá láska – Mlýnek na mouku – Malý svět (čtyři krátké filmy z nejlepší světové studentské tvorby vyznamenané v roce 2004-2005 na Fresh Film Fest v Karlových Varech)

Světloňoš (*Torchbearer*), ČR, 2005, 25 min., sekce: animovaná soutěž, ocenění: hlavní cena.

Režie: Václav Švankmajer, kamera: Martin Štěpánek, scénář: Václav Švankmajer.

Město s rozlehlým bludištěm. Den s nocí se střídají nad Městem s Labyrintem a Slunce s Měsícem se točí ve zdánlivě nikdy nekončícím cyklu. Náhle se tento mechanismus zastaví. Nastane nekonečná noc. V tom okamžiku vstupuje do Labyrintu Hrdina...

Dokonalá láska (*Alright Love*), Německo, 2004, 14 min., sekce: hraná soutěž, ocenění: cena diváků

Režie: Samuli Valkama; kamera: Jorg Grube; scénář: Samuli Valkama; hrají: Valerie Lasserre, Tim Sander.

Mladíkův pohled se střetne s pohledem neznámé dívky projíždějící kolem na eskalátoru. Budou mít ještě šanci se někdy setkat? „Můj cíl jako filmaře je nabízet lidem pocit štěstí.“ Finský režisér se nechal inspirovat nápisem, který ho zaujal na tričku kolemjdoucího a z tohoto okamžiku odvíjel také vlastní způsob fabulace. Pokud v hektickém prostředí velkoměsta pozorně sledujete své okolí, často vám prostřednictvím symbolů a ukazatelů ukáže správnou cestu k vašemu cíli.

Mlýnek na mouku (*Girni / Girni – The Grinding Machine*), Indie, 2004, 22 min., sekce: hraná soutěž, ocenění: hlavní cena.

Režie: Umesh Vinayak Kulkarni; kamera: Manoj Raymond Lobo; scénář: Umesh Viayak Kulkarni; hrají: Madan Deodhar, Renuka Daftardar.

Příběh se sociálním podtextem se odehrává v indické metropoli, kde žije s ovdovělou matkou a nemohoucím dědečkem desetiletý Samir. Matka se rozhodne vyřešit tíživou finanční situaci půjčkou a zakoupí přístroj na mletí mouky. Chlapcova prvotní radost se postupně mění v noční můru. Zmenšuje se již tak malý prostor k bydlení a chlapcovou hlavou nepřetržitě duní rytmické ryčání. Z pomocníka se stává Samirův úhlavní nepřítel.

Malý svět (*Small World*), ČR, 2004, 19 min., sekce: česko-slovenská soutěž, ocenění: hlavní cena.

Režie: Vít Karas; kamera: Karel Fairaisl; scénář: Vít Karas, Pavel Svoboda, Jaromír Malý; hrají: Vladimír Dlouhý.

Blíže neurčená budoucnost. Planeta je po zdrcujícím útoku mimozemským útočníků zcela zdevastována. Vše nasvědčuje tomu, že lidé byli vyhlazeni. V ruinách města přebývá patrně jediný muž, který katastrofu přežil. Každodenní zápas o přežití a uspokojení.

Upozornění: V jednání je rozšíření projekce o další film s názvem **LooP**, Slovensko, 2004, 26 min.

Režie: Milan Balog; sekce: dokumentární soutěž.

Stylizovaný snímek pohybující se na pomezí hrané a dokumentární tvorby byl natočen v rámci projektu Evropa kolem nás. Čtyři režiséři visegrádské čtyřky měli možnost vyjádřit svůj postoj ke své vlasti. *LooP* je věnovaný Slovensku. Milan Balog, čerstvý absolvent VŠMU a patrně nejslibnější slovenský dokumentarista, navazuje na styl svojí předchozí tvorby. Ve svém díle mísí dokumentární, esejistické a inscenované prvky. Film o minulosti a současnosti Slovenska má velmi sarkastický, cynický podtón.

Výstavy:

do 30. 5. **Sovy – symbol vzdelania a múdrosti** (Zbierky pani Zdenky Kukanovej)

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien.

do 27. 5. **Georg Jetel – Ölbilder: Landschaften im Jahreszyklus**

AKH Galerie, Allgemeines Krankenhaus der Stadt Wien – Universitätsklinikum, Haupteingang, Währinger Gürtel 18-20, 1090 Wien (viz str. 78).

do 31. 5. **Zeitgenössische Kunst: Tschechien – Niederösterreich**

(vystavují: F. Beer, J. Brabenec, J. Černický, T. Císařovský, M. Dopitová, V. Holcová, K. Kintera, K. Malich, J. Merta, A. Rainer, M. Redl, H. Stippl)

Pá a so 14-17 hod., ne a svátky 10-12 a 14-18 hod.

Stift Lilienfeld NÖ – Dormitorium (viz str. 67).

6. 6. – 17. 7. **Fotografie FAMU 2004-2006** (vernisaž 6. 6. v 19:00)

Katedra fotografie filmové a televizní fakulty AMU již tři desítky let nabízí výuku fotografie na vysokoškolské úrovni. Je otevřena širokým tendencím současného světového umění, ale snaží se neopomíjet ani tradiční dokumentární fotografii. Není možné z prostorových důvodů ukázat práce téměř 80 studentů katedry fotografie, a je proto třeba zdůraznit, že každé vystavené dílo je jen malým fragmentem. Tyto fragmenty staví na širokém kulturním půdorysu, na teoretické připravenosti a zázemí. Pluralismus přístupů, se kterým jsou studenti konfrontováni, odmítá jakékoli velké a věčné pravdy, ale nabízí pouť po vizualitě, která však pouhou vizualitu přesahuje a zcela nezbytně se týká obecných otázek naší existence. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.

do 9. 9. Potěš pánbůch, pane Grünbaum!

Fritz Grünbaum (1880, Brno – 1941, Dachau), brněnský rodák a pozdější vídeňský kabaretiér, herec, tanečník, spisovatel, autor šlágrů a libret, který s Karlem Farkašem vytvořili mezi válkami nezapomenutelnou kabaretní dvojici komentující dění ve společnosti (chytrý a hloupý). Brno, Moravské zemské muzeum, Dietrichsteinský palác, Zelený trh 8, út – so 9:00-17:00. Výstavu připravilo vídeňské Muzeum divadla.

do 29. 10. Poklady nových (Kultura a dejiny najmladších členských štátov Európskej únie)

Výstava farebne a živo ilustruje prastarú oblasť kultúry Čiech, Maďarska, Poľska, Slovenska, Slovinska a znázorňuje, ako sa tieto bývalé štáty habsburskej monarchie prezentujú dnes po 88 rokoch samostatnosti. Miesto: Schloss Halbturn, ut – ne 10:00-18:00 hod.

do 5. 11. Eine Welt aus Glas: Kunst und Design im Herzen Europas Barockschloss Riegersburg – NÖ.**Jednotlivé akce:****17. 5. 19:00 Jan Kraus: Nahniličko aneb Poněkud dojatý dryják o třinácti obrazech**

Hrají: Ivana Chýlková, Eva Holubová, Jan Kraus, Bohumil Klepl a další. Divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien, objednávky vstupenek: Kontakt-Forum – Mirka Snáselová, tel. 0699 192 400 63.

18. 5. 18:30 Hudební cesta Evropou (viz str. 77)

Rodičovská rada, Divadelní sál Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3.

18. 5. 19:00 Literární večer: Hviezdoslavov čitateľ a čitateľov Hviezdoslav (prof. dr. František Koli)

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien.

20. 5. 15:00 koncert – Pavel Koutník: premiéra skladby Labyrint světa a ráj srdce

České srdce a Akademický spolek, kostel sv. Ruprechta, 1010 Wien.

20. 5. 13:00 autobusový zájezd do Nitry na div. představení Kabaret

Info RSKS – sekretariát: 596 13 15, 595 57 99

22. 5. 19:30 film Rozmarné léto (1967, režie: Jiří Menzel)

Podle literární předlohy Vladislava Vančury. S anglickými titulky. Velvyslanectví České republiky ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

25. 5. 21:00 koncert – Moimir Papalescu and The Nihilists

Hudební sdružení Moimir Papalescu and The Nihilists vzniklo v roce 2003. Velmi stylový zvuk této kapely je ovlivněn popem Nancy Sinatra, kempovými rockery The Cramps, novou vlnou klasiků Joy Division a elektronickou muzikou skupiny Kraftwerk a Cabaret Voltaire. Jedná se o nový rock'n'roll s prvky electro, disko, punk a klasiky. Jejich debutové album *Analoque Voodoo* (2004) získalo českou Grammy za album roku. Ost Klub, Schwindgasse 1, roh Schwarzenbergplatz, A-1040 Wien, tel.: 505 62 28, www.ost-klub.at. Informace o kapele na: www.nihilists.cz.

25. 5. 19:00 koncert – Guntramsdorf feiert Mozart (Haydn, Mozart)

Internationale Donauphilharmonie, Kammerchor der UNI von Montana
Kartenbestellung: Gemeinde Guttramsdorf, Rathausplatz 1, 1353 Guntramsdorf, Tel.: 02236/53 501.

30. 5. 19:00 jazzový koncert – Vertigo Quintet

Vertigo Quintet byl založen na konci roku 2002 jako projekt hudebníků, kteří chtějí hrát vlastní hudbu vlastní cestou. Repertoár tvoří zejména autorská tvorba, která představuje novou tvář českého jazzu v alternativnějším pojetí. Výsledkem je osobitá směs free jazzu, drum&bass a ECM – moderní jazz, který zároveň respektuje hudební historii. České Centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.

31. 5. 19:00 Budoucnost Slovenska po parlamentních volbách 17. 6.

(diskuse za účasti politiků, politologů a žurnalistů: dr. Ján Čarnogurský, dr. Miroslav Číž, doc. PhDr. Martin Muránský, Peter Zeman, Juraj Vereš; moderuje dr. Werner Fasslabend).

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel.: + 43 1 53 54 057, e-mail: si.wien@gmx.at, www.sivieden.mfa.sk.

3.-5. 6. tradiční sokolské setkání – Svatodušní svátky Oetz (viz str. 58).**8. 6. 19:00 přednáška Doteky Egypta** (pokračování loňského cyklu „Češi v Egyptě“, tentokrát na téma, jak egyptské reálie ovlivňovaly život v našich zemích v 19. století). Se svými přednáškami vystoupí **dr. Hana Navrátilová** (Univerzita Karlova, Praha) a **Dr. Johanna Holaubek** (Universität Wien).

Dr. Hana Navrátilová je vědecká spolupracovnice Českého egyptologického centra na Karlově univerzitě v Praze, kde se specializuje na dějiny tzv. nové říše, historiografii a historii česko-egyptských vztahů. Úzce spolupracuje s Egyptologickým institutem vídeňské univerzity.

Dr. Johanna Holaubek je zástupkyní ředitele Egyptologického institutu vídeňské univerzity. Vyučuje egyptský jazyk, literaturu a specializuje se na recepci Egypta. Touto tematikou se zabývá dlouhodobě. V této oblasti publikovala řadu publikací a je také spoluodpovědná za realizaci projektu „Egypt a Rakousko“ (ve spolupráci s ČR).

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.

11. 6. 10:00 Jarní veselice Sokola XII/XV

Zahrada české školy Komenský.

11. 6. 17:00 Čaj o páté

Vlastenecká omladina, klubovna Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3.

12. 6. 19:30 krátké filmy Světloňoš (režie: Václav Švankmajer), **Dokonalá láska** (režie: Samuli Valkama), **Mlýnek na mouku** (režie: Vinayak Kulkarni), **Malý svět** (režie: Vít Karas). Informace viz na předcházející str.

Velvyslanectví České republiky ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

12. 6. 21:00 koncert – Face of the Bass

Tunnel-Vienna-Live, Florianigasse 39, 1080 Wien.

Vstupenky na tel. 94 75 720, www.tunnelvienna.at.

Oznámení Česko-slovensko-rakouského Kontakt-Fora:

20. září 2006 pořádáme koncert **Jaromíra Nohavici**. Pokud máte zájem o vstupenky, přihlaste se na tel. **0699 192 400 63**, respektive na e-mailu **mirka.snasel@chello.at**. V případě velkého zájmu zajistíme ještě druhé vystoupení na 21. září.

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.

České vysílání: stanice Dráták v pondělí, opakování ve středu, v pátek

Zvídavý mikrofon v jazycích českém i německém.

Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia

nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.

Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>.

Program Austro-Bohemia klubu – viz Kulturní klub 4/2006, str. 66.**DIVADLO BRETT**

út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

KAPLE sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1:

mše svatá každý první pátek v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ

- So 20. 05.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00 hodin, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13; v 17:00 zkouška na první svaté přijímání – křest dětí.*
- Ne 11. 06.** *Svátek Nejsvětější Trojice: první svaté přijímání – dětský den: slavná mše svatá v 11:00 ve velkém sálu DON BOSCO HAUS, Wien 13, St.-Veit-Gasse 25. Následuje slavnostní pohoštění pro děti a koncert pro rodiče a hosty.*
- Ne 18. 06.** *Slavná mše svatá v 11:00 ve velkém sálu DON BOSCO HAUS, Wien 13, St.-Veit-Gasse 25. Hlavním celebrantem je představitel vídeňského ordinariátu dr. Walter Mick, který udělí svátost biřmování. Následuje slavnostní pohoštění.*
- So 24. 06.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13.*
- Po 26. 06.** *Schulgottesdienst – Eucharistie, 18:00, Unterwaltersdorf.*
- 01.-08. 07.** *Zážitková rekreace pro děti 8-12 let nedaleko Semmeringu.*
- 08.-15. 07.** *Juniors camps pro mládež 12-18 let nedaleko Semmeringu.*

ERSTKOMMUNION

Jedes Kind ab der 2. Klasse Volksschule, das am röm.-kath. Religionsunterricht teilnimmt und getauft ist, ist herzlich eingeladen, bei uns die heilige Erstkommunion (in der 3. Klasse VS) zu empfangen. Wenn wir Ihre Pfarre sind, freuen wir uns, wenn Ihr Kind an der Vorbereitung bei uns teilnimmt. Sind wir nicht Ihre Pfarre, Sie wünschen aber, dass Ihr Kind die Erstkommunion bei uns erlebt, heißen wir Sie gerne bei uns willkommen. Dazu benötigen wir aber das Einverständnis Ihrer Wohnpfarre (schriftlich). Sind wir Ihre Pfarre, Sie wünschen aber, dass Ihr Kind an der Vorbereitung in einer anderen Pfarre teilnimmt, geben Sie uns das bitte bekannt.

Das Fest der Erstkommunion Ihres Kindes ist nicht nur ein Anliegen unserer katholischen Gemeinde, es soll auch ein Fest für Ihr Kind und Ihre Familie werden. Die Vorbereitung kann aber nicht von unserer Pfarre alleine getragen werden. Daher zählen wir auf Ihre Zusammenarbeit mit uns.

Termine für die Erstkommunion 2006:

Die Anmeldungen werden von unserer Pastoralassistentin Frau Paula Carmignato entgegengenommen. Zur Anmeldung bringen Sie bitte: Den Taufschein Ihres Kindes, Zwei (Pass) Fotos Ihres Kindes und € 5 Materialbeitrag.

Die Vorbereitung der Schulkinder geht durch den Religionsunterricht und auch durch aktives Mitwirken bei den Sonntagsgottesdiensten der tschechischen katholischen Gemeinde in Wien.

Erstkommunion:

- Sa 20. 05. 2006, 17:00-18:00** *Erstkommunion-Probe im „Don Bosco-Haus“, 1130 Wien, St. Veit-Gasse 25*
- So 11. 06. 2006, 11:00** *Erstkommunion, Treffpunkt der Kinder: 10 Uhr im „Don Bosco-Haus“, 1130 Wien, St. Veit-Gasse 25*
- Sa 24. 06. 2006, 16:00-18:00** *Spielenachmittag – Video- und Fotobestellung im „Don Bosco-Haus“, 1130 Wien, St. Veit-Gasse 25*

Religionslehrerin: Dipl. Päd. Miriam Carmignato; Pastoralassistentin: Frau Paula Carmignato, SMDB; Gemeinde- und Liturgieleiter: P. Dr. Jan Horák, SDB

Vážení čtenáři,

v minulém čísle jsem Vás informovala o citelném zkrácení dotace Spolkového kancléřství na časopis Klub a zároveň jsem oznámila, že připravujeme anketu ve formě korespondenčního lístku. Z technických důvodů nebyl v minulém čísle tento korespondenční lístek přiložen, což teď napravujeme. Děkujeme za každý vyplněný a nám zpět zaslaný lístek.

Minulý rok jsem Vás informovala, že jsme byli vyzváni ke vstupu do Menšinové rady, a proto jsme požádali o schůzku s výborem a také o stanovy Menšinové rady. Tento rok jsme náš zájem písemně zopakovali, ale stanovy a pozvání jsme do dnešního dne neobdrželi. Doufáme, že se nebudou opakovat chyby minulosti, kdy výbor Klubu písemně o vstup do Menšinové rady požádal, ale když neobdržel několik let žádnou odpověď, svoji žádost stáhl. Chceme věřit, že tentokrát je nabídka Menšinové rady míněna zcela upřímně a že se brzy dočkáme jak předložení stanov, tak i pozvání na výborovou schůzi.

Srdečně Vás zveme 12. 6. v 19:30 do kinosálu českého velvyslanectví na poslední promítání před prázdninami. Vybrali jsme pro Vás čtyři krátké filmy z nejlepší světové studentské tvorby vyznamenané v roce 2004 a 2005 na filmovém festivalu Fresh Film Fest v Karlových Varech.

Co ještě v tomto roce připravujeme, to se dozvíte na stránkách příštího Klubu, pokud se nám podaří měsíčník v tomto rozsahu a kvalitě finančně zajistit.

Přeji Vám příjemné posezení nad stránkami Klubu.

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Kalendář: květen – červen 2006.	2
Církevní kalendář: květen – červenec 2006.	4
Rozhovor	6
Kultura	7
Události	20
Zajímavosti	27
Ekonomika	44
Fejeton	48
Správy ze Slovenska	48
Sokol & sport	57
Úvahy & dopisy	60
Historická kuchyně	65
Z české a slovenské Vídně a okolí	67
Oznámení	76
Informace & inzerce	79
Impressum	84

Kulturní klub Čechů a Slováků společně s Rakousko-českou společností vyhlašuje veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky

českému písničkáři a herci
Karlu Hašlerovi,

oběti nacistického násilí v Mauthausenu.

Slavnostní odhalení desky v bývalém koncentračním táboře v Mauthausenu je plánováno na rok 2006 u příležitosti 65. výročí Hašlerova umučení. Toto připomenutí člověka-písničkáře chápeme jako vzdání úcty a díky tisícům našich občanů, kteří podobně jako on trpěli v nacistických žalářích a položili své životy v boji za svobodu.

Obracíme se proto na Vás s prosbou o pomoc při realizaci tohoto projektu.

Bankovní spojení: **Bank Austria**, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **120000**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**, účel: **SBÍRKA - K. HAŠLER**

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Viktor Fischl

básník, spisovatel a diplomat je autorem desítek básnických sbírek – debutoval v roce 1933 sbírkou *Jaro*. Napsal několik románů, které pojednávají o vztahu k Bohu a hledání vlastní pravdy – *Píseň o lítosti*, *Kuropění*, *Pátá čtvrť*, *Dvorní šašci*. Žurnalistické tvůrčí postupy využil v knihách *Hovory s Janem Masarykem* a *Svědék téměř stoletý*. Viktor Fischl přiblížil českému čtenáři krásu a poetičnost hebrejského biblického jazyka svým dílem *Poezie Starého zákona* (předcházelo vydání *Žalmů a Písňe písň*). Nejúspěšnější z jeho románů *Dvorní šašci* byl přeložen do dvanácti jazyků.

Viktor Fischl se narodil 30. 6. 1912 v Hradci Králové. Vystudoval sociologii a práva na Univerzitě Karlově. V září 1939 emigroval do Anglie, kde byl blízkým spolupracovníkem Jana Masaryka v exilové vládě. V roce 1940 se stal tajemníkem Československého emigračního Pen Clubu. V roce 1949 odešel do Izraele, kde v roce 1955 přijal jméno Avigdor Dagan a působil jako velvyslanec v řadě zemí včetně Norska, Polska a Rakouska. Od roku 1977 se věnuje pouze literatuře. Roku 1989 se Viktor Fischl vrátil do Československa, resp. České republiky, získal zde řadu vážených ocenění a vyznamenání, jako například Cenu Jaroslava Seiferta v roce 2005, nebo čestný doktorát Karlovy univerzity v Praze, je laureátem Ceny Gratias Agit 2005.

Vztah ke své rodné zemi vyjádřil v doslovu ke knize *Setkání*, kde uvádí: „Odešel jsem z Prahy. Praha však neodešla ze mne. Žiji už přes čtyřicet let v Jeruzalémě, ale dosud píši česky a v námětech se, myslím, Praha a Jeruzalém podílejí přibližně rovným dílem. Byly časy, kdy jsem v Praze sníval o Jeruzalémě. Ted' sním nejednou v Jeruzalémě o Praze. A zatímco svým vnukům vypravuji o ní hebrejsky, sním o ní česky.“

Toto interview, které jsme převzali z deníku *Právo*, vzniklo při příležitosti převzetí Ceny Jaroslava Seiferta.

Co pro vás Cena Jaroslava Seiferta znamená?

V. Fischl: Je to cena Charty 77, která pro demokracii této země udělala víc než jiní. A těším se z ní i proto, že jsem Seiferta dobře znal a měl ho rád. Lecčemu jsem se u něj přiučil. Po léta mi zveřejňoval příspěvky v literární příloze *Právo lidu*, kde byl redaktorem. Chodil jsem za ním do redakce v Hybernské ulici, doprovázel ho domů do Daliborky, po celou dobu jsme se bavili o české poezii. Kdybych nebyl už tak starý, napsal bych o tom knížku.

O čem jste diskutovali?

V. Fischl: Říkával, že česká sociální i přímo socialistická poezie od Wolckera přes něho i dál byla víc ovlivněna křesťanstvím než marxismem. A potom jsme se dohadovali, ale asi měl pravdu on, že z české literatury té doby, mluvíme o třicátých letech, měla poezie větší úroveň než próza. Z té považoval za vynikající lyrickou prózu.

Které Seifertovy sbírky vás nejvíce oslovily?

V. Fischl: První, v nich byl neoriginálnější. Mnohem hlubší byl ale v pozdějších o mamince a vůbec rodinných verších. Ty mám také rád.

Od udělení Nobelovy ceny J. Seifertovi uplynulo dvacet let, dodnes je jediným českým spisovatelem takto oceněným. Jak jste přijal tuto zprávu?

V. Fischl: Těšilo mě, že ji český spisovatel dostal. Víím, že bývá udělována z různých, i politických důvodů, ale měl jsem z toho radost. Nikdy jsem nerozuměl tomu, proč ji nedostal Karel Čapek, a asi by si ji zasloužili i jiní.

Seifertovu cenu jste převzal spolu s Josefem Škvoreckým. Čeho si na jeho díle nejvíce vážíte?

V. Fischl: Dvou románů. *Zbabělců*, které považuji za politicky nejvážnější, a potom lehouché knihy *Prima sezóna*, která mi dala nahlédnout do života mládeže v Čechách. Oboje prostředím jsem neznal, odešel jsem v březnu 1939. Přitom je neobyčejně zajímavé a tehdy bylo i nové. Za to jsem mu vděčný.

Jaký vztah jste měl k Československu v dobách svého mládí, v době Vašeho působení v izraelské diplomacii a co pro vás znamená Česká republika dnes?

V. Fischl: Československo bylo v letech 1918-1938 jediná skutečná demokracie ve střední Evropě. My, kdo jsme měli štěstí v ní vyrůstat, i kdybychom

se chtěli vzdát vlivu Masarykova, tak by se nám to nepodařilo, tak hluboko byla ta pečeť zasazena. Skutečnost, že Československo ztratilo v roce 1939 svobodu, přinesla padesátiletí nesvobody. Ještě dlouho to bude citelné po celé Evropě. Poté, co Charta 77, Václav Havel a mnozí další udělali velmi mnoho pro demokracii, je ČR zase kus příkladu pro celou Evropu. Národ je ale oslabený půlstoletím nesvobody, přirozeně ztrácí určitý vliv, sílu ovlivňovat jiné státy. Jsem si ale jist, že si toho jsou čeští státníci vědomi a hledí napravit, co se napravit dá.

Co vám dodávalo chuť do literární práce?

V. Fischl: Cítil jsem ji jako poslání, měl jsem pokaždé pocit, že nemluví jen za sebe. Nyní jsem dopsal román *O Sokratovi*. Cenu jsem dostal za celoživotní dílo a doufám, že kvalita románu bude taková, že do něho bude také přijat. Sokrates uměl myslet tak jasně, že si zachoval místo v kulturním životě lidstva i dva tisíce let po Kristu. Byl statečný a řekl, že neví, když nevěděl, nevymýšlel filozofické výmluvy. Román odsuzuje ty, kteří odsoudili nejmoudřejšího a nejčistšího člověka žijícího na této zemi. Tak ho vidím a chtěl bych, aby ho tak viděli ostatní.

(František Cinger)

Vyhlášení osobností české fotografie

Asociace profesionálních fotografů České republiky vyhlásila osobnosti české fotografie 2005. Podmínkou úspěchu v této významné kulturní akci je „zásadním způsobem přispět ke kvalitě, rozvoji nebo propagaci české tvůrčí fotografie v Čechách nebo v zahraničí“.

Zástupci veřejnosti, škol, muzeí, spolků a podniků spojených s fotografií nominovali za loňský rok osmnáct kandidátů. Z účastníků, kteří postoupili do finále, vybrala porota jako vítěznou dvojici Vladimíra Birguse a Jana Mlčocha – obdrželi diplom a plastiku Heleny Řeřábkové a Zdenka Malého. Stříbrnou a bronzovou plakety získali fotograf Jan Reich a dvojice Alena Dvořáková a Viktor Fischer.

Kurátoři Vladimír Birgus a Jan Mlčoch byli nominováni do této významné kulturní akce za koncepci a výběr fotografií mimořádně rozsáhlé výstavy *Česká fotografie 20. století*, kterou uspořádalo Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a Galerie hlavního města Prahy ve spolupráci s nakladatelstvím Kant. Výstava *Česká fotografie 20. století* obsahovala více než 1 200 exponátů a byla dosud největším výstavním projektem zahrnujícím fotografickou tvorbu uplynulého století. Díla byla vystavena v Uměleckoprůmyslovém muzeu Praha, U Kamenného zvonu a v Městské knihovně.

Jan Reich byl nominován za fotografickou publikaci *Bohemia*, Alena Dvořáková a Viktor Fischer pak byli nominováni za výstavní projekt *Misie na Staroměstském náměstí*. (mk)

Nový předseda PEN klubu

Básník a muzikant Jiří Dědeček se stal novým předsedou Českého centra Mezinárodního PEN klubu. Nahrazuje ve funkci spisovatele Jiřího Stránského, který byl předsedou PEN klubu 14 let. Koncem minulého roku se čtyřiasedmdesátiletý Stránský rozhodl již znovu nekandidovat. Valná hromada zvolila kromě místopředsedů také čestného předsedu klubu, jímž se stal bývalý český prezident Václav Havel.

Dědeček je dlouholetým členem PEN klubu a i bývalý předseda již dříve řekl, že by ho rád viděl jako svého nástupce. Dědeček však také kandiduje v červnových parlamentních volbách a pokud se Strana zelených do sněmovny dostane, bude také poslancem.

„Funkce předsedy PEN klubu je funkce čestná, spočívá v jakési mediální a manažerské práci pro PEN, kterou ale do značné míry vykonává sekretariát. Předseda to správně řídí. To, myslím, že bych dokázal, zejména s nově zvoleným čestným předsedou „za zády“,“ doplnil.

Mezinárodní PEN klub vznikl v roce 1921 ve Velké Británii z iniciativy spisovatelky Catherine Amy Dawson-Scotové jako společenství básníků (Poets), publicistů (Essayists) a spisovatelů (Novelists). PEN klub navazoval na tradice anglických klubů, jejichž členové se scházeli a debatovali při večerech. Jeho prvním českým členem se stal v roce 1923 Alois Jirásek. Dnes má 136 center ve 125 zemích, která sdružují 16 000 tvůrců. Cílem jejich snažení je zejména svoboda vyjadřování, svoboda slova a svobodný život člověka. Prezidentem mezinárodního PEN klubu je v současnosti spisovatel Jiří Gruša. Český PEN založil v roce 1925 Karel Čapek, který byl také po 12 let jeho prvním

předsedou. V době totality byla organizace v Československu umlčena. V roce 1989 se předsedou české pobočky stal Jiří Mucha. Následující rok vedení převzal Ivan Klíma, kterého po dvou letech vystřídal Jiří Stránský.

Dnes má PEN kolem 200 členů, kteří pracují ve výbořech, například pro vězněné spisovatele. Ten zveřejňuje případy utiskování autorů a žádá jejich vlády o osvobození. Český výbor se stará o pronásledované tvůrce zejména z Běloruska, Číny a Kuby, donedávna také z Ukrajiny.

Zemřela Ludmila Kopáčová

V březnu zemřela v Praze dlouholetá pracovnice Divadelního ústavu, publicistka a teatroložka Ludmila Kopáčová. Ludmila Kopáčová se narodila 20. 2. 1928, vystudovala divadelní vědu a její jméno je spojeno s Divadelním ústavem od jeho prvopočátků. Vedla ediční oddělení, které se velmi úspěšně rozvíjelo a podala také pomocnou ruku mnoha autorům, kteří neměli během normalizace možnost publikovat. Ludmila Kopáčová redigovala například ediční řadu *České divadlo*, je spoluautorkou knihy o Divadle na Vinohradech, podílela se na výstavách Divadelního ústavu (Shakespeare, Eduard Vojan), překládala z francouzštiny a italštiny. Jako recenzentka také řadu let přispívala Ludmila Kopáčová do *Lidové demokracie*. (mk)

Krásný nový svět v Brně

Brněnské kulturní centrum připravilo výstavu čtyřiceti umělců z okruhu malíře Jiřího Načeradského, která se jmenovala *Krásný nový svět*. Návštěvníci měli tak možnost vedle sebe vidět díla Otto Plachta, Martina Zálešáka, Jany Smělikové, Jany Kasalové, Nikolaje Staneva nebo Jana Chovance.

Výstava, jejíž název byl inspirován titulem knihy Aldouse Huxleye, byla umístěna v prostorách Galerie U Dobrého pastýře a Galerie Kabinet. (mk)

Olbram Zoubek a jeho sochy

U příležitosti osmdesátých narozenin, které sochař Olbram Zoubek oslavil 21. dubna, bylo na Ovocném trhu v centru Prahy umístěno 110 soch tohoto tvůrce. Retrospektivní výstava představuje dílo Olbrama Zoubka od

Olbram Zoubek a jeho sochy

roku 1958 až do současnosti. Sochy jsou rozestavěny jednotlivě, do dvojic nebo po skupinách podle tematických celků. Výstavu, která byla zahájena 5. dubna a potrvá do 4. června 2006, pořádá Galerie Bayer & Bayer a Městská část Praha 1. (mk)

Zemřel Josef Henke

V březnu zemřel v Praze jeden z nejvýznamnějších rozhlasových tvůrců, Josef Henke. Josef Henke se narodil 12. ledna 1933 v Mladé Boleslavi. Na pražské AMU vystudoval divadelní a filmovou režii. Již během studií začal pracovat v rozhlase jako externí asistent, autor a interpret. Jeho první angažmá bylo v divadle E. F. Buriana. V letech 1958-1960 působil jako režisér literárně-dramatického vysílání Československého rozhlasu. Josef Henke byl známý také jako divadelní a televizní režisér. V roce 1971 byl z politických důvodů odvolán z funkce vedoucího režiséra z rozhlasu – v této době, kdy měl zákaz činnosti, se mu mimo jiné podařilo realizovat inscenace loutkového divadla, audiovizuální performance a působil také v animovaném filmu. Do rozhlasu se Josef Henke opět vrátil v roce 1989 a vykonával zde funkce šéfrežiséra a šéfredaktora ČR 3 – Vltava. Do zlatého fondu rozhlasu patří pod jeho režii například Pavlíčkova dramaturgie Čapkova *Života a díla skladatele Foltýna*, *Dykův a Burianův Krysař*, *Přidalovy Sudičky* nebo *Proměna* podle Franze Kafky. V roce 2004 byl Josef Henke oceněn státním vyznamenáním Za zásluhy o kulturu. (mk)

Ostře sledované vlaky na DVD

V současné době mohou zájemci zakoupit v novinových stáncích titul z DVD edice *Lidových novin* – oscarový snímek *Ostře sledované vlaky* režiséra Jiřího Menzela.

Kvalita tohoto filmu byla v roce 1967 oceněna Oscarem za nejlepší neanglicky mluvený film a snímek byl v loňském roce vybrán kritiky časopisu *Time* mezi sto nejlepších filmů všech dob.

Václav Neckář ve filmu *Ostře sledované vlaky*

Po čtyřiceti letech od svého uvedení film ani v nejmenším nezestárl a neztratil nic ze své poetiky a filmařské dokonalosti. Jiří Menzel dostal rukopis novely Bohumila Hrabala nazvaný *Ostře sledované vlaky* po dokončení adaptace jeho povídek *Perličky na dně* – tento film se stal filmovým manifestem české nové vlny. *Ostře sledované vlaky* se natáčely na nádraží v Loděnicích u Berouna. Herci získal Jiří Menzel v konkurenci – pro hlavní roli Miloše Václava Neckáře, v Činoherním klubu objevil Josefa Somraru pro roli výpravčího Hubičky, v Semaforu Nađu Urbánkovou pro roli tajemné Viktorie, kolaboranta hrál Vlastimil Brodský, Zdeničku Jitka Zelenohorská, Milošovu milou Mášu Jitka Bendová a v roli přednosta exceloval Vladimír Valenta. V dalších rolích se objevili například Květa Fialová, Libuše Havelková, Pavel Landovský a v epizodní roli doktora Brabce i sám režisér. Ten tímto filmem odvedl i přes mladý věk (v době natáčení bylo Jiřímu Menzelovi 27 let) dokonalou práci a vytvořil malý filmový klenot, který se vyznačuje velkým citem pro hrabalovskou poetiku, precizní filmařinou a výbornými herci. (mk)

Zemřel František Ronovský

V Praze zemřel náhle ve svém ateliéru malíř František Ronovský. František Ronovský studoval na pražské Akademii výtvarných umění na přelomu čtyřicátých a padesátých

František Ronovský

let. Patřil k nejtalentovanějším absolventům oboru monumentální malby. Jeho oblíbenou technikou byla enkaustika, která je známá přibližně 4 500 let. V šedesátých letech se František Ronovský přiklonil k abstrakci. V sedmdesátých letech vytvářel rozměrné obrazy podobnosti lidského života, které byly inspirovány tvorbou umělců rané renesance. V osmdesátých letech začal Ronovský používat při své práci akryl a jeho tvorba zaznamenala definitivní odklon od těchto rozměrných děl. (mk)

Na Špilberku je výstava z díla antifašisty Heartfielda

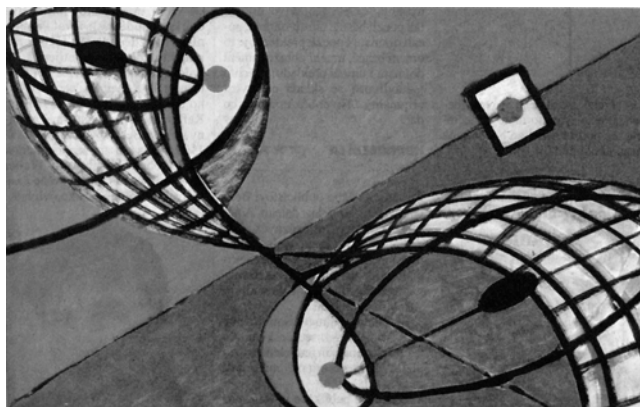
Na brněnském hradě Špilberk se otevřela výstava fotografických koláží německého antifašistického výtvarníka Johna Heartfielda. Fotomontáže poukazující na nebezpečí fašismu a zesměšňující nacistické pohlaváry budou vystaveny v barokní kapli pevnosti. „Výstava Johna Heartfielda bude otevřena do podzimu a poté každé léto,“ řekla ČTK Michaela Budíková z Muzea města Brna, které na Špilberku sídlí. Koláže se stanou jednou z pravidelných sezónních expozic.

John Heartfield, který se narodil jako Helmut Herzfeld v roce 1891 a zemřel v roce 1968, prožil politicky i lidsky spletitý osud. Jako sirotek studoval na uměleckoprůmyslových školách v Mnichově a Berlíně, později patřil k hlavním představitelům dadaismu. Na protest proti německé-

mu šovinismu začal používat anglické jméno. Po nástupu Adolfa Hitlera k moci emigroval do Československa, kde působil do roku 1938. Po válce, kterou prožil v Anglii, se vrátil do Německé demokratické republiky a stále se stýkal s přáteli v Československu a v Brně, kde v roce 1964 vystavoval. Následně v roce 1966 daroval umělec Muzeu města Brna 18 kopií negativů fotomontáží z let 1924-1960, jejichž expozice byla na Špilberku poprvé slavnostně otevřena 27. července 1967. Po dlouholeté rekonstrukci hradu se Muzeum města Brna vrátilo k původní myšlence stálé instalace.

Výstava Jiřího Načeradského

V pražské Galerii Art vystavoval svoje obrazy, kresby a akvarely klasik českého moderního malířství Jiří Načeradský.

Jiří Načeradský, *Piruety*, akryl na plátně, 1981

Výstava Jiří Načeradský: *Venuše, Ušatky a Kudlanky* představila tohoto zajímavého umělce, jehož výtvarný projev se neomezoval jen na úzký tematický okruh, ale hned od začátku se odvíjel v několika liniích. Hned svým nástupem v první polovině šedesátých let se Jiří Načeradský výrazně začlenil svojí tvorbou do proudu nové figurace. Tyto jeho obrazy se poté staly samozřejmou součástí českých dějin umění. Načeradský patří k těm umělcům, kteří svojí tvorbou velmi významně ovlivnili českou výtvarnou scénu od poloviny šedesátých let. Navázal na odkaz Skupiny 42, vycházel také z meziválečné avantgardy, ale uznával i tradici a hodnoty, které přinesly minulé epochy. Stal se jedním z nejvýraznějších členů volného sdružení 12/15 a svým expresivním nebo až brutálním způsobem vyjádření a přirozeným návratem k malbě a kresbě ovlivnil mladou generaci. Jiří Načeradský působil jako pedagog na Akademii výtvarných umění a poté také na brněnské fakultě výtvarných umění. (mk)

Vyšla monografie Antonína Mála

Galerie Brno, v souvislosti s nedávnou výstavou malíře Antonína Mála, představila výpravnou publikaci díla tohoto umělce. Jeden z předních českých umělců, Antonín Málek, odešel v roce 1968 z Československa a usadil se ve Švédsku. Na konci sedmdesátých let přesídlil do Německa – žil v Kielu a Kolíně nad Rýnem. Po roce 1989 Antonín Málek opět zajíždí do Čech a jeho působíště je střídavě v Kolíně a Jindřichově Hradci. Navrací se i výstavami. O práci tohoto umělce doposud neexistovala souhrnná kniha.

Čtenáři monografie mají možnost sledovat umělcův vývoj od jeho počátku – v šedesátých letech zaujímal důležité místo v českém informelu, na pražských konfrontacích (ateliérových výstavách) se řadil k nejmladším umělcům. V šedesátých letech Antonín Málek rozhodně patřil k velkým talentům a jeho vliv v tehdejších progresivních proudech byl nepopíratelný.

Monografie sleduje Málkův vývoj také v období švédského exilu, v německém období a pak v posledních patnácti letech, během nichž se pravidelně vrací do Čech.

Texty autorů, jakými jsou Ilona Vichová, Jan Kříž, Charlotta Kotíková, Mahulena Nešlehová přibližují významného českého malíře v různých etapách jeho života i uměleckého vývoje a zaměření. Tím je kniha podle jednotlivých období přirozeně rozdělena do několika částí. Publikaci uzavírají dva texty – *Málkovy nové konfrontace* od Hany Dobešové a studie o umělcově spolupráci s divadlem od Franka Mayera. Jako milé zpestření působí osobně laděný text od Karla Kryla. Samozřejmou součástí knihy jsou životopisné údaje a přehledy výstav nebo realizací a samozřejmě zastoupení ve sbírkách. (mk)

Zemřela Věra Sládková

Ve věku 78 zemřela v Bílovicích u Brna spisovatelka Věra Sládková. Pro širokou veřejnost byla Věra Sládková známá především jako autorka námětu televizního seriálu *Vlak dětství a naděje*. Pod tímto názvem vyšla kniha v několika reedicích.

Své osobní zážitky z pohraničního městečka v období druhé světové války sepsala Sládková původně do knížky *Poslední vlak z Frývaldova*. Později vytvořila ještě dvě pokračování a všechny tři díly dostaly posléze souhrnný název *Mladý muž a velká žena*. Tato kniha posloužila jako předloha Karlu Kachyňovi k jeho šestidílnému seriálu z roku 1985.

Jako další tituly spisovatelky Věry Sládkové lze jmenovat *Černé vlaštovky* z roku 1964, *Klec* z roku 1969 a sbírku povídek *Kouzelníkův návrat* z roku 1982 – podle ní natočil v roce 1984 film režisér Antonín Kachlík. (mk)

Zajímavé výstavy na pražském Smíchově

V členitém interiéru Galerie Futura na pražském Smíchově se představuje výstava objektů dvou mladých slovenských umělkýň.

Anetta Mona Chisa a Lucia Tkáčová vystavují předměty, které postupně nakradly v proslulých galeriích – šatní ramínko, štetka na záchod, klíče a mnoho dalších zcela obyčejných věcí, které údajně pocházejí z galerií v Londýně, Vídni, Berlíně a Paříži. Obě autorky tak umělecké dílo vytvořily tím způsobem, že si nějaký předmět z galerie odnesly, což je přesným opakem například Marcela Duchampa, který udělal z pisoáru umělecké dílo tím, že ho do galerie umístil.

Vedle rozverně tvorby slovenských umělkýň, která je k vidění do 14. května, hostila Galerie Futurum cyklus velkoformátových fotografií Jiřího Davida. V komorní expozici se tento umělec zamýšlel nad tím, „jak přeložit (aniž by se autenticita sdělení ztratila v překladu) sociopolitický kontext cizí země do vlastní dominantní kultury.“

(mk)

Výstava připomněla výjimečnou stavbu

V pražské Galerii Josefa Fragnera na Betlémském náměstí skončila v nedávných dnech výstava, která připomněla veřejnosti historii jedné z ikon české moderní architektury: ještědský vysílač.

Liberecký fotograf Jiří Jiroutek dlouhá léta dokumentoval historii této výjimečné stavby. Před dvěma lety svoji činnost soustředil do publikace pod názvem *Fenomén Ještěd*, která obsahuje množství jeho černobílých snímků. Ty zobrazují stavbu jako celek, ale také ve velmi zajímavých detailech. Vystihují přesně atmosféru místa i charakter jednotlivých materiálů, jakými jsou ocel, beton, laminát a sklo, které použil autor televizního vysílače a hotelu na Ještědu doc. Ing. arch. Karel Hubáček (*1924). Karel Hubáček, který byl v minulosti za tento objekt oceněn Perretovou cenou, svojí architektonickou tvorbou a osobním i pedagogickým působením snad nejvýrazněji ovlivnil českou architekturu 2. poloviny 20. století.

Na jedinečnosti této věže – ve tvaru rotačního hyperboloidu, a celkové stavby vůbec, se vedle Hubáčka podíleli i konstruktéři Zdeněk Zachař a Zdeněk Patrman. Dále pak Otakar Binar a z řady výtvarných děl stojí za připomenutí betonová reliéfní stěna se skleněnými prvky, pod níž jsou jako autoři podepsáni Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová.

Stavba, z jejíhož vnitřního vybavení zbylo dnes již jenom torzo, do dnešních dnů budí pozornost svým odvážným konstrukčním řešením i provozním skloubením různých funkcí a rovněž fascinuje svým zasazením do přírodní scenérie. Je tedy velmi chvályhodné, že na výše zmíněnou publikaci Jiřího Jiroutka navázala výstava ve Fragnerově galerii. Kromě vystavovaných fotografií měli její návštěvníci možnost vidět i část původního zařízení ještědského vysílače a také například výtvarný návrh reliéfu. Vrcholem pak byl znovunalezený původní kovový model z Vítkovických železáren, dva metry vysoký. V předsálí galerie pak byly vystaveny panely, které představily další stavby architekta Hubáčka (Karel Hubáček získal Poctu České komory architektů).

Expozici připravil fotograf Jiří Jiroutek s podporou Libereckého kraje a České komory architektů. (mk)

V Olomouci se na Festivalu básníků představí autoři z Lužice

Autorská čtení, ale i výstavy a hudební vystoupení čekají na příznivce literatury v Olomouci na Festivalu básníků, který pořádá středisko prevence, léčby a integrace osob ohrožených drogovou závislostí P-centrum. Ani letos nechybí hosté ze zahraničí. Zatímco před rokem se hanáckému publiku představila finská literární scéna, letos budou dva dny věnovány lužickosrbské kultuře. Dny lužickosrbské kultury začnou komponovanou besedou s básníkem Milanem Hrabalem o Lužici a Lužických Srbech. Součástí večera bude i výstava fotografií a textů Lužice známá neznámá. Představí se také lužickosrbský básník, prozaik a novinář Benedikt Dyrlich a o den později básnička Róža Domašcyna.

Závěrečné dny festivalu budou patřit surrealismu a imaginativní poezii. Chybět nebude první dáma českého surrealismu Alena Nádvorníková, básník a esejista Stani-

slav Dvorský nebo propagátor českého surrealismu ve Francii Petr Král. V besedním sále Muzea umění vystoupí nevidomá básnička a publicistka Pavla Šuranská, která své verše doprovodí hrou na klavír. Svou aktuální tvorbu představí autorka otevřených eroticky laděných výpovědí Svata Antošová. Festival si klade za cíl mapovat současnou českou kulturní scénu a vytvořit prostor pro osobní kontakt umělců s publikem.

Režisér Ivan Passer na Febiofestu

Na třináctý ročník filmové přehlídky Febiofest přijel vedle dalších hostů jako např. Claudia Cardinalová, německá herečka Julia Jentchová, francouzský režisér Claude Lelouch, polský režisér Juliusz Machulski, japonský režisér Rjúiči Hiroki, slovenská herečka Emília Vášáryová také režisér Ivan Passer, který žije od roku 1969 v USA. Účast Ivana Passera je pro českého filmového fanouška událost takřka posvátná. Těm, kteří při zařazení tohoto jména tápou, možná postačí pár indicií: když se zeptáte českých režisérů z generace dnešních třicátníků a čtyřicátníků na tři zásadní domácí filmy, čtyři z pěti budou jmenovat Passerovo *Intimní osvětlení* a minimálně dva ho dají na první místo. Do Karlových Varů za ním také z Paříže dorazila hrdinka *Intimního osvětlení*

Ivan Passer s kameramanem Miroslavem Ondříčkem

Věra Křesadlová a kameraman Miroslav Ondříček, který se právě vrátil z Afriky.

Ivan Passer v šedesátých letech spolupracoval s Milošem Formanem a Jaroslavem Papouškem, společně dělali třeba *Černého Petra*, pak natočil skvělé *Intimní osvětlení* a po sovětské invazi emigroval přes Francii do Ameriky. Na rozdíl od Formana ale nesbíral Oscary a jeho filmy neobletěly celý svět – zejména se vyhnuly českým kinům – ale většina z nich je pozoruhodná a některé dokonce výborné – třeba *Cutterova cesta*. Na rozdíl od Miloše Formana se ale nepřeladil na americkou vlnu a zůstal evropským filmařem. Ale i celoživotním Formanovým přítelem, s nímž se znají od dětství a život každého z nich by vydal na několik hodně napínavých filmů.

Ivan Passer na Febiofestu uvedl čtyři filmy, kromě *Intimního osvětlení*, *Cutterovy cesty* a *Zrozen k vítězství* i *Černého Petra*. Formanovi na něm asistoval a právě třeba skvělé obsazení filmu neherci je Passerova práce. *Černý Petr* se promítal brzy odpoledne, přesto bylo plno, kromě několika pamětníků byl sál plný velmi mladých lidí. A smáli se. Bavili se tak, že by jeden čekal, že spíš sledují *Raftáky* nebo podobnou popukandu. Ale oni se bavili u černobílého filmu z roku 1964.

Na otázku, zda uvažuje o tom, že by se do Česka vrátil i kvůli natáčení, Passer odpověděl: „Já bych rád, doufám, že ještě jeden český film natočím. Ale jsem pověřivý a nechci o tom mluvit dopředu.“ Projekt o bratřech Mašínových to ale nebude, přípravy byly před časem pozastaveny kvůli financím. Ve Státech má dnes Passer domov, přá-

tele, práci, studenty. „Ale kdo ví? Třeba zase jednou přijedu do Česka na návštěvu – a už neodjedu.“

Přehlídka nabídla 284 snímků.

(zkráceno – LN)

Ivan Passer (* 1933)

byl jednou z klíčových postav české nové vlny. Kvůli původu se mu nepodařilo dokončit gymnázium, vykonával nejrůznější dělnické profese, i bez maturity byl přijat na FAMU, ale i odtud ho vyloučili. Asistoval Helgemu, Jasnému a Formanovi. Spolu s Formanem a Papouškem vytvořil autorskou trojici, která měla zásadní podíl na úspěchu filmů *Černý Petr*, *Lásky jedné plavovlásky* nebo *Hoří, má panenko!*. Sám debutoval filmem *Intimní osvětlení* (1965), který Miloš Forman označil za jeden z deseti nejlepších filmů, které kdy byly natočeny. V roce 1969 odjel do USA. V Americe natočil třináct snímků, například *Zrozen k vítězství*, *Cutterova cesta* nebo *Stalin*. Pravidelně přednáší o filmové režii na světových univerzitách.

Medailónek a vzpomínka na scénáristu J. A. Novotného

Scénárista Josef Antonín Novotný spolupracoval s mnoha autory a režiséry, proslavil ho ale zejména scénář k filmu Karla Zemana *Cesta do pravěku*. Tento film byl minulý rok na vyslanectví promítán. Dobrodružná plavba čtyř kluků proti proudu času se v polovině padesátých let natáčela v nouzových podmínkách, doslova na koleně, rezervovanému postoji vedení filmových ateliérů navzdory. Přes naitivitu a nedokonalost je z filmu cítit zaujetí a poctivá víra tvůrců. Scénárista Josef Antonín Novotný film vždy hájí: „Jakákoli hra potřebuje svobodu.“ Iluzionistická hra filmařského štábu na cestu za pravěkými netvory navodila během natáčení v ateliéru oázu svobody a je to podle Novotného znát.

Problémy s uplatněním začaly Novotnému vlastně už v roce 1939, kdy kvůli uzavření českých vysokých škol nacisty nedostudoval srovnávací dějiny literatury u prof. Václava Černého. Skončila válka a Novotný nastoupil do dramaturgie zestátněného filmu. Po roce 1948 byl však z politických důvodů propuštěn a po následujících pět deseti let se živil jako scénárista na volné noze. Na svém kontě má desítky scénářů, například filmy Jiřího Krejčíka *Týden v tichém domě a Svědomí*, *Kachyňovo Práče*, *Slnko v sieti Štefana Uhera* nebo *Cestu do pravěku* Karla Zemana. Zájem o dětskou literaturu ho přivedl ke spolupráci s Jiřím Trnkou na animovaném filmu *Bajaja* nebo se Zdeňkem Millerem na filmech *o krtečkovi* nebo *o cvrčkovi*.

Scenáristiku nikdy nepovažoval za úplný vrchol svého snažení. Vrcholem byla pro něho literatura. Do rozhlasu ho přivedl nezdár ve filmu: „Scenáře, které mi zamítli, jsem nechtěl nechat ležet. Řekl jsem si, že se musím uživit, musím něco prodat, a měl jsem přítele, který mi řekl, tak to přepiš pro nás, pro rozhlas. Tak jsem to přepsal. Člověk ze zoufalství dělá, co může.“

Takže ten rozhlas byl východiskem ze zoufalství?

„No bylo to, abych měl co do huby. Ale povedla se mi jedna hra, která vznikla s chutí. Marseillaisa z Českého srdce. Člověk vlastně neví, co si má cenit. Jsou věci, na které bych nedal dopustit, a jsou věci, nad kterými mávnu rukou. Ta Marseillaisa je z těch, které mám opravdu rád.“

Která jsou vaše nejsilnější témata?

„Já jsem nadělal hromadu scénářů, mnoho ničemně zakopaných režimem, ale jsou tři témata, po kterých jsem

toužil, aby byla natočena. Nestalo se, je mi to marně líto, ale myslím, že by snad stálo za to, aby je jednou někdo objevil. První je scénář o velice krušném a zlém životě starých českých loutkářů. Pak je to film o vynálezci bleskosvodu Prokopu Divišovi, který jsem oddaně zpracoval pro Alfréda Radoka. Bohužel to bylo zakázáno z důvodů úplně blbých, poněvadž jsme nechtěli poslechnout, že by Diviš bojoval proti papeži. – Taková blbost! To mohlo napadnout jen okresního tajemníka nějaké strany! Třetí je velké téma z doby husitů. Vás to možná udiví. Ten Angličan, který se přidal k husitům, se jmenoval Payne. A já jsem si vymyslel jeho bratra, který potom na válečném poli stojí proti němu. A jde tedy mezi těmito dvěma bratry o boj o pravdu. A já chci ale říct, pane kolego, jednu věc: To není stranictví, že má pravdu jeden nebo druhý brácha. Oni totiž mají pravdu oba. A to je to, co nedovede uznat český člověk dodnes. Že existuje obecná pravda, a ne jenom jedna nebo druhá, jako v nějaké partaji. A já pořád tvrdím, že až najde život, nejenom český, skutečně ono přesvědčení, že neexistují zvláštní pravdy pro toho či pro onoho, ale že je jedna pravda života pro všechny, pak konečně bude pokoj.“

Josef A. Novotný je autorem i několika her pro loutkové divadlo, původních her rozhlasových i studií o výtvarném umění.

(redakčně zkráceno – Český Rozhlas 7, Radio Praha, Vítěz Faltýnek)

Jiří Menzel točí film *Obsluhoval jsem anglického krále*

První klapka dlouho očekávaného filmu Jiřího Menzela podle prózy Bohumila Hrabala padla již začátkem března a už v prosinci 2006 uvidí hotový film první návštěvníci kin. Neuvěřitelné vysoké tempo je podmíněno omezenými autorskými právy a možné je i díky tomu, že na filmovém scénáři Jiří Menzel pracuje už několik let. Hlavní roli Jana Dítěte ztvární dva herci: mladší tvář bulharský herec Ivan Barnev, Jana Dítěte staršího Oldřich Kaiser.

Sedmnáctý ročník soutěže o Cenu Jindřicha Chalupického pro výtvarníky do 35 let

Do tradiční soutěže o Cenu Jindřicha Chalupického se mohou umělci přihlásit sami, širší výběr navrhne také dvacítká vyzvaných nominátorů z řad kurátorů, historiků a teoretiků umění.

Mezinárodní komise do konce června vybere finalisty soutěže, kteří se v říjnu a listopadu představí na výstavě letos opět plánované v Domě umění města Brna. Laureát Ceny Jindřicha Chalupického pro rok 2006 bude vybrán do konce listopadu.

Kromě toho, že během následujícího roku bude vítězi uspořádána výstava nebo realizován projekt, získá šek na 50 000 korun na další tvůrčí rozvoj od nového generálního partnera soutěže, jímž je časopis *Reflex*. Součástí ceny je i šestitýdenní stipendijní pobyt v New Yorku, při němž má příležitost navštívit významné galerie, setkat se s místními výtvarníky a navštívit jejich ateliéry. Další 100 000 korun, které laureát obdrží, je určeno na realizaci jeho výstavy, projektu nebo katalogu.

Soutěž, která nese jméno výtvarného a literárního teoretika a kritika Jindřicha Chalupického, je vyhlašována od roku 1990. Její myšlenku – podpořit svobodu myšlení a projevu v umění – prosadila trojice Václav Havel, Jiří Kolář a Theodor Pištěk. Termín udílení ceny byl zvolen symbolicky na třetí týden v listopadu – na počest převratu v roce 1989. Výstava finalistů měnila místo, nyní se ustálilo střídání pražských a brněnských prostor. Podporu soutěži dává také Ministerstvo kultury ČR – letos v částce 400 000 korun.

Výkonný výbor Společnosti Jindřicha Chalupického se obměnil, od loňska pracuje ve složení Charlotta Kotíková (předsedkyně), Tomáš Pospiszyl, Tomáš Císařovský (místopředsedové) a Dan Merta (tajemník).

Šestnáct dosavadních laureátů za dobu trvání soutěže už své jméno na české výtvarné scéně vesměs obhájilo: Vladimír Kokolia, František Skála, Michal Nesázal, Martin Mainer, Michal Gabriel, Petr Nikl, Kateřina Vincourová, Jiří Příhoda, Jiří Černický, Lukáš Rittstein, David Černý, Tomáš Vaněk, Markéta Othová, Michal Pěchouček, Ján Mančuška a Kateřina Šedá. Jejich výstavy, individuální i skupinové, Společnost Jindřicha Chalupického uspořádala spolu s českými centry a ministerstvem kultury v Nizozemsku, Maďarsku a Berlíně, další prezentace byly také v Bukurešti, Moskvě a Kyjevě, laureáti ceny se spolu s vítězi obdobné soutěže slovenské představili v New Yorku.

Novinkou je Cena čtenářů časopisu Reflex: prostřednictvím webových stránek budou moci mezi finalisty vybrat svého favorita i laici.

(redakčně zkráceno – LN, Marta Švagrová)

Hliník má v Humpolci pamětní desku a chystá se i muzeum

Je tomu zhruba 30 let, kdy do českých kin přišel film s názvem *Marečku, podejte mi pero!* Tehdy nikdo netušil, co zdánlivě nevinná věta z úst herce Zdeňka Srstky „Hliník se odstěhoval do Humpolce!“ způsobí. Hliníka totiž nikdo ve filmu neviděl a herec Srstka takto pravidelně odpovídal na dotaz třídního profesora, jestli je přítomen Hliník. Neexistující postava proslavila město natolik, že byla Hliníkovi odhalena pamětní deska a chystá se i jeho muzeum.

V září 2002 došlo v Humpolci k jedinečné akci – byla odhalena pamětní deska člověku, kterého nikdy nikdo neviděl, a přesto ho zná téměř celý národ. S tímhle nápadem přišla paní Jitka Fojtíková, která tehdy v Humpolci vedla dramaturgický kroužek. Kamkoliv přijeli a dali o sobě vědět, že jsou z Humpolce, tak všichni říkali: tak tam se odstěhoval Hliník. Proto ji napadla myšlenka, že v Humpolci musí mít Hliník svoji pamětní desku a stala se hybnou silou toho, že se ta deska v Humpolci v září roku 2002 skutečně odhalila. Odhalení se zúčastnili oba scenáristé Zdeněk Svěrák a Ladislav Smoljak a přijel také pan Srstka, který vystoupil na téměř metr vysoký žulový kámen, na kterém je přidělaná hliníková deska s nápisem: „Našemu nejslavnějšímu přistěhovalci. Vděční spoluobčané.“ Pan Srstka vykřikl památnou větu „Hliník se odstěhoval do Humpolce!“ a trhnutím za provázek desku odhalil.

Hliníkománie však zdaleka nekončí. Město se chystá vybudovat svému přistěhovalci muzeum, o kterém se zatím mluví jako o „Hliníkově komůrce“. K pamětní desce jezdí houfy turistů z celé republiky, fotí se u desky Hliníka,

dokonce mu přišel i pohled z Ameriky. Bylo na něm napsáno: „Pan Hliník, Aluminiová ulice, Humpolec“. Tento pohled byl doručen do Informačního střediska s tím, že si ho jednou pan Hliník určitě vyzvedne. Dále má třeba hliníkovou evidenční kartu. V plánovaném muzeu by mělo být něco z filmu *Marečku, podejte mi pero!*, bylo by zde odhalení hliníkové desky v roce 2002 a velkou část muzea by tvořily reakce a ohlasy lidí na ten jediný fakt, který známe, že se Hliník odstěhoval do Humpolce.

Zajímavé je, že v Humpolci nežije nikdo s jménem Hliník. Zřejmě už se zase odstěhoval.

(zpracováno podle Zdeňky Kuchyňové, Český Rozhlas 7, Radio Praha)

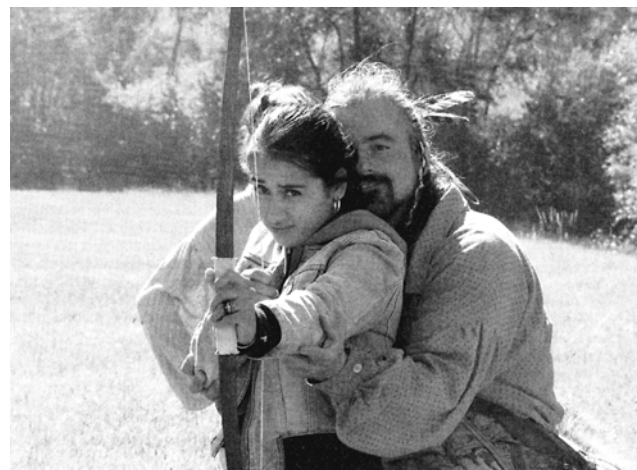
Crash po česku

Do kin přichází pozoruhodný debut *Indián a sestřička*. Mladík, který si o víkendech v lesích hraje na indiána, se zamiluje do romské dívky. Jenže znáte to: dělí je kulturní propast, trápí maloměstské předsudky, rodiny milencům nepřejí... Zní to jako další reinkarnace *Romea a Julie*, pomyslí si návštěvník předpremiéry nového českého filmu *Indián a sestřička* a připravuje se na řádnou porci klišé. Po závěrečných titulcích si ale musí přiznat, že debutujícímu režisérovi Danu Włodarczykovi dluží omluvu. Ten film vůbec není špatný.

Romeo a Romové

Ne, že by tu klišé nebyla – dojmu, že tohle vzplanutí „euroindiána“ k pohledné romské zdravotní sestře je trochu za vlasy přitažené melodrama, se asi úplně nezbavíte. Režisér ho ale dovede vykreslit tak živě a na jeho pozadí vcelku průkopnický ukázat problémy etnického soužití v dnešním Česku, že to vlastně nevádí.

Hlavní hrdina Franta dělá v Prachaticích ve fabrice na zpracování dřeva a spolu s kamarády ve volném čase napodobuje život severoamerických indiánů. Obřady, oblečení, potní chýše, luky a šípy. Je to směšná a infantilní hra, nebo zdravá odpověď na hlubokou psychologickou potřebu navrátit životu rituály a blízkost přírody, ptá se občas člověk, když na euroindiány narazí někde na stránkách časopisů. Film jako by tohle vůbec neřešil, bez obdivu či karikování prostě představuje úplně normální mladé lidi, kteří takhle tráví čas, stejně jako by mohli létat na větroni nebo chodit na ryby. Jen občas je vidět, že si něco ze své

Snímek z filmu *Indián a sestřička*, 2006

ho alter ega pokoušejí odnést do normálního života – přimost jednání, čestnost, odvahu, to vše v lehce teatrálním vydání.

Marie pracuje jako sestřička v nemocnici a ze své romské rodiny ve všech ohledech trochu vybočuje. Bratr Tibor je horká hlava s podmínkou na krku, otec Rom ze staré školy, kterého ani varovné lékařské nálezy a vztek dcery neodradí od věčného vykuřování v nemocničním pokoji a tajných útěků domů. A Martin, Mariin věčně zaneprázdněný přítel, si zakládá na tom, že umí být tím „slušným cikánem“, kterého gádžové coby majitele stavební firmy v obleku berou na milost (i když na nejdůležitější obchodní jednání raději posílá svého bílého společníka). Takže když se Marie při potyčce ve frontě na pití u stánku zastane pohledný bezstarostný mladík, ani se jí nedivíme, že si chce dát od své komunity takovou malou indiánskou pauzu.

Film ale jako by se na maloměstský život díval s nadhledem sociologa, který přijel do Čech na stáž odněkud z Islandu a netíží ho patnáctiletá porevoluční zkušenost, vidí ostře a nově. Klade důraz na odlišnost kultur, která jako by stála v pozadí neporozumění. Ani v nejmenším se tu nerelativizuje, kdo v téhle zemi psal pravidla hry, ale soužití většiny s menšinou film prostě vykresluje jako oboustranný a dynamický vztah. Maloměsto je laboratoř, ve které bílá xenofobie uvádí věci do varu stejně jako romská uzavřenost, kde zakopáváte o předsudky z obou stran a kde se idealistický mládenec občas pořádně zapotí, než přijde na to, jak se zachovat správně. Přejde-li na to vůbec.

Americká literatura a kinematografie dává mnoho příkladů, jak významné je, aby menšiny našly svůj vlastní hlas, samy začaly psát nebo točit filmy. Nejde jen o emancipaci, ale i schopnost vidět věci složitěji, zevnitř, vnímat problémy vlastní komunity nad rámec toho, co si dovolí pozorovatelé zvenčí, motivovaní buď antipatií, nebo naopak pocitem viny. Čeští Romové v tomto ohledu zatím nedostali moc šancí, ale film *Indián a sestřička* můžeme vnímat jako první vlašťovku. Už proto, že hlavním poradcem byl Ladislav Goral, situace dotvářeli romští herci a představitelka Marie Denisa Demeterová třeba příliš „korektního“ scená-

ristu upozornila, že Rom nebude své nevěrné ženě mluvit do duše, ale jednoduše jí vrazí facku. Výsledkem je film přesný a realistický, který sice nenabízí žádnou katarzi, ale srozumitelně vysvětluje, že něco doopravdy pochopit je mnohdy cennější než překotně hledat řešení.

(Petr Třešňák, Respekt)

V Brně otevřena největší soukromá galerie v Čechách

Po krušných letech se českému výtvarnému umění blýská na lepší časy. V Brně mezi butiky a sexshopy vyrostla největší soukromá galerie v naší zemi, Prahu na podzim čeká otevření významného centra současného umění. V obou případech jde o soukromé projekty nové kultivované generace zdejších podnikatelů. A inspirativní je ještě jedna věc: spolu s podnikateli se tady zjevil donedávna neznámý sběratel, který si během dvaceti let pořídil díla nesmírné hodnoty za vcelku běžný plat.

Opravdová vášeň

Když se boural velký tovární komplex Vaňkovna v centru Brna a nový investor chtěl na jeho místě stavět rozsáhlé nákupní centrum, řekli obyvatelé moravské metropole jasně, že část se má zachovat jako prostor pro současné umění. Magistrát i investor souhlasili. Hned vedle největšího nákupního areálu na Moravě se uvnitř pečlivě rekonstruované tovární haly usídlila Wannieck Gallery. Veřejnosti se otevřela poslední březnový den. Jen málokdo do té doby ovšem tušil, jak ohromující sbírku skrývá. Na více než třech tisících metrech čtverečních najdeme asi 150 děl od našich nejvýznamnějších malířů střední a mladé generace, jako jsou Jan Merta, Jiří David, Petr Nikl, Michal Pěchouček, Jiří Černický, Jiří Kovanda nebo Petr Písařík. Člověk má dojem, že dosud vůbec nevěděl, jak skvělé malíře tady máme. Teprve v obrovském prostoru a spřízněné kombinaci díla vynikají.

Umělecký ředitel galerie Richard Adam současné umění sbírá asi dvacet let. Většinu obrazů si pořídil z normálního platu. Adam pochází ze staré rodiny brněnských lé-

kařů a právníků. Umění sbíral už jeho prapraděd, známý mladočech Eduard Grégr. Adam vystudoval práva a po nějaké době se přestěhoval do Prahy, kde postupně pronikal do místní umělecké scény. Mimo to „oblézal“ klauzury na uměleckých školách a všechny klíčové výstavy. Nakonec si utvořil velmi široký záběr a začal se v současné malířské scéně bezpečně orientovat.

Malíři se shodují, že tento sběratel má naprosto výjimečnou intuici a neváhá riskovat. Požívá u nich navíc zvláštní důvěry, protože obrazy nekupuje na kšeft, ale z čistého sběratelského zápalu. Adamův neomylný nos na kvalitu potvrzují i konkurenční znalci. „Tehle obraz jsem viděl vystavený nedávno v nějaké garáži nebo kde, a on už ho má ve sbírce?“ diví se nad výpravným katalogem Wannieck Gallery šéf sbírek současného umění Národní galerie Tomáš Vlček. „Impozantní! Neuvěřitelné! Je to gigant mezi sběrateli! Tohle jsme přece měli vystavené na bienále,“ kroutí hlavou nad další stránkou.

Adamova sbírka by zůstala veřejnosti skryta v jeho garsonce, kdyby se sběratel před dvěma lety nesetkal s pětatřicetiletým brněnským podnikatelem Miroslavem Lekešem, mimo jiné vydavatelem časopisu o umění *Art&Antique*. Společně připravili projekt galerie, který pak zvítězil ve výběrovém řízení na obsazení tovární haly u nákupního centra.

Lekeš platí nemalý nájem městu (s energiemi je to přes 200 000 korun měsíčně), Adam vložil svou sbírku. „Jak galerii uживíme? Dopoledne budou v tamní konferenční místnosti různá komerční setkání, třeba lékařů, kteří se budou o pauze procházet inspirativní galerií,“ maluje si budoucnost Lekeš. Kromě toho chce galerie vydělávat také na různých službách Brňanům. Pátky jsou například vyčleněné školákům. „Dostanou pastelky a speciální omalovánky s prázdnými liniemi některých obrazů,“ říká Adam. Kromě těchto aktivit si s Lekešem plánují také spanilé jízdy do blízké Vídně a Bratislavy, kde hodlají nakupovat místní mladé umění.

Co čeká Prahu

Není pochyb o tom, že pražští podnikatelé i galerie včetně té Národní zaspali. Druhá sbírka, jako je ta Adamova, u nás není a hned tak nebude. Moravská metropole v ní získala něco jedinečného. Za chvíli se na tuto výstavu budou sjíždět lidé ze široka daleka.

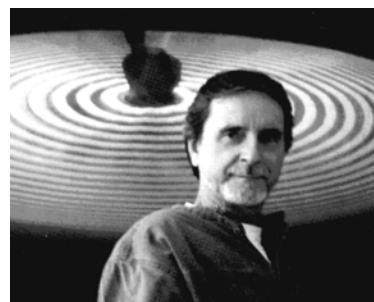
„I v hlavním městě to ale kvasí. Oproti Brnu má Praha bývalých industriálních zón daleko víc a vypadá to, že skoro každá z nich bude mít za chvíli svou vlastní „Vaňkovku“, i když zatím bez zásadní sbírky. Minulý rok se rozběhla akce Karlín Studios v bývalém areálu ČKD. Dnes tam mají umělci několik galerií a osmnáct ateliérů. Zanedlouho by se měla probudit reinkarnovaná Meet Factory Davida Černého na Smíchovské s obdobnou náplní jako Karlín Studios. A skutečně velká věc se chystá v bývalé tovární čtvrti Holešovice. „Stavíme centrum současného umění, architektury a designu jménem Dox,“ říká ve své pražské kanceláři česko-australský podnikatel Leoš Válek. Sympatický čtyřicátník ve vestě a černých džínách vydělal peníze u protinožců jako šéf firmy opravující mrakodrapy. V Česku podniká zhruba deset let také ve stavebnictví. Osobně umění nesbírá, ale pozorně ho sleduje jako zdroj skvělých nápadů. „Nechci vytvářet vlastní sbírky, ale naopak pozvat do Prahy velké sbírky ze zahraničí, abychom tady poznali svě-

tový kontext“ vysvětluje podnikatel. Jeho budova by měla mít obdobně velké výstavní plochy jako nová brněnská galerie, ale daleko více ploch komerčních. Válekovo heslo, které zní „kultura a ekonomika jsou propojené a vzájemně se podporují“, připomíná filozofii velkých soukromých muzeí a galerií v Americe. Pokud se Dox obejde bez městských a státních dotací, a přitom přiláká do Prahy například část Flickovy nebo Saatchiho sbírky, máme se Praha na co těšit. Otevřít chce už v říjnu.

(redakčně zkráceno, Jaroslav Pašmík, *Respekt* 15, 2006)

Výstava fotografií z děl choreografa Jiřího Kyliána

Do 30. června 2006 bude přístupná návštěvníkům všech představení Národního divadla výstava fotografií z děl

světznámého choreografa s názvem *Jiří Kylián*. Expozice byla uspořádána u příležitosti slavnostní premiéry představení *Mozart? Mozart!* a detailně mapuje vývoj tvorby tohoto významného českého umělce působícího

v cizině. Je možno ji shlédnout na I. a II. balkóně historické budovy ND.

VÝROČÍ

16. dubna 2006 uplynulo 10 let od úmrtí tanečníka, sólisty a choreografa Národního divadla **Vlastimila Jílky** (* 2. 9. 1925). Bravurní technikou spojenou s dynamikou, osobitou expresivitou, citem pro jevištní nadsázku, hravostí a smyslem pro humor se uplatnil ve více než padesáti rolích žánrově pestrého repertoáru. Jako choreograf vycházel z klasického základu, ale nad formu stavěl výraz.

23. dubna 2006 uplynulo padesát let od narození vynikajícího českého tanečníka **Lubomíra Kafky** († 1989). Absolvent pražské taneční konzervatoře, stážista na Leningradském státním tanečním učilišti. Od roku 1974 hostoval v Národním divadle, kde se o dva roky později stal sólistou. Od roku 1984 byl souběžně také prvním sólistou Státní opery v Berlíně. Vynikal bravurní klasickou technikou, plastickým, dynamickým podáním rolí a výraznými dispozicemi pro

klasický repertoár a role danseur noble.

Karlínské divadlo oslavuje i vystavuje

125 let od svého otevření, které si Karlínské divadlo v Praze připomnělo, bylo zároveň spojeno s jubileem 60. sezóny Hudebního divadla Karlín. V této souvislosti byla v Muzeu hl. města Prahy instalována výstava, která dokumentovala historii předválečného varieté i šedesát let české operetní a muzikálové scény.

Hudební divadlo Karlín vzniklo v roce 1881 jako Théâtre Variété. V současné době je tato budova rekonstruována a otevřena má být v letošním roce v říjnu.

Výstava představila veřejnosti proměny divadla od varieté (1881-1939), Prozatímního divadla (1939-1945) po Hudební divadlo Karlín. Vystavované materiály jako fotografie, plakáty i unikátní dokumenty, ležely řadu let zapomenuté v divadelním archivu. Součástí výstavy byly také audio a videozáznamy z inscenací divadla a ukázky divadelních kostýmů a rekvizit.

Expozice také blíže připomněla i mnoho významných osobností, které na této scéně působily, například Jana Wericha, Oldřicha Nového, Járu Pospíšila, Karla Vlacha, Vlastu Buriana, Jiřího Frejku, Nelly Gaierovou, Ladku Kozderkovou, Františka Paula nebo Bedřicha Fussegera.

Výstavu připravilo Théâtre Variété ve spolupráci s Muzeem hlavního města Prahy. (mk)

Čtyři písně Zuzany Navarové znějí na novém albu skupiny Koa

V oblastech folku, folklóru, rocku, jazzu a romské hudby se na novém albu pohybuje skupina Koa. Od roku 1998 doprovázela písničkářku Zuzanu Navarovou, jejíž čtyři dosud nevydané písně nahrávka rovněž obsahuje. Navarová v prosinci 2004 zemřela; písničkářské otěže převzal hráč na akordeon a zpěvák Mário Bihári, jehož skladby na stylově rozmanitém albu dominují. O desce, nazvané prostě Koa, hovořili členové skupiny před křtem v Balbínově poetické hospůdce v Praze. Smrt populární písničkářky donutila skupinu Koa změnit některá aranžmá a především začít zpívat. „Dlouho jsme zvažovali název naší desky. Ale začínáme v podstatě znova, a tak jsme zvolili jen jméno skupiny,“ řekl novinářům kontrabasista František Raba. Nové album vznikalo podle tradice na chalupě v Husí Lhotě, kde byli všichni několik dnů zavřeni.

60 Pražských jar

Nová objemná publikace, jejíž vydání bylo plánováno již v loňském roce, má název 60 Pražských jar a vzhledem k množství a obtížnosti zpracovávaných dokumentů vyjde až letos. Přípravuje ji Pražské jaro spolu s nakladatelstvím Togga. Kniha dokumentuje největší hudební hvězdy, které navštívily mezinárodní hudební festival Pražské jaro v jeho šedesátileté historii. Editorem této kolektivní publikace je dramaturg festivalu Antonín Matzner. Vedle bohaté fotodokumentace nabídne několikasetstránková publikace například stati o jednotlivých hostech, přehled původních operních inscenací nebo seznam všech laureátů soutěže. (mk)

Zemřel Bohumil Hrdlička

Ve věku nedožitých 87 let zemřel v Düsseldorfu operní režisér Bohumil Hrdlička. Bohumil Hrdlička byl rodák z Čáslavi, vystudoval klavír a hudební pedagogiku na pražské konzervatoři. V roce 1946 získal angažmá v Ostravě jako operní režisér. Tehdy začala jeho úspěšná spolupráce s Josefem Svobodou – Debussyho *Péleas a Mélisanda* (1947), poté Verdiho *Otello*, Fibichova *Šárka*, *Don Giovanni*, *Fidelio* a další. Tato spolupráce pokračovala od roku 1953 v Národním divadle v Praze – první české provedení Suchoňovy *Krůtřavy*, poté Figarovy *svatba*, *Rigoletto*, *Rusalka* a další. V roce 1957 vyvrcholila spolupráce obou umělců Mozartovou *Kouzelnou flétnou*, metaforicky pojatou jako konflikt dobra a zla. Tato inscenace byla po sedmé repríze stažena z repertoáru.

Bohumil Hrdlička vzhledem k této situaci využil nabídku düsseldorfské *Deutsche Oper am Rhein*, kde vytvořil většinu ze svých 118 operních a několika činoherních i televizních inscenací. Vrcholem Hrdličkovy činnosti je Janáčkův cyklus, realizovaný v letech 1972-1986, který byl doslova objevný pro německé publikum.

Bohumil Hrdlička byl také častým hostem na ostatních předních německých scénách, v obou mnichovských operách, v Kolíně nad Rýnem, Kasselu, Frankfurtu, Hamburku a Berlíně, ale také v milánské *Scale*, *Curychu* a mnoha dalších.

V době, kdy byl Bohumil Hrdlička na domácí půdě označen jako emigrant a tím pádem jeho dílo zapomenuto, v západním světě platil bezesporu za jednu z největších osobností operní režie. (mk)

Na televizní festival Zlatá Praha se hlásí 130 hudebních pořadů

Do soutěže 43. ročníku Mezinárodního televizního festivalu Zlatá Praha je přihlášeno na 130 příspěvků 70 společností z 24 zemí. Festival je zaměřen na soutěžní prezentaci televizních pořadů výlučně z oblasti vážné hudby, opery, tance, jazzu a world music. Pravidelně přijíždějí významní představitelé mezinárodních organizací a čelné osobnosti ze sféry komerční distribuce.

Zlatá Praha je místem, kde vznikají nové kontakty mezi televizními stanicemi zemí bývalého východního bloku a renomovanými západoevropskými a americkými televizními producenty, uvedla mluvčí festivalu Renata Elhenická. Do soutěžní části se letos přihlašovaly programy ve čtyřech kategoriích: hudební nebo taneční pořady vytvořené pro televizi, dále hudební nebo taneční pořady přepracované pro televizi, dokumentární pořady s hudební či taneční tematikou a živé záznamy koncertů či hudebně-divadelních představení. Hodnotili je dvě mezinárodní poroty – hlavní a studentská.

Nejvíce pořadů – jedenadvacet – přihlásila Británie. Následuje Francie s dvaceti pořady, více než deset jich nabídlo ještě Rusko. Česko, stejně jako Německo, se pokusí o některou z cen deseti příspěvků. Přihlášky přišly rovněž ze zemí Beneluxu, z Kanady, Rakouska, Švýcarska, Maďarska, USA, Slovenska a Polska, z jihovýchodní Evropy, z Po-

baltí a Skandinávie i z Austrálie, Japonska, Kazachstánu a Číny.

Za uplynulé roky si Zlatá Praha podle pořadatelů vybudovala pozici nejvýznamnějšího televizního festivalu v oblasti hudby na obrazovce. První ročník se konal v roce 1964. Delší historii se mezi televizními festivaly může chlubit pouze Prix Italia, pořádaná od roku 1949, a festivaly v Monte Carlu a v Montreaux; oba byly založeny v roce 1961. V letech 1964 až 1992 byl pražský festival otevřen televizní tvorbě ve všech žánrech. V posledním desetiletí se soustředí výhradně na hudební pořady a stal se místem tvůrčí konfrontace producentů, režisérů a dramaturgů a publicistů z celého světa.

Sbor Boni pueri získal druhou cenu na festivalu v Montreux

Český chlapecký sbor Boni pueri z Hradce Králové získal druhou cenu a cenu publika na 42. mezinárodním pěveckém festivalu ve švýcarském městě Montreux u Ženevského jezera. Soutěže se zúčastnily sbory ze Švýcarska, Izraele, Maďarska, Bulharska, Polska, Švédska, Norska, Francie, Itálie a USA.

Pocta Theodoru Veidlovi

U příležitosti 60. výročí skladatelova úmrtí byla otevřena výstava nazvaná *Theodor Veidl – tragický osud 20. století v jeho rodném kraji v Chomutově*. Na výstavě jsou také vystaveny materiály z inscenace Veidlovy opery *Die Kleinstaedter (Maloměšťáci)*, kterou ND uvedlo v kooperaci s Theater Regensburg v pražském Stavovském divadle 19. ledna 2006. Výstava je otevřená v muzejních prostorách chomutovské radnice do 27. května. V rámci slavností byla také odhalena pamětní deska věnovaná Theodoru Veidlovi na kostele sv. Václava ve Vysočanech na Chomutovsku.

Marta Töpferová

U prestižní světové firmy vydává vlastní písně ve stylu latinské hudby, pro posluchače v Česku je ale v prvé řadě dcerou herce Tomáše Töpfera, šéfa pražského Divadla Na Fidlovačce. Nedávno se Marta Töpferová vrátila do Prahy s novou deskou *La Marea*.

Zpěvačka Marta Töpferová

Jako dítě zpívala Matra Töpferová od osmi let v pěveckém sboru, roku 1987 zůstala s matkou v Seattlu v USA. S tamním dívčím sborem zpívala především klasickou hudbu a také natočila album se zhudebněnou dětskou poezií z terezínského ghetta. Zde jí hlavně zaujala hudba latinské Ameriky. Ve čtrnácti se začala učit španělsky, poslouchat flamenco, kubánskou hudbu, hrát na kytaru a perkuse. Žila i půl roku ve Španělsku, teď bydlí v New Yorku a koncertuje po Spojených státech, Evropě a Latinské Americe. Vydala tři CD – *Homage To Homeland* (české a moravské lidovky), *Sueno Verde*; desku *La Marea* (2005) dokonce u prestižní společnosti Harmonia Mundi, jež vydává klasiku a world music.

Její poslední desku vyhlásilo známé americké internetové knihkupectví Barnes&Noble „hudební událostí roku 2005“. Umístila se na čtvrtém místě jejich žebříčku – vyhrálo dvojčeděčko Boba Dylana s písněmi z dokumentu Martina Scorseseho *No Direction Home*. *La Marea* sklídila i pochvalné recenze ve světovém tisku. K první nahrávací smlouvě se společností Ryko Disc jí pomohl proslulý producent Joe Boyd, který si přišel poslechnout už její první koncert v newyorském klubu. Na česká pódia se Marta Töpferová nedávno vrátila po roce krátkým koncertním turné, které zakončila v Praze. V triu s ní hráli muzikanti z Argentiny a Ruska. Jak sama říká, Česko pro ni nepřestalo být domovem.

Barvy domova

Písníkáři Vlasta Redl, Slávek Janoušek a Jaroslav „Samson“ Lenk právě vydávají album *Barvy domova*, které napsali a natočili společně. Tři muži, kterým je dohromady sto padesát let, na něm nalézají životní i autorskou rovnováhu.

Společně začali Redl, Janoušek a Lenk vystupovat koncem osmdesátých let na trampsčím festivalu Porta. První album zajímavého spojení folkrockového písničkáře Redla, folkaře Janouška a trampského hudebníka Lenka vyšlo roku 1990 pod názvem *Zůstali jsme doma*. Ironie v názvu desky odkazuje k nemožnosti vycestovat ze socialistického Československa, o šestnáct let později mají tři písničkáři zkušenosti s koncertováním pro krajanů v USA, na Novém Zélandě či v Austrálii, přesto se na nové desce *Barvy domova* tematicky vracejí a bilancují. Jejich písničky jsou hlavně o dění v české kotlině nebo i na Slovensku. S tématem světoběžnictví a nemožnosti cestovat se tedy trojice, která je uvedena pod texty na desce jako autorský tým, vypořádává už v první skladbě *Vždyť přeče všichni*. Následující *Napotřetí* je hořekomickou bilancí stárnoucího muže v třetím manželském kole: „Těch roků v tahu, co já všechno stih / Muziky, bytů, žen a dětí / A brzdil až napotřetí...“

Také v dalších textech se tři padesátníci probírají tématy běžnými pro generaci, kterou změna poměrů zastihla na vrcholu sil. S přibývajícím věkem a zkušenostmi jako by všichni tři dokázali také daleko víc ocenit vzájemnou soudržnost, práci na společném díle. Písníkářskou tradici čtí trojice Redl-Janoušek-Lenk důrazem na slova. Tentokrát jsou skutečně společným dílem, jak o tom svědčí slogan na bookletu. Desku *Barvy domova* představí Redl, Janoušek a Lenk poprvé v Lidovém domě v pražských Kbelích.

Swordfishtrombones

Kapela s waitsovským názvem vydává album *Krev & mléko*. O brněnském závětrí a melancholii hovoří členové Swordfishtrombones, zpěvák Miloš Rejsek a basista Martin Zaplatílek.

???

MZ: Vaše otázka navozuje pocit, že „život je jinde“ – ale kde by ta showbusinessová smršť měla řídit? V Praze, v Kadani, Amsterdamu nebo v Kapském Městě? V tuzemském měřítku je asi jedno, kde se geograficky nacházíme. Snad je určitá výhoda nálady Brna v jeho klidu a mírně maloměstské atmosféře. Lidé, co dělají podobné věci se znají, nepotřebují na sebe tasit bicepsy a soupeřit v žabomyších válkách. Dává to také jistý klid, že není třeba lovit aktuální trendy nebo vytvářet stále nové a nové a přitom tolik stejně „projekty“. Trombónovská melancholie ale není sebelítostivá, cítím v ní náznaky vzdoru a špetku machismu – tak jako je to třeba v horňáckém folklóru.

Desku Blood&Milk, třetí v pořadí, vydáváte po dvanácti letech existence. V čem jsou dnešní Swordfishtrombones jiní, než na počátku?

MZ: Posunuli jsme se od trochu naivní, alternativou zaváňející polohy tam, kde se cítíme dobře – k písničkářským nejde ani tak o dodržení hranic nějakého stylu, ale o výraz, o emoce, o vlastní vyjádření pocitů. Společně i každý zvláště jsme si prošli některé slepé uličky a nyní díky tomu máme mapu, která nám ukazuje vcelku spolehlivě správnou cestu.

Od počátku je kromě Toma Waitse v názvu kapely slyšet vliv hudebníků jako je Nick Cave nebo Hugo Race. Jak se vaše inspirace během doby proměňovaly?

MR: Na začátku jsme spíš poslouchali Doors a Stouny. A shoegazerské kytarovky. Berlínská vlna se na to přirozeně napojila, fascinovala teatralností, temnou strunou, nasazením a svobodou. A pak už dál dodnes všechno možné, co se mě srdečně dotklo, styl nestyl.

Bohatost aranžů na nové desce připomíná prostřený stůl. Co jste tentokrát vyložili na stůl?

MR: Blood & Milk je oproti předchozí desce, která byla taková dokumentární, spíš aranžérský kousek. S producentem Dušanem Neuwerthem jsme si se stopami dost hráli, ale paradoxně to byl často on, kdo to celé držel zpátky, abychom udrželi desku svým způsobem čistou.

Na desce máte poměrně veselou, skočnou skladbu Hitler In Me. O čem vlastně pojednává? Inspiroval vás k ní třeba newyorský zpěvák Antony skladbou Hitler In My Heart?

MR: Ta naše písnička narozdíl od jeho „Hitlera“ je o jedináčkovství. Svoje pocity na tohle téma v sobě řeším už docela dlouho. Navíc jsme v kapele tři jedináčci, takže ta válka je někdy nasnadě.

MZ: Je to píseň o většině z nás. Zápolení s egem není samozřejmě pouze doménou jedináčků, u nich se ale projeví v krystalicky čisté podobě. Víme o tom hodně z našich letitých potýkání. Ale každá diktatura jednou padne a tak i na vůdcovských pozicích našich dominantních a utlačivých „já“ zavládne smír a klid. Na čas...

(zkráceno)

Jaká bude česká hudba 2006

Komu se v domácí popové a rockové hudbě v roce 2006 podaří prosadit natolik, že jeho jméno přestane být známé jen nejbližšímu okolí?

Loni se podobná věc zcela jistě zdařila pop-punkové čtveřici Clou. Vydali první a hned úspěšnou desku u velkého vydavatelství, hrají je česká rádia, předskakovali na pražském koncertu Green Day a jejich klip rotoval na televizní stanici MTV.

Minulý rok byl příznivý také pro pražskou kapelu Khoiba, která začala častěji hrát v zahraničí, v březnu vydala album v Německu a v září v USA. Slyšet bylo i o sebevědomé hiphopové dvojici Supercroo.

O kom se tedy letos začne mluvit? Těžko říci s jistotou: hudební kariéra je souhrnem nadání, píle a šťastných náhod.

To první určitě nechybí litvínovskému písničkáři, který si říká Xavier Baumaxa. Muž, který královsky baví posluchače jen vlastním hlasem a kytarou, je navíc důvtipný textař a pohotový řečník. Nutno říci, že do tradice „českého folku“ zapadá stejně tak málo jako třeba zpívající herec Jiří Schmitzer, hlasem navíc připomíná Davida Kollera. Baumaxa si se škatulkami hudebních stylů nedělá starosti – tvrdí, že každá folková deska má mít hiphopovou „pecku“, vloni vystupoval na festivalech jako písničkář i jako moderátor. Je jen otázkou času, kdy si jeho nahrávky oblíbí větší počet lidí. Navíc je Baumaxa, na rozdíl od většiny hvězdiček s výlučně televizní kariérou, skutečný bavič, který bude z přímého kontaktu s publikem sbírat další body.

Hudba malých scén a britských vzorů

Hudbě se u nás tradičně daří v prostředí malých divadel – letos takovým tipem může být třeba královéhradecké Divadlo Dno. Jejich představení hýří nápady, originální poetikou a ke slyšení jsou i hudební kousky, které mají půvab neumělých písničkových skic i roztomilého retra.

Na vlně kytarových kapel z Británie se veze pražská kapela Toneless. Jejich demo nahrávka zněla jako žert zkušených muzikantů, kteří si pro radost nahráli „s prstem v nose“ několik písniček. Toneless podepsali koncem roku smlouvu s vydavatelstvím Sony BMG.

Daleko ostřejší a syrovější hudbu hrají chebští Esqmeq, tedy čtveřice, jejíž hudba je zhusta označována za nejspíš jediný (a poslední) autentický rokenrol v Česku. Kapela, která v současnosti není často k vidění na koncertech, by ovšem letos měla natočit první regulérní album, které vyjde nejen na vinylu, ale i na kompaktním disku.

Poslední letošní trend možná naznačuje skladba, která se koncem loňského roku objevila na několika internetových serverech. Její interpretky zůstávají v anonymitě, soudě podle hlasů ovšem možná dosud navštěvují základní školu. Říkají si Barbie Rap. Zkažené holčičky Barbie Rap mluví o genderových stereotypech, sexu a fotbalu a jejich začátky jsou těžké. Skladba je skutečně jen pro zasmání, těžko ovšem věřit, že u nás nemá žádné děvče pořádnou vyřídilku, cit pro jazyk a chuť něco říct. Barbie Rap je tedy nesmělým signálem, že tu jsou, jen zatím neměly příležitost nebo odvahu.

(zkráceno, LN – Petr Vizina)

Josef Nesvadba

(19. 6. 1926 Praha – 26. 4. 2005 Praha)

Spisovatel a lékař, autor řady próz, dramát a filmových scénářů je považován za jednoho ze zakladatelů moderní české science fiction. Nesvadba ve svých knihách mimo jiné navazoval na dílo Karla Čapka. Jeho prózy z přelomu 50. a 60. let, především *Tarzanova smrt*, *Einsteinův mozek* a *Výpravy opačným směrem*, jsou označovány za milníky ve vývoji české literární fantastiky. Nesvadba je autorem několika divadelních a rozhlasových her, filmových námětů a scénářů. Ve svém posledním díle, románu *Peklo Beneš* (2002), se tehdy pětasedmdesátiletý Nesvadba zabýval osudem malého národa uprostřed velmocenských her. V posledních letech se chystal psát paměti, tento záměr však už neuskutečnil.

Podrobně jsme o jeho životě a díle psali v jednom z minulých čísel *Klubu*.

BLBEC Z XEENEMUENDE

[...] Vrátili ho rodičům už z první třídy, protože byl nepozorný, zapomnětlivý, roztěkaný a neustále se jen rval, dokonce po učitelce hodil kalamářem. Jasný případ oligofrenie, doktoři nedávali žádnou naději. A přece žena inženýra Habichta měla právě tohle své dítě nejraději. Objevila, že má talent pro čísla, a platila mu před válkou guvernanku, starší dámu, která se o něho denně starala. Ten slabomyslný chlapec se jmenoval Bruno.

Vyprávěl mi o něm můj příbuzný, který byl za války nasazen v Xeenuende a bydlel tam u jednoho sedmdesátiletého profesora. Tento učitel měl vystřídat u Habichtů přísnou guvernanku po tom záhadném náletu ze čtvrtého října. Xeenuende bylo až do té doby bez jediného zásahu spojeneckých bombardérů. Nezdálo se také, že by tu někde byly důležité objekty. Jedině ta továrna pod zemí, kde se vyrábí něco tajného, nikdo nevěděl co. V noci na čtvrtého října spadla jedna malá bomba lehkého kalibru přímo na domek Brunovy guvernanky a zabila jenom ji, protože stará dáma bydlela samotná. Přitom se na velitelství zapřísahali, že široko daleko nebylo nepřátelské letadlo. Mluvili o zásahu dalekonosným dělem. Ale proč by anglická dalekonosná děla ostřelovala z Doveru domek Brunovy guvernanky, nikdo nevěděl.

Starý učitel nabídku paní Habichtové rád přijal. Přivydělával si v penzi kondicemi, protože neměl stále dost peněz, aby si mohl kupovat aspoň brambory na černém trhu. Jenže mu neřekli, že Bruno je blbec. To zjistil až

při prvním setkání. Byl to patnáctiletý hoch s výrazem šestiletého a s některými zvyky batolat. Během hodiny se dokázal vymrštít po mouše a zčistajasna ji spolknout, strčit si do nosu plnicí pero nebo polít učitelce kalhoty náhražkovou kávou, kterou mu uvařila paní Habichtová. Ten se ovšem hned zdvihl a chtěl odejít. Zoufalá matka ho musela dlouho přesvědčovat, zvýšila mu honorář a slíbila, že mu bude vařit večere, když se Bruna ujme. A chlapec jako by se najednou chtěl zalichotit: stoupl si před učitelem do pozoru a hlasitě odříkával velkou násobilku, dělení i odmocňování.

„Má úžasnou paměť na čísla. Zapamatuje si všechno,“ řekla jeho matka. „Umí nazpaměť celý telefonní seznam Xeenuende.“ A Bruno hbitě odříkával prvních šedesát čísel i s adresou účastnických stanic. Ale mateřský jazyk nechápal, historie mu nešla, dokonce nedokázal ani přečíst větu. To, prosím, skoro v patnácti letech. Profesor vždycky počítal minuty do večere, nikdy v životě mu hodina nepřipadala tak dlouhá a nikdy nechodil tak nerad za žákem.

Asi za měsíc přistihl Bruna, jak se pere na ulici s celým houfem mladších dětí. Pohlavkoval ty osmileté kloučky, nastavoval jim nohu a kopal do nich, když leželi na zemi.

„Bruno!“ profesor křičel již zdálky, ale utíkat nemohl, dýchalo se mu špatně, a tak blbečka zkrotila teprve řeznice, která pozorovala celou scénu ze svého krámků naproti. Chytila ho za límec – byla to svalnatá ženská – a hodila ho prostě přes zeď do zahrádky Habichtovy vily. Děti potom pozvala k sobě a umyla jim odřeniny.

„Tohle dělá každou chvíli,“ vysvětlovala překvapenému profesorovi. „Ten blbec. Patřil by do ústavu. Nemít tatínka tak vysoko, tak už ho dávno odvezli. Vždyť se vám každý diví, že k nim chodíte.“

Ale večere byla ten den u Habichtů zvlášť vydatná a v meltě bylo cítit pár zrněk pravé kávy, dokonce i Bruno se choval klidně a jenom trucovitě pozoroval jedno místo v rohu pokoje, takže se učitel k výpovědi opět neodhodlal.

Tutéž noc bylo celé město vzrušeno novou katastrofou. Krámeček řeznice, která bydlela proti Habichtovým, byl zničen stejným způsobem jako dům guvernanky: bombou malého kalibru nebo dělostřeleckým granátem. Projektíl zřejmě musel proletět oknem, vybuchl teprve v místnosti, kterou zde-moloval. Řeznice uhořela.

Bruno se druhý den celou hodinu usmíval. Učitelé začalo být úzko.

„Kdo vlastně dává na vašeho chlapce celý den pozor?“ ptal se opatrně paní Habichtové při večeri.

„Nikdo. Je ohromně hodný. Hraje si vzadu na verandě, muž mu zařídil takovou dílničku.“

„Rád bych se tam podíval.“

„Ne,“ vyrazil chlapec temným zuřivým hlasem a celý zrudl.

„On tam nikoho nepustí,“ vysvětlovala jeho matka.

„Je to jeho vlastní království,“ a mrkla přitom na učitele spiklenecky. „Občas ho pozoruji klíčovou dírkou,“ dodala, když ho doprovázela k vrátkům. „Hraje si celý den s takovou dětskou stavebnicí pro mladé techniky. A s několika krámy, které mu přinesl manžel z továrny. Je to docela neškodná zábava.“ [...]

Vladimír Škutina

Publicistu, prozaika a dramatika Vladimíra Škutinu, který se narodil 16. ledna 1931 v Praze, jsme Vám představili v minulém čísle *Klubu*. Připomeneme pouze, že po studiu na AMU a FF Univerzity Karlovy, pracoval jako filmový publicista a scénárista. V roce 1960 byl odsouzen za urážku hlavy státu na deset měsíců. V roce 1968 patřil k moderátorům provizorního vysílání koordinujícího odpor proti okupaci. Po podpisu Charty 77 pracoval jako kameník. Po neustálé šikaně ze strany úřadů se v roce 1978 rozhodl pro exil ve Švýcarsku. Od roku 1979 byl vedoucím redaktorem časopisu *Magazín* a *Reportér* a psal komedie uváděné ve švýcarských a německých divadlech. Do vlasti se vrátil v roce 1990. Zemřel 19. srpna 1995 v Praze.

Jako ukázkou jsme vybrali knížku *Prezidentův vězeň*, ve které objasňuje příčinu svého tehdejšího zatčení a sděluje své první zkušenosti ze „života“ v českých nápravných ústavech.

PRESIDENTŮV VĚZEN

[...] Před pomníčky padlých barikádníků stály děti v bílých košilích a tvářily se zimomřivě.

Bylo odpoledne 5. května roku 1962 – tedy dávno, dávinko po překonání následků kultu osobnosti.

Všechny noviny ještě jednohlasně přežvykovaly prvomájový projev Antonína Novotného, v němž – jak už bylo jeho zvykem – vyhrožoval a spílal inteligenci. Můj vzácný profesor Václav Wasserman mě zrovna přesvědčoval, že by mu Antonínu Novotnému – měl někdo taktně vysvětlit, že se neříká „zemědělci“, ale že nad tím E je háček a že se to tedy vyslovuje „zemědělcí“.

Toho dne navečer se konala předhlídka amatérského filmu v Trojické ulici a režisér Wasserman si mě přišel vyzvednout do redakce v Jungmannově třídě číslo 15. Protože jsem měl vyřídít ještě nějaké dopisy, rozhodl se, že půjde napřed.

Krátce po jeho odchodu vešli do redakční místnosti bez zaklepání dva muži, jeden vysoký a druhý podsaditý.

První měl ruce v kapsách koženého kabátu a velice hrubý výraz v tváři – říká se o takových lidech: „Toho bych nechtěl potkat v noci v parku!“ Druhý vypadal jako zkrachovaný překupník koní a táhlo z něho pivo. Tato okolnost mě také zpočátku zmátla. Považoval jsem je za zbloudilé alkoholiky.

„Rádi bysme si s vámi promluvíli,“ řekl ten, jehož bych nechtěl potkat v noci v parku.

„Prosím,“ odpověděl jsem nic zlého netuše. „Posadte se!“ A s blahosklonným pokynem člověka, jenž udílí audienci, jsem jim ukázal na křesla u konferenčního stolu.

„Tady ne,“ zachroptěl ten, co z něho táhlo pivo. „My jsme vod Bezpečnosti,“ dodal a vytáhl z kapsy nějaký průkaz.

Dneska vím, že jsem si měl průkaz prohlédnout, že jsem měl trvat na předložení zatykače a že jsem měl a mohl udělat spoustu věcí. Jenže kouzelné slovo „Bezpečnost“ ve mně vyvolalo podmíněné reflexy, takže jsem náhle přestal být blahosklonně povýšený a dostal jsem hrozný strach. Strach, který se těžko dá popsat. Na mou duši, že jsem v té chvíli neměl ponětí, proč ti dva zatykači jsou v redakční místnosti, neměl jsem potuchy, že mě povevou do věznice, do jedné z nejhorších věznic v Evropě. Napadlo mě, že se potře-

bují o čemsi poradit, že možná budou chtít nějaké svědectví nebo co.

Člověk si vzniklé situace v životě vždycky idealizuje a možná, že to je dobře. Přesto jsem měl nevyslovitelnou hrůzu a snad jsem i zčervenal. Napadlo mě, že si musím zavolat domů. Měl jsem strach, jestli se tam snad něco nestalo. Má žena byla nemocná a měli jsme právě pětítýdenní dceru. Ted vím, že by kvůli tomu za mnou nechodila Bezpečnost, ale ve chvílích strachu napadne člověka ledacos.

„Zavoláte si až potom,“ řekl ten, jehož bych nechtěl potkat v noci v parku, a zastoupil mi cestu k telefonu.

To mě na druhé straně uklidnilo, protože to vzbuzovalo naději na návrat. Měl jsem modrý svetr z Itálie a připadalo mi neslušné chodit někam s Bezpečností bez saka. Vzal jsem si proto na sebe pršiplášť, zavřel jsem stůl a vyšli jsme na schodiště. Ještě dnes, když po těchto schodech v hlavní redakci publicistiky v Čs. televizi sestupuji, ohlížím se podvědomě, jestli snad za mnou není ten závan nadměrného požití piva a ten hubený čahoun, jehož bych nechtěl potkat v noci v parku.

Vyšli jsme před dům do Jungmannovy třídy, kde stály dvě šestsettrojky. U jedné otevřeli zadní dvířka a vyběhli mě, abych si sedl. Ti dva návštěvníci se posadili každý z jedné strany a já dodnes zápolím se zdvíhajícím se žaludkem, neboť ten, který vypadal jako zkrachovaný překupník koní, mi s hlasitým řiháním oddychoval na zátylek.

Ještě přišel z předního auta nějaký muž a zeptal se, jestli je u nás někdo doma. Řekl jsem, že žena, a on to křikl dopředu. Slyšel jsem, jak kdosi v tom předním autě poznamenal, že to má nejraději, když je doma mladá ženuška sama. Ale druhý hlas ho usadil:

„Z toho moc nebude – ona je šestinedělka!“

Trochu mě to zarazilo a muže, který se přišel zeptat, jestli je někdo doma, zřejmě taky, protože dal rychle pokyn našemu řidiči, abychom jeli a já pak zahlédl, jak těm dvěma v první šestsettrojce spílá.

Zahnuli jsme do Lazarské a pak do Spálené. Myslel jsem, že mě vezou do Bartolomějské. Taky to tak vypadalo, jenže my projeli kolem Bartolomějské a jeli dál Husovkou ke knihovně a k Rudolfinu.

Pamatuji se velice přesně, že jsem si všiml těch dětí u pomníčku padlých,

a protože jsem krátce předtím viděl Ionescova Nosorožce, uvědomil jsem si, že pan Ionesco je proti naší současnosti učiněný socialistický realista. Že tohle, v čem žijeme, je dokonalá absurdita.

V Dejvicích před bývalou Masarykovou kolejí, kde je dneska nějaký odbor ministerstva vnitra, zastavili a mě napadlo, že to bude mít asi něco společného se špionáží, protože jsem si naivně myslel, že v té Masarykově koleji je oddělení pro špionáž a kontrašpionáž.

Ten, jehož bych nechtěl potkat v noci v parku, vystoupil a rozhlížel se po Velvarské. Druhý, ze kterého táhlo pivo, řekl: „Vyser se na něj, von dojede!“ a tak ten dlouhý si zase sedl vedle mne a jeli jsme dál.

Uklidnilo mě to, protože jsem se nějak vnitřně ujistil, že se špionáží nebudou mít asi nic společného. Pořád mě ještě nic nenapadlo. Až teprve když jsme začali od konečné jedenáctky sjíždět k ruzyňské věznici, vzpomněl jsem si na všechny hrůzostrašné historky, pojící se s tímto bohulibým zařízením, a vyrazilo mi to dech.

„To jsem jako zatčen?“ zeptal jsem se naivně a ten, co zapáchal pivem, se bujaře rozesmál a odpověděl. „Ne, vezeme vás na frtana!“

Šestsettrojka zastavila před železnými vraty, která se automaticky otevřela a prostor věznice nás pohltil. Projeli jsme několika rafinovanými zákruhy a zastavili před zadním vchodem zamřížovaného baráku.

Vyšli nám vstříc dva uniformovaní muži s červenými výložkami a po krátké domluvě s mými průvodci mě převzali do své laskavé péče. Nejprve mě strčili do místnosti, kde byly dvě židle a stůl a nařídili mi, abych čekal. Ještě předtím mi odebrali občanský průkaz. Pak odešli a za sebou zamkli.

Po chvíli se dveře opět otevřely a dobromyslný stařík v bachařské uniformě mě vyzval, abych ho následoval. Pamatuji se velice přesně, že řekl, abych ho následoval, neboť mě ta větná vazba z úst bachaře překvapila.

Dovedl mě do jiné místnosti a přikázal, abych se svlékl do naha a přitom sepisoval můj inventář. Zvlášť zapsal obsah mých kapes.

Pak jsem musel jít pod sprchu a jakýmsi štíplavým a zapáchajícím mýdlem jsem byl odvíšen a odcivilizován. Dostal jsem třičtvrtěční spodky – (vzpomínám si, že se mi v té chvíli ob-

jevil před očima můj dědeček – truhlář, který takové spodky nosil). K spodkům jsem dostal noční košili bez límce, jakou nosíval Charles Chaplin ve svých groteskách pro zvýšení komického účinku. Jenže to nebyla noční košile, nýbrž košile pro den i noc, jak jsem pak byl zasvěceně poučen. K tomu mi přidali pantofle bez paty a teplákovou soupravu hnědé barvy. Hnědou barvu jsem odjakživa nenáviděl, ale kdyby mi někdo od té doby poradil, že si mám koupit hnědé šaty, možná, že by mě sklátil infarkt.

Pak ten laskavý starý bachař, který uměl říkat „Následujte mě!“ řekl, že si mám dát ruce za záda, sklonit hlavu a jít před ním. Vždycky když prý někdo půjde po chodbě, mám se postavit čelem ke zdi, dívat se do zdi nebo na zem a neohlížet se.

To už nezavazovali oči černým šátkem. Toto už byl výdobytek socialistické zákonnosti, jak jsem byl po celou dobu vězení poučován.

Vzal mě do výtahu a odvezl do druhého patra. Aspoň si myslím, že to bylo druhé patro, poněvadž na cele bylo číslo 203.

V druhém patře mě předal jinému, mnohem mladšímu bachaři, ten odekl spojovací mříže mezi odděleními, otevřel celu s číslem 203 a vpustil mě dovnitř.

Cela byla úzká s neprodyšným oknem, aby nebylo vidět a bylo tam zima. Z otevřeného otvoru v podlaze zapáchalo. Později mi vysvětlili, že to je jednak záchod, jednak umyvadlo a jednak studně na občerstvení žíznících. Byl jsem vždycky pro pokrok a racionalizaci, ale tohle trojúhelné zařízení se mi nelíbilo. Pak tam byla sklápěcí sedačka a sklápěcí lůžko, do něhož mi za malou chvíli přinesl růžolící poručík dvě deky, prostěradlo a povlak na podhlavník a vyložil mi, jak se s tím zachází, což bylo vzhledem k mému polytechnickému minimu značně složitě.

To jsem byl pořád ještě v psychickém traumatu. Neuvědomoval jsem si dobře, co činím, a všechno, co jsem dělal, prováděl jsem mechanicky a spíš podvědomě, puzen pudem sebezáchovy. Pořád jsem měl ten nevyslovitelný strach a v krátkých intervalech jsem čtyřikrát za sebou zvracel, i když jsem pak už nic v žaludku neměl.

Jak dlouho jsem byl v cele, to dneska při nejlepší vůli nemohu odhadnout. Vím jen, že když už jsem byl na pokrači šilenství, otevřely se dveře a přísný mladý bachař trhnul hlavou; když jsem hned tomuto laskavému pokynu neporozuměl, křikl na mne: „Pojďte se mnou!“ Mnohem později jsem se od spoluvězňů dověděl, že této kategorii bachařů se říká „psovodi“. Mohlo mě to hned napadnout, protože mě skutečně vedl jako psa. Pořád jsem musel strkat hlavu ke zdi – když odmykal spojovací mříže, když je zamykal, když přivolával výtah, když výtah zastavil a on se šel podívat, jestli někdo nejde po chodbě. Chybělo jen, aby se plácal po stehnu a volal: „K noze, Amure!“

Vedl mě dlouhou nepřijemnou chodbou, pak zaklepal u jedné dveří a ohlásil:

„Soudruhu kapitáne, přivádím obviněného Škutinu!“

Muž uvnitř řekl, že dobře, já směl odtrhnout hlavu od zdi a vejít do místnosti. Že to byl kapitán, jsem poznal z psovodova hlášení. Tento zavalitý bonvivant byl v civilu a zrovna si perorickým ořezával tužku.

Vyzval mě, abych se posadil do kouta na rohové prkénko a rozsvítil na mne světlo. Snad aby na mne lépe viděl, anebo abych mu já neviděl do obličejů.

Cítil jsem, že má před sebou kávu a dostal jsem úplně živelnou chuť na šálek kávy. Tato chuť měla být ukojena až po deseti měsících.

„Tak mi povídejte,“ řekl po dramatické pomlce vyšetřující a já se hloupě zeptal, co mám povídat.

„Vždyť vy víte,“ řekl laskavě a já přes světlo zahlédl, jak dává hlavu na stranu a vyčkává.

Jenže já doopravdy nevěděl. Myslel jsem na domov, a protože jsem měl strach, co je u nás doma, a protože jsem viděl na stole telefon, požádal jsem tohoto laskavého muže, jestli bych si mohl zavolat. Z toho je vidět, jak neúplně představy jsem měl o systému Bezpečnosti v roce 1962.

Odpověděl, že to není možné. Poprosil jsem ho tedy, aby on zavolal a řekl mé ženě, že se mi nic nestalo. Odvětil, že už jí to řekli jiní.

Teprve když jsem se vrátil po odkání trestu domů, jsem se dověděl, že ta druhá šestsettrojka jela k nám a její posádka provedla přesně to, co se ukazovalo ve válečných filmech o raziích gestapa v domácnostech podezřelých antifasistů.

Když přijeli k nám, byl právě čas ke krmení dcery. Muž, který přepadovému komandu velel, řekl, že krmení počká, aby jim žena ukázala, kde mám věci.

Nejprve před jejíma očima vyrabovali psací stůl a sebrali všechny písemnosti, které tam našli. Pak brali jednu knížku za druhou, vytřepávali ji hrbetem vzhůru, jestli snad nemám mezi stránkami ukrytý nějaký špionážní materiál, a pak knihu hodili na zem. Jiní z přepadového komanda zas řádili v ostatních místnostech. Přes toto početné personální obsazení jim prohlídka mého bytu trvala osm hodin, zatímco má dcera plakala a má žena se zvolna učila nenávidět. Ani jí neřekli, proč jsem byl zatčen.

Myslím, že v době, kdy přepadové komando opouštělo můj zdevastovaný byt, já už příčinu zatčení znal: „Snížení vážnosti presidenta republiky, podle paragrafu 103.“

Řekl jsem prý, že prezident republiky Antonín Novotný je vůl.

[...]

Česká republika – ráj kamióňů?

Určité rozpaky vyvolaly v České republice ty pasáže nového silničního zákona, které rozšiřují dobu, během níž mohou po českých silnicích jezdit kamióňy. Zatímco podle dosavadní úpravy platí zákaz pro kamióňy na silnici v neděli od 10 do 22 hodin a o prázdninách i pro sobotu mezi 7. a 22. hodinou, nová norma počítá s tím, že kamióňy budou muset stát v neděli pouze mezi 13. a 22. hodinou a o prázdninách navíc v pátek mezi 17. a 21. hodinou a v sobotu mezi 13. a 22. hodinou. Autor této změny, bývalý so-

ciálnědemokratický ministr dopravy Jaromír Schling, to odůvodňuje snahou zabránit zácpách a tvrdí, že se tím nijak nezvýší počet kamióňů na českých silnicích. Jeho odpůrci však argumentují rakouským příkladem, kdy kamióňy nesmějí jezdit mezi pátkem 22. hodinou a 5. hodinou v sobotu a v období mezi 15. hodinou v sobotu a 22. hodinou v neděli, s tím, že další omezení platí na úrovni jednotlivých zemí. Přísnější pravidla platí i v Německu či na Slovensku. Na to však Schling a někteří jeho další kolegové namítají, že podobné opatření neumožňuje špatný stav a nízká hustota české silniční sítě. Realita však v každém

případě ukazuje, že v poslední době se kamiónová doprava v České republice prudce rozvíjí, což vcelku pochopitelně negativně postihuje zejména lidi bydlící v blízkém okolí hlavních dopravních tahů. O případném omezení invaze kamiónů do České republiky spíše než co jiného může rozhodnout urychlené zavedení mýta. Jeho slabinou však zůstává skutečnost, že se bude vybírat pouze na dálnicích, takže se část dopravců možná pouze přesune na silnice nižších tříd, které přitom častěji vedou hustě osídlenými místy. Častěji asi přitom budou využívat i možnost cestovat v noci, což těžko přinese klidný spánek obyvatel domů u vozovek. Ale člověk si časem zvykne na leccos. (MaFr)

V Brně vznikne špičkové lékařské centrum

Česká vláda v březnu schválila projekt na vznik Mezinárodního centra klinického výzkumu, diagnostiky a léčby kardiovaskulárních a dalších onemocnění (ICRC) v brněnské nemocnici U sv. Anny. Na příslušné investici, která by měla dosáhnout zhruba dvou miliard korun, se bude 1,4 miliardami podílet státní rozpočet, 531 miliónů dá samotná nemocnice a dalších 50 miliónů Jihomoravský kraj. Již letos by se mělo začít s přípravou příslušné stavby v areálu nemocnice a stavba by měla být hotova v roce 2009. V provozu se počítá s asi 420 zaměstnanci a 166 lůžky. Do nového ICRC přejde i dosavadní I. interní kardiologická klinika a Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie, ale počítá se i s příchodem několika desítek špičkových odborníků z České republiky i ze zahraničí. Mezinárodní vědecké týmy by se měly stát pilířem výzkumné práce ICRC, která bude zaměřena jak na základní, tak i na klinický a průmyslově technologický výzkum. Důraz je přitom položen na diagnostikování vážných kardiovaskulárních, neurologických či onkologických onemocnění i v co nejranějším stádiu, pokud možno ještě před samotným objevením příznaků choroby a na vývoj nových metod, technologií a léčebných postupů, které výrazně sníží riziko onemocnění a zároveň zlepší život pacienta. Velký význam má mít i snaha po individualizaci léčebných metod a technologií, aby byly vytvářeny přímo pro konkrétního pacienta. Součástí ICRC bude podle projektu i divize mobilních vědeckých týmů, která centru umožní vybudovat přechodnou speciální laboratoř kdekoli na světě. To má význam zejména v případě, že se například objeví nová choroba v nějaké specifické lokalitě. Realizaci ambiciózního projektu, který může být pro malou vzdálenost Brna od rakouských hranic velmi atraktivní i pro občany Rakouska, má zajistit především dlouhodobá spolupráce se slavnou americkou Mayo Clinic sídlící v Rochesteru v Minnesotě. S ní už brněnští kardiologové delší dobu spolupracují a v rámci centra s ní už mají připraveno do roku 2008, tedy ještě před samotným otevřením budovy ICRC, šestnáct společných projektů vesměs skutečně klíčového významu. Jedná se například o vývoj umělého srdce, léčbu pokročilých forem chronického srdečního selhání nebo o náhradu poškozené srdeční tkáně pacientů po infarktu. ICRC se chce zabývat i problematikou xenotransplantací, tedy transplantační orgánů od speciálně geneticky modifikovaných zvířat. Ve spolupráci amerických a českých vědců již nyní také dochází ke spolupráci v oblasti hledání údajů z detailní krevní analýzy, které umožní lépe odhadnout hrozící onemocnění. O významu špičkového vědeckový-

Ministr zdravotnictví ČR David Rath

zkumného centra zaměřeného na choroby srdce a cév jistě není třeba dlouze polemizovat – i když jsou tyto typy onemocnění ve vyspělých státech s kvalitní zdravotnickou péčí díky pokrokům v medicíně na postu nejčastější příčiny úmrtí vytlačovány nádorovými onemocněními, stále představují jednu z nejvýznamnějších hrozeb lidského zdraví. Přesto však rozhodnutí o vybudování ICRC předcházely vleklé spory, které nakonec vedly k odvolání jeho nejhlasitějšího odpůrce, přednosty Centra kardiovaskulární a transplantační chirurgie nemocnice U sv. Anny Jana Černého, proslulého odborníka a předsedy České společnosti kardiovaskulární chirurgie a pravděpodobně přispěly i k odvolání šéfa pražského Institutu klinické a experimentální medicíny prof. Poledne. Sociálnědemokratický ministr zdravotnictví David Rath, proslulý svým velmi razantním způsobem řešení problémů, sice spojil obou kauz s problematikou ICRC odmítá, ale zejména v případě Černého nezni jeho ohrazení příliš věrohodně.

Oponenti vytýkají ICRC především megalomanství v situaci, kdy české zdravotnictví zápasí s vleklými finančními obtížemi a poukazují na zamítavé stanovisko rady odborníků. Varují zároveň, že spíše než o výzkum a pomoc lidem půjde o komerční záležitost a naznačují, že Američané možná chtějí Českou republiku využít jako místa pro pochybné lékařské pokusy. Celá záležitost má samozřejmě (jak už je v stredoevropských luzích a hájích zvykem) i politický podtext – ICRC podporuje velmi vehementně výše zmíněný kontroverzní ministr Rath, který si svým agresivním vystupováním stačil udělat řadu nepřátel. Není proto zcela jisté, zda po červnových volbách nedojde i u ICRC k přehodnocení. Velkou roli bude asi hrát postoj Mayo Clinic, která představuje vědeckého garanta skutečně mimořádné úrovně. Pokud se však podaří v Brně vybudovat prosperující výzkumné centrum, může se stát, že pro některé rakouské kardiaky se právě cesta do nepříliš vzdáleného jihomoravského města stane cestou, která jim zachrání zdraví a dokonce i život. (MaFr)

Všechny strany zastoupené ve sněmovně vyměnily své předsedy

Uplynulé čtyři roky nepřinesly na české politické scéně žádnou zásadní změnu. V centru pozornosti byly především strany zastoupené v Poslanecké sněmovně, které navíc mají (s výjimkou US-DEU) velkou šanci své postavení obhájit. Ani jeden z předsedů pěti stran zastoupených ve sněmovně nepřežil ve funkci celé volební období. Již

ne celý měsíc po volbách rezignovala předsdkyně US-DEU Hana Marvanová a v prosinci 2002 vyměnila lídra také ODS – zakladatele strany Václava Klause nahradil senátor Mirek Topolánek. Klaus však neodešel z politiky, naopak se již začátkem roku 2003 stal prezidentem.

V listopadu 2003 zvolila KDU-ČSL do svého čela Miroslava Kalouska místo ministra zahraničí Cyrila Svobody a další personální výměny se konaly po volbách do Evropského parlamentu v roce 2004. Volby skončily neúspěchem pro ČSSD a US-DEU a jejich předsedové rezignovali. V sociální demokracii nahradil Vladimíra Špidlu místopředseda Stanislav Gross a místo Petra Mareše si unionisté zvolili Pavla Němce.

Zatímco Pavel Němec vydržel v čele unie až do letošních voleb, na sociální demokracii čekala další krize – Stanislav Gross v roce 2005 odstoupil kvůli nejasným majetkovým poměrům své rodiny. Stranu tak vede místopředseda Bohuslav Sobotka, ale ještě před volbami bude do této

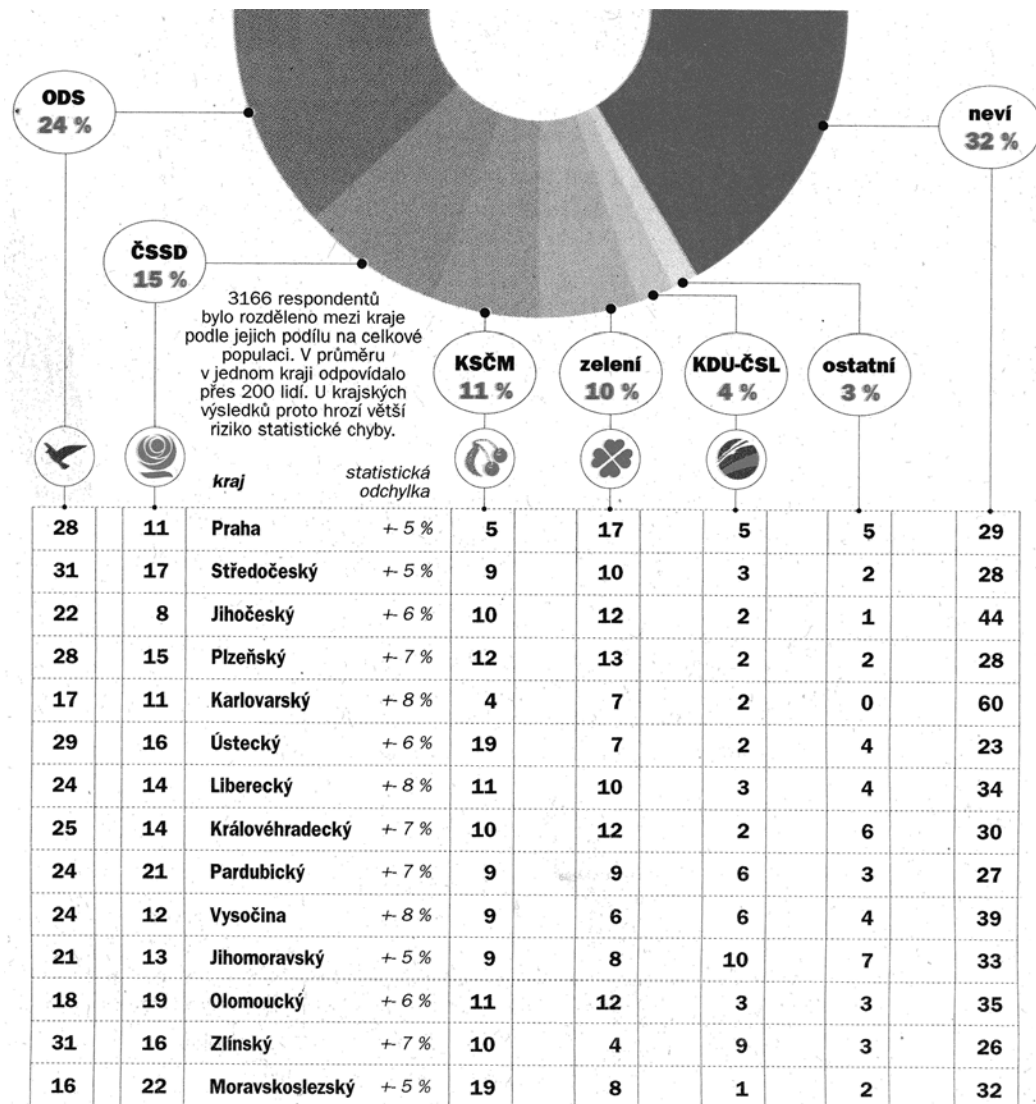
funkce pravděpodobně zvolen současný premiér Jiří Pařízek.

Po více než 12 letech se objevilo nové jméno i v čele komunistické strany. Loni v říjnu oznámil Miroslav Grebeníček rezignaci a jeho místo zaujal místopředseda strany a Poslanecké sněmovny Vojtěch Filip.

Jednou z příležitostí pro oživení české politiky se staly volby do Evropského parlamentu, v nichž překvapivě uspěla koalice SNK sdružení nezávislých a Evropských demokratů (ED) a mandáty získalo i politické hnutí Nezávislí (v čele s Vladimírem Železným a Janou Bobošíkovou).

Ani jeden z těchto subjektů však podle politologů nedokázal využít politický kapitál, který ve volbách získal. SNK a ED se po volbách nedohodly na společném postupu a integraci dotáhly do úspěšného konce až letos v lednu, v době, kdy jejich preference spadly hluboko pod 5%. Podobně na tom jsou i Nezávislí, kteří se postupně rozešli s Vladimírem Železným i s Janou Bobošíkovou.

Bývalý ředitel TV Nova Železný si poté založil novou stranu s názvem Nezávislí demokraté (předseda V. Železný), která se letos spojila s dříve populární Stranou za životní jistoty (SŽJ). Vzestup zaznamenala Strana zelených, která loni zvolením Martina Bursíka předsedou uzavřela období vnitrostranických půtek a letos má reálné šance na vstup do sněmovny, alespoň podle agentur na výzkum veřejného mínění. (ČTK)

Zákon o vyvlastňování a nemocenské dávky

Poslanci koncem dubna přehlasovali veto prezidenta Václava Klause týkající se zákona o vyvlastňování. Prezident tento zákon považuje za „absolutně nepřijatelný“. Klaus proto nyní zvažuje, že se obrátí na Ústavní soud. Klausovi vadí, že v zákoně není jasně specifikováno, co je veřejný zájem. Jedině ten totiž může podle Klause ospravedlnit zásah do vlastnického práva. Prezident proto považuje nový zákon o vyvlastnění za „snadno zneužitelný“. Premiér Jiří Paroubek naopak tvrdí, že na rozdíl od současné úpravy vyvlastňování umožní jedině tento zákon vyplácet lidem adekvátní náhradu za zabavené domy či pozemky.

Ke kritice prezidenta za jeho postoj k vyvlastňování se připojil také ministr pro místní rozvoj Radko Martínek. Stávající nemovitosti by podle nového zákona mohly být od občanů odkoupeny za tržní cenu v místě obvyklou, aniž by se do ní promítla skutečnost, že jde o záplavové území, tvrdí Martínek. Nově by tato úprava také podle resortu pro místní rozvoj umožnila, aby lidé získali „dům za dům nebo stodolu za stodolu, nikoli jen peněžitou náhradu, což je pro ně výhodnější“.

Zákon o vyvlastňování přijali poslanci letos v březnu i s připomínkami a doplněním Senátu. Netýká se ovšem pouze povodní. Novela má umožnit ve veřejném zájmu vyvlastnění pozemků nebo staveb za patřičnou náhradu, aby se mohla urychlit výstavba silnic či dálnic.

Přehlasování Klausova veta přitom nebylo jediné. Poslanci totiž podpořili i další dvě prezidentem odmítnuté normy. První se týká výplaty nemocenských dávek a druhá upravuje podmínky pro provozování lyžařských vleků.

Od prvního ledna příštího roku tak budou zaměstnancům vyplácet nemocenskou v prvních dvou týdnech nemoci namísto státu jejich zaměstnavatelé. Jako kompenzaci pak firmy budou platit nižší odvody, které klesnou ze současných 3,3 % na 1,4 %.

Paroubek: Do roku 2013 dotáhne ČR EU

Česká republika může dosáhnout průměrné životní úrovně zemí EU měřené hrubým domácím produktem na jednoho obyvatele v letech 2012 až 2013. Na Evropském bankovním a finančním fóru, které proběhlo minulý týden v Praze, to uvedl premiér Jiří Paroubek. Podobný odhad uvedl již v únoru na besedě se studenty a pedagogy Bankovního institutu. Podle Paroubka k dosažení průměrné životní úrovně EU je ovšem třeba omezit nebo eliminovat některé slabé stránky české ekonomiky. Mezi ně podle Paroubka patří například strukturální nezaměstnanost, vysoký podíl výroby s nízkou přidanou hodnotou, nízké výdaje na výzkum a vývoj, nízká mobilita pracovních sil nebo nedostatečná dopravní síť.

Krajské úřady dokončily registraci stran a hnutí

Krajské úřady dokončily registraci stran a hnutí, které se chtějí zúčastnit letošních parlamentních voleb. O mandáty bude soupeřit 5 010 kandidátů z 26 politických stran a hnutí. Všechny kandidátky splnily podmínky volebního zákona.

Mezi volební nováčky patří strana 4 VIZE, hnutí Folk-lór i Společnost (FIS) a dále ženská Strana Rovnost Šancí (SRŠ). Část menších seskupení kvůli volbám vytvořila hnutí Právo a Spravedlnost (PaS) a Koalici pro Českou republiku (KČR).

O humor se pokusí recesistická Balbínova poetická strana (BPS) a Helax – Ostrava se baví (HOB).

Viz následující Přehled stran, které kandidují ve volbách.

* Strany US-DEU a KDU-ČSL kandidovaly v roce 2002 společně.

Seznam
zaregistrovaných kandidátních listin politických stran, politických hnutí a koalic, které v Jihočeském volebním kraji podaly kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, konané ve dnech 2. a 3. června 2006.
(zaregistrováno dne 12. dubna 2006)

Poř. č.	Politická strana, politické hnutí, koalice	Název	Počet kandidátů na KL
1.	politická strana	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	22
2.	politická strana	Pravý Blok – strana za ODVOLATELNOST politiků, NÍZKÉ daně, MINIMALIZACI byrokracie, SPRÁVEDLINOÚ justici, REFERENDA a PŘÍMOU demokracii WWW.CIBULKA.NET	18
3.	politická strana	Komunistická strana Čech a Moravy	22
4.	politická strana	Občanská demokratická strana	22
5.	politické hnutí	Právo a Spravedlnost – ANO tradiční rodině, NE korupci a kriminalitě	10
6.	politická strana	Česká strana sociálně demokratická	22
7.	politická strana	Balbínova poetická strana	1
8.	politická strana	Strana zdravého rozumu	11
9.	politická strana	Unie svobody-Demokratická unie	22
10.	koalice	Koalice pro Českou republiku	8
11.	politická strana	NEZAVISLÍ DEMOKRATÉ (předseda V. Železný)	22
12.	politická strana	Národní strana	15
13.	politická strana	Strana zelených	22
14.	politická strana	Moravané	21
15.	politická strana	4 VIZE – 1. Daňový systém na jednom listu formátu A4. 2. Regulace inovace + Vysoká kvalita = Kratší pracovní týden. 3. Rodinný dům pro každého snadněji. 4. Reklama, která informuje, ano, reklama, která ovlivňuje, ne. – www.4vize.cz	2
16.	politická strana	STRANA ROVNOST ŠANCÍ	4
17.	politická strana	Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)	18
18.	politická strana	SNK Evropští demokraté	22
19.	politické hnutí	NEZAVISLÍ	18

	volební lídr	volby 2002
ODS	Mirek Topolánek	24.47
ČSSD	Jiří Paroubek	30.20
KDU-ČSL	Miroslav Kalousek	14.27*
KSČM	Vojtěch Filip	18.51
Strana zelených	Martin Bursík	2.36
US-DEU	Pavel Němec	14.27*
SNK Evropští demokraté	Josef Zieleniec	2.78 - SNK Evropští demokraté nekandidovali
Nezávislí Demokraté	Vladimír Železný	nekandidovali
Hnutí Nezávislí		nekandidovali
Rovnost šancí	Zdenka Ulmannová	nekandidovali
Národní strana	Jan Skácel	nekandidovali
Humanistická strana	Jan Tamáš	0.17
Balbínova poetická strana	Jiří Hrdina	0.19
Strana zdravého rozumu	Petr Hannig	0.22
Právo a spravedlnost	Tomáš Vandas	nekandidovali
Liberální reformní strana	Milan Hamerský	nekandidovali
Koruna Česká	Václav Srb	nekandidovali
4 VIZE	Zdeněk Macura	nekandidovali
České hnutí za národní jednotu		nekandidovali
Folklor a Společnost	Lejsek Miroslav	nekandidovali
Helax - Ostrava se baví		nekandidovali
Česká pravice		0.04
Česká strana národně socialistická		0.81
Koalice pro Českou republiku	Radoslav Štědroň	nekandidovali
Pravý blok	Petr Cibulka	0.59
Moravané	Pavel Dohnal	nekandidovali

Interview se senátorem Karlem Schwarzenbergem

Hospodářské noviny otiskly interview se senátorem a majitelem týdeníku *Respekt* Karlem Schwarzenbergem. Značná část rozhovoru se věnovala problému korupce. Senátor říká, že podle všech mezinárodních statistik Česká republika nadměrně trpí tímto neduhem. Pročištění takového prostředí je hlavní úkol pro příští vládu. Schwarzenberg tvrdí, že podplácení souvisí vždy s byrokracií a přemírou předpisů. Čím méně pravidel, ale jasnějších, tím méně prostoru pro korupci. Bylo by mnohem rozumnější, kdyby platy politiků byly na úrovni manažerů. Je to obrana proti jejich úplatnosti. Když nejsou lidé dobře zaplacení, přilepšují si jinak, tvrdí Karel Schwarzenberg v rozhovoru pro *Hospodářské noviny*.

Akce Asanace

Městský soud v Praze poslal minulý týden bývalého příslušníka komunistické Státní bezpečnosti (StB) Zbyňka Dudka na čtyři roky do věznice s dozorem. Dudek podle soudu v osmdesátých letech v rámci tajné akce Asanace

mučil dva odpůrce režimu, aby je donutil k emigraci, čímž zneužil pravomoc veřejného činitele. Odvolací senát tak zpřísnil předložský rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1, který Dudkovi vyměřil tříletý trest. Původně byl s Dudkem obžalován a souzen také další bývalý příslušník StB Jiří Šimák; už v lednu ho odvolací senát městského soudu poslal do vězení také na čtyři roky.

Oba muži podle obžaloby nejprve v červnu 1981 týrali v pražské služebně StB v Bartolomějské ulici Zbyňka Benyška – podle žaloby ho bili pěstí do břicha a lili mu na hlavu vodu. O několik měsíců později podle spisu napadli disidentku Zinu Freundovou, které tloukli hlavou o zeď, kopali jí a vyhrožovali. Napadení se v obavě o svůj život skutečně odstěhovali: Benyšek emigroval do Rakouska, Freundová do Velké Británie. Akci Asanace vymyslela StB na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Jejím cílem bylo fyzickým a psychickým nátlakem donutit lidi, kteří nebyli pro režim pohodlní, k trvalému opuštění země.

Soud s Dudkem jeho obhájci označili za politický proces, ve kterém se revanšisté snaží vypořádat s minulým režimem. Dudek v uvedené době pracoval u StB jako řidič a u žádné z událostí nebyl, tvrdili. Předsedkyně odvolacího senátu Jarmila Löffelmannová ale žádný z těchto argu-

mentů neuznala. Rozhodnutí odůvodnila tím, že za dvojnásobný trestný čin s vysokou společenskou nebezpečností nelze uložit mírnější trest. Navíc soud u Dudka neshledal žádnou polehčující okolnost. Na argumenty, že Dudek trpí už jen samotným procesem, který se vleče 11 let, soudkyně uvedla, že za část těchto prodlev si může sám. Ačkoliv od spáchání údajných činů do jejich oznámení v roce 1995 uplynulo 14 let, případ nebyl promlčen. Období let 1948-1989 se totiž u podezření z politického pronásledování do promlčení lhůty nezapočítává.

Mezi dalšími disidenty, které postihla akce Asanace, byli například hudebníci Jaroslav Hutka a Vlastimil Třešňák, duchovní Václav Malý, kněz a poslanec Svatopluk Karásek, rabín Karol Sidon, Petr Cibulka, spisovatelka Petruška Šustrová a herec Pavel Landovský. Kvůli akci Asanace začne na konci dubna u Obvodního soudu pro Prahu 1 další soud s bývalým příslušníkem StB Michaelem Ulbrichem. Podle obžaloby šikanováním a psychickým nátlakem nutil signatářem Charty 77 Jana Bednáře k emigraci do Velké Británie.

Letenskou pláň letos na Prvního máje poprvé neobsadili komunisté

Právo upozorňuje, že Letenskou pláň letos na Prvního máje neobsadili poprvé komunisté a jejich přívrženci. Šešli se zde naopak jejich odpůrci. Celá akce se totiž nesla v duchu hesla: „První máj bez komunistů a nikdy jinak.“ Návštěvníky organizátoři lákali hlavně na koncerty Ivana Hlase, Anety Langerové a Hany Hegerové. Cílem akce bylo připomenout především mladým lidem zrůdnosti komunistického režimu. V rámci doprovodných programů se uskutečnily projekce tematických dokumentárních filmů, výstava fotografií či ukázky a workshopy chráněných děl, doplňují Lidové noviny.

Ať žije První máj!

Prvomájové průvody s povinnou účastí školní mládeže, každoroční realita socialistického Československa, se již staly minulostí. S tímto odstupem získáváme možnost analyzovat, jak měla vypadat nová společnost a její hodnoty a jakou roli v tomto „budování“ sehrály oslavy i. máje.

Necelé dvě desetky let po pádu železné opony nezůstalo na první pohled z komunistického 1. máje téměř nic. I když má Svátek práce stále své místo v oficiálním kalendáři bývalých zemí východního bloku, průvody, které byly

Antonín Zápotocký a pionýři, 1952

téměř půl století neodlučně spjaty s tímto datem, zmizely. Zůstaly jen koncerty a různé kulturní aktivity, organizované místními samosprávami. V Praze organizuje lidové shromáždění už jenom Komunistická strana Čech a Moravy na Letenské pláni, symbolickém místě masových manifestací z období normalizace. Této inscenaci však nic nechybí: oficiální tribuna, heslo *S lidem a pro lid*, česká a rudá zástava. Celý kontext, výzdoba i sami účastníci vytvářejí zvláštní variantu nostalgie, kterou tak dobře ilustroval film *Good Bye Lenin*.

Podle oficiální rétoriky vyjadřovaly barevné průvody manifestující po více než čtyřicet let odhodlání kráčet vpřed k vítězné budoucnosti, ke komunismu. V celém světě, přinejmenším v tom, který byl sjednocen v „táboře míru“, jednou do roka zaplavila mohutná lidská řeka města. Státisíce mužů a žen se shromáždily na pracovištích a vytvořily mohutný a nepremožitelný proud, který se kličkatil ulicemi. Komunistické režimy označily tento den v kalendářích za den radosti, oslavy práce a jejího hrdiny –

Z archivu Ústavu pro soudobě dějiny, Praha

Z archivu Ústavu pro soudobě dějiny, Praha

dělníka namísto původního dne boje za sociální práva. První květen se stal příležitostí šířit mezi domácími i zahraničními diváky modely chování a představu ideální socialistické společnosti. I když už dnes tato představa není aktuální, zůstává 1. máj příležitostí analyzovat, jak měla podle komunistických autorit vypadat nová socialistická společnost a její hodnoty.

Je osm hodin ráno, 1. máj 1958. Čelo prvomájového průvodu nastupuje od Národního muzea na Václavském náměstí v Praze směrem k Můstku, kde stojí oficiální tribuna. Podle Rudého práva se celým náměstím nese první bouřlivé volání: „Ať žije KSČ! Se Sovětským svazem na věčné časy! Ať žije mír! [...]“. A tisíce diváků odpovídají a zdraví československou vlajku, obklopenou rudými prapory. Postupně se před muzeem objeví veliké portréty Marxe, Engelse, Lenina, „prvního dělnického prezidenta“ Klementa Gottwalda a jeho následovníka Antonína Zápotockého. Za mořem rudých praporů nastoupí portréty členů politbyra ÚV KSČ a soudruhů Chruščov a Vorošilova. Přes celou šíři náměstí se vine transparent s hlavním heslem letošních prvomájových oslav: Pod vedením KSČ kupředu za dovršení socialistické výstavby! Když se čelo průvodu přiblíží k hlavní tribuně, vyzdobené rovněž portréty Marxe, Engelse, Lenina a Gottwalda a heslem Proletáři všech zemí, spojte se!, průvod se zastaví. Celé náměstí je nyní zaplaveno barevným mořem, jásotem i zpěvem revolučních písní...

Alegorie žižkovských žen

Společenský charakter sociálního vztahu se projevuje v nahromadění všech individuálních a nezainteresovaných gest v průvodu. Spojením sil všech povolených sociálních aktérů zhmotňuje průvod jednu z hlavních myšlenek režimu: „Obzor, za nímž je zítřek socialismu, přiblížíme na dosah ruky, když každý z nás přidá svůj kousek. Vždyť všechny velké věci se rodí z malých.“ A každý se může na vlastní oči přesvědčit o síle, kterou představuje spojení individuálních sil – některé pražské prvomájové průvody v padesátých letech trvají až šest hodin.

Myšlenka kumulace jednotlivých sil ve společném díle našla své dokonalé vyjádření v alegorii „žižkovských žen“.

Když se v prvomájovém průvodu ze svých těl živé obrazy. Když se v roce 1961 před tribunou semkne a skloní 1200 žižkovských žen, přes celou šíři Václavského náměstí se objeví obrovská rudá hvězda s nápisem „40 let KSČ“. Zpráva se rok od roku mění. V roce 1947 je to nápis „Mír“. O dva roky nato vznikl emblém pětiletky, která právě začala, a rok nato portrét Gottwalda se srpem a kladivem. V roce 1955 alegorie připomíná desáté – a v roce 1975 už třicáté – výročí přátelství mezi SSSR a Československem. V roce 1987, když vedení strany oficiálně přijme program sovětské perestrojky, vytvoří žižkovské ženy v průvodu nápis „Praha – Moskva“. Úklon před tribunou na znak věrnosti dává kompozici žen smysl. Svým tělem potvrzují myšlenku, která naplňuje jejich ducha.

V médiích je vědomě udržováno tajemství kolem „tradičního překvapení“, jež žižkovské ženy chystají pro manifestující, a jejich příklad následují ženy na dalších místech republiky. Zpráva, skrze niž režim usiluje o komunikaci s lidem, je ale pořád stejná. Žižkov, jedna z nejchudších pražských čtvrtí, je od osmdesátých let 19. století obývaná dělníky, kteří pracují povětšinou ve strojírenském průmyslu. V meziválečném období patřil Žižkov k největší dělnickým čtvrtím hlavního města s bohatým spolkovým životem a agitační činností. A právě sem klade režim kořeny československého dělnického hnutí. V podmínkách chudoby a špíny zde „vznikaly hluboké sociální myšlenky a třídní uvědomění“. Prostřednictvím kompozice žižkovských žen tak celá dělnická třída vyjadřuje svůj dík a oddanost státotraně a jejím reprezentantům, kteří jsou seskupeni na oficiální tribuně.

Průvod nese všechny dary k tribuně, kde jimi symbolicky obdaruje národní elity. Ty mohou z výšky tribuny pohledem všechny dary obsáhnout a přesvědčit se, zda jejich příkazy byly v celé zemi realizovány správně, čímž stvrzují svou roli v „sociálním managementu“. Na znamení díky pozdraví manifestující pochodující kolem tribuny. Dar si však vyžaduje protidar. Aby vznikl sociální vztah mezi darujícími a obdarovanými, musí obdarovaný nanovo obdarovat darujícího. Oficiální představitelé se průvodu odvděčí za ranní dary rozptýlením, jež nabídnou jeho účastníkům během prvomájového odpoledne. Komunistický režim tak instrumentalizuje starou německou tradici, kdy prvomájové odpoledne bylo tradičně věnováno zábavě. Na náměstích a v parcích měst jsou organizovány lidové bály, koncerty, divadelní a jiné představení. Tribuny, na kterých ráno seděli oficiální hosté, se promění na improvizované estrády, na kterých vyhrávají kapely. I když se časem tyto odpolední aktivity přenesou do parků kultury a oddechu, režim tak realizuje starý Leninův slib, že „na našich ulicích bude jednou svátek“.

Oslavy 1. máje hrají důležitou úlohu při osvojování si sociálních a politických hodnot „nového socialistického člověka“ a Svátek práce scénicky vyjadřuje některé fundamentální principy socialistické společnosti. Gesto daru a protidaru má vytvořit sociální vztah a hierarchii mezi pracujícími – manifestujícími a elitami státotranu na tribuně. Toto gesto by si jistě zasloužilo hlubší analýzu a porovnání s jinými sférami sociálního života. O to více, že stejné logické konstrukce byly nedávno analyzovány v jiných prostorech a kontextech, ať už jsou to ekonomické výměny v SSSR v letech třicátých nebo každodenní realita ve východoněmeckých závodech v letech padesátých. Ta-

ková reflexe by mohla přinést několik nových pohledů na každodenní kulturu a fungování socialistických společností.

(Roman Krakovský, *Dějiny a současnost 1/2006*)

Ministerstvo v akci

Soudím, že černé odpady, prostituce či hrací automaty představují společenské zlo podstatně trvalejší a horší než několikadenní hudební produkce.

Před několika týdny vydalo ministerstvo vzor vyhlášky „o stanovení podmínek pro pořádání a průběh akcí typu technoparty a o zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku v souvislosti s jejich konáním“. Vyhláška má dvě verze: v jedné obec vymezuje, kde se taková akce na jejím území konat smí, ve druhé, kde se konat nesmí. Má dvě verze také k charakteristice toho, co to je technoparty. Pořadatelé se ve vyhlášce stanoví celá řada povinností a nedodrželi-li je, může být potrestán.

Loni mě po rozehnaném CzechTeku ministr vnitra Bublana doslova nadzvedl ze židle svým vystoupením v jedné televizní debatě. Prohlásil totiž, že připraví zákon, který upraví podmínky, za nichž se může taková akce konat, ale že přitom bude potřeba velké obezřetnosti, aby zákon náhodou nepostihl i jiné hlučné hudební festivaly. Ohromilo mě to: zákon je přece zákonem právě proto, že měří všem stejně – nebo ne? On to pan ministr neví?

A už je to tady: není to zákon, ale vyhláška. Akcí „typu technoparty“ je podle vyhlášky veřejná hudební produkce, která přesáhne dobu jednoho dne a při které „může dojít k obtěžování jiných osob... hlukem, prachem, světlem nebo vibracemi“ podle jedné verze vyhlášky (proč jen se úřední listiny píšou tak neuvěřitelně toporně?). Druhá ver-

ze vyhlášky varuje: „akce typu technoparty se považuje za činnost, jež může narušit veřejný pořádek v obci, nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku“. Obec ovšem může sama určit, co „akcí typu technoparty“ není: třeba obří hudební festival, hlučná pouť či cokoli jiného, při čem ovšem také „může dojít k obtěžování jiných osob“. Je zcela zřejmé, že podle této vyhlášky mohou jedni to, co nemohou jiní. Máme přece rovnost před zákonem.

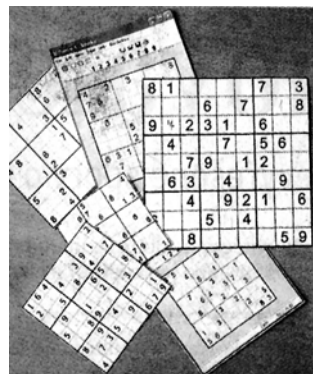
Píšu ale o vyhlášce hlavně proto, že ve dnech, kdy vyšla, jsme v televizních zprávách sledovali smutný seriál o odpadu, který televizní reportéři objevili na území mnoha obcí. Že by tím byli obyvatelé zmíněných obcí nadšeni, to jsem tedy nepostřehla. Ministerstvo vnitra jim však se žádnou vyhláškou na pomoc nepřispěchalo. Dobře se pamatuji na začátek devadesátých let, kdy se různé obce snažily na svém území vyhláškou zamezit prostituci nebo ji nějak regulovat. Ukázalo se, že na to nemají zákonné právo. Vzpomínám si také, jak se kdesi obecní zastupitelstvo rozhodlo zakázat v obci hrací automaty. Ani to se nepovedlo, i taková vyhláška byla shledána nezákonnou.

Soudím, že černé odpady, prostituce či hrací automaty představují společenské zlo podstatně trvalejší a horší než několikadenní hudební produkce. Proč se tedy ministerstvo nesnaží najít způsob, jak by se jim obce mohly bránit, pokud se na tom jejich obyvatelé shodnou? Odpověď je jednoduchá: ministerstvo, či lépe řečeno ministr, nemá takovou politickou objednávku. Zato technoparty, ta je vidět a slyšet a zakázat ji nebo znemožnit může přinést docela slušné politické body. A ještě je tu hlubší důvod: z černých odpadů, prostituce či hracích automatů pro někoho koukají slušné peníze.

(Petruška Šustrová)

Češi byli úspěšní v Sudoku

V italském městě Lucca se konal šampionát v Sudoku. Historicky první mistryni světa v luštění těchto hlavolamů se stala Češka Jana Tylová. Svoje vítězství obhájila Jana Tylová mezi 84 soupeři z 22 zemí světa. Podařilo se jí porazit i dva veterány mistrovství

USA: Thomase Snydera, studenta chemie z Harvardovy univerzity, a Wei-Ha Huang, softwarového inženýra firmy Google. Triumf jednatřicetileté účetní z mostecké stavební firmy byl pro její soupeře velmi překvapivý.

V prvním kole skončila jako devátá – mezi prvních osmnáct postoupila jako jediná žena. Vítěznou cenu předal Janě Tylové Wayn Gould. Tento soudce v důchodu z Nového Zélandu objevil hlavolam Sudoku v Japonsku a jeho knihy a webová stránka www.sudoku.com proslavily hru po celém světě.

Původ této hry není úplně jasný. Někteří odborníci na hlavolamy tvrdí, že hra vznikla již v 18. století, jiní zase, že ji v roce 1979 vymyslel Howard Garnes a publikoval pod názvem „Number Place“. Velkou oblibu získala hra v Ja-

ponsku, odkud se později vrátila zpět pod názvem Sudoku. Velmi populární se Sudoku stalo na konci roku 2004, když jeho zařazení Gould navrhl deníku *London Times* ve Velké Británii. Od té doby se postupně rozšiřuje do celé Evropy.

V Lucce se poprvé luštění Sudoku představilo jako sport pro diváky – hráči dosud na turnajích nebyli na publikum zvyklí. Hra je oblíbená především u mladých lidí, důležité je při ní zejména logické myšlení a znalost pouhých devíti číslic, které se dosazují do předvyplněné tabulky.

V současnosti vychází Sudoku ve 400 novinách a magazínech v 85 zemích světa – v Čechách začaly hlavolamy jako první pravidelně přinášet *Lidové noviny*. (mk)

Nejdražší obraz v Česku

Nový český aukční rekord vytvořil v minulých dnech obraz ruského malíře Ivana Ivanoviče Šiškina, který byl vydražen za vyvolávací cenu 7,5 miliónu korun. Ivan Ivanovič Šiškin (1831-1898) patří k hlavním představitelům ruské krajinářské tvorby 19. století. Jeho olej na plátně je inspirován tradiční holandskou malbou a představuje výjev v pokoji, ve kterém stojí žena čtoucí dopis. Na stěně interiéru jsou zavěšena jeho vlastní díla.

Zanedlouho po této aukci byl v další aukci v pražském Hotelu Hilton vydražen obraz klasika českého surrealismu

Ivan Ivanovič Šiškin, *Před zrcadlem*, 1870

Jindřicha Štyrského nazvaný *Cirkus Simonette* za 8,6 milionů korun bez aukční přírážky. A tím byl překonán dosavadní český aukční rekord. Novým majitelem je český podnikatel. *Cirkus Simonette* je restituován z Krajské galerie Olomouc, pochází ze známé Borovičkovy sbírky. Jaroslav Borovička patřil k významným českým sběratelům. Z celkem 420 položek se vydražilo podle majitele pořadající Galerie Art Praha Vladimíra Neuberta 65 %. Sběratelé zaplatili za obrazy celkem 25 796 900 korun, což je podle Neuberta další rekord.

V první desítku držely šest let rekord *Zlaté rybičky* Emila Filly, které byly vydraženy za 7,3 milionu korun. K dalším českým autorům v této skupině patří například Bohumil Kubišta, také již Jindřich Štyrský, (jeho zatím nejdražší obraz prodaný v České republice má název *Černý pierot* a byl vydražen v roce 2004 za 4,8 milionu korun), František Kupka a Josef Šíma. Na osmém místě je ještě Konstantin A. Korovin, jehož obraz *Noční Paříž* byl v loňském roce vydražen za 4,7 milionu korun.

Podle odborníků patří Jindřich Štyrský spolu s Františkem Kupkou a Toyen k nejdávanějším českým autorům na zahraničních trzích. (mk)

Dva odvážní Čechoslováci ohromili před 70 lety ze škodovkou svět

Objet automobilem zeměkouli, to je úctyhodný výkon i pro dnešního motoristu. Před 70 lety to ale byl heroický výkon, který vyžadoval vedle odvahy a technického umu také spolehlivé auto. Spolumajiteli smíchovských garáží Bohuslavu Janu Procházce a jeho spolujezdci Jindřichu Kubiasovi nic z toho nescházelo. Na cestu vyrazili v sériovém voze Škoda Rapid v sobotu 25. dubna 1936 ve čtvrt na pět odpoledne a do Prahy se vrátili po 98 dnech – o dva dny tak pokořili plán. Na jejich cestu kolem světa si dnes už vzpomene jen málokdo, ve své době ale dobrodružství Procházky s Kubiasem přitahovalo pozornost tisku i široké

veřejnosti. Noviny a časopisy přinášely články o postupu malého československého vozu Ruskem, Persií, Čínou či Spojenými státy. Za mnoha články stál sám B. J. Procházka, který svými telegramy a dopisy neúnavně informoval žurnalisty o postupu své cesty.

Když se krátce před polednem 1. srpna 1936 vrátili cestovatelé do Prahy, vítal je před sídlem autoklubu v dnešní Opletalově ulici nadšený dav. A jak dodal všímavý redaktor časopisu *Auto*, jindy výřečný Procházka nemohl najít slov. Měl ale být na co pyšný – se sériovým vozem, který měl navíc před cestou najeto 60 000 kilometrů, urazil za 98 dní 27 600 kilometrů. Při přejezdu napříč Spojenými státy navíc bez zastávky pokořil 6 000 kilometrů ze San Francisca do New Yorku za 100 hodin a 55 minut. Po velkolepé cestě kolem světa se Procházka, který mimochodem pocházel z rodu pánů z Dubé, vrátil k podnikání. Spolu s bratrem provozovali moderní garáže na pražském Smíchově, které přežily i německou okupaci. Po únoru 1948 bratři Procházkové emigrovali do USA a garáže připadly ministerstvu vnitra; do rukou rodiny se podnik vrátil v roce 1991. (Český Rozhlas 7, Radio Praha)

Židé četli jména obětí holokaustu

Akt na Jom ha-šoa s předčítáním jmen Židů z českých zemí, jichž za války zahynulo na 80 000 – téměř 90 % těch, kteří zde žili, byl také poprvé zorganizován v Praze na náměstí Míru, a to tak, aby oslovil širší veřejnost. K předčítaným jménům zavražděných lidí se promítaly fotografie, tak se jména spojila s konkrétními tvářemi. Materiály shromažďují iniciátoři projektu Tereziánské album, jehož cílem je sbírat, digitalizovat a zpřístupňovat portréty a další dokumenty obětí holokaustu v českých zemích. Za akcí stojí Česká unie židovské mládeže a Institut Tereziánské iniciativy. Vzpomínkový obřad upozorňující na oběti genocidy Židů pořádá současně Pražská židovská obec, a to tradičně v Pinkasově synagoze.

Čtení jmen při příležitosti Dne obětí holokaustu pořádá také Federace židovských obcí a Památník Terezín v Půdním divadle v tereziánských Magdeburských kasárnách. Letos četli stovku jmen konkrétních mužů, žen a dětí Anna Lorencová a Pavel Werner. Oba utrpení v ghettu přežili. Pietní vzpomínky se zúčastnili i izraelský velvyslanec v ČR Arie Arazi a rabín Karol Sidon.

V letech 1941-1945 zavlékli nacisté do tereziánské pevnosti na 155 000 Židů z celé Evropy. Na 35 000 jich tam v důsledku stresu, hladu a špatných ubytovacích podmínek zemřelo. Většina ostatních pak zahynula po transportu ve vyhlazovacích táborech. Od roku 1991 se v Terezíně čtou jména lidí, kteří do tereziánského ghetta přišli a nikdy z něj již neodešli. Každý rok je to stovka jmen. Poslední tak v Terezíně zazní v roce 2340.

Mendelovu cenu letos dostane americký vědec Marshall W. Nirenberg

Nositel Nobelovy ceny za fyziologii a medicínu, Američan Marshall W. Nirenberg, převezme v Brně další vědeckou cenu, Mendelovu medaili. Ocenění každoročně uděluje pracoviště Mendelianum při Moravském zemském muzeu. Mezi laureáty jsou špičkoví odborníci na genetiku, jejíž zakladatel Gregor Mendel působil v 19. století právě

v Moravském zemském muzeu. „Velice si toho vážím, Mendel byl génius, my všichni jsme jen jeho pokračovatelé,“ řekl Nirenberg, který Nobelovu cenu převzal v roce 1968 za interpretaci genetického kódu a objasnění jeho funkce při syntéze proteinů. Nyní je šéfem Laboratoře biochemické genetiky Národního ústavu zdraví v americké Bethesda. „Nobelistů je hodně, ne každá oceněná práce však po čase prokáže svou hodnotu. Jsme pracoviště, které se zabývá historií vědy a jsme si jisti, že profesor Nirenberg patří k těm, u nichž čas ukázal, jak důležitý jejich objev byl,“ řekl ČTK ředitel Mendeliana Jiří Sekerák.

Gregor Mendel je obecně považován za otce genetiky. Byl i zakládajícím členem brněnského Přírodovědeckého spolku a jedním z předáků Moravskoslezské hospodářské společnosti působící při zemském muzeu. Jeho dílo však dlouho nacházelo následovníky především v cizině. U nás bylo po roce 1948 označeno za „reakční západní pavědu“ a oboru se věnovalo jen několik disidentů. Až v roce 1966 vydala tehdejší československá vláda usnesení, díky kterému se genetika vrátila do škol a Mendelova práce byla rehabilitována. Od poloviny šedesátých let jsou také přední odborníci oceňováni pamětní Mendelovou medailí.

(Český Rozhlas 7, Radio Praha)

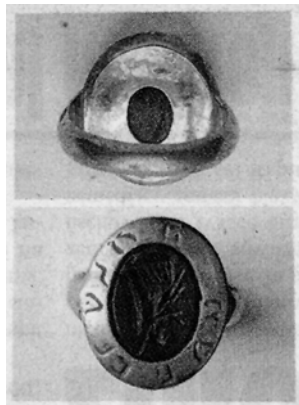
Románské skvosty v centru Prahy překvapily historiky

Po třech letech opustili archeologové takřka dvouhektarový prostor na Náměstí Republiky. Při odkrývání zeminy tam zjistili překvapivé novinky o historii metropole, které zřejmě přinutí odborníky přepsat dějiny Prahy. Vykopávky totiž ukázaly, že lidé na tomto území žili ještě před tím, než Karel IV. založil v roce 1348 Nové Město Pražské.

Archeologové našli pět miliónů předmětů různé hodnoty a stáří. Byly mezi nimi mince, keramika, zlaté šperky, pudřenky či pečetě z dopisů. Za nejcennější objev ale považují nález fragmentů skvostného románského paláce, který byl pětadvacet metrů dlouhý. Rozkládal se pod kasárnami Jiřího z Poděbrad, které vznikly o šest set let později. Našla se i zachovalá záchodová jímka. Z toho vyplývá, že lidé, kteří v tom paláci žili, znali záchod v době, kdy i česká šlechta na hradech chodila na hnojiště. Záchod měl dokonce sklo s vitráží, jejíž torzovitý nález představuje asi nejstarší doklad zaskleného okna v necírkevním objektu na území Prahy.

Další nálezy nasvědčují tomu, že v románské době žili v této části města pravděpodobně movití kupci nebo zámožní lidé, kteří se zahraničními kupci obchodovali. Byl vykopán i cenný zlatý prsten z 12. století s nápisem v hebrejštině. Jedná se o nejstarší předmět dokládající přítomnost Židů ve městě.

Některé nálezy – včetně historického záchodu – zůstanou při výstavbě budoucího komerčního centra Palladium zachovány. Velké nákupní centrum, jež bude přímo spojeno s vestibulem metra, bude otevřeno napřesrok. Bude to největší stavba v centru.

Nynějším odchodem archeologů z Náměstí Republiky končí největší a nejrozsáhlejší archeologický průzkum v České republice. Takový se už nikdy nebude opakovat, jelikož tak velká plocha, která je srovnatelná se Staroměstským náměstím, už v nedotčeném stavu neexistuje.

Ocenění pro českého vědce

V Koně na Havajských ostrovech se konala Mezinárodní konference o metodách a aplikacích radioanalytické chemie. Při této příležitosti byl oceněn prestižní Hevesyho medailí český vědec Jan Kučera z Ústavu jaderné fyziky v Řeži u Prahy. Vědecký svět tak ocenil příspěvek Jana Kučery k rozvoji jaderných analytických metod, zejména neutronové aktivační analýzy, a jejich využití při výzkumu.

(mk)

Deníky Petra Ginzze vycházejí v Německu

V Německu byla před nedávnem vydána kniha *Pražský deník 1941-1942*, která obsahuje deníkové zápisky pražského židovského chlapce Petra Ginzze z let 1941 a 1942 – jedná se o dobu před jeho deportací do Terezína. Publikaci představila sestra Petra Ginzze, Chava Pressburgerová, výtvarnice, která žije v Izraeli.

Petr Ginz se narodil v roce 1928 v Praze. Ve svých čtrnácti letech byl deportován do Terezína. Před koncem války byl v předposledním transportu převezen do koncentračního tábora v Osvětimi, kde v roce 1944 zahynul. Jeho deníky se staly jedinečným svědectvím o životě v Praze za nacistické okupace. Petr Ginz byl velmi talentovaný, jeho deníkové zápisky obsahují kromě záznamů také kresby a linoryty, básničky a další literární útvary.

Světovým slávou se stal příběh Petra Ginzze v roce 2003, kdy si kopii jeho kresby *Měsíční krajina* půjčil ze sbírek muzea Jad Vašem na palubu raketoplánu Columbia první izraelský kosmonaut Ilan Ramon. Během katastrofy Columbie, kdy při návratu z vesmíru zahynula celá posádka, obrázek shořel. Rozruch, který tato událost způsobila, přispěl také k nalezení Petrových deníků.

České centrum v Berlíně připravilo u příležitosti vydání knihy výstavu o Petru Ginzovi a jeho denících. Expozice byla rozdělena do tří částí: první se zaměřila na Petrovu rodinu a jeho deníky – byly zde vystaveny rodinné fotografie a výňatky ze zápisů, druhá část zachycovala pobyt v Terezíně, kde Petr tajně s ostatními chlapci vydával týdeník *Vedem* a ve třetí části je zachycen jeho tvůrčí záběr. Celou výstavu doplňovaly ještě různé doprovodné akce, jako například přednášky o životě lidí v terezínském ghettu nebo čtení z knih, které se zabývají holocaustem.

ce byla rozdělena do tří částí: první se zaměřila na Petrovu rodinu a jeho deníky – byly zde vystaveny rodinné fotografie a výňatky ze zápisů, druhá část zachycovala pobyt v Terezíně, kde Petr tajně s ostatními chlapci vydával týdeník *Vedem* a ve třetí části je zachycen jeho tvůrčí záběr. Celou výstavu doplňovaly ještě různé doprovodné akce, jako například přednášky o životě lidí v terezínském ghettu nebo čtení z knih, které se zabývají holocaustem.

(mk)

Výstava o životě Lucemburků

Archiv hlavního města Prahy ve spolupráci s Muzeem hlavního města Prahy zahájil v Clam-Gallasově paláci výstavu, která představuje život Prahy a jejích obyvatel v době vlády posledních Lucemburků. Expozice je sestavena z archivních předmětů, listin a gotických knih. Vystavené ukázky uměleckých děl, předměty denní potřeby nebo třeba počítačová animace stavby domů v dnešní Karlově ulici slouží jako dokumentace každodenního života měšťanů a rozvoje města, především za vlády Karla IV.

Výstava, která má název *Lucemburská Praha*, bude otevřena do 4. června. (mk)

Z menšin Češi nejlíp snáší Slováky

Výzkum Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) ukázal, že ve vztahu k menšinám dávají obyvatelé České republiky přednost příslušníkům národů s podobnou kulturou. V pořadí oblíbenosti vedou Slováci, s nimiž Češi dlouhá léta tvořili společný stát, před Poláky. Pomyslný bronz vybojovali snad trochu překvapivě Němci (s Rakušany výzkum nepočítal). Až za nimi, ale na druhé straně před Rusy, Ukrajinci a občany balkánských států se umístili Vietnamci, kteří tvoří v České republice třetí největší menšinu po Ukrajincích a Slovácích. Podle výzkumníků je nejlépe přijímají obecně tolerantnější lidé s vyšším vzděláním, v jejich akceptování panují však i velké regionální rozdíly. Nejhůře je snášejí obyvatelé jihozápadních Čech při hranici s Německem, kde dlouhá léta podnikají vietnamští obchodníci hlavně na různých tržištích. V posledních letech však dochází k určitému útlumu v tomto způsobu obchodování, částečně i vlivem razantních policejních zásahů proti prodeji falešného značkového zboží a část asijských prodejců se přesouvá do kamenných obchodů, což přispěje k jejich asimilaci s okolním prostředím. Obavy lidí z Vietnamců nejsou podle mého názoru výrazem nějakého pohrdání či odporu, ale spíše signalizují určité obavy. Již dnes například v mnoha gymnáziích v Čechách studuje velké množství vietnamských žáků s vynikajícími výsledky (i v češtině), kteří v řadě případů svou pílí a snaživostí zastihují své české vrstevníky. (MaFr)

Rakouskoslovenské aerolinky expandují do Prahy

O některých rakouských spisovatelích se uvádí, že v jejich životních údajích a osudech se zrcadlí složitá realita mnohonárodnostní rakousko-uherské říše, protože se třeba narodili v Čechách, do školy chodily v Haliči, působili ve Vídni a tehdejších Uhrách. Z tohoto pohledu můžeme říct, že v osudech mladého zakladatele nízkonákladové letecké společnosti SkyEurope Christiana Mandla se odráží realita současné Evropy – po rodičích má rakouské občanství, ale narodil se v Bruselu a podnikat začal na Slovensku, kam ho původně přivedla práce na evropských projektech. Původně se však Mandl na Slovensku podnikatelsky nezabýval zrovna leteckým provozem, ale něčím podstatně přízemnějším – v Bratislavě si otevřel malou francouzskou creperii. Pro svůj ambiciózní projekt, do kterého se pustil společně s Aloisem Skowronkem, museli napřed najít příslušně velkého investora, což nebyl zrovna

jednoduchý úkol. Řada bank ho odmítla, uspěl však nakonec ve fondech rizikového kapitálu skupiny ABN Amro a Evropské banky pro obnovu a rozvoj, a tak firma SkyEurope, založená v září 2001, mohla v únoru 2002 zahájit pravidelné lety na lince Bratislava – Košice. Tehdy pro firmu létalo pouze šest malých strojů Embraer pro třicet lidí, ale odvážným podnikatelům se podařilo navyknout Slováky na vnitrostátní leteckou dopravu, v čemž jim pomohl i špatný stav místních silnic a neexistence rychlovlaků. Po čase se SkyEurope zmožila i na letadlo Boeing a začala létat z Bratislavy do Paříže a Londýna. Šlo přitom o doslova průlom, protože po rozpadu Československa se hlavní město Slovenské republiky z leteckých map doslova vytratilo a s britskou metropolí nemělo ani přímé spojení. SkyEurope dokázala vystihnout díru na trhu a výsledky na sebe nedaly dlouho čekat. Již v září 2003 dostala firma jako první nízkonákladová společnost na světě atraktivní nabídku stát se oficiálním partnerem papeže a rychle rozšiřovala nabízené služby. Vedle Bratislavy, kde začaly její spoje vyhledávat i obyvatelé nedaleké Vídně, zakotvila postupně i v Budapešti, ve Varšavě a v Krakově. Loni už dosáhla magického čísla dvou miliónu přepravených klientů. Pro svůj rozvoj potřeboval SkyEurope peníze a tak se rozhodl loni vstoupit na varšavskou a na vídeňskou burzu. Zároveň se rozhodla výrazně rozšířit svoji leteckou flotilu – závazně objednala šestnáct nových letadel, u stejného počtu se pak dohodla na opci. A konečně letos v dubnu zahájila firma svůj provoz i na pražském letišti, odkud její stroje létají celkem do devíti destinací. Využila přitom skutečnosti, že po odcházející společnosti Fischer Air zůstaly volné letové časy i české posádky vycvičené na stroji Boeing. Představitelé SkyEurope si samozřejmě uvědomují, že v Praze se budou muset potýkat s podstatně větší konkurencí než v Bratislavě, ale domnívají se, že jejich společnost již v současné době stojí na tak pevných nohách, že může podobné riziko podstoupit. Navíc upozorňují, že i do české metropole přináší určitou novinku. Na pražském ruzyňském letišti najdeme totiž řadu strojů nízkonákladových společností, ty se však většinou koncentrují na dopravu zahraničních turistů toužících poznat krásy staré Prahy nebo pražských hospod. SkyEurope se však chce spíše zaměřit na Čechy, kteří se chtějí rychle a levně dostat třeba do Amsterdamu, Paříže, Říma, Barcelony, Splitu či Dubrovníku. Spojení Prahy s Vídní či alespoň Bratislavou alespoň prozatím SkyEurope nenabízí – velká konkurence pozemních dopravních prostředků pravděpodobně zavedení podobného spoje téměř znemožňuje, zejména když letištní poplatky jsou všechno možné, jenom ne nízké. Ale aspoň symbolicky dobré česko-slovensko-rakouské kontakty SkyEurope určitě spoluvytváří. Ještě dál však šel její konkurent Job Air, který už lety mezi Českou republikou a Vídní ve spolupráci s Austrina Airlines již nějakou dobu provozuje. Jeho leteckým přístavem však v tomto případě není Praha ale severomoravská metropole Ostrava, která se jinak nemůže pochlubit zrovna ideálním spojením s Rakouskem, hlavně prostřednictvím silnice. Job Air dokonce od dubna začala místo dosavadních dvou letů do Vídně nabízet lety čtyři. K rozšíření provozu přistoupila firma i přesto, že dosavadní linky přepravily zhruba dvacet pasažerů denně, což znamenalo vytiženost jen asi 30 %. Zvýšení počtu letů by však mohlo podle představitelů Job Air přinést růst počtu klientů. Prozatím je letecký provoz

linky Ostrava – Vídeň ztrátový a firma ho musí dotovat ze svých jiných aktivit. Výrazně jí pomáhá i vedení Moravskoslezského kraje, které se všemi způsoby snaží zlepšit dopravní obslužnost kraje. Zastupitelstvo kraje ve svém rozpočtu počítá s podporou leteckých linek z kraje do zahraničí ve výši 35 milionů korun. Je samozřejmě otázka, zda zlepšení jiných druhů komunikací nadšení moravskoslezských zastupitelů pro leteckou dopravu neochladí, ale při současném stavu je zřejmě letecký most jedním z nejlepších možných druhů spojení mezi někdejší ocelovým srdcem republiky a podunajskou metropolí. (MaFr)

Českou spořitelnu okradli o půl miliardy

S podvody neobvyklého rozsahu se loni musela vypořádat největší česká finanční instituce Česká spořitelna, kterou vlastní rakouská Erste Bank. Organizovaný gang ji podle odhadů připravil zhruba o půl miliardy korun (asi 16,5 milionu €), když si jeho členové na falešné doklady půjčovali peníze na nákup různého zboží, především automobilů. V uvedené částce přitom nejsou zakalkulovány peníze, které snad Česká spořitelna vymůže za pomoci speciálně najaté firmy zpět. Obrovský rozsah škod podle představitelů spořitelny umožnila především skutečnost, že do páchání trestné činnosti byla zapojena i řada autobazarů a jiných obchodů poskytujících spotřebitelské úvěry po celé republice. Spořitelně trvalo asi půl roku, než problém odhalila. Do současnosti Česká spořitelna v této kauze podala přes čtyři tisíce trestních oznámení a více než pět set jejích klientů již bylo odsouzeno, i když asi ne u všech lze jednoznačně prokázat napojení na organizovanou skupinu. Škody půjdou na úkor zisku, který letos dosáhl rekordních více než devět miliard korun, takže se společnost nemusí kvůli podvodníkům obávat o svoji stabilitu. Nicméně její představitelé už nic nechtějí ponechávat náhodě a změnili pravidla jednání s klienty a rozšířili systém jejich kontroly. Bohužel však nejde nikdy vyloučit, že se opět najde nějaká velmi chytrá hlavička, která svůj um hodný lepší práce použije na objevení nových způsobů neoprávněného obohacení. (MaFr)

Zelený čtvrtek slavilo i pivo

Pivovar Starobrno oslavil Zelený čtvrtek dodávkou speciálního zelenkavě zbarveného piva do vybraných dvou stovek hospod v České republice. Jednalo se o silný třináctistupňový mok s přídavkem likéru, o nějž údajně projeví zájem nejen domácí odběratelé, ale i zákazníci z Německa i Rakouska. Brněnští nyní zvažují, zda neobvyklý mok budou vyrábět i v příštích letech, aby ortodoxním pivařům umožnili dodržet tradici, že na Zelený čtvrtek se má sníst či vypít něco zeleného, aby člověk v příštím roce nebolelo v krku, a zároveň aby při tom nemuseli příliš měnit své návyky. Těžko však odhadnout, zda se brněnský experiment ujme – například v Německu má pivo s červeným či zeleným „zakončením“ (Schluss) svoji tradici, v Čechách je pivní tradice co do míchání s jinými nápoji podstatně konzervativnější. Na druhé straně ale prokládání piva zelenou (tedy pepřmintovým likérem) bylo dříve poměrně častým jevem. Ale stejně si nejsem jist, zda v tomto případě mohu pivařům s čistým svědomím do dalších let popřát dobrou chuť. (MaFr)

Češi tráví v práci nejvíc času z EU

Údaje bruselského Eurostatu opět prokázaly, že Češi tráví na svém pracovišti nejdelší dobu ze všech občanů Evropské unie. Zatímco průměr EU je 37,9 hodin týdně, u Čechů se jedná o plných 42,8 hodin. Příliš dobře na tom nejsou ani Slováci, kteří se s celkem 41,1 hodinami ocitli na celkové pátém místě. Naopak Rakousko se v první desítku vůbec neobjevilo. Statistiky poněkud zkrlesluje rozšíření práce na částečný úvazek, což vede k tomu, že nejlepší výsledek vykázalo Nizozemsko, kde průměrná pracovní doba dosáhla pouhých 31,4 hodiny. Pokud se týká dovolených, českým zákonem stanovených dvacet dní se pohybuje zhruba v evropském průměru, naopak Rakousko je i v tomto ohledu spíše nadprůměrné.

Češi se také nemohou pochlubit zrovna velkým množstvím svátků, zvláště, když parlament poměrně nedávno odmítl zavedení Velkého pátku jako svátečního dne s odůvodněním, že by to poškodilo českou ekonomiku. Český senát však volný Velký pátek znovu vrátil do hry. Analytici v souvislosti s dobou strávenou na pracovišti sice přiznávají, že v Čechách je stále nižší produktivita práce než v západoevropských zemích, ale zároveň připomínají, že rozdíl se již delší dobu poměrně výrazně snižují.

Nedostatek volného času může pochopitelně velmi nepříznivě ovlivňovat rodinný život i duševní a tělesné zdraví pracovníka. Problémem ovšem je, že řada lidí v České republice si svého času neumí dostatečně vážít a dosud velmi podléhá workoholické propagandě, která jako jediné měřítko pro hodnocení člověka uznává jeho pracovní výkon. Čeští občané si v mnoha případech neuvědomují platnost starého úsloví, že „čas jsou peníze“ a svoji pozornost koncentrují pouze na výslednou sumu na výplatní pásce. Mnozí zaměstnavatelé navíc silně zneužívají strach z nezaměstnanosti, který je v českých zemích velice rozšířený a nutí své pracovníky k neplaceným přesčasům.

S postupným přibližováním situace v České republice k poměrům obvyklým v západní Evropě se zde pravděpodobně bude zvyšovat zájem o celkové pracovní podmínky a nejenom o výši mzdy. Opačným směrem však pravděpodobně zapůsobí i v Rakousku pozorovatelný trend, kdy část podnikatelů vnímá stávající situaci v evropských zemích bývalého sovětského bloku jako inspiraci pro zmenšení dosavadních zaměstnaneckých práv pod heslem flexibilizace a hrozbou přesunu výroby dále na východ. (MaFr)

Kavárny jako dílny spisovatelů

U příležitosti Dne Evropy (9. května) vyhlásil Institute of the Regions of Europe (IRE) evropský kulturní projekt Café d'Europe. Uskuteční se současně v sedmadvaceti kavárnách sedmadvaceti hlavních měst evropských států. Jeho cílem je ukázat literární a kulinářskou rozmanitost Evropy. V Praze se akce uskuteční v kavárně Slavia, ve Vídni v Café Central.

Kavárny byly vybrány jako symbol komunikace a místní kultury a znak evropského dědictví. Mají být místem debat a prezentací myšlenek, nápadů a vizionářských idejí, místem, kde lze pokládat otázky a nalézat odpovědi. Hlavním tématem rozhovorů bude různorodost a pestrost Evropské unie.

V tento den se vybrané kavárny stanou zároveň „dílnou“ spisovatelů – přední autoři i běžní návštěvníci kaváren vytvoří v každém ze sedmadvaceti evropských hlavních měst své „Evropské příběhy“, např. v Praze Václav Havel. Prezident mezinárodního PEN klubu Jiří Gruša zvláště pro tuto příležitost sepsal výchozí příspěvek s názvem *Svůdná Evropa*. Toto téma se stane inspirací nejen pro všech 27 evropských autorů, ale i pro ostatní návštěvníky kaváren, kteří připojí svůj text. Příspěvky poté budou shromážděny a knižně publikovány.

The Europe Journal a Sladká Evropa

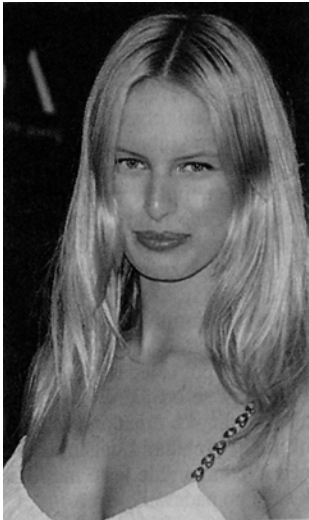
Dne 9. května vyjdou v Evropě také celoevropské noviny. V tomto zvláštním vydání renomovaného *Frankfurter Allgemeine Zeitung* se objeví zprávy korespondentů listu ze všech sedmadvaceti evropských zemí. Noviny pro Den Evropy 2006 vyjdou dvojjazyčně – v angličtině a němčině.

Kavárny Café d'Europe nabídnou svým návštěvníkům navíc výběr sladkých specialit typických pro každou z členských zemí. Hosté obdrží ke Dni Evropy i 27 receptů „Sladké Evropy“.

Iniciátor projektu IRE je vědecká organizace se sídlem v Salcburku. Jde o nadnárodní a politicky nezávislou instituci, která se zaměřuje na podporu a zvyšování významu regionů a obcí v rozšiřující se Evropě, na snižování informačního deficitu, řešení řady problémů a využití ekonomického potenciálu regionální spolupráce mezi regiony Evropy.

Více informací naleznou zájemci na internetové adrese www.cafeurope.at.

Česká topmodelka Karolína Kurková byla vyznamenána

Karolína Kurková

Česká topmodelka Karolína Kurková dostala ocenění od neziskové organizace *Women Together* (Ženy společně). Cenu převzala v newyorské budově Organizace spojených národů. „Je neuvěřitelné, že jsem se ve svých dvaadvaceti letech dostala mezi takové osobnosti, jako je Hillary Clintonová nebo jordánská královna Rania,“ uvedla modelka. *Women Together* Kurkovou vyznamenala za její podíl na prosazování ženských práv.

Spolu s Českou byla vyznamenána desítka žen, které pomáhají ostatním ženám zejména v rozvojovém světě. Vedle senátorky a bývalé první dámy Spojených států Hillary Clintonové či jordánské královny se stejného uznání dostalo např. i hollywoodské herečce a vyslankyni dobré vůle Rozvojového fondu OSN pro ženy Angelině Jolieové a kolumbijské zpěvačce Shakire, která stojí v čele fondu na pomoc dětem Bosé nohy.

„Lidé si musejí pomáhat bez ohledu na barvu kůže, národnost nebo náboženství,“ věří Kurková. „A tolerovat

se navzájem, to je nesmírně důležité,“ dodává modelka, která za ocenění poděkovala v deseti jazycích včetně češtiny. Kurková si myslí, že *Women Together* vybrala ji a Shakeru proto, aby se poselství o potřebě pomoci ženám dostalo mezi mladou generaci, kterou právě ony nejvíce oslovují. „Mladí lidé, to je budoucnost našeho světa, na nich záleží nejvíce,“ prohlásila.

Olomoucké syrečky jedině z Olomouce?

Evropský parlament schválil nedávno návrh, podle kterého se má urychlit přiznávání speciální ochrany na základě místa výroby, zvláštních přísad či receptury pomocí označení „evropská krajová specialita“. Nejde přitom jen o nějaký bezvýznamný symbol – podle některých studií majitel evropské ochranné známky zvyšuje hodnotu své výroby až o 18 %. Seznam nyní rozšíří nejenom speciality z nových členských zemí, ale i z Austrálie a USA, které si právo na přidělování těchto ochranných známek vymohly u Světové obchodní organizace. Česká republika si jako jediný z nováčků vymohla již v přístupové smlouvě uznání tří značek – Budějovické pivo, Budějovický měšťanský pivovar a Českobudějovické. V tomto případě se však jednalo o speciální záležitost, která souvisí s dlouhodobým sporem Budějovického Budvaru s americkým pivovarským gigantem Anheuser-Busch o ochranné známky. Další asi třicítka žádostí šla normální úřední cestou, což v tomto případě znamená, že proces se může ukončit zhruba letos nebo příští rok. Podle informací českého tisku mají velmi dobrou šanci na udělení ochranné známky například slavné Lomnické suchary, Pohořelický kapr nebo speciální cukroví nazývané Štramberské uši. O označení Evropská krajová specialita ovšem usilují i takové pojmy jako České pivo nebo Žatecký chmel.

Velký boj se ovšem očekává hlavně u Karlovarských oplatek a Olomouckých tvarůžků. V případě oplatek protestoval proti české žádosti předseda *Sudetenlandsmanschaftu* a europoslanec Bernd Posselt, který chce chránit zájmy pekárny Wetzels v bavorském městě Dillingen, která své tradice odvozuje od Němců, kteří po druhé světové válce museli odejít z Československa a v současnosti produkuje *Karlsbader Oblaten*.

Aktérem druhého sporu je pak Rakousko, kde se, jak upozornila rakouská poslankyně Agnes Schierhuberová (ÖVP), již řadu let vyrábějí *Olmützer Quargel*. Nelze tak vyloučit, že se otázka tvarůžků nebo oplatek dostane až před Evropský soudní dvůr, jako se to stalo například v případě sýru feta, o jehož známku jeví zájem Řekové, Dánové i Němci. Doufejme jen, že se časem z olomouckých tvarůžků nestanou překážky v česko-rakouském porozumění typu jaderné elektrárny Temelín nebo Benešovských dekretů. (MaFr)

Čeští archeologové mají šanci v Egyptě objevit královský palác

Čeští archeologové mají šanci objevit ve staroegyptském Abúsíru královský palác a královskou rezidenci, která byla v době faraónů sídlem tehdejší vlády. Na konferenci „Česká archeologie v zahraničí“ to v Praze řekl dlouholetý šéf české archeologické expedice v Egyptě Miroslav Verner. Podle teorie, již považuje za nejpravděpodobnější, ležely

tyto stavby na rozhraní nilského údolí a velkých pohřebišť. Čeští vědci už v Abúsíru objevili mnoho šachtových hrobů, které byly vybudovány v letech 530-525 před Kristem. Jedna z velkých hrobek, které prozkoumali, patřila podle egyptologa Ladislava Bareše admirálovi Vadzahorresnetovi. Kvůli spolupráci s tehdejšími perskými dobyvateli Egypta bývá také označován jako „kolaborant“ nebo „zrádce Egypta“. Překvapivě nevyloupená hrobka patří knězi Lufovi. Je podle Bareše unikátní svou výzdobou a množstvím textů umístěných na stěnách i obřím dvojitým sarkofágem. Pozoruhodná je i pohřební výbava. Tvoří ji čtyři nádoby na vnitřnosti vyřáté při mumifikaci, 408 sošek služebníků, kteří měli za zemřelého na onom světě vykonávat práci, amulety a Kniha mrtvých. Při otevření Abúsíru turistům se má tato hrobka stát hlavní turistickou atrakcí, dodal egyptolog.

O výzkumech starořeckého města Pistiru v Bulharsku informoval Jiří Musil. Podařilo se odkrýt městské hradby, rozlehlé budovy a dlážděné ulice ze 4. století před Kristem. Bohatství obyvatel dokládají četné nálezy keramiky dovážené z Athén, bronzových nádob a mincí. Archeologové jich našli přes 900, nejvíce z dob makedonských králů. Pistiros je také zajímavý tím, že ho zřejmě v polovině 1. tisíciletí po Kristu dobyli a vyplenili Keltové, kteří k němu přitáhli z české kotliny.

Brněnští archeologové informovali o svých aktivitách v Sýrii, kde sledují zdroje obsidiánu, který se používal k výrobě nástrojů podobně jako v českých zemích pazourek, a jeho šíření, což vypovídá o tehdejších kontaktech mezi regiony.

Jezuité přišli do Prahy právě před 450 lety

Páter Koniáš, pálení knih, násilná rekatolizace a poněmčování – takový je obraz jezuitského řádu, jak ho ve svých románech vykreslil například Alois Jirásek. V českých dějinách dlouho ztělesňovali dobu temna a tento obraz se mění jen pomalu. Výstava *Jezuité a Klementinum*, která byla nedávno otevřena v Národní knihovně v Praze, však jezuitu ukazuje v jiném světle – jako šířitele vzdělanosti, kultury a umění. Letos je tomu právě 450 let, kdy do Prahy z Říma dorazilo prvních dvanáct členů Tovaryšstva Ježíšova. Usadili se ve zchátralém dominikánském klášteře u sv. Klimenta poblíž Karlova mostu.

„První jezuité přišli sem, na tato místa, 21. dubna 1556. Postupně vybudovali tento veliký komplex Klementina jako stánek ducha, sídlo výchovy, kultury, nakonec i sociální pomoci. Bývala tu i lékárna,“ upřesňuje současný provinciál Tovaryšstva Ježíšova František Hylmar. Do roku 1726 jezuité Klementinum proměnili v největší barokní komplex v Praze a druhý nejrozsáhlejší historický areál po Pražském hradě. Jejich kolej sloužila i jako sídlo univerzity, astronomická observatoř, matematické muzeum a vždy tu byla také knihovna. Národní knihovna s největšími knižními fondy v České republice tu ostatně sídlí dodnes. Katolický kněz a profesor Tomáš Halík připomněl, že v Praze působili i významní členové řádu: „Sem přišly osobnosti světového formátu jako Arriaga. Působil zde nejenom proslulý páter Koniáš, ale celá řada významných vědců, umělců a lidí, kteří mířili do širokého světa jako misionáři.“

V klementinské koleji žil i jeden z největších českých osvícenských učenců Bohuslav Balbín. Doklady o půso-

bení jezuitů v Praze ukazuje právě otevřená výstava. Je zde na tři sta knih a historických dokumentů, ale i vědecké přístroje, kněžské ornáty a řádová roucha, klobouk, který patřil hned dvěma jezuitským světcům a liturgické předměty. Jsou tu však vystaveny i texty žakovských her, které se hrály ve zdejší jezuitské gymnázium, a řada obrazů a grafik, jež přibližují život pražské provincie Tovaryšstva Ježíšova. Během prvních dvou týdnů tu bude k vidění také unikátní Guttenbergova odpustková listina z 15. století, kterou Národní knihovna získala v loňském roce. Výstava *Jezuité a Klementinum* je podle generálního ředitele Národní knihovny Vlastimila Ježka současně prvním výstavním počinem v nově otevřené Galerii Klementinum.

„Otevření Galerie Klementinum není jenom otevření nové pražské galerie, ale také důkaz, že Klementinum je naprosto unikátní architektonický skvost barokní Prahy. Spoustu míst tohoto barokního skvostu je třeba zpřístupnit. A otevření Galerie Klementinum je malá záloha na budoucí otevírání Klementina a jeho zpřístupňování.“

Výstava v pražském Klementinu potrvá do 15. června.
(Milena Štráfěldová, Český Rozhlas 7, Radio Praha)

Prosím stručně

Nová kniha Karla Hviždaly se jmenuje *Václav Havel: Prosím stručně* a na knižní trh ji uvádí nakladatelství Gallery. Literární koláž střídá několik žánrových rovin a strukturou textů potvrzuje příklon zpovídaného k dramatické formě. Je volným pokračováním *Dálkového výslechu*, který před dvaceti lety vedl z německého exilu s Václavem Havlem publicista Karel Hviždala. Jejich knižní rozhovor je doplněný dokumenty, úryvky osobních denních záznamů, poznámkami a instrukcemi prezidenta spolupracovníkům. Úryvky z nové knihy najdete v příštím vydání časopisu *KLUB*.

Kde jsou čeští politici doma

Martin BURSÍK, předseda Strany zelených, se při pohledu z okna svého bytu může pokochat dominantou Pražského hradu na straně jedné a kopulí kostela svatého Mikuláše na straně druhé. Počátkem devadesátých let získal v rámci restituce tři osminy barokního paláce na Malé Straně.

Jako poslední z rodiny zde bydlel Bursíkův prastrýc, jemuž byl majetek zabaven v osmačtyřicátém roce a rozprodán v dražbě. Z majetku předků se rodině podařilo zachovat například obraz od F. X. Margolda, na němž jsou vyobrazeny korunovační klenoty. Za první republiky ho prý vlastnil každý, kdo spravoval klíče od tohoto pokladu. „Můj praprastrýc byl sekční šéf ministerstva vnitra a jako takový i jeden z držitelů klíče ke korunovačním klenotům. Máma má ještě doma bílou rukavičku a u ní je kartička s nápisem: »Touto rukavičkou jsem vždy s dojetím bral klíč od korunovačních klenotů«,“ vzpomíná Bursík. Palác, jehož horní patro nyní vlastní, vznikl v době baroka propojením dvou renesančních domů a zvýšením krovu. Rozsáhle podkrovní místnost slouží jako obývací pokoj přecházející v kuchyň. Vybavena je střídavě a elegantně, dominantní jsou masivní trámy. Ve vzdušném interiéru nelze přehlédnout zajímavý křbový komín, jehož horní stěny zdobí zrestaurované renesanční malby.

Do nového se mohl s rodinou nastěhovat až po sedmi letech. Tak dlouho trvala základní rekonstrukce, než se půda proměnila ve stávající bydlení v tržní hodnotě desítek milionů korun. Úpravy probíhaly za dohledu památkářů a město na ně také poskytlo dotaci.

Rekonstrukci svého bydlení prý financoval „postupně z vlastních zdrojů, výnosů z nájmu a z větší části je hradil bratr, který žije v Mnichově“. Celkové náklady na opravu přesáhly 20 milionů korun a byly rozloženy do čtrnácti let. „V rádech statisíců korun mi přispěli památkáři,“ dodává šéf Zelených.

Mirek TOPOLÁNEK: Na Hradčany

I šéf ODS bydlí na prestižní adrese, ale na rozdíl od restituenta Bursíka si musel byt koupit a silně se zadlužit na patnáct let. Za byt v ulici Na Valech na Hradčanech zaplatil loni téměř 8,5 milionu korun. Bydlení o rozloze 120 metrů čtverečních se nachází ve třetím patře domu z první republiky. Na 5,25 milionu si vzal hypotéku. Zbytek ceny zaplatil z úspor a peněz, jež získal prodejem akcií společnosti VAE a také z částky, kterou obdržel jako odstupné po ukončení činnosti v Senátu. Za svůj čtvrtinový podíl ve firmě VAE získal 2,5 milionu korun. Dnes coby předseda ODS pobírá Mirek Topolánek plat 90 000 korun hrubého, tedy necelých 60 000 čistého. Měsíční splátky ho vyjdou asi na 35-40 000 korun. Topolánkuv rozpočet je tedy nyní celkem napjatý. Jak nedávno sdělil *Právu*, mohl bydlet mnohem výhodněji, neboť dostal nespočet nabídek získat levně obecní byt. Všechny ale odmítl. Dodal, že byt na Hradčanech byl „neúměrně drahý“. Proč si ho tedy kupoval? „Měl jsem tím na mysli fakt, že tržní cena a tržní nájemné jsou v Praze příliš vysoké, a to mimo jiné i proto, že byty s minimálním regulovaným nájmem využívají lidé s nadstandardními příjmy, jako jsou například někteří poslanci za ČSSD.

Dva byty s neregulovaným nájmem, které jeho rodina dosud užívala v Ostravě a v Praze, Topolánkovi již opustili. Policie ukončila prověřování okolností financování luxusního bytu předsedy ODS Mirka Topolánka na pražských Hradčanech, nikoho stíhat nebude. „(Anonymní) trestní oznámení bylo minulý týden uloženo,“ řekl ČTK mluvčí pražské policejní správy Tomáš Hulan. Podle anonymního pisatele Topolánkuv byt za 8,5 milionu korun údajně finančně sponzorovala elektrárenská společnost ČEZ. „Ve věci nejde o podezření z trestného činu, ani z protiprávního jednání zaměstnanců ČEZ,“ konstatoval Hulan. Policie se trestním podnětem zabývala od loňska, nakonec jej ale uložila bez toho, že by vůbec zahájila trestní řízení pro podezření z konkrétního trestného činu.

Jiří PAROUBEK: S dotací je to pohoda

V únorových *Otázkách Václava Moravce* se Jiří Paroubek podezíravě zeptal Mirka Topolánka, jak že to vůbec sehnal 8 milionů korun na svůj luxusní byt, když on si pořídil bydlení „lidově“ za 1,6 milionu. To, co premiér minil jako ukázkou své skromnosti a neúplatnosti, ovšem budí několik otázek. Za novy byt 3 + kk o velikosti téměř 90 metrů čtverečních, jež Paroubkova rodina v roce 2001 získala, se totiž podle běžných cen na pražském trhu realit platily v té době 2 až 3 milióny korun. Jak tedy Jiří Paroubek – v té době ještě náměstek primátora hlavního města Prahy – přišel k tak levnému bydlení?

Paroubkovi bydlí v bytovém komplexu Nová Ohrada ve Stodůlkách postaveném soukromou firmou doma a. s. spolu s Městskou částí Prahy 13. Půvab této stavby spočíval v tom, že na ni ministerstvo pro místní rozvoj poskytlo nemalou dotaci – na každý byt 400 000 korun. Stát podporuje stavbu nových bytů běžně, ale většinou s menší dotací. Jak říká ředitel realitního serveru InOcean Petr Wimmer, částka se pohybuje mezi 250 000 a 400 000 Kč na byt. Jiří Paroubek kupoval tedy byt v ceně 14 800 Kč/m², přitom obvyklá cena standardního bytu se před pěti lety pohybovala od 23 000 do 25 000 Kč/m². „Oproti tehdejšímu průměru se cena bytu pana premiéra pohybovala asi na úrovni dvou třetin,“ říká Petr Wimmer.

Osmnáct tisícovek za metr byla nejen podstatně nižší cena než ta na trhu, ale i v porovnání s ostatními dotovanými novostavbami šlo o velmi levný nákup. Výhodou na Nové Ohradě také bylo, že zájemci při koupi složili jen 30 % zálohy. Pozemek pod domy byl pak vykoupen z peněz Prahy 13 a následně darován družstevníkům, z nichž se po splacení bytu – a poté, co v komplexu budou bydlet alespoň dvacet let – stanou majitelé bytu.

Nutno dodat, že toto není u dotovaných projektů neobvyklé. O členství v tak výhodném družstvu měla samozřejmě zájem řada lidí. Jak se tam podařilo dostat Jiřímu Paroubkovi? Říká, že jednoduše. Prý se o něm dočetl v časopise Městské části Praha 13 *STOP*, který o stavbě před jejím zahájením informoval. „Moje žena (...) vystála jako všichni ostatní frontu na vstup do družstva a dle pořadí jsme se tak stali členy družstva. Opět jako všichni další zájemci. Nešlo tedy o žádné přidělování shora,“ uvedl Paroubek. Paní Paroubková tedy prostě „vystála frontu“. Faktem je, že ve 21. století se v Česku už na máloco stojí fronty, ale projekt Nové Ohrady byl opravdu tak výhodný, že mezi zájemci byla tlačenice. 6. února 2001, kdy si mohli lidé do firmy doma a. s. přinést žádosti, se v jejím sídle dělala fronta od šesti od rána, ačkoliv se otevřelo až v osm.

Ivo Slamják, šéf firmy doma a. s., vzpomíná: „Ano, stála tam spousta lidí. O větší byty, kterých tam ale bylo málo, asi deset, byl pochopitelně velký zájem. Přišlo asi tři sta zájemců. Protože by to pro ně bylo neúnosné, aby se mačkali na chodbách firmy, rozdali jsme jim lístky s čísly. Magazín *STOP* psal, že byty byly rozebrány během jediného dne a ještě se utvořil seznam stovky náhradníků. Jiří Paroubek rezolutně tvrdí, že nebyl nijak zvýhodňován, přitom je ale docela možné, že tomu tak bylo – ovšem ne v rozporu se zákonem. Ve stanovách družstva totiž stálo, že třetina bytů byla rezervována pro učitele, zdravotníky, policisty a také zaměstnance města, jako byl třeba Paroubek.

A je-li řeč o úřednících, respektive městských zastupitelích, u výhodných projektů jako Nová Ohrada jde samozřejmě také o to, zda se běžný občan o tak výhodné nabídky včas dozví. Úředníci mají díky své práci pochopitelně rychlý přístup k informacím.

Když se Jiří Paroubek do bytu na Nové Ohradě přestěhoval, vrátil svůj obecní 4 + 1 na Barrandově. Je třeba připomenout, že se tím odlišil od řady politiků, kteří s přidělenými byty zacházejí s mnohem menšími skrupulemi.

Dnes si premiér pochvaluje, že díky Nové Ohradě došlo k „vyřešení bytové situace mé rodiny a také fakt, že jsem nechtěl (jakožto náměstek primátora, a tedy osoba s určitými příjmy) bydlet v obecním bytě, který by měl sloužit spíše sociálně potřebným osobám a rodinám“.

Vojtěch FILIP: Hlavně že jde lednička

Šéf komunistů Vojtěch Filip říká, že je skromný. „Mé bydlení musí splňovat tři věci: abych měl klid, kde si uvařit a posedět s rodinou.“ Nejdůležitější prý je, „aby fungovala lednička“.

Od roku 1983 bydlí v panelovém družstevním bytě na sídlišti v Českých Budějovicích a o stěhování do lepšího neuvažuje. „Dcera se vdala a odstěhovala, takže je byt pro nás se ženou a synem velký dost.“ Přes týden ovšem Filip bydlí v přiděleném poslaneckém bytě na Malé Straně.

Miroslav KALOUSEK: Švagr to zařídil

Předseda lidovců Miroslav Kalousek léta tajil, kdo mu před osmi lety půjčil na stavbu rodinného domu za 2,3 miliónu v jihočeské Bechyni. Nakonec loni pod nátlakem médií prozradil, že částku 860 000 mu poskytl švagr Lubomír Kašák. Tento vlivný příbramský podnikatel byl před čtyřmi lety zastřelen v době, kdy se ho policie chystala stíhat kvůli podezření, že si kupoval zakázky na příbramské radnici ovládané KDU-ČSL. Kalousek však původně mluvil o svých dvou věřitelích, takže druhé jméno zůstává stále neznámé.

V Praze šéf lidovců bydlí v dvousetmetrovém bytě v moderním domě navrženém známým architektem Vladem Miluničem na Veleslavíně. Byt koupil v roce 1999 za 6,5 miliónu právě Kašák, mimo jiné sponzor někdejší Kalouskovy volební kampaně, a den předtím vystavil na ženu

Miroslava Kalouska směnku na stejnou částku. Po smrti podnikatele se tak paní Kalousková stala majitelkou tohoto luxusního bytu. Kalouskovi si kromě toho v Praze pořídili před několika lety i menší byt za 750 tisíc.

Pavel NĚMEC: Luxus od státu

Šéf US-DEU Pavel Němec se před čtyřmi lety nastěhoval do stotřicetimetrového služebního bytu v Salvátorské ulici na Starém Městě, jedné z nejlepších adres v Praze, který patří ministerstvu pro místní rozvoj, jemuž tehdy Němec šéfoval. Do rekonstrukce objektu investovalo MMR již za Němcova předchůdce Petra Lachnita 38 miliónů korun. Za Němce ministerstvo vybavilo luxusní byty nábytkem za čtyři milióny korun. Když tisk přišel na takové utrácení státních peněz, ministr Němec svalil vinu na svého podřízeného a prohlásil, že o utrácení neměl tušení.

Architektka Jana Heroutová, kterou ministerstvo na zařizování bytů najalo, ale v MF Dnes řekla: „Pan ministr byl informován, a to docela dobře. Viděl celý projekt, dokonce jsme se domlouvali na nejhodnějším typu čalounění. Detailně se s tím seznámil začátkem září 2002. Bez toho by to žádný úředník neobjednal a já bych s tím ani nesusouhlasila.“ Kritika nakonec přiměla Němce byt opustit. V současnosti žije s manželkou v rodinném domku na okraji Prahy, který získala po rodičích. Jak řekl LN, sní „o velkém domě s velkým bazénem a zahradou“.

(zkráceno, Zuzana Boušková)

Vladimír BORECKÝ**Psychoanalýza v ilegalitě
(Osudy Freudova učení v českých zemích)**

O světový rozmach psychoanalýzy se díky svým organizačním schopnostem zasloužil nejvíce sám Sigmund Freud. Až v roce 1915 uvedl Freudovo učení do Prahy mladý český psychiatr Jaroslav Stuchlík, který se s ním seznámil během svých studií v Curychu.

Stuchlík vystudoval medicínu v letech 1909-1914 v Curychu, kde se s psychoanalýzou seznámil na klinice profesora Eugena Bleulera. Po návratu do Prahy však při své přednášce o zkušenostech z očkování narazil na odpor doktorů Jana Jánského a Duchoslava Panýrka a zároveň proti sobě popudil celou českou kuffnerovskou školu. Ve stejné době vyšly v *Revui pro moderní filologii* literárněteoretické pohledy na psychoanalýzu z pera Vojtěcha Čížka, Jindřicha Vodáka a Otokara Fischera. K faktickému rozšíření psychoanalýzy došlo až po Stuchlíkově odchodu do Košic v roce 1919, kde nastoupil jako primář na psychiatrii. Do problematiky psychoanalýzy postupně zasvětil několik svých asistentů, z nichž na vzniku československé psychoanalýzy měl největší podíl Emanuel Windholz.

V roce 1921 se po své emigraci z bolševického Ruska usadil v Praze psychoanalytik Nikolaj Jevgrafovič Osi-

pov, který získal profesorské místo na lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Kolem roku 1925 soustředil mladé zájemce především z řad ruských studentů do psychoanalytického kroužku, jehož nejvýznamnější osobností se stal Bogudar Dosužkov.

Krátce nato, v roce 1926, pak vyšla první česká monografie o psychoanalýze z pera Rudolfa Součka. Z odborného hlediska se psychoanalýze věnovali psychiatr Jan Šimsa a psycholog Vilém Forster. Spíše v etické rovině se s psychoanalýzou vyrovnával Emanuel Peroutka a z katolických pozic ji odsuzoval Jaroslav Beneš. V této době začínají v češtině vycházet i Freudovy spisy. V literárněteoretické recepci psychoanalýzy nadále pokračoval Otokar Fischer a zejména F. X. Šalda. Václav Černý se dokonce pokusil o jakýsi ironický výklad Gogolova *Pláště* psychoanalytickou metodou. S vlastním navázáním na využití psychoanalýzy v umění přicházejí až surrealisté.

V roce 1931 zorganizoval Emanuel Windholz při příležitosti 75. narozenin Sigmunda Freuda oslavu spojenou s osazením pamětní desky na Freudově rodném domě v Příboře, pro niž vytvořil Mistrův portrét příborský rodák,

Vladimír BORECKÝ

(* 1941), filozof a psycholog, působí jako docent na katedře teorie kultury FF UK v Praze. V poslední době vydal knihy *Odvracená tvář humoru* (1997), *Porozumění symbolu* (2003) a *Imaginace, hra a komika* (2005).

Další literatura:

- M. Mahler (ed.), *Psychoanalýza v Čechách*, Praha 1997.
- B. Brouk, *Psychoanalýza*, Praha 1932.
- M. Černoušek, *Sigmund Freud, dobyvatel nevědomí*, Praha - Litomyšl 1996.
- B. Dosužkov, *Vznik a základy psychoanalýzy*, Praha 1947.
- H. Široký, *Meze a obzory psychoanalýzy*, Praha 2000.
- J. Pechar, *Prostor imaginace*, Praha 1992.
- J. Kocourek, *Horizonty psychoterapie*, Praha 1992.
- I. Pondělíček, *Fantaskní umění*, Praha 1964.

akademický sochař František Juraň. Oslavy se zúčastnili významní představitelé mezinárodního psychoanalytického hnutí z Rakouska Paul Federn a z Německa Max Eitington. Freud odmítl účast ze zdravotních důvodů, ale vyslal svou dceru Annu, která zde přečetla otcovu zdravici. Při té příležitosti vyšel ve Windholzově edici první český sborník psychoanalytických prací, kam vedle editora přispěli N. J. Osipov, Jaroslav Stuchlík, Ján Frank a velký příznivec psychoanalýzy, ostravský lékař František Slabihoudek.

Emanuel Windholz po svém příchodu z Košic do Prahy zorganizoval ze Stuchlíkových a Osipových žáků a dalších zájemců Pražskou psychoanalytickou skupinu, která byla přijata do *International Psychoanalytic Association* (IPA), založené samotným Freudem v roce 1910. Stalo se tak roku 1936 na 14. mezinárodním psychoanalytickém sjezdu v Mariánských Lázních.

Paralelně se *Sborníkem psychoanalytických prací* vyšla v roce 1932 z pera dvacetiletého studenta medicíny Bohuslava Brouka rovněž monografie o psychoanalýze. Brouk patřil k zakládajícím členům Surrealistické skupiny v ČSR, která byla ustavena v roce 1934 hlavně z iniciativy básníka Vítězslava Nezvala a malířů Jindřicha Štyrského a Toyen. Čeští surrealisté přistupovali k psychoanalýze z pozic André Bretona se snahou smířit Freudovu nauku s marxismem. V souvislosti s moskevskými procesy došlo v surrealistické skupině k názorovým střetům. Stalinista Nezval se pokusil skupinu rozpustit, ale Karel Teige, Jindřich Štyrský, Toyen a Bohuslav Brouk se společně se Závěšem Kalandrou postavili rozhodně proti stalinské zvůli.

Po anšlusu Rakouska a podepsáním mnichovské dohody v roce 1938 se část moravského území s městem Příborem stala součástí Hitlerova Německa. Pravděpodobně hned krátce po 30. září 1938 pak nacisté odstranili z domu v Příboře Freudovu pamětní desku. Před nacistickou okupací v březnu 1939 opustila většina psychoanalytiků republiku. Bilanci osudů československých psychoanalytiků provedl po válce Bogudar Dosužkov, který se zasloužil o udržení kontinuity psychoanalýzy v Praze a během okupace vedl tajně bytové semináře a prováděl výcvik analytiků. Z této doby je z nových členů dlužno jmenovat Otakara Kučeru a Ferdinanda Knoblocha.

Po osvobození obnovila Československá psychoanalytická společnost svou činnost a získala znovu evidenci v IPA. Jádro Dosužkovovy poválečné skupiny tvořil vedle Otakara Kučery a Ferdinanda Knoblocha Ladislav Haas, který pocházel ze Slovenska a s psychoanalýzou se sblížil na počátku třicátých let v Berlíně v okruhu Wilhelma Reicha. Po nástupu nacistů k moci působil v Praze. Za války bojoval v československé armádě v Sovětském svazu a vrátil se přes Duklu a Košice.

Dosužkov vedle vlastní publikace *Vznik a základy psychoanalýzy* začal s vydáváním psychoanalytických ročenek a nakladatel Albert obnovil vydávání Freudových spisů. Závěš Kalandra publikoval knihu *České pohanství*, v níž si při interpretaci dávných českých bájí pomáhal i psychoanalytickými antropologickými přístupy. Z překladové literatury tohoto období je třeba zmínit publikaci o mentální hygieně *Ochrana duševního zdraví švýcarského psychoanalytika Heinricha Menga*.

Po osvobození se obnovila i činnost surrealistické skupiny hlavně díky osobnosti Karla Teigeho. Bohuslav Brouk se po válce od surrealismu poněkud distancoval, ale zaujal nesmiřitelný postoj k rozmáhajícímu se vlivu komunistů a po bolševickém puči mu nezbývalo než emigrovat. K novým stoupencům surrealismu se hlásili Vratislav Effenberger, Karel Hynek a zvláště psychiatr Ludvík Šváb a psycholog Zbyněk Havlíček, kteří se věnovali i psychoanalytickému výcviku.

Nástup komunistů k moci po únoru 1948 donutil opět psychoanalytiku přejít do ilegality. Dosužkovovi byl skartován další sborník, připravený na rok 1949. Freudova rekonstruovaná pamětní deska z rodného domu v Příboře byla opět odstraněna. Bolševici dokonce rozmetali Stuchlíkův *Nárys psychoterapie a psychohygieny*, ve kterém k psychoanalýze zaujímal kritický postoj. Dosužkov obnovil strategii protektorátních bytových seminářů a spolu s Haasem a Kučerou prováděli tajně výcvikovou analýzu. Knobloch vstoupil do komunistické strany a od psychoanalýzy se oficiálně distancoval. K tajnému výcviku docházeli mimo jiné psychiatři Pavel Tautrman a Zdeněk Mrázek, psychologové Ivo Pondělíček a Hana Junová nebo lingvista Jiří Pechar.

Ve vykonstruovaném procesu s Miladou Horákovou v roce 1950 byl po-

praven i Závěš Kalandra. Štvavá kampaň proti psychoanalýze byla rozpoutána téhož roku na stránkách bolševické *Tvorby*. Ve ždanovovské linii vyšla brožura *Kritické poznámky k psychoanalýze* komunistické ideoložky Cecilie Michalové, odsuzující psychoanalýzu ve světle učení Ivana Petroviče Pavlova jako buržoazní pavědu. Michalová se dovolávala i postojů českých kuffneriánů, kteří již v roce 1915 vystoupili proti mladému Stuchlíkovi, když s psychoanalýzou poprvé seznámil českou lékařskou obec. Chruščovova kritika stalinismu v roce 1956 sice přislíbila určité ideologické uvolnění, ale pro psychoanalýzu nadále platilo přísné bolševické embargo. Vydávány jsou knihy typu *Neurosy a společnost amerického levicového psychiatra J. B. Fursta*, *Freudovy monografie od lipského marxisty Alexandra Metteho* nebo srovnání Freuda s Pavlovem od amerického stalinisty H. K. Wellse. V atmosféře postupného uvolňování v druhé polovině šedesátých let vychází v roce 1964 v *Československé psychiatrii* článek k Dosužkovým pětadesátinám nebo k Haasovým šedesátinám, kde se hovoří i o jeho věznění v padesátých letech. Překvapivě vychází i Pondělíčková kniha *Fantaskní umění*, která se dovolává psychoanalytických interpretačních postupů. Konečně je vydána Cveklůva monografie o Freudovi, která je sice psána z marxistických pozic, ale je již zbavena ždanovovsko-stalinské rétoriky. Z překladové literatury se objevují práce J. P. Sartra a Ericha Fromma.

Období pražského jara v letech 1968-1969 umožnilo, byť ne nadlouho, vystoupení psychoanalýzy z ilegality. Z marxistického hlediska přichází filozof Robert Kalivoda s přehodnocením pohledu na mladého Marxe, inspirovaného představiteli frankfurtské školy. V roce 1969 je v Příboře obnovena Freudova pamětní deska a zároveň je ve městě odhalen pomník zakladatele psychoanalýzy od akademického sochaře Františka Navrátila. Dosužkov chystá čtvrtý sborník psychoanalytických prací, který však již nestačí vydat. Na Slovensku vychází překlad francouzské autorky Marthy Robertové *Psychoanalytická revolúcia*. V Čechách výbor z Marcuseho a Cveklův přehled Freudovy topiky, dynamiky a ekonomiky spolu s výkladem jeho ontogeneze. Péčí Otakara Kučery je vydán třísvazkový výběr z Freudových

spisů. Vratislav Effenberger spolu se surrealistickou skupinou UDS vydávají první číslo časopisu *Analogon* a antologii textů, kam přispěli též Ludvík Šváb a Zbyněk Havlíček.

Po sovětské invazi v srpnu 1968 netrvá toto příslibné období dlouho. V nastávajícím období normalizace se znovu utužuje poststalinská totalita s bdělou cenzurou všech proudů zavářejících svobodným myšlením, včetně psychoanalýzy. Již po třetí přechází v Československu psychoanalýza do ilegality. K výcviku, který vedou po odchodu Ladislava Haase do emigrace vedle Bogudara Dosužkova a Karla Kučery již nově vycvičení analytici, se hlásí nová generace psychoanalytiků – Michal Šebek, Václav Mikota, Jiří Kocourek, Miroslav Borecký, Michal Černoušek, Václav Buriánek.

Normalizátoři dokonce ponechávají stát Freudův pomník v Příboře a útoky na psychoanalýzu již nemají onu urputnost jako za Stalina, ale psychoanalytická literatura je stažena z veřejných knihoven a žádná nová nevychází. Kvintesenci normalizačního přístupu k psychoanalýze představuje brožura Jana Beránka *Marxismus a psychoanalýza* z roku 1980. Beránek zde již bez štvavé rétoriky seznamuje s obecnými rysy Freudovy psychoanalýzy. Pak přistupuje ke kritice postfreudův. Bere si na přetřes psychosomatiку rozvíjenou ve Spojených státech Franzem Alexandrem a Helenou Dunbarovou a hlavně sociálněantropologické přístupy sociologa Talcotta Parsonse a představitelů frankfurtské školy, Herberta Marcuseho a Ericha Fromma. Spisek uzavírá kritikou revizionistického spojování Freuda s Marxem v československém prostředí od předválečného Bohuslava Brouka k obrodnému Robertu Kalivodovi. Právě závěrečná kritika Kalivodovy koncepce freudomarxismu vyjadřuje oficiální stranické stanovisko varující před plíživým podvratným vlivem psychoanalýzy na reálný socialismus.

V roce 1986 vychází v Praze kniha francouzského psychoanalytika haličského původu Léona Chertoka, který studoval za první republiky v Praze, a který se podílel s gruzínskými kolegy na uspořádání konference o nevědomí v roce 1979 v Tbilisi. Oficiální předmluva od Jana Beránka dává knize stranické imprimatur. Doslov Michala Černouška je pozoruhodný tím, že u nás poprvé informuje, nebereme-li v úva-

hu samizdatové články Jiřího Pechara, jež se objevily knižně až po pádu komunismu, o lacanovské psychologii.

Tentýž rok, na nějž připadalo 130. výročí narození Sigmunda Freuda, referoval na sympoziu k 100. výročí zahájení výuky psychiatrie na české medicíně Karlovy univerzity Jiří Kocourek o historických počátcích psychoanalýzy v Československu. Rok před pádem totality se již psychoanalytici chovali relativně veřejně a uspořádali sympozium přátel psychoanalýzy.

Po pádu komunismu je Československá psychoanalytická společnost připravena k reintegraci do IPA. Jiří Kocourek založil *Psychoanalytické nakladatelství*, ve kterém postupně vydal Freudovy sebrané spisy a další reprezentativní díla zejména z anglosaské jazykové oblasti. Vyšly rovněž práce Pecharovy, Pondělíčkové, Širokého a jiných. Ke 140. výročí Freudova narození v roce 1996 uspořádala *Česká psychoanalytická společnost* sympozium, na němž referovali mimo jiné Václav Mikota, Michal Šebek, Miroslav Petříček a Ludvík Šváb. K tomuto výročí vyšla též monografie o Freudovi z pera Michala Černouška *Sigmund Freud, dobyvatel nevědomí*, zbavená konečně všech marxistických klišé. Současná produkce psychoanalytické původní i překladové literatury je sice obdivuhodná, ale jen těžko může zaplnit mezeru způsobenou neblahým padesátiletým fungováním totalitních diktatur.

V českém geografickém kontextu dostává 150. výročí Freudova narození zvláštní význam tím, že se zakladatel psychoanalýzy narodil v prostoru země Koruny české, v domě J. Zajíce v moravském Příboře. Ačkoliv se rodina z Příbora odstěhovala v chlapcově raném věku a Freud prožil větší část svého života ve Vídni, patří k těm krajanům německého jazyka, jakými byli např. Řehoř Mendel a Edmund Husserl, jejichž světová proslulost vyvolává pochopitelně zaslouženou hrdost na slavného krajana. Je proto možno ocenit současnou iniciativu města Pří-

Štramberkská trůba na obraze Bohumíra Jaroňka z počátku 20. století

boru, že po všech historických peripetiích vykoupilo Freudův rodný dům od majitele, který zde provozoval masážní a erotický salon, aby zde zřídilo po Londýnu a Vídni již třetí muzeum zakladatele psychoanalytického hnutí.

Freud opustil Příbor sotva tříletý, ale z hlediska psychoanalytické ontogeneze má právě toto rané období nezanedbatelný vliv na vývoj osobnosti. Freudův životopisec Ernest Jones se zmiňuje o hlubokém dojmu, který na malého Sigiho učinila monumentalita věže a chrámové lodi příborského kostela Nanebevzetí Panny Marie, kam ho jeho chůva, slečna Monika Zajícová, zavedla. Polarita falické věže a vaginální lodi hrála pak významnou úlohu v jeho pojetí oneirické symboliky.

V příborské krajině by se daly najít dosud neidentifikované zdroje Freudovy rané imaginace. Nabízí se důstojně vztyčený falus Štramberké trůby, bezostyšně čnící s podmanivou intruzivní silou necelých pět kilometrů od Příbora, nepřehlédnutelný pro zvědavá očka malého Sigiho. Je to výzva českým badatelům, aby hledali ve Freudově oneirické mantice detailněji, jak byla poznamenána hukvaldským geniem loci.

(*Dějiny a současnost* 4/2006)

KVĚTEN

Pranostiky

Když máj vláhy nedá, červen se předá.

Suchý květen – mokrý červen.

Roj, který se v máji rojí, za plný vůz sena stojí – v červnu rojení nestojí za zvonění.

Svatý Jan z Nepomuku, natahuje k létu ruku. Nepomucký svatý Jan bývá ještě zmrzlý pán.

Kdo o svatém Janě len zavisívá, stébka zděli lokte mívá.

Ani jsme si nepovšimli, že nám jaro pomalu dospělo. Máj nám na svém začátku přináší „floriánská chladna, která bývají vystřídána takzvaným „stanislavským jarem“. Ale to už je tu období ledových mužů, které záhy vystřídají žofínské deště. Období ledováků se obyčejně protáhne ještě přes svátek svatě Žofie k svátku svatého Jana Nepomuckého. Po žofínských deštích následuje sušší fortunátské období, které trvá až do konce května, ale bývá narušeno ještě vpády studeného vzduchu v období takzvaných malých ledových mužů, kolem 20. až 27. května.

Období zmrzlíků, ledových mužů, železných mužů a také někdy zvaných mokrých mužů, obyčejně přesahuje i přes svátek sv. Žofie k svátku sv. Jana Nepomuckého (16. května). Od jeho svátku začínají teploty stoupat směrem k létu. Sv. Jan Nepomucký, rodák z Nepomuku, studoval teologii v klášterní škole v Nepomuku a později práva v Praze. Byl vysvěcen na kněze a v roce 1381 odešel na univerzitu v Padově, kde získal doktorát církevního práva. Po návratu se stal generálním vikářem arcibiskupa Jana z Jenštejna. Když spor mezi králem Václavem IV. a pražským arcibiskupem, který se již deset let táhl, opět propuknul, dal král zajmout arcibiskupa i jeho úředníky. Jenštejnovi se v nastalém zmatku podařilo uprchnout, takže v rukou králových pocho-pů zůstal jen jeho doprovod, který byl vzápětí vyslýchán právem útrpným. Zatímco ostatní mučení přečkali a byli po slibu mlčenlivosti propuštěni, jenom subtilní Johánek z Pomuku mučení nepřežil. Jeho mrtvé tělo bylo ve večerních hodinách 20. března 1393 svrženo z Karlova mostu do Vltavy a po několika dnech vyloveno a řádně pohřbeno. O zkomolení Johánkova jména na Jana Nepomuckého se zasloužil kronikář Václav Hájek. V roce 1729 byl Jan Nepomucký 19. března prohlášen za svatého.

(mk)

Obyčeje a pověry (ze života staré Šumavy)

Konec dubna a začátek května byl mezi šumavským venkovským lidem ve znamení Filipojakubské noci – z 30. dubna na 1. května. V některých vsích se ten večer pálily velké ohně „upalující čarodějnice“ (hospodáři dávali v té době před vchod do chléva drny, aby jim zabránili vstoupit).

Obvyklé bylo, že v této době chlapci posbírali všude, kde jenom mohli, stará košťata, která se pak zapalovala a házela do výšky. Chlapci soutěžili, kdo vyhodí koště nejvýše, protože pak prý se nejsnáze treť čarodějnice, letící v povětří. Tu noc mnozí staří lidé vystupovali v okolí vesnice na kopce, neboť věřili, že čím více ohňů uvidí, tím déle budou živi.

V noci před 1. májem stavěli chlapci před okny svých milých máje. Před chalupami, kde bydlelo několik svobodných děvčat, stálo takových májí více a na každé lístek se jménem dívky, které patřila, aby nedošlo k mýlce. V některých vsích šumavského podhůří se stavěla velká máj i na návsi, kde zůstávala obvykle celý měsíc. Bývalo rovněž zvykem, že k večerní muzice přinesli chlapci „máječek“, stromek okrášlený pentlemi a cukrovím. Ten potom dražili a která dívka ho pro sebe získala, tu po zábavě doprovodili s muzikou domů. To byla pro každou dívku velká čest – vydražení „máječku“ byla nákladná záležitost a mohla si jej dovolit jen dívka z bohaté usedlosti.

(mk)

Pozvánka na jarní výlet: hrad Strakonice

Strakonický hrad byl vybudován na soutoku řeky Otavy a Volyňky. Počátky výstavby spadají do poslední čtvrtiny 12. století. Hrad stavěl feudální rod Bavorů jako své rodinné sídlo, které mělo sloužit také jako sídlo jejich chráněnců – johanitských rytířů.

Bavor I. ze Strakonice byl purkrabím na Zvíkově a je také připomenut v historických pramenech roku 1235 jako nejvyšší komorník Království českého a správce Prácheňského kraje. V roce 1243 daroval johanitským rytířům část strakonického hradu s přilehlým kostelem a osm vesnic v okolí.

Bavorův syn Bavor II. se oženil s Anežkou – levobočnou dcerou krále Přemysla Otakara II. Tím se tento rod dostal do příbuzenstva s Přemyslovci. Bavor II. založil město Horažďovice. Jeho nástupce Bavor III. založil roku 1334 na řece Blanici město Bavorov. Bratřovi Vilémovi dal Strakonice a Mikuláši Blatnou.

Výstavba strakonického hradu za vlády prvních Bavorů byla dlouhodobá a posléze doznala mnohých změn. Ve 14. století bavorský rod postupně upadal, zatímco majetek johanitských rytířů rostl. V roce 1359 zemřel Vilém Bavor a strakonické panství získal Bavor IV. z blatenské větve. O následujících letech se nezachovalo mnoho zpráv.

Po bitvě u Sudoměře 25. března 1420 dobyl Žižka město Strakonice dne 23. dubna a vypálil je. Po dobytí Rabí se vrátil, ale marně obléhal strakonický hrad. V 15. století zasahovaly válečné události strakonické okolí. V 16. století došlo k rozsáhlé rekonstrukci hradu na reprezentační sídlo velkopřevorů. Další úpravy hradu spadají do 18. a 19. století. Za druhé světové války byla část hradu přestavěna na byty pro nacisty. Po roce 1945 zde bylo zřízeno vlastivědné okresní muzeum, okresní archiv, okresní lidová knihovna a lidová škola umění. V budovách předhradí jsou byty, skla-dy a v poslední době kanceláře cestovní agentury.

(mk)

František ŠMAHEL **Monseigneur Charles de Bohème** (Dětství a dospívání Karla IV. ve Francii)

V dětství příštího římského císaře nemohlo snad navenek být větší změny než jeho únos z Křivokláta do Paříže. Stalo se tak v jeho sedmi letech, a to za okolností natolik již známých, že je stačí stručně připomenout.

Navzdory tomu, že v pátek 14. května 1316 spatřil světlo světa jako prvorozený syn českého krále Jana Lucemburského a jeho ženy Elišky Přemyslovny, nebylo jeho rané dětství záviděníhodné. Hned po slavnostních křtinách, kdy nástupce trůnu dostal jméno Václav, se rodinná pohoda začala kalit. Když v druhé polovině srpna dvacetiletý král vytáhl do Němec na válečné tažení, vlády se za něho ujala o čtyři roky starší Eliška, která čtyřměsíčního novorozence svěřila do ochrany svého přívržence pana Viléma Zajíce z Valdeka seděním na Křivoklátě. Situace v zemi co chvíli hrozila svévolnými skutky, spojenci měnili strany včetně pana Viléma Zajíce. Jakmile královna v něho během roku 1317 ztratila důvěru, dala synka převést na svůj hrad Loket. Za necelé dva roky se situace změnila a Eliška musela čelit před svým manželem pomluvám, že se znovu dala do spolku s Vilémem z Valdeka. Bezradná Eliška se v lednu 1319 opět uchýlila s dětmi na hrad v Lokti, tu jí však v polovině února manžel se svou družinou oblehl a donutil ke kapitulaci.

Únos dědice trůnu do Francie

Hlavní obětí sporu mezi manželi byl třetí kralevec, o něhož obě svářící se mocenské skupiny panstva usilovaly. Václav byl násilím odebrán matce a po dva měsíce uzavřen ve sklepní místnosti, kam světlo proniklo jen štěrbinou v okně. Podle kronikáře Beneše Krabice z Weitmile se tu Václav i později cítil jako v zajetí a navíc zde prý byl zcela vydán na pospas mladickým „marnostem“. Co tím tento bohabojný pražský kanovník míní, lze se jen dohadovat. Nejspíše jen zlobil hradní služebnictvo, aby si krátil dlouhou chvíli. Václav byl ponechán na hradu v Lokti více než rok a pak znovu převezen na Křivoklát, který po smrti Viléma Zajíce z Valdeka v říjnu 1319 připadl králi Janovi. Ve zdech této hradní rezidence

zůstal až do dubna 1323, aniž by se za celou tuto dobu mohl vidět s matkou. Ostatně se v té době asi nesetkal ani s otcem, ani s tetou Marií, která spolu s mladší sestrou Beatricí v červnu 1318 přijela z Lucemburska do Prahy.

Zatímco Beatrice se hned provdala za ovdovělého uherského krále Karla Roberta z Anjou, Marie v Praze čekala na svou příležitost. Ta se naskytla v první polovině roku 1322, a to za okolností, které zase dokreslují poměry ve francouzské vládnoucí dynastii. Když totiž na počátku ledna 1322 zemřel bez mužských potomků král Filip V. Dlouhý, stal se v únoru 1322 jediným legitimním nástupcem jeho pohledný, jinak však zamlklý a poněkud odstrkovaný bratr Karel řečený Sličný. Málokdo předtím věřil v jeho šťastnou hvězdu a ani on se svým následnictvím nepočítal. Jeho první starostí bylo dosáhnout legitimního rozchodu se svou záletnou chotí Blankou Burgundskou, kterou věznil na zámku Gaillard. Když dostala nabídku přiměřeně pohodlného pobytu ve zvoleném klášteře, Blanka souhlasila s rozchodem a ostatní pak vyřídili královi právníci na papežském dvoře v Avignonu. Vše proběhlo neuvěřitelně rychle, již 19. května 1322 papež prohlásil první sňatek za nulitní a král Francie se mohl právoplatně znovu oženit.

Lucemburská diplomacie si pospíšila, a protože oba představitelé rodu, král Jan i jeho strýc, trevírský arcibiskup Balduin, zaručovali královým dohadovačům výhodné politické věno, na čekající Marii se konečně pouštělo štěstí. Ani tentokrát to nebylo bez překážek, neboť musela čelit pomluvám ze strany hraběte Karla z Valois, otce hned několika neprovdaných dcer. Marie prý vyrostla v Čechách, zemi pochybných mravů, sama navíc šilhá a na krále je již stará. To vše se královi vyjevilo v jiném světle, když vyspělou a elegantní osmnáctiletou nevěstu poprvé spatřil. Stalo se tak v pozdním létě na hostině, kterou při příležitosti honu na francouzsko-lucemburském pomezí uspořádal trevírský arcibiskup Balduin. Záhy byla ruka v rukávě. Na zářijové svatbě v champagnském městě Provins král Jan sice chyběl, se sestrou se

František ŠMAHEL

(* 1934) je historik středověku, autor čtyřdílné *Husitské revoluce* a řady dalších knih k dějinám husitství, pracuje v Centru mediévistických studií AV ČR. První knihy vydal již v šedesátých letech. V poslední době vyšly knihy *Idea národa v husitských Čechách*, Praha 2000, *Husitské Čechy*, Praha 2001, dále sborník *Mezi středověkem a renesancí*, Praha 2002 a společně s Martinem Nodlem edičně připravil sborník *Člověk českého středověku*, Praha 2002. Dílčí bibliografie jsou dostupné ve sbornících *Evropa a Čechy na konci středověku*, Praha 2004, s. 11-33, a *Verba in imaginibus*, Praha 2004, s. 309-315. V tomto roce mu vyšla kniha o cestě Karla IV. do Francie v letech 1377-1378.

Další literatura:

- L. Bobková, *Velké dějiny zemí Koruny české*, IV.a: 1310-1402, Praha 2003.
- F. Lehoux, *Jean de France, duc de Berri, sa vie, son action politique (1340-1416)*, Tome I., Paris 1966.
- E. Maillard (ed.), *Comptes royaux (1314-1328)* II, 1961.
- J. Mezník, *Berichte der französischen königlichen Rechnungen über den Aufenthalt des jungen Karls IV. in Frankreich*, in: *Mediaevalia Bohemica* 1, 1969, s. 291-295.
- K. Otavský, *Die Sankt Wenzelskrone im Prager Domschatz und die Frage der Kunstauffassung am Hofe Kaisers Karl IV.*, Bern 1992.
- F. Šmahel, *Výdaje francouzské komory na zaplacení českého prince Karla* (v tisku).
- J. Viard (ed.), *Les journaux du Tresor de Charles IV. le Bel*, Paris 1917.

však znovu setkal na počátku příštího roku v Toulouse, kde jejím prostřednictvím dohodl zasnuby svého synka Václava s nejmladší dcerou zmíněného již hraběte Karla z Valois Blankou.

Jak bylo jeho zvykem, král Jan jednal rychle. Na jeho příkaz byl sedmiletý Václav během dubna 1323 urychleně vypraven do Francie, aby se v neděli 15. května mohl v Remeši zúčastnit korunovace své tety Marie. A protože se o letnicích, které připadly na stejnou květnovou neděli, tradičně udělovala dorůstajícím dětem svátost biřmování, Václav při této příležitosti dostal od svého královského kmotra nové jméno Karel. Český princ si nového jména, jež připomínalo jednu z největších postav domácí i evropské historie, později považoval, a jelikož se rychle vžilo, nečinilo mu potíže přijmout ho za své. Tím však nebylo slavnostnímu dění v této paměťohodné neděli konec. V souladu s předchozím papežovým svolením byl prvorozený syn českého krále spojen církevní svátostí manželství se stejně starou princeznou Blankou z Valois. Podle soudobých zpráv se oba Lucemburkové, král Jan i arcibiskup Balduin, při obřadu zaskvěli okázalými rouchy. Pozadu za českými svatebčany nezůstala ani princezna Blanka, jejíž svatební šaty i šperky včetně koruny naopak uhradila francouzská královská pokladna. Pozornost vzbuzoval zvláště zlatý pás s drahými kameny, jehož části byly snad později použity pro tzv. kamary svatováclavské koruny.

Výdaje za vznešeného pana Karla z Čech

Král Jan v Paříži dlouho nevydržel a již 25. června se objevil znovu v Praze. Jeho syn Karel zůstal na výchovu ve Francii, neboť jeho otec chtěl z něho mít západoevropského rytíře vlastního stříhu. Královská pokladna začala nejpozději 8. listopadu 1323 přispívat na Karlovu domácnost a jiné jeho potřeby. Pověřeným prostředníkem a současně Karlovým vychovatelem byl klerik Jan z Viviers, o němž jinak mnoho nevíme. Celkový úhrn osmi vyplacených položek až do 6. dubna 1324 činil 880 liber. Pak se účty královské komory na několik měsíců o českém princovi odmlčují. Není vyloučeno, že tomu tak bylo ve spojitosti s tragickým skonem jeho tety Marie 26. března 1324.

Účty francouzské královské komory se dochovaly jen zlomkovitě, o to

více tudíž vítáme každou drobnost o českém princovi. Na přelomu března a dubna 1324 účty dvakrát zmiňují jako místo Karlova pobytu královský hrad v Saint-Germain-en-Leye, asi půl dne jízdy nebo plavby od metropole. Na podzim roku 1325, přesněji od 26. října, se místa Karlova vychovatele ujal další klerik jménem Huetus, původem rovněž z Viviers, který v jedenácti splátkách až do 13. května 1325 odčerpával z královské pokladny na domácnost svého svěřence 734 liber, nepočítaje v to částku za jeho novou obuv. Jelikož zvláštní účty za pobyt českého následníka trůnu nebyly od května 1325 do počátku března 1327 vedeny anebo se nedochovaly, vnucuje se domněnka, zda v tomto mezidobí nedošlo v jeho zabezpečení k nějaké větší změně.

Nápadná je zvláště časová souvislost posledních plateb a svatby krále Karla IV. Sličného s jeho třetí ženou Janou hraběnkou z Evreux, k níž došlo 5. července 1325. Až do té doby jako by se totiž udržovaly zvyklosti zavedené za královny Marie. Jan Lucemburský se svatby v Paříži sice nezúčastnil, zato si však 11. května 1326 nenechal ujít Janinu korunovaci, s níž byly spojeny velkolepé turnaje a hostiny. Český král tu se svou družinou podle kronikáře Petra Žitavského utratil „přemnoho peněz, které museli zaplatit obyvatelé Českého království“. Jinak dobře informovaný zbraslavský opat se přitom ani slovem nezmínil o účasti českého prince Karla. Asi ji považoval za samozřejmou a my tak učiníme spolu s ním. Napadá nás – napsal tehdy či jindy dopis své matce? Příležitost by k tomu byla, neboť jeho otec vezl své ženě Elišce do Prahy převzácný trn z Kristovy koruny uchovávané v Sainte-Chapelle, který jí velkoryse věnoval francouzský král. Královna Eliška dala trn v Praze uložit do drahocenného relikviáře, který byl za veliké účasti duchovenstva a věřících 28. října 1326 uložen k ostatním ostatkům.

Historik hledající svědectví a drobné stopy, které zanechal pobyt českého prince ve Francii, je někdy mile překvapen, jindy naopak jeho úsilí vyjde naprázdno. Příliš mnoho neznámých vede pak k více či méně pravděpodobným domněnkám. Část z nich rozptylují další účetní doklady, nikoli však vrchní královské komory, nýbrž tzv. argenterie, tj. úřadu, který byl příslušný pro všechny oblasti privátního života královské rodiny. V názvu této složky

dvorské správy lze rozpoznat latinské slovo *argentum* – stříbro, a proto neudiví, že jeho zaměstnanci obstarávali klenoty, ozdoby, bohoslužebné potřeby pro soukromé kaple a různé zlatnické práce. Kromě toho také objednávali látky pro obleky, tapety i jiné dekorace, zadávali zakázky pro postřihače, krejčí, ševce a jiné řemeslníky. Vznešený pán Karel z Čech vystupuje ve zlomcích těchto účtů z krátkého období od 2. března do 1. července 1327 celkem v 39 položkách, což je nejčastěji hned po členech královské rodiny. Za tuto dobu součet výdajů na jeho osobu přesáhl vysokou částku 385 liber, což však činilo jen o málo více než 2 % z celkových výdajů argenterie za stejné období.

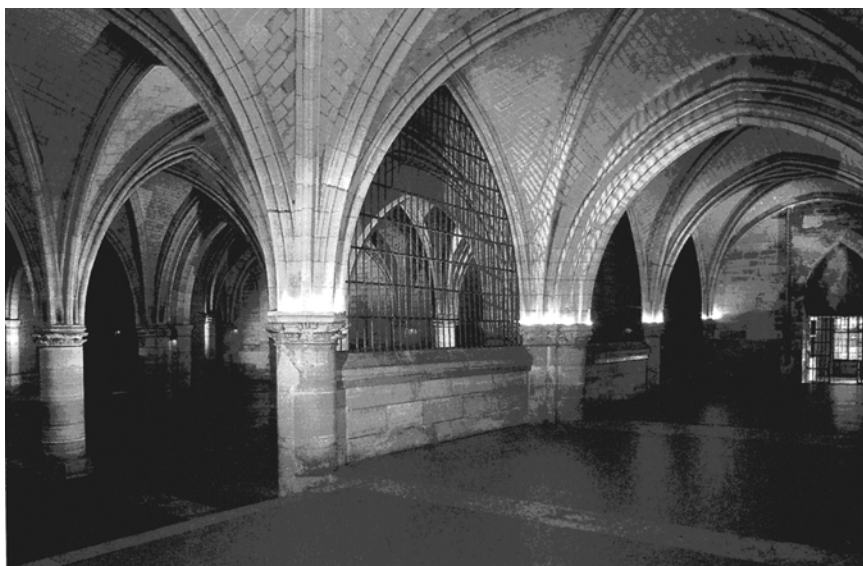
Účetní výdaje zmíněného úřadu královského dvora vrhají nové světlo na Karlův pobyt. Předně se z nich dovidíme, že oba vychovatelé z let 1323-1325 se o něho starali i později, přičemž kaplan Jan z Viviers navíc plnil roli almužníka a spolu s Loysetem z Louveciennes se podílel na výchově pěti dětí královské rodiny. Jde o pouhý náznak, přesto však z něho vyčteme, že Karel vyrůstal v pospolitosti čtyř dětí královské rodiny. Děti vyrůstaly společně, bez rozdílů věku, avšak chlapci i dívky zvlášť. Zhruba až do pěti či šesti let se o dívky i chlapce staraly guvernantky, poté výchovu chlapců převzali učitelé a jejich pomocníci. Výdaje na českého prince a jeho malou družinu přitom byly vedeny zvlášť. Díky tomu před námi vyvstává dosti konkrétní představa o jeho životním stylu. Suitu deseti- až dvanáctiletého Karla tehdy vedle vychovatelů tvořilo dalších sedm osob. Všechny známe jménem, a i když o nich jinak prameny mlčí, přece jen patří do análů francouzské výchovy příštího římského císaře. K doprovodu „pana Karla z Čech“ předně náleželi tři panoši (*ecuyers*), jmenovitě Petr z Bouves, Tomáš Prieur a jistý Stanequin, kteří plnili rozličné úkoly, počínaje výukou v jezdeckém a vojenském umění a konče jednáním s dodavateli. Být panošem ve službách některého prince patřilo na královském dvoře k prestižnímu postavení. Patrně nejen o Karla, ale i o jeho mladé druhy pečovali čtyři služebníci, Colin Jacquerin, Sansonnet, Gauvel le Fourrier a Girart le Queue. Jistě měli napilno, i když mnohé za ně vyřizovali úředníci argenterie, kteří nakupovali látky i kožešiny a zadávali řemeslníkům zakázky.

Při každých velkých svátcích se „panu Karlovi z Čech“, jak se mu v účtech říká, pořizovalo nové oblečení, obuv, pokrývky, lůžkoviny a nepochybně i jiné potřeby v souladu s ročním obdobím. Účetní období od 2. března do 1. července 1327 zahrnovalo velké svátky, Velikonoce (12. dubna), Nanebevstoupení Páně (21. května) a letnice (31. května). Dvorská etiketa požadovala, aby se příslušník královského rodu objevil v novém oděvu i v případě svátků nebo jiných slavnostních příležitostí, které následovaly krátce po sobě. Na Velikonoce se pořizovalo oblečení i pro všechny členy Karlovy suity, stejné barvou i vzory, jak se slušelo, pro panoše i služebníky. Kvalitou látek i podšívek, kožešinovými límci i obrubami a zvláště pak umným ušitím i skladbou se od ostatních odlišovaly sváteční oděvy českého krále.

Vzdělání a výchova syna královské krve

Panující francouzský král Karel IV. si svého stejnojmenného kmotřence oblíbil, vzorně ho zabezpečil a mimo jiné se postaral, aby ho kaplan Jan z Viviers naučil číst a trochu i psát. To nebylo na francouzském dvoře nic neobvyklého. Pro děti urozených rodičů se již v první čtvrtině 14. století běžně kupovala písátka, voskové tabulky i papírové sešity. S výukou čtení se začínalo velice záhy, nebylo výjimkou, že již v pěti letech. V prvních lekcích se děti učily hláskovat a slabikovat. Oblíbenou pomůckou byly dřevěné tabulky s jednotlivými písmeny, z nichž se dala skládat slova i krátké věty. Výsadou dětí královské krve byly již tehdy ilustrované slabikáře, které zhruba na dvacet stranách obsahovaly i krátké texty náboženského obsahu. První skutečnou knihou, jež se jim dostávala do rukou, byly výbory žalmů a modliteb, tzv. *Hodinky*. „A tak jsem se naučil číst *Hodinky blahoslavené Marie Panny*,“ vzpomínal Karel po letech, „a když jsem jim poněkud porozuměl, čítal jsem je denně v dobách svého dětství stále raději, neboť mým opatrovníkům bylo od krále nařizováno, aby mne k tomu nabádali.“

Číst latinské texty a rozumět jim byly dvě rozdílné věci. Menší mluvnice (*Ars minor*) římského filologa Aelia Donata pojednávající formou otázek a odpovědí o slovních druzích byla určena začátečníkům ve věku sedmi až deseti let. Větší „*Donatus*“, prohlubující

Dolní sál gardy v pařížském paláci Cité si uchoval podobu, jakou měl při pobytu českého prince Václava / Karla

cí probranou látku a přibírající již stylistiku, zvládali jen někteří z urozených žáků, kteří pak četli i jiné tehdy rozšířené příručky, jakými byli *Doctrinale*, *Graecismus* a *Catholicon*. Český princ mezi tyto vyspělé latiníky patřil, jeho pozdější díla se vyznačovala formálně i stylisticky téměř bezchybnou středověkou latinou. Při jeho vysoké inteligenci a vycvičené paměti lze předpokládat, že Karel náslechem a častými pobyty v cizím prostředí rychle zvládal i další řeči, jejichž znalost byla takřka nezbytná pro zvládnutí panovníckých povinností na rozsáhlém a jazykově různorodém teritoriu. S oprávněnou hrdostí tento skutečný *rex literatus* sám o sobě říká: „Z Boží milosti jsme dovedli mluvit, psát a číst nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky tak, že jsme byli mocni oněch jazyků stejně jednoho jako druhého.“

Hned, jak jen to bylo možné, začal se i český princ cvičit v jízdě na koni a ve zbrani. Všichni tři přidělení panoši pečovali o to, aby syn všude proslulého rytíře nezůstal ani v tomto ohledu pozadu. Teprve po několikaletém výcviku se za dohledu svých trenérů mladí aristokraté mohli zúčastnit turnajových klání. Poslední složkou výchovy mladého aristokrata byl lov. Střelba z luku ovšem patřila již k radostem klukovských let. Od posledních desetiletí 13. století si všude na západě získala velkou oblibu míčová hra podobná tenisu (*jeu de paume*), kterou mohli hrát od dvou do osmi hráčů. Bylo by s podivem, kdyby se náš malý Karel nehonil za míčkem, jistě se také naučil hrát šachy.

Kdekerý z historiků se domníval, že se Karlovi v Paříži, sídle proslulé Sorbonny, dostalo div ne univerzitního vzdělání. Pro latinskou prvouku královští kaplani postačovali, zvláště když jeden z nich s největší pravděpodobností dosáhl mistrovského titulu. Silně však na dospívajícího chlapce zapůsobil až fécampský opat Petr z Rosières, „člověk výmluvný a vzdělaný a všelikou ušlechtilostí mravů ozdobený“. Opět se vzdejme iluze, že se mu tento licenciát teologie a nově jmenovaný biskup v Arrasu mohl denně věnovat. Dvanáctiletý Karel vyslechl jeho kázání na Popeleční středu 17. února 1328, to ho však tak zaujalo, že neměl daleko ke zbožnému poblouznění mluví. „Co je to,“ ptal se po letech sám sebe, „že se na mne taková milost vlévá z tohoto člověka?“ Když se později oba blíže seznámili, výmluvný prelát Karla zahrnul bezmála otcovskou přízní a častokrát ho poučil z Písma svatého.

Nebylo by divu, kdyby právě biskup Petr nábožensky rozjitého jinocha vybídl, aby požádal papeže o právo mít vlastní cestovní oltář, na němž by mohl dát i na místech jinak nepřístupných sloužit mše sobě, své choti i čeledi. Časová koincidence je tu při nejmenším nápadná, neboť Karel získal toto privilegium 14. září 1328. Po letech se oba setkali v Avignonu, to již Karel byl markrabětem moravským a Petr povýšil na kardinála. V domě druhého z nich došlo k rozmluvě, která vešla do životopisů obou těchto mužů. „Ty budeš jednou králem římským,“ předvídal kardinál Karlovi, jenž mu prý pohotově odvětil: „Vy budete ještě dřív“

ve papežem.“ Než se obojí skutečně stalo, mělo uplynout mnoho vody. V únoru 1328 bylo pro dospívajícího Karla naléhavější otázkou, kdo bude vládnout ve Francii.

Den před Hromnicemi 1. února 1328 zemřel totiž po krátké nemoci ve Vincennes král Karel IV. ve věku necelých třiatřiceti let. Na věčnost odešel bez mužského dědice trůnu, jeho žena Jana z Evreux však byla v sedmém měsíci těhotenství. Správou království byl dočasně sněmem jako regent pověřen nejstarší syn Karla z Valois Filip, který také jako jediný muž přicházel v úvahu pro nástupnictví v případě, že by se Janě po dvou předchozích děvčatech znovu narodila dcera. To se také 1. dubna stalo, a protože podle ústavních zákonů z doby krátce předcházející byly ženy jako dědičky trůnu vyloučeny, připadla francouzská koruna regentovi, který jako Filip VI. povýšil vedlejší větev Kapetovců na dynastii Valois vládnoucí až do roku 1589.

Neznámo jak, nejspíše však dosti závažným způsobem, se na únorovém sněmu pairů a baronů ve prospěch své-

ho příbuzného Filipa z Valois vyslovil český král Jan Lucemburský, a to z titulu svých statků ve Francii. Filip se mu obratem odvděčil tím, že jemu a jeho dědicům ještě jako regent v únoru 1328 na věčné časy daroval v Paříži dům zvaný Nesle mezi branami Saint-Honoré a Montmartre. Palác se zahradou se nalézal poblíž Louvru a ještě na konci 15. století byl někdy označován jako „Český dvůr“ (*l'hotel de Bohême*). Na dlouhá léta se tento městský palác stal pařížským útočištěm krále Jana a nepochybně posloužil jako rezidence jeho synu Kalovi pro zbývající dobu jeho pobytu ve Francii.

Zatímco zemřelý Karel IV. svého českého jmenovce měl asi opravdu rád, Filip VI. nedal na rádce svého předchůdce a podlehl „lakotě“. Co tím měl císař ve *Vlastním životopisu* na mysli, neprozradil. Patrně šlo o zkrácení apanáže pro něho a jeho ženu Blanku. Téměř jistě se však oba zúčastnili posvátného pomazání nového krále v Remeši. Byla to již třetí korunovace, kterou Karel na vlastní oči spatřil. Nejen osobní zážitky, ale

i francouzské předlohy mu později posloužily při úpravě korunovačního řádu českých králů a královen. Více než se svým pětatřicetiletým švagrem si údajně rozuměl s jeho nejstarším synem a následovníkem trůnu Janem Dobrým (* 1319). Jistou dobu také vyrůstal po boku Isabely, mladší sestry své ženy Blanky, s níž pak při své poslední návštěvě Francie v lednu 1378 dojemně vzpomínal na chvíle společného dětství.

Na jaře roku 1330 král Filip poslal českého prince i s jeho Blankou zpátky do Lucemburska. Nepochybně se tak stalo po dohodě s králem Janem, který o Vánocích a na počátku roku pobýval v Paříži a Remeši. Jan měl se synem velké plány, a proto již byl nejvyšší čas zasvětit jej do vysoké evropské politiky lucemburského ražení. Francie Karla znamenitě připravila pro další kariéru a mimo jiné mu dala příležitost seznámit se s vyspělou dvorskou kulturou včetně dynastických kultů a rituálů, které pak citlivě aplikoval na české a říšské poměry.

Náš největší panovník měl krušné dětství a byl považován za „kupce na trůně“

Mistr Vojtěch Raňků z Ježova nazval Karla IV. v pohřební řeči Otcem vlasti. Čeští historici ho často označují za největšího českého panovníka. Jejich němečtí kolegové zase Karla IV. vyzdvihují jako jednoho z nejvýznamnějších Němců středověku. Byl syn Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny, který mluvil česky, německy, francouzsky, lombardsky a latinsky, víc Čech, Němec nebo snad Francouz? Těžko říct, ale jedno je jisté: málokterý vládce českých zemí byl Evropanem do takové míry jako král český a císař římský Karel IV. Ještě více než jeho předchůdci otevřel střední a východní Evropu západnímu vlivu. Prahu, kterou si zvolil za sídelní město Římské říše, povýšil na jedno z kulturních center starého kontinentu a o své říši, s trochou nadsázky jakési předchůdkyni Evropské unie, hovořil jako o „ochranném štítu a obecném útočišti“, do nějž by rád zahrnul celou východní Evropu včetně tehdy „pohanské“ Litvy.

Už jako čtrnáctiletý spravoval italské državy Jana Lucemburského, který ho o tři roky později pověřil správou českých zemí. V roce 1344 založil v Praze arcibiskupství a zrušil tak závislost tuzemské církve na církvi německé. Ve třiceti byl zvolen německým králem. Krátce nato se se svým otcem zúčastnil po boku Francouzů bitvy u Kresčaku (nepřítelem byli Angličané), při níž tehdy už slepý Jan Lucemburský zahynul. Zhruba rok poté byl Karel korunován jedinečnou svatováclavskou korunou, kterou nechal pro tento účel vyrobit, králem českým.

Neuplynul ani rok a Karel IV. se dal do díla, jehož důsledky můžeme obdivovat dodnes. Založil Karlovu univerzitu, první vysoké učení ve střední Evropě. V roce 1348 povolal do Prahy francouzského stavitele Matyáše z Arrasu a pověřil ho vybudováním chrámu sv. Víta. (Stavbu později dokončil Němec Petr Parléř.) V témže roce položil Karel základní kámen Karlštejna a o devět let později, v roce 1357, kdy už byl dva roky římským císařem, začal se stavbou Karlova mostu.

Praha se stala jedním z center evropské kultury – Karel podporoval rozvoj českého i německého písemnictví, dával zakázky nejen nejlepším ev-

ropským stavitelům, ale udržoval kontakt i s předními humanistickými vzdělanci (korespondence s Italem Francescem Petrarcou). Držel ochrannou ruku nad židovskou menšinou a podporoval i reformní kazatele – například Konrada Waldhausera či Jana Milíče z Kroměříže (ten ho však v radikálním zápalu nakonec označil za antikrista a putoval do vězení).

Někteří historici, např. František Kavka ve své knize *Na dvoře Karla IV.*, si kromě jeho zbožnosti či sklonů k mystice všimají i „chladného realismu“ a až „cynického pragmatismu“, pro něž byl nazýván „kupcem na trůně“. Karel se velmi zajímal o hospodářství, rozuměl mu a bylo to znát. Příjmy českého krále byly dvojnásobné ve srovnání s příjmy dvou nejbohatších německých kurfiřtů. Karel tomuto úspěchu vděčil zejména stříbrným dolům v Kutné Hoře.

Z jeho 11 dětí, které měl se čtyřmi manželkami, udělal největší kariéru Václav IV. a Zikmund, ovšem jejich význam ve srovnání s Karlem bledne.

Pohled na Karlštejn před jeho novogotickou rekonstrukcí, kolem poloviny 19. stol., anonymní malíř

HISTORICKÁ VÝROČÍ

8. 6. 1216 nechal na sněmu v Praze král Přemysl Otakar I. zvolit svého syna Václava svým nástupcem. Byl tak zrušen seniorát a nastolen princip primogenitury.

24. 5. 1391 byl položen základní kámen k výstavbě Betlémské kaple. Zde kázal Mistr Jan Hus a odtud se také šířily reformní myšlenky.

30. 5. 1416 zemřel Mistr Jeroným Pražský, český teolog a pedagog. Jeho úmrtí ještě více zradikalizovalo situaci v Čechách.

16. 6. 1426 v bitvě u Ústí (Ústí nad Labem) porazila husitská vojska vedená Prokopem Holým vojsko III. křížové výpravy.

5. 6. 1436 započal jihlavský sněm, na kterém došlo k dohodě mezi Zikmundem Lucemburským, husity a představiteli basilejského koncilu. Byla zde vyhlášena tzv. kompakтата, která umožňovala mj. svobodu vyznání.

27. 5. 1521 se konala svatba Ferdinanda Habsburského a Anny Jagelonské.

13. 3. 1536 poslal král Ferdinand z Vídně hejtmanovi Pražského hradu v uzlíku svázaná různá semena k zasetí do právě budované Královské zahrady. Každé semeno mělo být označeno tyčkou s cedulkou, aby král věděl, co s nich vlastně vzešlo.

2. 6. 1541 vypukl na Malé Straně jeden z největších požárů v českých dějinách. Oheň se rozšířil také na Pražský hrad. Zničeno bylo 200 domů, poškozen byl i celý areál Pražského hradu, kde shořely i Zemské desky.

13. 6. 1791 se narodil Antonín Langweil, český miniaturista a litograf. Jeho nejznámějším dílem, na kterém pracoval celý život, je model města Prahy, který se dodnes zachoval v Muzeu hlavního města Prahy.

1. 6. 1771 byla na území Rakouska ustanovena urbaniární komise, jejímž cílem bylo vypracovat robotní reformu, která měla ve svém důsledku zefektivňovat práci poddaných.

24. 2. 1801 zemřel František Martin Pelcl, přední příslušník první vlny buditelů obrozenectvého období českého národa. Jeho historické dílo se vyznačovalo stylistickou obratností a bylo psáno v duchu osvíceneckých ideálů.

1816 V Praze na Betlémském náměstí se začala budovat pražská kanalizace na odvod splašků a dešťové vody.

17. 4. 1826 se v Praze narodil Vojtěch (Vojta) Náprstek. V jedné z encyklopedií je nazván pokrokovým českým liberálem, propagátorem idejí Saint-Simona a účastníkem revoluce v roce 1848. Vojta Náprstek byl v letech 1848 až 1858 výraznou a významnou postavou české Ameriky a organizátorem jejího národního života. Do Ameriky odjel ihned poté, co po zlomení revoluce ve Vídni byl na něho vydán zatykač. V Americe si předsevzal pracovat mezi krajany, vyzýval je, aby zakládali vlastenecké a vzájemně podpůrné spolky a v nich aby udržovali a pěstovali českou řeč, zpěv a vzdělávali se. Zasazoval se o vydávání českých novin, ale krajanům se to zdálo nad jejich síly. Už za jeho pobytu se 3. ledna 1850 podařilo založit v New Yorku první krajanský Česko-slovanský spolek Jednota a Náprstek byl v jeho výboru knihovníkem. Nedlouho po jeho odjezdu z Ameriky pak František Kořízek, inspirovaný Náprstkem, vydal první české noviny *Slowana Amerikánského* a v St. Louis začali vydávat *Národní noviny*. Ani v Americe Náprstek nezapomněl na svůj sen vybudovat ve vlasti

muzeum a posílal si domů český tisk, knihy a jiné muzejní artefakty. V roce 1856 například navštívil s americkou vládní výpravou dakotské Indiány, odkud si přivezl vzácné památky, které pak daroval Národnímu muzeu v Praze. Vše ostatní vložil do vlastního Průmyslového muzea a knihovny. Ještě za jeho života to začalo být i Krajanské muzeum a Vojta Náprstek si vysloužil i neoficiální titul „dobrovolného konzula“ krajanů. V matčině pivovaru a lihovaru U Halánků založil velkou knihovnu a čítárnu, která se stala jezdním z center Prahy. Náprstek propagoval právo žen na rovnoprávnost a pomohl založit řadu ženských institucí (Americký klub dam, Domácnost, Ženský výrobní spolek).

23. 4. 1836 vydal v Praze básník Karel Hynek Mácha lyrickoepickou báseň *Máj*, jež položila základy moderní české poezie.

29. 5. 1836 se narodil Vojtěch rytíř Lanna, český podnikatel německého původu. Je znám též jako významný sběratel a mecenáš umění. Jeho sbírky byly až na malou část věnovanou UPM v Praze rozprodány.

4. 6. 1836 získal Hugo Karel Salm oprávnění pro provoz cukrovaru v Rájci nad Svitavou. Tento podnik byl označován za největší v Evropě.

7. 9. 1836 byl v katedrále sv. Víta korunován poslední český král, a to císař Ferdinand V.

1836 byla zahájena výstavba Severní dráhy Ferdinandovy (Vídeň – Nový Bohumín).

21. 5. 1861 byl z trestnice Kartouzy u Jičína po dvacetiletém vězení propuštěn šedesátiletý Václav Babinský, slavný lupič. Stal se počestným zahradníkem u milosrdných sester v Řepčích u Prahy.

26. 5. 1876 zemřel František Palacký, český historik a politik. Zakladatel moderní české historiografie, autor monumentálních *Dějin národa českého*, čelná osobnost společenství života v Čechách.

1. 5. 1891 zemřel v Praze malíř Chittussi (* 1. 12. 1847). Antonín Chittussi maloval jako první z českých malířů krajinu v plném denním světle bez romantického aranžování. Inspiraci našel ve francouzské, tzv. barbizonské škole.

15. 5. 1891 byla v Praze zahájena Jubilejní zemská výstava. Stala se přehledkou české dovednosti a zdatnosti. Shlédlo ji 2,5 milionů návštěvníků z českých zemí i z ciziny.

19. 3. 1896 byl zahájen provoz na první elektrifikované tramvajové lince z Karlína do Vysočan.

12. 4. 1901 tragicky zemřel v Malé Chuchli u Prahy malíř a kreslíř Otakar Lebeda (* 8. 5. 1877). Významný představitel tzv. generace devadesátých let. Jeho obrazy jsou charakteristické svou zšeřelou citovostí, temnou atmosférou horských jezer, zapadlých tůní, mlžnou náladou ponurých zákoutí. Lebeda patřil mezi nejnadanější žáky J. Mařáka. Jeho plátina jako *Rybník Tisý u Třeboně*, *Krajina u Okoře* či *Zabitý bleskem* patří k vrcholům českého krajinářství na přelomu 19. a 20. století.

14. 4. 1901 zemřel v Paříži malíř Václav Brožík (* 5. 3. 1851).

22. 5. 1946 byl popraven Karl Hermann Frank, válečný zločinec čelný přestavitel okupační moci Protektorátu Čechy a Morava. Po skončení války uprchl do americké zóny v Německu, byl poznán a vydán do Československa.

1. 5. 1951 bylo zahájeno vysílání Svobodné Evropy do Československa.

Pražské reality lákají

Podle studie Evropské nemovitosti – trendy v roce 2006 vydané ve spolupráci PricewaterhouseCoopers a Urban Land Institut představuje Praha jedenáctou nejžádanější lokalitu pro investory s nemovitostmi v Evropě. Dokázala tak předběhnout Vídeň, Berlín i Řím a skončila nejlépe ze všech měst bývalého sovětského bloku, když za sebou nechala Budapešť, Varšavu i Moskvu. Bratislava ani žádné jiné české či slovenské město se nedostaly mezi 27 hodnocených. První místo již tradičně patří Paříži, kterou následují Londýn a finské Helsinky. Za vedoucí trojkou se v závěsu drží španělská města Madrid a Barcelona. Investice do komerčních nemovitostí loni v České republice stouply zhruba o 9 % na 1,2 miliardy korun, což znamená, že ve střeoevropském regionu dosáhla druhého největšího objemu investic za Polskem, které je ovšem podstatně větší zemí. Více než polovina uskutečněných transakcí, asi 60 %, se při tom týkala kancelářských prostor, i když nejrychlejší návratnost vykazují investice do obchodních zón a nákupních středisek. Podle analytiků představuje míra investic do nemovitostí důležitý signál pro posuzování míry ekonomické prosperity země, protože nemovitosti tvoří mimo jiné značnou část zástav u bank a příjmy z pronájmů významně ovlivňují množství kapitálu. U České republiky tento parametr vyznívá velmi pozitivně a odborníci navíc upozorňují, že rozvoj investic brzdí nedostatek vhodných prostor, jinak by prý byl ještě výraznější. I když největší zájem o české nemovitosti stále jeví Němci, stoupá podle PricewaterhouseCoopers i význam domácích hráčů na trhu. O stále se zlepšující pozici Prahy v celoevropském, ba i v celosvětovém měřítku svědčí i její neustálý posun v žebříčku nejvhodnějších měst na bydlení sestavovaném společností Mercer Human Resource Consulting, i když v tomto ohledu se dívá na Vídeň stále z dost velkého odstupe. Zatímco podunajská metropole se může pochlubit čtvrtou pozicí hned za Curychem, Ženevou a kanadským Vancouverem, Praha obsadila mezi 215 městy až 73. pozici, což ovšem přesto představuje nejlepší výsledek ze všech lokalit bývalého sovětského bloku. Skvělá pozice Prahy má ovšem i své stinné stránky – město se v mnoha ohledech příliš vymyká průměru České republiky, což způsobuje řadu komplikací. Samozřejmě vždycky existovala rivalita mezi hlavním městem a zbytkem země, ale v případě Prahy se občas zdá, že vzniká úplně oddělený svět, jehož obyvatelé často nejsou schopni ani ochotni chápat problémy ostatních. Na druhé straně se objevuje i iracionální nenávisť vůči všemu, co přichází z hlavního města. Obyvatelé Vídně jistě vědí, o čem je řeč. V České republice je však tento rozpor snad ještě více ovlivněn sociálně, protože regionální rozdíly v mzdách a příjmech jsou zde opravdu propastné. (MaFr)

V lednu i únoru v ČR tržby rostly

Jestliže prosincová čísla o vývoji v tržbách maloobchodu se svým růstem jen o 2,1 % výrazně zklamala, v lednu se situace zcela obrátila. Lidé totiž utratili především díky vlně povánočních výprodejů o plných 6,2 % více než za stejné období v loňském roce, přestože odborníci počítali se vzestupem pohybujícím se pouze kolem 3 %. Podle analytiků se ukázalo, že mnozí lidé s výprodeji kalkulují a nákupy do

značné míry přesouvají až na dobu po Vánocích. Objevují se i lidé, kteří si z finančních nákladů prostě samotné Vánoce přesouvají na leden. Další podpůrný faktor představovalo zimní počasí, které motivovalo k nákupu dražších svršků. Statistika ale bohužel rovněž potvrdila, že velké společnosti malé živnostníky doslova válčují – vzestup znamenaly hlavně tržby v obchodech se 100 a více zaměstnanci, naopak v malých prodejnách do 19 zaměstnanců kupovali lidé ve srovnání s lednem 2005 méně. Pro spotřebitele je ovšem příznivá zpráva, že ceny se meziročně snížily o 1,1 %, když zlevnil hlavně textil a obuv. Podle ekonomů se tak ukazuje, že nižší ceny naopak zvyšují celkový objem obchodů, na čemž profitují hlavně velcí hráči na trhu, kteří si mohou dovolit velký rozsah akcí se zlevněným zbožím. Lednové trendy pak potvrdila a v některých ohledech dokonce prohloubila i čísla z února, podle kterých stouply tržby v meziročním srovnání dokonce nejrychleji od května 2000. Nárůst o 7,8 % padá opět především na vrub velkých prodejen, mimořádně se dařilo zejména obřím prodejcům nepotravinářského zboží, zřejmě s ohledem na nadcházející jarní sezónu na zahradách apod. Dobře se ale prodávala i elektronika, železářské zboží, nábytek, textil a obuv. Naopak se propadl odbyt kosmetiky, drogistického zboží a také léků. Na poklesu prodeje posledně jmenované komodity se asi podepsala skutečnost, že v České republice nepropukla alespoň zatím chřipková epidemie, možná se však projevují i následky vládních snah o úspory ve spotřebě léků. Nezanedbatelnou roli u všech tří komodit pak asi hrálo zvýšení cen, ke kterému došlo za situace, kdy jiné ceny naopak klesají. I únor totiž potvrdil meziroční snížení cen, tentokrát o 1,2 %. Tržby v České republice zaznamenaly vyšší dynamiku růstu nejen ve srovnání s Rakouskem (zde stouply o 2,5 %), ale i v porovnání se Slovenskem (6,8 %), kde přitom zvýšená spotřeba domácností představuje jednoho z hlavních tahounů hospodářského růstu. Analytici proto očekávají, že pokud se velká chuť českých občanů k nakupování udrží i v březnu, výrazně se to projeví i na celkových ekonomických statistikách za první čtvrtletí. (MaFr)

Češi na půl cesty mezi Východem a Západem

Srovnání životní úrovně obyvatel České republiky se sousedními zeměmi, který provedl český deník *Mladá fronta Dnes*, ukázal jasný obraz – země představuje přechod mezi západním a východním světem a ve většině oblastí zaujímá třetí místo za Rakouskem a Německem, ale před svými sousedy z bývalého sovětského bloku. Samozřejmě existují výjimky – tu nejdůležitější představují důchodci, které jsou v České republice v poměru k průměrným platům vůbec nejnížší z celého regionu. Jestliže v Rakousku dosahuje průměrný důchod 93 % průměrné mzdy, v Maďarsku 91 %, v Německu 72 % a i na Slovensku 60 %, v České republice je to pouze 58 %. Jen částečně lze tento nepoměr vysvětlit poměrně prudkým růstem průměrné mzdy v ČR v posledních letech, který se nijak neprojevil u výše penzí, a poměrně rychlým stárnutím společnosti. Svoji roli zde hraje asi i určitá sociální bezohlednost, kterou si značná část veřejnosti vůči starším lidem osvojila. Senioři bývají často v médiích označováni za jednu z hlavních brzd ekonomického rozvoje a zbytečnou přítěž a jakýkoliv pokus zlepšit sociální postavení starších lidí je na-

padán jako populismus a uplácení voličů. Navrhované penzijní reformy mají situaci důchodců spíše ještě zhoršit. Jen v jediném parametru vydobyla Česká republika první místo, a sice v počtu mobilů na osobu – to se však ve srovnání s úrovní penzí nejeví jako příliš významný faktor. V hlavních parametrech, jak už bylo uvedeno, patří ČR pomyslný bronz, vesměs však za Rakouskem i Německem silně zaostává – jestliže třeba HDP na hlavu v Rakousku dosahuje 122 % průměru EU a Německa 108 %, Česká republika vykázala jen 73 % úrovně. České průměrné platy jsou pak více než pětinasobně nižší než německé a více než čtyřikrát nižší než rakouské. Výrazně rozdílly jsou i například i ve velikosti bytů – jestliže na Němce připadá 40 metrů čtverečních na osobu a v Rakousku 38, v České republice je to jen 29 metrů a na Slovensku pouze 26 metrů. Slováci překonávají české občany překvapivě v počtu počítačů na osobu, ale i zde Rakušané vedou rozdílem třídy – na 1 000 osob zde je 876 přístrojů, kdežto na Slovensku 296 a v ČR dokonce jen 216. Ze všech hodnocených zemích se může Slovensko také vykázat nejnižšími cenami služeb, na druhé straně však devatenáctiprocentní daň způsobila, že zboží je levnější v ČR. Zajímavé srovnání nabízejí i údaje o počtu nezaměstnaných, které jsou zde uváděné podle metodiky Eurostatu, která je „mírnější“ než české metodiky. Smutným lídrem této kategorie je Polsko se 17,6 % ekonomicky aktivní populace bez zaměstnání, následované Slovenskem (15,7 %) a Německem (11,2%). Česko se 7,8 % pak překonalo vedle Rakouska (5,1 %) i Maďarsko (7,3 %). Do hodnocení nebyla zahrnuta očekávaná naděje dožití, která představuje nejen svědectví o kvalitě životního stylu, ale především hodně vypovídá i o kvalitě zdravotnictví v zemi. I zde představuje Česká republika určitý přechod mezi západem a bývalými zeměmi sovětského bloku. Zatímco v Rakousku je naděje na dožití u mužů 76 a u žen 82 let, v České republice se dožívají muži v průměru o čtyři a ženy o tři roky méně. Na Slovensku se u tohoto ukazatele dosahuje čísel horších o 1, respektive 2 roky. Na chvostu zůstává Maďarsko (69 let muži, 77 let ženy). Lékaři ale varují, že se Češi v posledních letech vracejí k nezdravému životnímu stylu a v posledních čtyřech letech zvyšování průměrné naděje na dožití, které se v polistopadovém období stalo pravidlem, stagnuje. Většina z nich však doufá, že se jedná jen o krátkodobý výkyv a situace se díky slušným výkonům zdravotnictví i návratu k zdravějším životním návykům spojenému s větší mírou pohybu znovu obrátí k trvalému zlepšování. Celkově třetí místo pro Českou republiku (a hrdé zlato pro Rakousko) v pomyslném víceboji životního standardu jistě neznamená špatný výsledek, nicméně mezi Rakouskem a Německem na straně jedné a Českou republikou na straně druhé stále zeje nepřehlédnutelná propast. Analytici také upozorňují na demografické problémy, které Českou republiku sužují ještě víc než její sousedy. Další nezanedbatelné problémy představuje v českých podmínkách bytová otázka, která komplikuje život hlavně obyvatelům Prahy a dalších velkých měst v ČR a také zesilující tlak na podstatně vyšší spoluúčast občanů na zdravotnictví (v této oblasti patří Česká republika mezi nejvstřícnější státy ve vztahu k pacientům) a na vzdělání. Těžko také lze odhadnout následky stresu, který prostupuje celou společnost. Mnohé průzkumy ukazují, že Češi v práci tráví neúměrně množství času a nezbývá jim tedy prostor pro relaxaci.

Místy až hysterická koncentrace na pracovní výkon sice pomáhá při vylepšování údajů týkajících se životního standardu, ale může významně ohrozit naději na dožití a zesílit frustraci ve společnosti. Všechny tyto problémy ovšem Česká republika přinejmenším do určité míry sdílí a bude sdílet se západoevropskými zeměmi včetně Rakouska. Jejich životní úrovně však za příznivých okolností dosáhnou až tak za dvacet let, tedy prakticky v příští generaci. To je však tak dlouhá doba, že jakékoli prognózy se mohou ještě mnohokrát změnit. Tomu, že Česká republika v následujících desetiletích v ekonomice překoná Rakousko, podle svých slov věří i šéf rakouské Erste Bank, majoritního vlastníka České spořitelny Andreas Treichl. Je ovšem otázka nakolik jeho slova pro český tisk je možno brát vážně – místy se spíše zdá, že jde pouze o rétoriku, která se v posledních letech nápadně rozšířila v části rakouských podnikatelských kruhů – její součástí je tvrzení, že v Rakousku jsou příliš velká práva zaměstnanců a sociální výhody a země by si měla vzít příklad ze států bývalého sovětského bloku, které provádějí daleko razantnější reformy a ve větší míře odbourávají sociální jistoty. (MaFr)

Rakouské prádlo se začalo prát v Jihlavě

Jihlavské prádelně a čistírně, kterou vlastní město, se v posledních letech mimořádně daří. Během loňského roku vrátila čistotu 2069 tunám prádla, což oproti roku 2004 znamená nárůst o 50 tun. Vzestup zakázek přitom podnik zaznamenává již od roku 2000 především díky rostoucímu zájmu firem a hotelů. Kvůli velké konkurenci i rostoucím nákladům však zisky zůstaly zhruba na úrovni dosažené v předminulé roce, tedy asi na 40 milionech korun (asi 1,3 miliónu €). V současnosti má podnik asi 250 zákazníků a prádlo se k vyprání do Jihlavy dováží až ze vzdálenosti 120 kilometrů. Nedávno se jihlavským podařila i expanze do Rakouska – jejím prvním rakouským zákazníkem se stal osmdesátitřížkový hotel Thayatal z Waidhofenu, firma však jedná podle svých představitelů s dalšími dvěma potenciálními klienty z rakouského příhraničí. Rozšíření zakázek jihlavské prádelně a čistírně umožnila i skutečnost, že kvalitu jejích služeb potvrzuje i mezinárodně uznávaný certifikát. Lze očekávat, že podobných podniků konkurujících rakouským podnikům nejen cenou, ale i kvalitou odváděných služeb bude přibývat, což samozřejmě má své světlé i stinné stránky. Jenže v současnosti si lze jen těžko představit, že by bylo možno jednotlivý stát ohradit všemožnými celními zábranami a spíše si musíme zvykat na skutečnost, že hranice přestanou hrát roli, na jakou byli zvyklí naši otcové či dědečci a prosperita se nebude členit podle jednotlivých států, ale spíše podle přirozených regionů. (MaFr)

Vany do Mostu z Rakouska

Často se hovoří o sílící konkurenci z nových členských zemí na rakouském trhu, ale občas se zapomíná, že některé podniky z Rakouska se naopak úspěšně prosazují třeba na Slovensku, v České republice nebo Maďarsku nejen jako investoři, ale i jako obyčejní dodavatelé. Jako příklad můžeme uvést firmu Berndorf Bäderbau, která zvítězila ve výběrovém řízení na rekonstrukci venkovních bazénů v plaveckém areálu Aquadrom v severočeském

Mostě. Ty jsou v současnosti v havarijním stavu a hygienik odmítl prodloužit výjimku k jejich provozování. Rakouská společnost za 77 miliónů korun (2,6 miliónu €) nahradí dosavadní spodky van za nerezové spodky, vybuduje nové přepady a instaluje v okolí bazénu nové atrakce, především různé skluzavky. Most nepatří zrovna mezi turisticky atraktivní lokality, ale možná do něj budou alespoň lidé z okolí putovat za vodní zábavou, kterou rekonstrukce umožní. (MaFr)

Rakouský Pewag prodává výrobu sněžných řetězů

Rodinná rakouská společnost, která vyrábí řetězy v Rakousku a deset let také v České republice, se rozhodla zbařit se své výroby sněžových řetězů pro auta ve prospěch švédské firmy Thule AB, která jinak vyrábí například obytné přívěsy nebo nosiče na kola. Švédové tedy převezmou závody Pewagu jak v rakouském Brücklu, tak v České Třebové, kde zaměstnává 325 lidí. Předem přitom již oznámili, že výrobu zachovají ve stávajícím rozsahu. Ostatně Pewag neodchází od produkce sněžových řetězů proto, že by se jednalo o nějaké neperspektivní a neúspěšné odvětví – naopak letos dosáhly tržby firmy za tuto komoditu nezanedbatelnou sumu 48 miliónů €. Společnost se však chce koncentrovat na výrobu technických řetězů, která představuje v současnosti asi dvě třetiny produkce Pewagu. Změna ve výrobním programu ovšem neznamená, že by Rakušané hodlali z České republiky odejít, naopak – závod ve Vamberku zůstává v jejich držení a počítá se s jeho rozšiřováním, protože Pewag věří, že právě v oblasti technických řetězů má šanci na další rozvoj. (MaFr)

Meinl investuje v Mladé Boleslavi

Obchodní řetězec Julius Meinl zmizel z České republiky se značnou porcí ostudy, neznámá to však, že by ze země zmizely všechny společnosti působící pod jménem Meinl. Více než sto obchodních nemovitostí v České republice vlastní firma Meinl European Land, v jejímž majetku jsou mnohé bývalé provozovny Meinl a prodejny drogistického obchodního řetězce Droxi. Nedávno tato společnost oznámila, že koupila nákupní centrum v Mladé Boleslavi s hypermarketem Interspar. Meinl European Land chce v průběhu jediného roku do centra investovat až 30 miliónů € a rozšířit ho na velké nákupní centrum „rodinného typu“. Přestože se jedná o zdánlivě obrovskou investici, pro Meinl European Land se jedná spíše o podnik středního či dokonce menšího rozsahu – nedávno totiž například koupila čtyři obchodní centra v Moskvě za 400 miliónů €, v nichž budou sídlit hypermarkety německé firmy Metro. Dá se však očekávat, že i mladoboleslavská investice může přinést slušné zisky – město díky dobře pracující automobilce Škoda v posledních letech velmi dobře prosperuje a jeho obyvatelé mají ve srovnání s obyvateli jiných českých regionů nadprůměrné platy. (MaFr)

České aerolinie ve velké ztrátě

Jestliže řada velkých českých firem loni vykázala rekordní zisk, České aerolinie (ČSA) naopak vykázaly gigantickou ztrátu ve výši půl miliardy korun. Navíc podle svého prezidenta

Lašáka, který v lednu do aerolinií přešel z elektrárenského podniku ČEZ, se ani letos nedostanou z červených čísel. Strategie jeho předchůdce, bývalého sociálnědemokratického ministra obrany Jaroslava Tvrdíka, se příliš neosvědčila a tak Lašák nyní sestavil tříletý záchraný plán, která má ČSA přivést znovu k zisku. Při jeho realizaci ovšem bude muset zápolit s obrovskými překážkami. Státem vlastněná společnost snadno podléhá různým politickým vlekům a velmi silnou pozici si v ní vybudovali odbory. Předchozí šéf ČSA uzavřel s odboráři smlouvu na tři roky, která zaměstnancům zaručuje značný růst platů. Navíc klade velké zábrany propuštění, přestože podle většiny analytiků i podle nynějšího prezidenta ČSA Lašáka firma vykazuje značnou přezaměstnanost. Ještě větší komplikaci však představují současné poměry na trhu s leteckou dopravou. Po příchodu rakousko-slovenské společnosti SkyEurope působí na pražském letišti již 15 nízkonákladových dopravců a to ještě nepočítáme firmu Ryan Air, která provozuje linku Praha-Brno. ČSA se s nimi asi jen těžko můžou pouštět do cenové bitvy, a tak se podle Lašáka musí snažit o prosazení zlepšenou kvalitou prodeje a dobrými službami. Aerolinky také hodlají přehodnotit svoji nabídku – zvažují například zavedení pravidelné linky do Oděsy, která by podle nich mohla být podstatně výnosnější než třeba spoj do Londýna. Lašák se do své práce pustil s velkou energií a zdá se, že je odhodlán pro prosazení svých plánů postupovat i dost tvrdě. Již oznámil, že vzhledem k odlišným názorům na další směřování ČSA odejdou čtyři z dosavadních šesti viceprezidentů společnosti. Je ovšem otázka, zda výsledek červnových parlamentních voleb neohrozí i jeho pozici – ČSA se totiž staly bohužel firmou, kam vládnoucí politické síly odkládají své dočasně nepotřebné činnosti. (MaFr)

Z čerpadel Aral definitivně ÖMV

Koncem března rakouský gigant ÖMV slavnostně otevřel v Praze první čerpací stanici v České republice, které změnila svoji firmu Aral za nové označení do ÖMV. Do konce června ji přitom bude následovat dalších 69 čerpadel dříve patřících britskému Aralu. Čtvrtou největší síť v České republice koupila ÖMV loni v říjnu a probjovala se díky tomu na první místo na českém trhu z hlediska objemu prodeje pohonných hmot. I v České republice jsou v poslední době velmi zřetelné dopady stále rostoucích cen ropy, ale prozatím se nezdá, že by Češi nějak výrazně silniční dopravu omezovali. Situace se však alespoň částečně může změnit, pokud se do vládní koalice probjoje Strana zelených, která není tomuto způsobu cestování není příliš nakloněna a hodlá ho všelijak komplikovat. Proti tomu však bude působit případné pokračování rychlého ekonomického vzestupu země, takže se akvizice ÖMV může ukázat jako velmi úspěšná transakce. (MaFr)

Technologie z USA do Rakouska přes Bor u Tachova

Již jsme psali o tom, že Česká republika patří mezi nejatraktivnější lokality pro vybudování různých skladových prostor. Jako konkrétní příklad může sloužit i rozhodnutí amerického distributora informačních technologií, společnosti TechData, otevřít své regionální logistické centrum,

tedy fakticky obří sklad v Boru u Tachova. Nyní je již stavba o rozloze asi 36 tisíc m² v hodnotě asi miliardy korun hotova a s jejím zprovozněním se počítá již v létě. Podle představitelů firmy TechData se jedná o její největší skladový prostor USA a postupně by v něm mohlo nalézt práci až 200 lidí z Tachovska. Nový sklad je výrazem strategie společnosti TechData zaměřené na expanzi do střední a východní Evropy. Ve skladě se má najít místo pro asi 80 značek, které budou směřovat nejenom do České republiky, ale také do Rakouska a Německa. Vybudování nového logistického centra především umožní zkrátit dovozní lhůty společnosti TechData ve středoevropském regionu, což významně posílí její konkurenceschopnost v této lokalitě. Bohužel se však jedná o investici, která může s další změnou strategie zmizet stejně rychle jako se objevila. Nicméně by bylo asi chybou nevyužít příznivý okamžik. (MaFr)

Podíl na zisku v České spořitelně 350 €

I zaměstnanci České spořitelny vlastněné rakouskou Erste Bank dostanou letos podíl na rekordním zisku své firmy za loňský rok. Na každého z deseti tisíc zaměstnanců s výjimkou manažerů, odměňovaných podle jiného systému, připadne 350 €, což je o 150 € více než loni. Podíl na zisku se vyplácí v celé skupině Erste Bank v případě, že její hospodářské výsledky přesáhnou očekávání. Z pohledu celkového hospodaření společnosti se jedná doslova o pakatel, v případě České spořitelny o asi 100 miliónů korun, zhruba pouhé jediné procento z loňského čistého zisku. Část samozřejmě představuje spíše milé přilepšení než nějaký zcela zásadní příjem. Nicméně Česká spořitelna, stejně jako další finanční společnosti, platí své zaměstnance výrazně lépe, než je v zemi obvyklé. Průměrný hrubý výdělek zde loni přesáhl tisíc € a pohyboval se na úrovni zhruba 32,5 tisíce korun měsíčně, což je o více než 12 000 víc než představuje celkový průměrný příjem v České republice. Letos by přitom měl vzrůst ještě o dalších 5 %. Lépe než bankovní úředníci jsou z rozšířených zaměstnání lépe v zemi placeni pouze počítačová experti. To ostatně odpovídá trendům v celé Evropě. Ale zároveň se v tom jistě odráží i obrovská ziskovost firem zabývajících se finančními operacemi, které například v České republice patří mezi nejziskovější společnosti vůbec. (MaFr)

Hyundai přece jen na sever Moravy

Po dlouhých a velmi tvrdých jednáních jihokorejská automobilka Hyundai konečně oficiálně oznámila, že svoji novou továrnu postaví v severomoravských Nošovicích, nepříliš vzdálených od žilinského závodu sesterské automobilky KIA. Firma zde hodlá investovat více než miliardu € a zaměstnání v ní najde asi 3000 lidí, dalších 9000 nových pracovních míst by měly vzniknout v návazných provozech. Jihokorejci si ovšem vymohli velké investiční pobídky jak ze strany vlády, tak i od Moravskoslezského kraje a lze očekávat, že celková výše těchto pobídek se bude pohybovat kolem maximálního možného limitu, tedy 15 % z celkového objemu investic. Přestože se na lákání Hyundai do Nošovic svorně podílela vláda, v níž hraje prim sociální demokracie i vedení Moravskoslezského kraje, ovládaného ODS, vyvolala investice Hyundai a vysoké pobídky

ohnivou diskusi, v níž zejména příznivci ODS napadali vládu, že příliš nadbíhá zahraničním investorům a tak znevýhodňuje domácí podnikatele. Objevily se i spekulace, že pro další velký podnik automobilového průmyslu, poté co nedávno zahájila provoz automobilka PSA v Kolíně, není v zemi dostatek kvalifikovaných pracovních sil, takže vzniklá místa obsadí lidé z jiných států, především z Polska a ze Slovenska. V této souvislosti je třeba vzít v úvahu, že jádro voličů opoziční Občanské demokratické strany tvoří spíše drobní a střední podnikatelé, která se obává o své pozice na trhu. To samozřejmě stranu motivuje k výpadům proti zahraničním investicím i proti Evropské unii. Navíc získání tak mohutné investice by mohlo být vykládáno jako úspěch stávající vlády, vůči níž ODS prosazuje politiku „nulové tolerance“.

Za závažnější lze však považovat varování ekonomů, že se Česká republika příliš koncentruje na automobilový průmysl, což může v případě krize tohoto odvětví způsobit zemi vážné ekonomické problémy. Varování je přitom třeba vnímat i v kontextu současného volání po urychleném vývoji technologií nahrazující tradiční benzínové motory. Nošovický a kolínský závod by se tak za pár let mohl ocitnout ve stejné situaci jako provoz LG v Hranicích zaměřený na výrobu klasických obrazovek v době, kdy jednoznačně vítězí nové technologie. Navíc automobilový průmysl poměrně citlivě reaguje na výkyvy světové konjunktury. Problém představuje také skutečnost, že se jedná o pouhý montážní závod. Jenže investice do vysoce vyspělých technologií a vývojových center nepřicházejí zrovna každý den a obvykle také nenabízejí uplatnění pro tři tisíce nezaměstnaných. Nepříliš nadšená je z plánované investice i část ekologů, kteří se obávají poničení přírodně cenné krajiny a růstu zatížení životního prostředí kvůli intenzivnější kamiónové dopravě. I odboráři budou asi muset celou záležitost ostře sledovat, protože jihokorejci obecně mají pověst velice tvrdých zaměstnavatelů, kteří nejsou zrovna ohleduplní. V neposlední řadě určité znepokojení vyvolává vývoj v samotné skupině Hyundai, jejíž vysocí představitelé jsou v Jižní Koreji vyšetřováni kvůli podezření z korupce. Přes všechna významná negativa však ale podle mého názoru nelze přehlížet ani nepopíratelné přínosy, které podobně rozsáhlá investice České republiky přinese – v problematickém severomoravském regionu by mohl klesnout počet lidí bez práce a automobilka i navazující provozy pravděpodobně výrazně zlepšit hospodářské výsledky České republiky. Ostatně není náhodou, že Česká republika zdaleka nebyla jediným státem, který o získání investice usiloval. Samozřejmě by bylo ideální, kdyby se stát mohl více opírat o domácí podniky, ale pokus ODS o všemožnou preferenci místních podnikatelů v devadesátých letech, například pomocí tzv. bankovního socialismu a oddalováním restrukturalizace velkých firem nakonec skončil bolestným krachem, který stál daňové poplatníky miliardy korun. A drobní živnostníci a podnikatelé prostě ekonomiku České republiky nemůžou utáhnout. (MaFr)

Francie uvolní trh práce vybraným profesím, hlavně dělnickým

Francie se chystá od 1. května částečně uvolnit trh práce občanům z osmi nových zemí EU. Pracovní povolení by

měli začít automaticky dostávat pracovníci vybraných profesí. Na setkání s ministrem zahraničních věcí Cyrilem Svobodou to oznámil francouzský velvyslanec v Praze Joel de Zorzi. Velvyslanec předal českým představitelům seznam vybraných profesí. Přesné vymezení pracovních pozic lze najít na adrese www.anpe.fr.

Většina starých členských zemí své pracovní trhy občanům osmi nových států po rozšíření EU v roce 2004 uza-

vřela. Volně mohli lidé pracovat jen v Británii, Irsku a Švédsku. Po dvou letech jednotlivé země svůj postoj přehodnocují. Od května tak budou obyvatelé EU-osmičky moci získat zaměstnání bez povolení i ve Španělsku, Portugalsku a Finsku. Další státy zvažují částečné uvolnění pro vybrané profese. Německo, Rakousko či Lucembursko bariéry zachovávají. Omezení mohou trvat nejdéle do roku 2011, znovu se bude rozhodovat v roce 2009.

Setkání s Wilhelmem Pieckem

Dějištěm této vzpomínky je Berlín, samozřejmě východní část města, dlouho před vybudováním tzv. Berlínské zdi, navenek ochrany před pronikáním antisocialistických myšlenek směrem z perfidního Západu na Východ, ve skutečnosti naopak před přibývajícím útekem ze „svobodného“ Východu do „zatuchlého“ kapitalistického Západu.

Ve východní části města se konal sjezd tzv. demokratické mládeže světa, z něhož jsem měl pořádit několik reportáží. Před odjezdem vlaku s několika sty svazáky jsem dostal v redakci modrou svazáckou košili, kterou jsem si nechával přebarvit na tmavomodro, což s šedou či stříbrnou vázankou bylo velice slušivé a nedávalo tušit její původ.

Už ve vlaku jsme byli přiděleni různým „desítkám“, v nichž jsme se měli pohybovat po Berlíně a které jsme nesměli opustit, abychom „nezabloudili“ do pro nás zakázaného, ale tehdy ještě volně přístupného pásma západní části města. Každé desítky velel politicky spolehlivý „desítkář“, který byl za nás osobně odpovědný a držel nás pohromadě jako pastýřský pes své stádo. Když jsem se jednou zdržel déle před nějakou atraktivní výkladní skříní a moje desítka mi zmizela z dohledu, poprosil jsem desítkáře jiné, náhodně mne mjející skupiny, aby mě vzali mezi sebe a já tak měl alibi, že jsem nezmizel, abych navázal spojení s „diverzní agenturou“.

V neděli dopoledne pak prošel východním Berlínem několikahodinový průvod k velké defilérce před hlavní tribunou, na níž kraloval nejstarší svazák NDR Wilhelm Pieck. Stál na nejvyšším bodě vysoké konstrukce tribuny a já ho nejdříve fotografoval z chodníku ulice. Byl jsem si ovšem vědom, že mi z té dálky vyjde místo Pieckovy hlavy maximálně malá tečka. I dodal jsem si odvahu a postoupil několik krůčků po nehlídaném schodišti vedoucím k loži promínenů. Členové ochranky byli kamuflováni modrými svazáckými košilemi. Udělal jsme snímek – a opět nic.

Postoupil jsem tedy znovu o několik přiček a tak jsem se dostával výš a výš, až jsem stanul přímo před hlavou německého státu dělníků a rolníků, jak se o Pieckovi psávalo. Ta třetí složka, pracující inteligence, se jim někde ztratila. Opatrně jsem se rozhlédl na obě strany, odkud jsem každou chvíli očekával vybařnutí člena německé státní bezpečnosti a svoje odvedení do zákulisí k perlustraci. Když se tak nestalo, udělal jsem poslední snímek ze vzdálenosti snad pouhého jednoho metru od fotografované hlavy státu za jistě neprůstřednou stěnou do výše krku. Pak jsem se dal opatrně na zpáteční sestup.

Nevěřičně jsem kroutil hlavou a po návratu na chodník jsem se ze svého překvapení svěřil prvnímu modrokošilatému strážci, který se svými – podle mého odhadu – 50 lety příliš svazácky nevyhlížel a byl asi velitelem ochrany čestné tribuny.

Tak tohle by se mi v Praze stát nemohlo, pravil jsem mu zcela bez sebe překvapením. Tam bych se vůbec nedostal do blízkosti tribuny a po schodech nahoru až k čestné loži už vůbec ne. Tam už bych byl dávno zašítěj!

Očekával jsem, že oslovený vypne pyšně hrud' a vysvětlí mi, že u nich takový strach nemusejí mít. Místo toho se ke mně naklonil a jako tajemství mi pošeptal: Víte soudruhu, my ještě tak daleko jako u vás nejsme, my ještě musíme brát ohled na druhou, nesvobodnou půlku Německa, kde by taková bezpečnostní opatření mohli považovat za důkaz nejistoty režimu a propagandisticky by to proti nám mohli využít. Ale jednou se k tomu určitě taky dopracujeme!

Nevěděl jsem, zda mám vyprsknout smíchy, ale pro jistotu jsem s vážným obličejem pokynul hlavou a vážně pravil: doufám, že se vám to brzy podaří. Budu vám držet oba palce. A nenápadně jsem se vytratil z dohledu.

Jindřich Lion

Letné festivaly ponúknu najmä britské hviezdy

Leto je predovšetkým sezónou veľkých open-air festivalov. Čo pripravujú tento rok naše tri najväčšie? Do zoznamu účinkujúcich na jubilejnom desiatom ročníku Bažant Pohoda (14. a 15. 7.) k už dávnejšie avizovaným legendárnym americkým alternatívnym rockerom Pixies a britskému dídžejskému duu Coldcut pribudla Skye Edwardsová. Bývalá speváčka skupiny Morcheeba príde na trečianske letisko predstaviť svoj úspešný sólový album.

Silné zastúpenie zaujímavých mien zo scény elektronickej hudby dopĺňajú ďalší renomovaní Briti – downtempová Zero 7 spolu s dídžejom a producentom Andym C, špecialistom na rýchle mixovanie na troch gramofónoch

a jedným z priekopníkov žánru drumandbass. Tradične silné zastúpenie worldmusicovej špičky tento rok potvrdzuje fínska skupina Värttinä a uruguajská skupina Bajofondo Tangoclub vedená Gustavom Santaolallaom, ktorý získal Oscara za hudbu k filmu *Skrutená hora*.

Čoraz väčšie hviezdy sa začínajú objavovať aj v programe Topvar Rock Festu (30. 6. – 2. 7.). K potvrdeným americkým numetalovým Korn a Fun Lovin' Criminals pribudla ďalšia slávna formácia – Alice in Chains. Významní zástupcovia scény grunge music zo Seattlu, ktorá jasne ovládala prvú polovicu 90. rokov, prišli síce o speváka Lyna Stayleho (v roku 2002 sa predávkoval drogami), vlni sa zvyšní traja členovia dali opäť dohromady a na post vokalistu si prizývajú Williama DuValla. Hoci tento festival

neďaleko Nového Mesta nad Váhom predstavuje najmä tvrdšiu hudbu, v programe má priestor aj elektronická hudba (DJ Vadim & One Self) a hip-hopová špička zo Slovenska a Čiech (Vec, Kontrafakt, Indy & Wich).

Dramaturgickú pestrosť sa snaží držať aj bratislavský Wilsonic, od dvoch spomínaných festivalov ho však odlišuje orientácia výlučne na elektronickú hudbu. Prvým oficiálne potvrdeným menom tohto ročníka, ktorý bude 9. a 10. júna, sa stala legendárna postava žánru drumandbass – Danny Williamson alias LTJ Bukem.

V Londýne je práve v týchto dňoch aj šéf Wilsonicu Tibor Holoda, takže už čoskoro bude jasné, či sa potvrdia neoficiálne informácie o pokuse priviezť vychyteného producenta a remixéra Matthewa Herberta (Björk, R.E.M.) a speváčku Roisin Murphy (ex-Moloko).

A čo susedia?

Ešte väčšiu koncentráciu hviezd ponúkajú letné akcie v Čechách, Maďarsku a Rakúsku. Najviac ich nájdete v Budapešti, kde je najväčší festival v strednej Európe Sziget (9.-16. 8.). Zaujímavé je, že ide vlastne o reprezentatívny prierez celou britskou scénou – od gitarových hviezd Radiohead a Franz Ferdinand, cez hardrockového veterána a speváka legendárnych Led Zeppelin Roberta Planta až po svojrázneho pesničkára Becka a ikony rave hnutia Prodigy.

Franz Ferdinand napriek veľkej snahe Michala Kaščáka do Trenčína nakoniec neprídu, okrem Sziget u ich ešte môžete vidieť na Love Planet v českom Táboře (11. a 12. 8.).

Druhým lákavým menom hudobného leta 2006 u našich západných susedov je Manu Chao. Populárneho španielsko-francúzskeho speváka sa podarilo zlomiť organizátorom festivalu Rock for People, ktorý bude v Českom Brode (4.-6. 7.).

Z letných festivalov v blízkom okolí ešte treba spomenúť Nova Rock (15.-17. 6.). Do areálu pri dedine Nickelsdorf na rakúsko-maďarských hraniciach neďaleko Bratislavy sa oplatí vybrať kvôli Metallice a skupinám ako Placebo, Queens of the Stone Age či Sisters of Mercy.

Záplavy poškodili 10 000 hektárov pôdy

Na území Slovenska podľa ministra pôdohospodárstva Zsolta Simona povodne poškodili približne 10 tisíc hektárov poľnohospodárskej pôdy. „Ďalších asi 10 tisíc hektárov pôdy je poškodených spodnou vodou, respektíve pôda je podmočená,“ povedal na pracovnom výjazde do obcí najviac postihnutých povodňami, kde skúmal, nakoľko sú zasiahnuté poľnohospodárske porasty. Minister zatiaľ nevedel vyčíslieť škody poľnohospodárov.

Continuum predstavuje neznáme Hložníkové diela

Múzeum Danubiana v Čunove pripravilo pre návštevníkov ojedinelú výstavu. Pod názvom Continuum v kurátorskej koncepcii profesora Ludovíta Petranského vyberá z diel Vincenta Hložníka, jeho dcéry Zuzany Hložníkovej a jej manžela Luba Zelinu.

Vincent Hložník (1919-1997) s obrovským výtvarným rozpätím zostáva jednou z najvýznamnejších osobností slovenského umenia 20. storočia. Počas svojho života ilustroval viac ako tristo kníh – rozprávok, drám i biblických

Vincent Hložník: Palček a obor, Mladé letá 1969

príbehov. Nespočetné sú jeho grafické cykly, ale najpresvedčivejším svedectvom doby je predovšetkým neuveriteľné množstvo maliarskych diel. V kontexte modernej maľby si Hložník vytvoril svoj osobitý program a jeho farebná a tvorivá expresia je dnes nezameniteľná.

Na výbere v Danubiane je cenné, že predstavuje Hložníkovu tvorbu z posledných pätnástich rokov jeho života, pričom mnohé diela sú vystavené prvýkrát a doteraz neopustili priestory ateliéru. Niektoré, napríklad dar rodiny, budú základom budúcej bratislavskej Galérie Vincenta Hložníka.

Obrazy Luba Zelinu (1943) majú k Hložníkovej tvorbe blízko svojou eruptívnou farebnosťou. Farba je pre neho tvárnym materiálom, ten kombinuje s pieskom, štrkom či kúskami textilu a dosahuje tak plastickú reliéfnosť diel, ktoré sú abstraktnými, kozmologickými symbolmi. Continuum predstavuje 40 veľkorozmerných obrazov z posledných piatich rokov tvorby.

Zuzana Hložníková (1952) v Danubiane prekvapuje ucelenými grafickými cyklami z rokov 1987 až 2005. Sú formálne i obsahovo dramatické, zachytávajú torzá ľudských postáv v hraničných životných situáciách, v osudových chvíľach, keď sa môžu stať aj „neludskými“ dravcami. Asketickou strohosťou a premyslenou kompozíciou dosahujú Hložníkovej grafiky emotívny náboj, ale napriek tomu si ponechávajú komorný charakter.

Continuum potrvá v Danubiane do 18. júna.

Slovensko vlni dosiahlo historicky najnižší deficit

Štát vlni hospodáril s verejnými financiami so schodkom takmer 42,5 miliardy korún, čo predstavuje 2,95 % hrubého domáceho produktu. Historicky sme sa tak po prvýkrát dostali pod 3 % maastrichtskú hranicu, ktorá je pre nových členov únie podmienkou na prijatie eura. O priaznivé hospodárske výsledky sa zaslúžil najmä prekvapujúco vysoký výber daní. Oproti predpokladom vlády bola suma až o 15,3 miliardy vyššia. Deficit verejných financií vláda každoročne počíta z príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu, hospodárenia samosprávnych krajov, miest a obcí, fondov, zdravotných poisťovní a Sociálnej poisťovne.

Novú budovu SND otvoria 15. septembra

Slávnostné otvorenie novej budovy Slovenského národného divadla je naplánované na 15. septembra a podieľať sa na ňom budú všetky tri súbory prvej scény, povedal šéf SND Marián Chudovský. Prvou činohernou premiérou už o deň neskôr má byť tragédia Williama Shakespeara *Hamlet*. Titulnú postavu stvárni herec Robert Roth. Operu otvorí *Krúťrava* od Eugena Suchoňa, ktorá sa v réžii Juraja Jakubiska už sedem rokov hrá v historickej budove divadla. Ako posledný sa pridá balet, ktorý v novembri odpremiéruje rozprávku *Popolvár*.

Poviedka po prvý raz naživo

Jubilejný ročník literárnej súťaže Poviedka vyvrcholil v piatok 31. marca vyhlasovaním víťazov, ktorých mená sa doteraz skrývali v zapečatených obálkach. Deväť rokov sa tento ceremoniál konal v divadelných priestoroch alebo kníhkupectvách iba pred očami niekoľkých divákov. Ostatní autori či len zvedavci si museli počkať na nasledujúci deň, keď mená víťazov zverejnili médiá. Desiaty ročník súťaže priniesol veľkú zmenu. Ľudia sa mohli po prvýkrát v histórii dozvedieť výsledky nielen na podujatí, ale aj z priameho prenosu na Rádiu Devín.

Podľa slov predsedu poroty Pavla Rankova mali poviedky v tomto ročníku vysokú úroveň. Svedčí o tom aj fakt, že z celkového počtu 476 až jedna štvrtina postúpila do druhého kola, pričom každá z nich si zaslúži byť publikovaná minimálne časopisecky. Kým do prvého ročníka prišlo zhruba deväťsto príspevkov, čo vyhlasovateľovi súťaže Kolomanovi Kertészovi Bagalovi v tom čase takmer vyrazilo dych, počas desiatich ročníkov sa počty značne upravili a dnes ich už prichádza zhruba päťsto. „Prispievatelia pravdepodobne prišli na to, že to nie je žrebovacía súťaž, ale treba tu mať aj talent,“ skonštatoval Bagala.

V porote okrem predsedu zasadli prevažne mladí ľudia, akí dosiaľ nemali časť rozhodovať o osude poviedok. Tak sa tam objavila napríklad minuloročná víťazka Zuzka Kepplová, Marek Kopča, Michal Švec, Alexandra Pavelková či Svetlana Žuchová.

Zo širokého tematického zamerania textov prevládali prózy zaoberajúce sa modernou sociálnou problematikou, napríklad nezamestnanosťou, rasizmom či pracovnými vzťahmi. Pomerne veľa príbehov sa odohrávalo v exotickom prostredí a pisatelia siahli po rôznych exotických motívoch. Porotu oslovili najmä tie, v ktorých sa autori

snažili o analýzu psychiky postáv a zároveň vytvorili dej, smerujúci od „niekadiaľ niekam“. Ako to býva zvykom aj tento rok vyjde zborník víťazných prác. Pôvodne sa malo doň dostať desať poviedok, ibaže tentoraz si to zaslúžilo až jedenásť, a tak bude o čosi hrubší.

Prvé miesto získal Peter Anku z Bratislavy s poviedkou *Tri Martolod*. Podľa predsedu poroty si to zaslúžil z viacerých dôvodov: „Po prvé pre Slovákov môže byť zaujímavé, že existuje v Európe národ nepochybne šialenejší ako sme my, a to sú Bretónci. Po druhé, autor sa vyrovnal s pomerne hustým písaním francúzskych dialógov, takže aj čitateľ nepoznajúci francúzštinu porozumie, o čom to je. Víťazná poviedka je zaujímavá aj tým, že nemá príbeh v klasickom zmysle. Traja Bretónci v nej smerujú k svojmu zániku. Na tejto púti sa stretnú s rozprávačom prózy, ktorý kráča s nimi, aj keď cíti, že ho to vedie do záhuby. Myslí si, že je to veľmi zaujímavé čítanie.“

Eva Cigániková zo Žiliny síce napísala poviedku *Taký mizerný, mizerný život*, no istotne sa jej nálada pozdvihla, keď sa dozvedela, že získala druhé miesto. Ak ktosi doteraz pochyboval o úspechu súťaže Poviedka aj v zahraničí, istotne ho o tom presvedčí próza *Maily z Ultima Thule*, ktorá získala tretie miesto. Jej autor Andrej Tusičišny je zo Ženevy.

POVIEDKA 2006

1. miesto: *Tri Martolod* – Peter Anku (Bratislava, * 1975)
2. miesto: *Taký mizerný, mizerný život* – Eva Cigániková (Žilina, * 1936)
3. miesto: *Maily z Ultima Thule* – Andrej Tusičišny (Ženeva, * 1980)

Prémie:

- *Mojmirovac* – Ondrej Petkovský (Zemianske Lieskové, * 1974)
- *Hostesky* – Norbert Mikláš (Topoľčany, * 1975)
- *Noc za oknom* – Gabriela Alexová (Poprad, * 1975)
- *Architektúra mŕtveho muža* – Egon Chandler Mara Rosa (Senica, * 1984)
- *Vo vesmíre pohodená* – Miriam Landea (Devínska Nová Ves, * 1982)
- *Vedľajšie účinky...* – Vanda Rozenbergová (Prievdzia, * 1971)
- *Smrť si nevyberá* – Václav Kostelanský (Považská Bystrica, * 1982)
- *Výhybky* – dag – (Bratislava, * 1980)

Televízie pripravujú viacero programových zmien

Televízia JOJ nasadzuje tri nové relácie, medzi nimi aj novú šou Jozefa Pročka *Nikdy nehovor nikdy*, postavenú na princípe skrytej kamery. So skrytou kamerou bude pracovať aj nová šou s Michalom Hudákom pod názvom *Ovládač*. Ďalšou novou reláciou je šou známeho českého herca Jana Krausa *Bez obáv, prosím!*, ktorá má byť slovenskou verziou českej *Uvoľňte se, prosím*. Televízia nezakúpila na budúcu sezónu 2006/2007 ani práva na prenosy Ligy majstrov.

Televízia Markíza naopak sťahuje šou Andyho Krausa *Nech sa páči*. Dôvodom je aj to, že sa s Petrom Marcinom zúčastnia na predvolebnej kampani Smeru. Televízia to oznámila v stanovisku, podľa ktorého sa obe strany zhodli, že „nie sú spokojné s momentálnou úrovňou relácie a budú pracovať na jej inovovanej podobe“.

Šou Andyho Krausa sa má začať znovu vysielat' po voľbách v septembri. V apríli má odštartovať aj program s prvkami reality šou *Nevesta pre miliónára*.

Od mája bude televízia Markíza vysielat' nový bulvárno-spravodajský formát pod názvom *Relax*. Nasadzuje ho

v čase, keď sa začínajú správy na konkurenčnej STV a JOJ. Markiza tak chce po svojich hlavných správach odlákať divákov od sledovania konkurencie. „Relácia bude obsahovať reportáže, bude sa venovať občianskym témam a bude mať aj rubriku zo šoubiznisu,“ povedala hovorkyňa televízie Ivana Semjanová. „Výber moderátorov v súčasnosti prebieha.“ Podľa informácií SME by na príprave relácie mali spolupracovať napríklad Ľudmila Lukáčová z Plus 7 dní či Július Švoňavský z televízie JOJ.

STV plánuje zrušiť zábavnú reláciu *Pre a proti* a o niekoľko týždňov aj ďalšie vlastné formáty *Kto je zradca?* a *Ruku na to*.

Všeobecná zdravotná ako prvá zverejnila rebríček kvality nemocníc

Všeobecná zdravotná poisťovňa ako prvá zverejnila rebríček kvality lekárov a nemocníc. Analytik Ján Šimo z poisťovne tvrdí, že rebríčky majú len informatívny charakter a že poisťovňa čaká na pripomienky od lekárov aj poisťencov. Údaje o lekároch sa dajú vyhľadať podľa krajov a podľa špecializácie.

V rebríčkoch je tiež rozlíšené, či lekár alebo nemocnica poskytujú vysokú, štandardnú alebo nízku starostlivosť.

Rebríček kvality musí poisťovňa vytvárať podľa zákona, zverejnenie je však dobrovoľné. Zdravotné poisťovne Dôvera a Sidéria sľúbili zverejniť svoje rebríčky do polovice apríla. Podľa poradia v rebríčku by mali poisťovne uzatvárať zmluvy, kvalitnejším by mali ponúknuť výhodnejšie podmienky.

Prezident lekárskej komory Milan Dragula tvrdí, že Všeobecná si rebríčkom síce splnila formálne zákonnú povinnosť, ale „kritériá hodnotenie nie sú správne“. Komora už dávnejšie kritizovala indikátory kvality a podľa Dragulu veľa závisí aj od toho, ako sa v dotazníkoch kladú otázky.

„Možno tie indikátory nevytvádzajú o detailoch o zdravotníckom sektore, ale raz s tým treba začať,“ povedal Tomáš Szalay z Health Policy Institute.

Lekárov špecialistov poisťovňa hodnotila podľa toho, ako dlho pacient čaká na vyšetrenie, či predpisujú lacnejšie generické lieky, podľa priemerného času vyšetrenia. Gynekológovia mali navyše kritérium skríningu krčka maternice, zubári boli zasa hodnotení podľa toho, koľko kazov, chýbajúcich zubov alebo zaplombovaných zubov majú 12-ročné deti.

Všeobecní lekári boli hodnotení podľa toho, koľko predpisujú lacnejších generík, podľa počtu detí do dvoch rokov, ktoré boli zaočkované, podľa zaočkovanosti rizikových skupín, priemerného času vyšetrenia alebo podľa počtu ľudí starších ako 75 rokov, ktorí boli neodkladne prijatí do nemocnice.

Rebríček kvality kúpeľov podľa prieskumu:

1. Kúpele Dudince, a. s.
2. Kúpele Vyšné Ružbachy, a. s.
3. Kúpele Štós, a. s.
4. Slovenské liečebné kúpele Piešťany, a. s.
5. Slovthermae Dudince, š. p.
6. Slovenské liečebné kúpele, a. s., Trenčianske Teplice
7. Kúpele Brusno, a. s.
8. Sanatórium Dr. Guhra, n. o.
9. Prírodné jódové kúpele Číž, a. s.

10. Kúpele Nimnica, a. s.
11. Kúpele Sliach a Kováčová, a. s.
12. Liečebné termálne kúpele, a. s., Sklené Teplice
13. Špecializovaný liečebný ústav Marína, Kováčová
14. Kúpele Bojnice, a. s.
15. Kúpele Nový Smokovec, a. s.
16. Liptovské liečebné kúpele, a. s., Lúčky
17. Slovenské liečebné kúpele Piešťany, a. s.
18. Kúpele Štrbské Pleso, a. s.
19. Slovenské liečebné kúpele Rajecké Teplice, a. s.
20. Slovenské liečebné kúpele Turčianske Teplice, a. s.
21. Bardejovské Kúpele, a. s.

Vysoká úroveň starostlivosti je v kúpeľoch v Dudinciach, Vyšných Ružbachoch a Štóse (prvé tri miesta).

Nízka úroveň starostlivosti je Turčianskych Tepliciach a Bardejove (posledné dve miesta).

V ostatných kúpeľoch je úroveň štandardná.

Zdroj: www.vszp.sk.

Hodnotenie nemocníc podľa indikátorov

Najvyššia kvalita dennej liečby:

- OFTAL, s. r. o., Zvolen
 Nemocnica ministerstva obrany v Bratislave
 Nemocničná, a. s., Malacky
 FN s p. sv. Cyrila a Metoda Petržalka – Bratislava
 NsP svätého Lukáša Galanta
 NsP Liptovský Mikuláš
 NsP Nové Zámky
 NsP Žilina
 FN s p. Bratislava
 FN L. Pasteura Košice
 NsP Topoľčany

V ostatných nemocniciach je kvalita dennej liečby hodnotená ako štandardná, ani jedna nemocnica nezískala najhoršie hodnotenie – nízka úroveň zdravotnej starostlivosti, ale ani najvyššie hodnotenie – vysoká úroveň zdravotnej starostlivosti. Zdroj: www.vszp.sk.

Denná liečba

Ide o pomer počtu pacientov so sledovanou chorobou, ktorým bola poskytnutá starostlivosť formou jednodňovej ambulantnej starostlivosti, k počtu hospitalizovaných pacientov so sledovanou chorobou. Tento indikátor by mal vypovedať o využívaní moderných foriem liečby. Jednodňová ambulantná starostlivosť šetrí peniaze a skracuje čas liečby.

Proti: Indikátor nehovorí nič o kvalite nemocnice, nemocnica takéto údaje nemá. Ambulancie jednodňovej chirurgie sú väčšinou súkromné.

Úmrtie na infarkt myokardu

Pomer počtu úmrtí pacientov s infarktom myokardu do 30 dní po neodkladnom prijatí do nemocnice k počtu všetkých pacientov prijatých s touto diagnózou od 35 do 74 rokov. Indikátor by mal hovoriť o kvalite liečby tejto choroby.

Proti: Pacient, ktorého dovezie záchranka, umiera už cestou. Indikátor nehovorí, čo všetko urobili lekári na záchranu pacienta. Zásadnou otázkou je, aké dostupné prostriedky má nemocnica na liečbu infarktu.

Prieskum kúpeľov

Poisťencom, ktorí absolvovali kúpeľný pobyt, poisťovňa poštou rozoslala dotazníky.

V dotazníkoch sa klientov pýtala, ako boli v kúpeľoch spokojní so správaním a starostlivosťou lekárov a sestier, s kúpeľnou starostlivosťou, s informovaním, so zlepšením zdravotného stavu po prepustení, s ubytovaním a stravou.

Proti: Dotazník je subjektívny, z odpovedí sa dá posúdiť kvalita hotelovej časti, nie samotnej liečby.

V Bratislave otvorili Českú knižnicu

Návštevníci bratislavskej Univerzitnej knižnice si môžu od 1. 4. požičiavať českú literatúru v novej Českej knižnici, ktorá vznikla ako projekt slovenského a českého ministerstva kultúry. Otvorili ju minister kultúry František Tóth a jeho český kolega Vítězslav Jandák. Do symbolickej poličky Českej knižnice na pôde UK včera priniesli svoje knihy aj Lenka Procházková, Ivan Binar, Eda Kriseová, Alexandra Berková, Petr Kršák a Květa Legátová. Osemdesiatšesťročná spisovateľka priniesla spolu štyri knihy – súbory rozhlasových hier a román *Želary*. „Samozrejme čítame po slovensky ako po česky, avšak i napriek tomu tá jazyková väzba trochu upadá. Za prvej republiky mi bolo úplne jedno či čítam českú, alebo slovenskú knihu. Dnes už to tak jedno nie je,“ povedala spisovateľka. V Prahe by sa mala otvoriť Slovenská knižnica 4. mája. Nákup českých kníh pre Univerzitnú knižnicu uhradí české ministerstvo kultúry, naopak slovenské knihy pre Národnú knihovnu zaplatí slovenské ministerstvo. V oboch prípadoch má ísť o čiastku 520 000 slovenských korún ročne.

Twist skončil, nahradí ho Rádio Viva

Rádio Twist skončilo svoje 13-ročné fungovanie, na jeho 19 frekvenciách vysiela nové Rádio Viva. Viva je na rozdiel od Twistu dostupná aj pre ďalších 500 tisíc ľudí na Orave, v Dolnom Kubíne, Brezne, Prievidzi, Nitre a Čadci. Jej vedenie totiž sprevádzkovalo šesť frekvencií, ktoré Twist nemal z ekonomických dôvodov. Naladiť si stanicu dnes môže až 4,5 milióna obyvateľov. Podľa výkonného riaditeľa rádia Ľuboša Černáka, niekdajšieho redaktora Twistu, je cieľovou skupinou Vivy publikum od 30 do 60 rokov. Rádio chce tiež prilákať veľkú časť ženského publika.

Okrem populárnej hudby dneška i rokov 80-tych a 90-tych Viva pre dospelého a zrelého poslucháča vysiela trojminútové spravodajstvo každú hodinu. Hlavné správy v rozsahu 10 až 15 minút ponúka napoludnie a o 18:00 hod. Šéfredaktorom spravodajstva Rádía Twist je bývalý redaktor Rádía *Expres* Martin Halanda, vedúcim vydania Peter Tomašovič. Správy prinášajú známe hlasy ako Jana Zvalová, Pavol Michalka, Igor Štefuca, Jana Bárdošová.

V éteri Vivy sa objavujú známe mená ako Vlado Voštinár, Katarína Brychtová, Ján Mečiar, Hana Rapantová, zvukovú grafiku rádia naspieval Marcel Palonder. Hlasom stanice je herec Ján Kroner, ktorý bude mať aj vlastnú reláciu *Súrodenci*. Vlastné formáty budú mať na VIVE aj Szidi Tobias či Ady Hajdu. Politike Viva veľký priestor dávať nebude, diskusie kvôli voľbám neplánuje, venuje im len reklamný priestor.

Podľa predsedu predstavenstva Vivy Dušana Budzáka, ktorý zakladal Rádio *Expres*, zmena značky i cieľová skupina rádia vyplýva z prieskumov zameraných na voľné miesto na trhu. To sa podľa neho nachádza vo vekovej skupine poslucháčov komerčných rádii a Slovenského roz-

hlasu. Spolu s ním zakladá VIVU aj Róbert Bartoš, ktorý sa tiež podieľal na vzniku *Expresu*. Z *Expresu* si odnášajú aj svoj úspešný nápad – dopravný servis, ktorý však bude mať vo VIVE novú formu. Kampaň o zmene značky Viva rozbehne najskôr po júnových voľbách, v médiách však bude propagovať svoje relácie a tváre.

Rádio Twist vysiela od roku 1993. Jeho počúvanosť bola v minulom roku približne 5,7 %. V časoch svojej najväčšej popularity v roku 1998 dokázal Twist prilákať 10 až 13 % poslucháčov. Nové vedenie ho prevzalo od 15. decembra, keď valné zhromaždenie Twistu odsúhlasilo zmeny v jeho orgánoch. Potom nastala v rádiu reštrukturalizácia personálna i finančná, začali pripravovať novú programovú štruktúru a postupne meniť hudobný formát.

Po vyjasnení vlastníckych vzťahov dala Rada pre vysielanie a retransmisii súhlas s prevodom 100 % akcií Rádía Twist na nového majiteľa Scan Development 24. januára.

Báthoryčka má aj Franca Nera

V ateliéroch bratislavskej Koliby sa naplno pracuje. Na veľkofilme *Bathory*. V kulisách katakomb možno zazrieť aj britskú predstaviteľku čachtickej panej Annu Frielovú. Nakrútila už napríklad scény štylizované ako boschovské vízie. Režisér Juraj Jakubisko sa však inšpiroval aj výtvarnými dielami Caravaggia, ktorého v príbehu stvárňuje Hans Matheson. Tridsaťročný Škót je známy vďaka dráme *Bedári* (1998), v ktorej hral po boku Liama Neesona, Geoffreyho Rusha či Umy Thurmanovej. A s Keirou Knightleyovou účinkoval v hlavnej úlohe filmu *Doktor Živago* (2002). Grófa Nádasdyho hrá britský herec Vincent Regan, ktorý sa mihol napríklad v historickom veľkofilme Luca Bessona s názvom *Johanka z Arku* (1999).

V kulisách pochmúrneho podzemia sa včera nakrúcala aj scéna z väzenia, v ktorom sa po konflikte s grófkou ocitla liečiteľka Darvulia. Stvárňuje ju Deana Jakubisková-Horváthová. „Je to skutočná postava z histórie, ktorá žila u grófky Báthoryovej. Hovorilo sa o nej, že ovládala rôzne energetické terapie a bola veľmi uznávaná. Preto ju neupálili,“ hovorí herečka a dodáva, že práve Darvulia „odkrýva u grófky to tajomné. Pretože aj Báthoryová sa ako vzdelaný človek zaoberala medicínou.“

Jakubisková vysvetľuje, že príbeh, ktorý sa odohráva v 16. a 17. storočí, ukáže, v akých rôznych väzbách existovala vtedajšia Európa. „A že jej vojenskou pevnosťou bolo práve Uhorsko.“ Na pláci sa herečka objavila zamaskovaná na nepoznanie. Šedivé vlasy, vráskavá tvár, žobrácke šaty, krvavé ruky. Režisér Juraj Jakubisko niekoľkokrát opakuje krátku scénu. V malej miestnosti sa tlačí množstvo ľudí, ale herečka trpezlivo opakuje svoj text a snaží sa pracovať s kamerou.

Keď je záber konečne odobrený, režisér v neodmysliteľnom klobúku vybehne z kulis a stráca sa v labyrinte chodieb. Okamžite sa chystá ďalšia scéna a Jakubisko je znovu na mieste. Pracuje sa rýchlo. Prichádza aj Anna Frielová. Má krvavočervené šaty a mŕtvolne bielu tvár. Líčenie je hrubé, pretože Báthoryčka má byť málokrvná. Jakubisko jej v slovenčine vysvetľuje, o čo pôjde v nasledujúcej scéne. Frielová cez tlmočnicku vracia jeho prihrávky.

V príbehu sa majú objaviť aj ďalšie známe tváre vrátane Franca Nera ako uhorského kráľa Mateja II.

Jánošík je späť, družina sa vrátila z Japonska

Po takmer mesiac a pol trvajúcej pauze sa na dosky divadla Nová scéna vracia úspešný titul, muzikál *Na skle maľované*. Zároveň túto sobotu oslávi 55. reprízu, čo je na titul, ktorý sa uvádza od októbra minulého roka necelé štyri mesiace, nevídaný úspech.

Príčinou toho, prečo sa známy muzikál tak dlho napriek úspechu nehral, bolo turné tanečného súboru SLUK po Japonsku. Tanečníci a tanečnice SLUK-u tvoria v *Na skle maľovanom* neoddeliteľnú súčasť predstavenia, ich výkony podľa mnohých divákov dodávajú muzikálu nový rozmer, dynamiku a odlišujú tak spolu s novým hereckým obsadením a vynovenými pesničkami toto predstavenie od „maľovaného“, ktoré sa skoro tridsať rokov uvádzalo v Slovenskom národnom divadle.

Na skle maľované v réžii a choreografii Jána Ďurovčíka, dramaturgii Jána Štrassera a preklade Lubomíra Feldeka má za krátku dobu svoje „svetlé momenty“. Z Jánošíka v prevedení Jána Slezáka sa stal známy herec a vyhľadávaná osobnosť v médiách. Ani kampaň, ktorá prebehla v médiách, aby upútala divácku pozornosť, nezostala bez povšimnutia či už laikov alebo odborníkov na reklamu a stala sa kampaňou mesiaca.

Ján Slezák v jednom z predstavení zažil mierny šok, keď sa pod ním prepadli dosky a on pristál na zemi bez väčšieho zranenia. Neposledný veľký deň *Na skle maľovaného* sa črtá koncom mája, kedy herci a tanečníci pravdepodobne s muzikálom vystúpia v Košiciach a otvoria tak novú Steel Arénu.

Muzikál *Na skle maľované* v podaní Divadla Nová scéna a SLUK-u vyráža na kolesá. 27. mája sa herci a tanečníci predstavujú divákovi na východe Slovenska v Košiciach.

Známy muzikál poľských autorov sa v septembri minulého roku vrátil na divadelné dosky, keď ho začala uvádzať Nová scéna. Odvtedy *Na skle maľované* oslávilo 55. reprízu. Zájazd do Košíc a vystúpenie v Steel Aréne umožní vidieť toto predstavenie aj divákovi, ktorí sa do hlavného mesta nedostanú.

Pri realizácii *Na skle maľovaného* sa počítalo s tým, že muzikál sa bude hrať aj mimo domácej scény. Divadelné kulisy, ktorých autorom je scénograf Miloš Pietor, sú navrhnuté tak, aby sa s predstavením dalo ľahko vycestovať. Okrem tridsaťčlenného hereckého a tanečného súboru pôjde s muzikálom do Košíc tridsaťtri ľudí vrátane šepkárky, kostymérok, maskérok, maséra, až po asistenta tanca.

Muzikál *Na skle maľované* uvedie v Košiciach v Steel Aréne Nová scéna a SLUK v spolupráci s agentúrou Amadeus.

Operné kino v SND

V apríli štartuje Opera SND nový projekt s názvom *Operné kino*. Zámerom je spestriť dramaturgickú ponuku operného domu o tituly a inscenácie, za ktorými by inak operný fanúšik musel cestovať do zahraničia, ale nemenej tiež sprostredkovať iný, osobitý pohľad na operný žáner cez optiku filmového média.

Prvá voľba padla na produkciu významného nemeckého režiséra Petra Konwitschného, ktorý len prednedáv-

nom naštudoval v SND Čajkovského operu *Eugen Onegin*. Na filmovom plátne ožije tentoraz jeho originálne stvárnenie kultového diela nemeckej opernej literatúry – Wagnerovho *Tristana a Izoldy*. Mystický príbeh, ktorý sa podľa predlohy odohráva v ranom stredoveku, Konwitschny prenáša do nekonkrétnej súčasnosti, sveta odcudzenej konzumnej spoločnosti, ktorá uznáva len vládu hmotných statkov a peňazí. Ako hovorí režisér: „Naša západná kultúra nepozná hodnotu lásky v jej univerzálnej podobe. Zvykli sme si fungovať stereotypne, plniť povinnosti, hrať umelé roly.“

Konwitschného *Tristan a Izolda* je záznamom divadelnej produkcie Bavorskej štátnej opery z roku 1998, ktorú hudobne naštudoval svetoznámy dirigent Zubin Mehta. V hlavných úlohách účinkujú medzinárodné spevácke hviezdy Jon Frederic West, Waltraud Meier, Marjana Lipovšek, Bernd Weikl a Kurt Moll. Operné kino si môžete pozrieť už 2. apríla 2006 o 17:00 v Historickej budove SND.

Zázračný rok vedy

Po veľkom úspechu výstavy v Bratislave, z iniciatívy Slovenskej akadémie vied, prichádza výstava aj do Košíc. Výstavou si pripomíname život Alberta Einsteina – človeka, ktorý svojou vedeckou prácou, a ľudskými vlastnosťami spoluvytváral základy toho, čo pre ľudstvo znamená v podstate nevyhnutnosť – poznávanie prírody.

Výstava je príležitosťou k obohateniu pohľadu na náš svet a prírodu. Ponúka ľuďom získať predstavu aj o spoločnosti, akými veda poznáva prírodu. Interaktivitu podporujú exponáty, s ktorými sa môže návštevník aj pohrať, a ktoré jasným a prístupným spôsobom približujú problematiku fotoelektrického efektu (počiatky kvantovej teórie), pohybu atómov (vysvetlenie Brownovho pohybu) a základov špeciálnej teórie relativity. Ide o exponáty, na ktorých je vysvetľovaný princíp uvoľňovania elektrónov UV žiarením, Brownov pohyb v kvapke mlieka, model Einsteinovho vesmíru, Foucaultovo kyvadlo, rýchlosť svetla v optickom kábli, Franc-Hertzov pokus, váženie vo vesmíre, plazmová guľa.

Súčasťou výstavy je predstavenie príspevku Slovenskej akadémie vied k aktivitám Svetového roku fyziky 2005 (World Year of Physics 2005), akcie na podporu zvyšovania informovanosti a záujmu verejnosti a najmä mladých ľudí o vedu a jej výsledky pre ďalší rozvoj poznávania a aplikovania poznatkov ako aj na význam podpory rozvoja vzdelávania pre súčasnú a najmä budúcu slovenskú spoločnosť.

Výstava je mimoriadne vhodná pre doplnenie vyučovania fyziky na školách. Vysvetľujúce sprievodné slovo je zabezpečené lektormi z Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V prípade záujmu o prehliadku je potrebné sa vopred ohlásiť na tel.:

055/ 62 240 35-6

alebo 055/ 72 606 56-7

alebo e-mailom na adrese stmke@stm-ke.sk.

Výstava: *Zázračný rok vedy – Albert Einstein a Svetový rok fyziky 2005*

Výstavné priestory STM, Hlavná 88, Košice.

Trvanie: do 11. júna 2006.

Potulky po Bratislave

Hlavné námestie – II

Ako sme už spomínali, k najvýznamnejším stavbám na Hlavnom námestí patrí Stará radnica, ktorú tvorí komplex viacerých budov z rôznych slohových období. Dnes je tu umiestnené Mestské múzeum. Na prvom poschodí Starej radnice – v Mestskom múzeu – sú vystavené doklady o slávnej minulosti mesta, v podzemí, je expozícia feudálnej justície s pôvodnými väzenskými kobkami a stredovekými mučiacimi nástrojmi. Múzeum založil v roku 1868 Bratislavský skrášlovací spolok, je teda najstarším múzeom v meste. Na arkádovom renesančnom nádvorí sa v lete konajú koncerty a divadelné predstavenia.

Právo meča – *ius gladii* – dostalo mesto na začiatku 15. storočia. Každému, kto prichádzal na radnicu, pripomínala hneď pri vchode drevená

ruka s vyhrnutým rukávom, ktorá držala zdvihnutý meč, čo ho čaká, ak spácha zločin. Richtár a mestská rada súdili len mešťanov a chudobu,

šľachtici a duchovenstvo patrili pod vyššie súdy. Tresty boli pomerne jednoduché: tomu kto kradol, odsekli ruku, tomu, kto sa rúhal, vyrezali jazyk, vraha nechali stať alebo obesiť, bosorky upalovali. Priznanie sa vynuovalo mučením. Rozsudok smrti vyhlásil richtár tak, že zlomil paličku a hodil ju odsúdenému pod nohy. Kat nielen popravoval, ale mal aj povinnosti mestského úradníka, napr. kúril v miestnosti, kde zasadal richtár a mestská rada. Vo svojom dome tajne pripravoval lieky na rôzne choroby, ale aj na lásku.

Okrem správy mesta a kobiek pre väzňov sa v radničnom komplexe nachádzala aj mincovňa, zbrojnica, výčap piva, vinné pivnice a mestský materiál o stredovekých mestách strednej Európy.

Na gotickej časti Starej radnice sa nachádza delová guľa, ktorá pripomína rok 1809, keď mesto obliehali Napoleonovi vojaci.

Tiež sa na gotickom priečelí nachádza kamenná soška uhorského kráľa sv. Ladislava, ktorá podľa legendy pôvodne bola nad hlavným vchodom a ukazovala prstom na nepoctivcov, ktorí vchádzali do budovy radnice. Až napokon jeden z nich prikázal, aby ju premiestnili tam, kde ho už neohrozovala.

Tiež na gotickej časti starej radnice sa nachádza obraz muža v čiernom, o ktorom jedna z povestí hovorí: *O vdove a krivoprisažníkovi*: Každú stredu prichádzali do súdnej siene mestskej radnice ľudia so sťažnosťami a hľadali tu spravodlivosť. Raz prišla vdova, ktorá ostala sama so štyrmi deťmi a tvrdila, že ju o pole po mužovi obral jeden

z radných pánov, ktorý sedel v miestnosti. Ten povedal, že žena sa pomiatla na rozume a vytiahol dokument s pečatou, ktorý potvrdzoval, že pole je jeho. „Listina nemôže byť pravá,“ vykrikla zúfala žena, „nech radný pán odprisahá, že hovorí pravdu.“ On tak urobil a dodal – „Ak som prisahal krivo, nech ma stihne spravodlivý trest.“ Vtedy sa dom zatriasol, zadymilo sa a z dymu vyskočil čert, ktorý si ho prehodil cez plece a kým zmizol aj s koristou, dotkol sa čiernou paprčou múra radnice a naveky do neho zaznamenal obraz krivoprisažného radného pána.

Mestský magistrát mohol kontrolovať aj ceny predávajúcich výrobkov. Preto počas trhov a jarmokov boli v priechode radnice vystavené úradne preverené miery a váhy. Dnes si ich môžeme pozrieť v mestskom múzeu.

Na gotickom portáli Starej radnice nájdeme tenkú železnú tyč so zárezmi, ktorá určovala tzv. bratislavský lakeť (0,777 m) a na ktorej si mohli kupujúci overiť, či ich trhovcovia neoklamali. Bratislavská merica (54,62 l) sa ako miera na sypaný tovar stala od roku 1588 základom jednotných mier v Uhorsku. Tieto miery sa dodržiavali až do roku 1786, kedy sa zaviedla metrická miera.

Že záplavy po zimnom odtápaní ľadov boli u nás vždy, i dnes upozorňuje tabuľka s ryskou, ktorá sa tiež nachádza na priečelí Starej radnice. Záplavy v roku 1850 zaplavili mesto až do výšky jedného metra. Na rohu Starej radnice sa nachádza baroková socha Madony z roku 1676, ktorú vytesal Vavrinec Püro. Podľa povesti Madona naučila obyvateľov mesta dbať o čistotu ulíc.

Na Hlavnom námestí dominuje Rolandova fontána, kamenná renesančná fontána s kruhovou nádržou a pilierom, na ktorom stojí postava stredovekého rytiera v brnení – legendárneho Rolanda, resp. cisára Maximiliana v úlohe Rolanda. Fontána je dielom rakúskeho kamenára Ondreja Luttringera z Deutsch Altenburgu a bola postavená na počesť uhorského kráľa Maximiliana II., ktorého v Bratislave korunovali v roku 1563. Počas jeho korunovacie vypukol požiar a zničil veľa drevených domov, preto Maximilian mestu finančne prispel na výstavbu dostatočne veľkého zdroja vody. Vďační mešťania nechali kráľa zobraziť ako obranného rytiera a na kvádri podstavca mu vytesali oslavnú báseň. Rytier pôvodne hral všetkými farbami, keď ich dážď zmyl, namalovali ho znovu, postupne však rytier ostal taký, akého ho poznáme dnes. Fontánu pôvodne zdobili štyria cikajúci chlapčekovia na zásah puritánskych mešťanov nahé postavičky štyroch cikajúcich chlapčiek nahradili menej poburujúcimi soškami detí, ktorým inkriminované časti tela zakryli chrliče vody v tvare kamenných rýb.

(pripravuje dr. Kveta Ozábalová)

Literárna tvorba

VANDA ROZENBERGOVÁ

Kohútova robota

„Keď som chodievala do Prahy, kde som študovala na postgraduálnom štúdiu, dala som si záležať, aby i napriek tomu boli každý týždeň vytepané koberce, aby bolo všetko vyžehlené a aby bolo navarené a napečené,“ hovorí profesorka Rosiová.

„Chudera.“

Sília si to prečíta ešte niekoľkokrát za sebou a dlhý pohľad venuje fotografii neznámej. „Ťapa sprostá, táto profesorka. Premrhala kus života úžasne hlúpym spôsobom...“ pomyslí si Sília a odhodí časopis na zem. Predstaví si vyžehlené košele profesorkinho muža. Jej muž také nemá.

„Na tom nezáleží. Rob to, čo ťa baví,“ hovoríeva Síliai Modest a ona poslúchne a celé dni robí iba to, čo ju baví. Navrhuje vizitky a pije kávu.

Teraz vstáva z kresla a rozhliada sa.

V byte nie je neporiadok... alebo trochu. Sília pozerá pod stôl. Uvidí omrvinky. Dost' omrviniek. „Dobre, tie povysávam, hneď teraz.“ Opatrne kontroluje izbu pohľadom... „Obchytaný vypínač, áno, vyčistím ho. Čo ešte chceš, profesorka? Určite je prach na skrinkách, na tých horných najviac,“ nesie si Sília stoličku z kuchyne. Vylezie hore, s malou utierkou v ruke. Skrinky sú vysoké, takže sa musí poriadne natiahnuť, ak chce prejsť handričkou v prachu. O čosi zavadí. Prisunie si ku skrinke stôl, aby dosiahla až na tú vec. Je celkom pri stene.

Škatuľka, bielo-ružový obal s fľaštičkou vnútri, ešte ani nie zaprášený... parfum?

„Jéééj,“ vytreští Sília oči.

„Voňavka. Bože.“ Je to iba okamih, čo drží škatuľku v ruke. Rýchlo ju položí, takmer hodí naspäť, tam, kde bola.

„Voňavka? Pre mňa?“ Sília stojí v omrvinkách, s dlaňami na tvári, uši jej horia od nedočkavosti a od strachu zároveň.

Komu a prečo patrí tá vec. Aby sme rozumeli – taký pôžitok ako naozajstný parfum nie je Síliai denný chlieb. Vlastne, toto bude jej prvý. „Ak je pre mňa, ide len o to. Len o to.“ pomyslí si. „Ale pre koho by bol? O dva týždne budem mať narodeniny. Takže je pre mňa. ... skriňu máme spoločnú. Byť je malý. Pochopiteľne, že si to odložil až sem hore, všade inde by som to našla.“

Sília krotí nadšenie a náhle má tisíc dôvodov hodiť sa na posteľ a schúlená pod dekou zväziť, či je vhodné robiť v každej minúte dňa to, čo ju baví. Tam, prikrytá, zbiera myšlienky a zhromažďuje všetko, čo sa zmestí do pocitu viny.

Jej pocit viny vonia jej tuhou čiernou kávou s penou a kryštálkami cukru na povrchu, akú ju naučil pripravovať Modest. Jej pocit viny dýcha jej dlhými nohami vo vzorovaných pančuchách, na ktorých má ešte oblečené podkolenky s farebnými rybkami. Pociť viny sa teraz živí tou fantáziou, ktorou ona vytvára vizitky a letáčiky pre ľudí. Sília upriamuje svoju pozornosť na celý svet.

Okrem tejto domácnosti.

„Môj muž. Sú dni, keď si nemá čo obliecť?“ pýta sa Sília samej seba.

„Áno, sú také dni. Nič nemá ožehlené a veci sú nahádzané na obrovskej kope.“

Sú dni, keď tu niet jediného páru ponožiek, za ktoré by sa nemusel hanbiť?

Áno, je veľa takých dní. Ponožky v kúpeľni čakajú, kým si ich všimnem a ja ich vidím. Ale som k nim ľahostajná...

Sú dni, keď ho čakám len s čínskou polievkou „Nechte tri minuty odstáť“

Áno, sú. Panebože, sú a je to zlé, je to nezdravé, je to jedovaté,“ pomenúva Sília smutné vrcholy svojej starostlivosti.

„Mám úžasného muža. A neviem vytvoriť a udržať poriadok. Naviem poriadne navariť. Nedokážem si naplánovať veci tak, aby mu nič nechýbalo. A neviem upiecť dobrý koláč. Ved' povedz, Sília, sú také dni, keď Modest musí jesť tvoj koláč, ktorý sa volá Humus?“

„Áno, ja pečiem Humus,“ odpovie si Sília.

„Sú teda také dni, keď musí jesť môj koláč s názvom Humus?“

Áno, sú. Občas sa snažím piecť a vždy si myslím, že teraz to už vyjde. Lenže koláč, ktorý ja upečiem, sa od istého dňa volá Humus. Vtedy bol u nás malý Kiko, mužov synovec. Prišiel do kuchyne, kúsok si odhryzol a povedal: „Teta Sília, to je ale humus.“

To sa musí skončiť. Môj muž mi kúpil parfum, drahý darček, ktorý si nezaslúžim.“

Modest prichádza z práce tak ako obyčajne. V tom istom čase. V tej istej minúte, v tej istej vetrovke, s tým istým výrazom pokojného dobráka, a keď zastane vo dverách kuchyne, Sília strasie neistotu a červené uši pomaly blednú. Myslí na tajomnú škatuľku hore na skrini. Víta Modesta, hladká ho po chrbte, bozká-

Jedna z odmeněných prací v rámci celoslovenské soutěže psaní povídek pro začínající autory. Povídka byla uveřejněna ve sborníku »Poviedka 2004« (vydavateľství Koloman Kertész Bagala, P. O. Box 99 / LCA, 180 00 Bratislava 1), s jehož svolením povídku preťiskujeme.

Volám sa **Vanda Rozenbergová**.

Predtým som sa volala Vanda Matlovičová (viď zborník *Poviedka 2001*).

Mám tridsaťtri rokov. Bývam v Prievidzi, pri kine.

Vyštudovala som žurnalistiku na FFUK v Bratislave.

Viem robiť veľa užitočných vecí: kreslím akčné obrázky, lepím akčné koláže, dynamicky zaznamenávam priebeh mdlých udalostí, malujem na sklo smelé výjavy (prosím, nie srdiečka a iné).

Keď zazriem výčitku v detských očkách, musím vstať a odísť od akčnej práce.

Na fotografii vyzerám mierne.

Možno je to ráno, keď synovia ešte spia a ja čakám pred domom na svojho muža, ktorý sa vracia z nočnej.

va na krk. Aké príjemné je toto súznenie, táto láska, tieto pocity a pohyby obidvoch, ktorí si chcú vyjsť v ústrety.

„Máme dobrú večeru, uvidíš. Budem variť každý deň. Aj upratovať. Stále.“

„Rob, čo ťa baví, Sília,“ povie Modest a v jeho tvári je ustavičné pochopenie, či už pre ten bordel, ktorý bol, alebo pre ten poriadok, ktorý bude.

Na druhý deň tam škatulka nie je. Len čo ráno Modest odišiel, Sília si prisunie stolík ku skrini. Šmátra rukou, prinesie si aj niekoľko vankúšov, ktoré si ešte podloží pod nohy, ale na skrinke nie je nič.

„Kedy ju vzal? V noci? Ráno? Kam ju ukryl? Vzal si to so sebou do roboty? Pravdaže. Vlastne som mu povedala, že sa chystám v tejto domácnosti vykonávať vážnu prácu. Upečiem mu bábovku.“

Pred oči si dá recept, na stôl postaví váhu. Žltky, cukor, múka, kypriaci prášok. Kúsky čokolády. Bielky. Hustý biely sneh. S láskou premieša, zľahka, jemnučko. Vleje do bábovkovej formy.

Peče.

„Už onedlho bude môj muž voňať vanilkovým cukrom a ja parfumom z bielo-ružovej škatulky,“ pomyslí si Sília.

Čas uplynul. Bábovka vonia. Sília ju chce vyklopiť, ľahkú a voňavú. Ide to ťažko. Cesto zostalo na dne okrúhlejšej nádoby a tam, také scvrknuté na spodku formy, sa aj upieklo. Konečne ho dostala von. Nie je to bábovka. Je to ufo.

„Upiekla som ufo,“ smutne konštatuje Sília a zabalí tvrdý disk do novín. Vloží to do smetiaka.

„Ani sa nedrobí,“ začuduje sa. Dôkladne placku zamaskuje.

Potom sedí v kuchyni, pozerá na smetný kôš a uvažuje o tom, čo ju baví: „Načo to robím? Ved' Modest predsa nepotrebuje jesť moju bábovku. To, že sa usilujem upiecť nejaký koláč, nie je preto, aby sme ho mali a zjedli. Robím to predovšetkým kvôli sebe, kvôli sebe to robím. Modest by ocenil, že som šikovná kuchárka, keby sa mi to podarilo. Ale keď mu ukážem túto placku s tým, že je to ufo, bude nadšený a povie mi „Dobrá práca, plukovník.“ Budeme sa smiať a budeme sa ľúbiť, tak už nebudem trápiť seba ani tú placku v smetiaku a vytiahnem ju von!“

Sília vyhrabala tú vec naspäť. Pofúkala ju a posypala cukrom.

Večer si Modest prezerá ufo zo všetkých strán a obdivuje ho.

„Ani len bábovku neviem upiecť,“ povie Sília.

„Myslíš, že niektorá z tých žien, čo pečú dobré bábovky, by bola schopná vytvoriť takéto vynikajúce ufo?“ usmiva sa muž a ľahkosť, s akou posudzujú nevydarené múčniky, ju povzbudí.

Sília teraz upratuje každý deň. Bielo-ružovú škatulku má stále na pamäti. Vedomie o jej existencii sa vzťahuje na každú činnosť, ktorú robí. Do narodenín zostávajú štyri dni. Je sobota. V sobotu predpoludním chodievajú k Modestovým rodičom. Chodí aj Modestov brat.

Až teraz si Sília všíma veci, ktoré predtým, keď ešte robila iba to, čo ju naozaj baví, nevidela. Napríklad to, že každú tú sobotu sa Modest dobre naje. Poriadne sa natlačí. Modestova mama pripravuje obyčajné jedlá v ich útulnom voňavom byte. A všetky tie plné taniere sú také samozrejme, akoby ich také plné už vyťahovala z kredenca.

„Zlepším sa. Budem sa starať. Mám úžasného muža,“ opakuje si Sília svoje mantru pri prestretom stole.

Modestov sedemročný synovec Kiko začne pri obede vážnu debatu.

„Modest, sliepky znášajú vajíčka?“

„Áno, sliepky znášajú vajíčka,“ odpovie mu Modest celou vetou a napichuje si na vidličku veľké šťavnaté mäsko.

„Aj kohút znáša vajíčka?“ pýta sa Kiko ďalej.

„Nie, kohút neznáša vajíčka.“

„A prečo kohút neznáša vajíčka?“ chce vedieť malý.

„Lebo to nie je jeho robota,“ odvetí Síliin muž.

„A čo je kohútova robota?“

„Ochraňovať sliepku,“ povie Modest a posunie si k sebe misu s knedľou.

Sília sa zasmieje.

„Dobrá práca, plukovník,“ hovorí Modestovi a potľapká ho po ramene.

„Aký plukovník?“ vyzvedá sa Modestov otecko, majiteľ desiatok absolútne vyžehlených košiel.

Syn, bez námahy, príjemný a milý, mu odpovie:

„Otec, v každom americkom filme na konci ktosi povie »Dobrá práca plukovník« a on na to »Ďakujem seržantka« alebo »Vďaka, kapitán...« a tak, vieš? Keď nejakí ľudia zachránia Zem, alebo niečo dôležité... no, väčšinou Zem, tak ten ich šéf je vždy nejaký plukovník.“

Modestov brat pozrie na Modesta: „Vidíš, toto mi chýba.“

„Všetko najlepšie Sília, moja láska,“ Modest sa dôverne pritisol k žene.

Čas čakania na tento deň bol pre ňu ako korenie.

Chuť tohto času vyniká nad ostatné dni a ona si tú chuť zapamätá.

Prijíma tri červené tulipány a bielo-ružovú škatulku zabalenú v priesvitnom celofáne. Je jej.

Prejdú sa do mesta. V kaviarni si každý objedná to, čo má rád ten druhý. Sília sa prinúti vypiť pohárik koňaku. On má kávu s dvoma cukrami a so šľahačkou, hoci inak nesladí. Láska je ťažká.

Večer si Sília nesie darček do kúpelne. Rozsvieti svetlo a položí parfum na poličku.

Vidí sa v zrkadle.

„Toto som ja, Sília, čo mala veľké plány. Stojím v biednej kúpeľni panelákového bytu v našom meste, z ktorého som nikdy neodišla. Chcela som ilustrovať knihy. Íst do Ameriky a vidieť vzdialené vrcholky mrakodrapov. Písať si s Liv Ullmannovou a chytať v Nórsku pstruhu. Zarábať veľké prachy a zopár dní v roku tráviť v Paríži. Každú zimu sa lyžovať a každé leto plávať v mori. Byť úspešná a krásna a neskôr sa vydať...“

To je zaujímavé, že sa mi splnilo len toto posledné, vydať sa. Začala som plniť plán v opačnom poradí a hneď som sa zasekla.“

Berie do rúk bielo-ružovú škatulku, flakón vyberie a položí vedľa.

„Ako som mohla pochybovať, či je toto pre mňa. Môj Modest, najúžasnejší muž na svete. On je môj Paríž. On je môj sneh aj moje more. On je mrakodrap, ktorý obdivujem, môj chytentý pstruh. On je vysvetlením všetkého, čo nemám.“

Ide do spálne a ľahne si k Modestovi.

On spí, ona ešte dlho nie.

Zato ráno ju nezбудí tečúca voda ani studený vzduch z otvoreného okna.

Sília spí a v kúpeľni stojí Modest.

Umýva sa.

Dvíha hlavu k zrkadlu a vidí Síliinu voňavku. Vie, že len pre svoju nedôslednosť musel kúpiť aj druhý parfum. Tento tu.

„Dobrá práca, plukovník. Ale tesne,“ povie sám sebe a zavrie kohútik.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek
s dlouholetou tradicí Vám
Sokol nabízí sportovní hodiny
vedené zkušenými vedoucími
s velkou praktickou zkušeností.
Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

**Sokolská župa
rakouská**
www.sokol-wien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokolský adresář
na
www.sokol-wien.at

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II

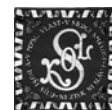
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbíjená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI

(informace pro zájemce o volejbal: N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.

Info: s. Hana Zemanová, tel. 0664 213 36 20

WernerKallin, tel. 01/968 20 53

e-mail: sokol10@aon.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
	21:00 – 22:00	fotbal
Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: tel. Dipl. Päd. Ing. F. Kalousek 01/81 34 333 přes den, e-mail: kalousek@utanet.at

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sportovní gymnastika (žactvo)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Info: tel. 01/480 13 57

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI

21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Nacvičujeme na XIV. všesokolský slet v Praze 2006

*Tělocvičná jednota
Sokol Vídeň III/XI*

každý čtvrtek od 19:00 hodin
v tělocvičně školy Komenského,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien.
Nacvičuje sestra Nela Štěrbová.

Dotazy/Anfragen:
mobil: 0650 967 8080
e-mail: k.sterba@gmx.at

Tělocvičná jednota

Sokol Vídeň XII/XV Tyrš
každý čtvrtek od 20:15 hodin
v sokolovně Angeligasse 21,
1100 Wien.

Nacvičuje sestra Irča Floriánová.
Dotazy/Anfragen:
tel.: 586 86 86
e-mail: raumdekor.florian@aon.at

Sestra Marie Píbilová
podporuje sestru Floriánovou
při nácvičce „Ta naše písnička česká“.

Dotazy/Anfragen:
tel.: 330 97 87
e-mail: maria.pibil@aon.at

Bližší informace
na internetových stránkách:
www.sokol-cos.cz
www.sokol-wien.at

Praha 1.-7. červenec 2006 – Program hlavních dnů

- 1. července 2006 (sobota) – příjezd účastníků, ubytování**
15:00 Sokol Gala – generálka
19:00 Sokol Gala – Sazka Aréna – slavnostní zahájení sletu
veřejná pódiová vystoupení po Praze – během dne
- 2. července 2006 (neděle) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00 řazení průvodu
9:00 sletový průvod
13:00-21:00 secvičné hromadných skladeb
- 3. července 2006 (pondělí) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-22:00 secvičné hromadných skladeb
- 4. července 2006 (úterý) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-13:00 I. program Strahov – projížďčka
14:00-20:00 secvičné hromadných skladeb
21:00-23:00 I. program Strahov – generálka
- 5. července 2006 (středa)**
8:00-13:00 II. program Strahov – projížďčka
16:00-19:00 II. program Strahov – generálka
21:00-23:00 Slavnostní zahájení Strahov – I. program (večerní)
- 6. července 2006 (čtvrtek) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-12:00 Tyršův dům – zakončení turistických srazů a akce Kameny
14:00-17:00 II. program Strahov (odpolední) a slavnostní zakončení sletu
19:00 Společenský večer – Tyršův dům
- 7. července 2006 (pátek) – odjezd účastníků sletu z Prahy**
7.-13. 7. 2006 – Mezinárodní seminář ke tvorbě pohybových skladeb

Sokolské setkání 3.-5. 6. 2006 Oetz

Sestry a bratři, příznivci Sokola!

Tři roky přejdou rychle a štafeta k organizaci setkání v tyrolském Oetz se vzpomínkou na zakladatele Sokola dr. M. Tyrše se zastavila opět u nás ve Švýcarsku. Jenom ten, kdo již cokoliv organizoval, si dovede představit takovouto organizaci na dálku, ve hře se sv. Petrem, ano i on patří k organizátorům, a sice velice důležitým. On je zodpovědný za počasí. Objednali jsme u něho to nejlepší, co může nabídnout. Věříme proto, že se sejdeme v co největším počtu, že louka bude žít mládím. Organizátoři Vám řeknou, kam postavit stany, co můžeme, co nesmíme, vše podle scénáře obecního zastupitelství. Těšíme se na stará i nová setkání a sportovní zápolení všech zúčastněných, výkonný sport na amatérské úrovni. Možnost krásných turistických vycházek do celého okolí, jež tak jako tak za letošní svatodušní svátky neprojdete.

Nazdar,
na setkání se těší
Švýcarská sokolská župa

Program sokolského setkání

Sobota	14.00 zahájení volejbalu
3. 6.	16.00 schůze ZOS hostinec Piburger See
	18.30 zapálení táborového ohně, zahájení srazu
neděle	9.30 pokračování turnaje, odchod na túry - turisté
4. 6.	10.30 běh kolem jezera
	14.00 hry pro děti
	17.00 vystoupení mažoretok před radnicí
	18.30 táborový oheň a vyhlášení vítězů
pondělí	9.00 polní mše
5. 6.	kulturní vystoupení vyzvednutí kamene z tyrolské Ache pro Tyršův dům v Praze
	11.45 odchod k pamětním deskám - ukončení setkání

Přihlášky ke sportovním utkáním na louce, včetně info k setkání

Informace - ubytování
Tourismusverband Ötztal
Information Oetz
Hauptstrasse 66
A- 6433 Oetz, Österreich
Tel.: +43 (5252) 6669
Fax: +43 (5252) 666975
E-Mail: info@oetz.com
WWW: <http://www.oetz.com>

*Sokol XII/XV
srdečně zve na*

Sokolskou jarní veselici

11. června 2006 od cca 10:00 hod.
na zahradě české školy Komenský,
Sebastianplatz 3, 1030 Vídeň

Milé sestry, milí bratři!

Pokud máte ve svém vlastnictví památky na Sokolské jednoty III a XI (fotografie, diplomy, staré členské legitimace, upomínkové předměty zaměřené na Sokol) a nehodláte si je ponechat, prosili bychom Vás, abyste je věnovali do našeho nově připravovaného archivu Jednoty III/XI. Budou pečlivě zapsány, uloženy a při vhodných příležitostech vystaveny. Pokud si památky chcete ponechat, prosíme o možnost si je prohlédnout, eventuálně si je okopírovat či odfotografovat.

br. dr. Karl Brousek, tel. 0664 6109 122

Bulletin Sokola XVI/XVIII v čísle 1/2006 informuje o Valné hromadě

Nový výbor Sokol XVI/XVIII (Valná hromada 28. 1. 2006): čestný starosta – br. Vilém Kadlec, čestní členové výboru – br. Emil Soukup, br. Stanislav Žmola a ses. Blanka Žmolová.

Starosta – br. dr. Tomáš Frey-Materna, místostarosta – br. Rudolf Křenek, Náčelník – br. Rudolf Křenek, náčelnice – ses. Věra Böhmová, vzdělavatelka – ses. Mag. Ilona Mühlbergerová, jednatel – br. Vilém Kostohryz, místojednatel – br. Michael Kostohryz, zapisovatelka – ses. Hana Kostohryzová, pokladní a výběřčí – br. Pavel Pros, místopokladník a m. výběřčí – br. Tomáš Kostohryz, matrikářka – ses. Dana Šulcová, praporečnick – br. Jan Mühlberger, revizoři – br. Petr Kadlec a br. Miroslav Šnajder.

Členové výboru – br. Jindřich Brázdil, ses. Eva Fuchsová, ses. Libuše Krakovičová, br. Dr. Alexander Lapín, br. Mag. Pavel Roth a br. Mag. Daniel Stanke.

Čtvrtletník dále informuje o „Veselém maškarním plesu“, který jednota pořádala již podruhé společně se členy Vlastenecká omladiny, otiskuje ze Sletového zpravodaje Slovo náčelníka ČOS Miroslava Vrány, který byl jmenován vedoucím celého programového úseku sletu, přináší krátký rozhovor s autorkami skladby „Ta naše písnička česká“, sourozeneckou dvojicí Lenkou a Blankou Kocmichovou, píše o vydařeném „Dětském maškarním plesu“ Sokolské župy rakouské, který se konal v tělocvičně Sokola Vídeň XVI/ XVIII, o turnaji ve stolním tenise a přináší i další informace.

Malí hokejisté z Telče uspěli ve Vídni

Vyvrcholením zimní sezóny pro hokejisty z Telče ve věku 8-16 let se stal turnaj ve Vídni, kterého se vedle týmů z České republiky a Rakouska zúčastnily i závodníci ze Slovenska. I tentokrát Vídeň přinesla vítězství českých barev, ale spoň ve dvou starších kategoriích. Pouze na ty nejmenší zbyl „pouze“ stříbrný stupínek. Svých pohárů si týmy váží skoro stejně jako dospělí hokejisté Stanleyova poháru a jejich radost zvětšily ještě medaile a diplom, které jim přidal jejich mateřský tým. Hodnota úspěchu je o to větší, že telčtí nemají úplně ideální podmínky, protože nehrají doma na krytém stadionu, což pochopitelně zřetelně zkracuje dobu, kdy mohou bruslit. Letošní tuhá a dlouhotrvající zima však asi přispěla výrazně k jejich natrénovanosti, díky které poráželi své vrstevníky. Hokej zůstává pro české děti samozřejmě i díky dlouhodobým úspěchům seniorské reprezentace nasmírně atraktivním druhem sportu. Jeho pěstování však není zrovna levnou záležitostí. Nejde přitom jen o drahé vybavení – trénink dětských hokejistů vyžaduje většinou vysoké osobní nasazení rodičů, kteří například musí děti vozit na soutěže apod. Přitom ne z každého chlapce se později vyklubou druhý Jágr nebo Hašek, aby vložené investice splatil milióny z NHL. Za opravdové nešťěstlí pro sport by se však mohla považovat situace, kdyby se dětský hokej změnil jen na druh investice pro bohaté rodiče. Těm, kteří se podobnému osudu snaží čelit v Telči, nebo jinde v České republice, Rakousku či jinde, by tak měli být vděční nejenom ctitelé hokeje, ale i ti, kteří fandí původnímu pojetí sportu jako činnosti, která zlepšuje zdravotní kondici a kvalitu lidského života. (MaFr)

Závod míru ožívá

Když se loni nepodařilo uspořádat tradiční cyklistický Závod míru, dříve známý i jako Praha – Berlín – Varšava, zdálo se, že mnohaletá tradice je definitivně u konce. Ale rok se sešel s rokem a pořadatelům se podařilo dříve tak slavnou soutěž vzkřísit. Pomohlo především spojení s firmou Škoda Auto, která svým sponzorstvím celý podnik zachránila. Trasa závodu byla již v minulosti několikrát změněna a letošek není v tomto ohledu výjimkou – start bude v Linci a cíl až v německém Hannoveru. Nový Závod míru bude mít osm etap, z nichž čtyři povedou českým územím, mj. městy České Budějovice, Beroun, Karlovy Vary, Teplice a Bílina. Zvláště náročné bude přitom pro cyklisty zejména ta část cesty, která vede Krušnými horami. Celá soutěž je zařazena do druhé kategorie a na start by se mělo postavit celkem patnáct osmičlenných družstev, z nichž skoro polovina může být z elitní skupiny ProTour. To ovšem považuje za snad příliš optimistickou možnost i samotný ředitel závodu, bývalý švýcarský cyklista a účastník Závodu míru z roku 1985 Herbert Notter. Ve stejné době se totiž jede i slavné Giro d'Italia a další dvě významné evropské soutěže. Přesto jistě obnovený Závod míru nabídne zajímavou podívanou a dobré cyklistické výkony. Samozřejmě ho již nebude provázet taková pozornost sdělovacích prostředků v Čechách jako v předlistopadovém období, ale je otázka, zda to atmosféře soutěže spíše nepřispěje.

(MaFr)

Martina Navrátilová na Štvanici

Několik dní už trénuje tenisová legenda na pražské Štvanici. Na místě, kde se před dvaceti lety stala hrdinkou nezapomenutelného střetnutí. Česká rodačka totiž v roce 1975 emigrovala z komunistického Československa a v roce 1986 se vrátila už v barvách Spojených států na finále Fed Cupu, v němž dovedla USA k vítězství. Tehdy sklidila mohutné ovace beznadějně zaplněného hlediště.

Martina Navrátilová

Barbara Strýcová

V říjnu oslaví nezdolná hráčka jubilejní padesátiny a k narozeninám si dala jednu premiéru. Poprvé v kariéře si zahraje turnaj v Praze. Slavná česká rodačka bude hrát na turnaji ECM Prague Open s Barborou Strýcovou

Na žebříčku deblistek WTA figuruje devětačtyřicetiletá legenda Navrátilová na 23. pozici, o dvacet devět let mladší Strýcové náleží 35. příčka. Z českých hráček je před ní pouze Květa Peschkeová (18.).

Karel Koželuh do Síně slávy

Sportovní génius své doby Karel Koželuh se dočká více než 55 let po své smrti uznání. Vynikající hokejista, fotbalista, ale především tenisový mistr světa bude zásluhou snahy neteře Hany Koželuhové-Sládkové a wimbledonského vítěze Jana Kodeše uveden do mezinárodní tenisové Síně slávy. S nápadem přišel Kodeš a před čtyřmi lety vyzval Hanu Koželuhovou-Sládkovou, aby požádala o Koželuhovo zařazení do Síně slávy. Sama bývalá výborná tenistka zahájila korespondenci, předloni navštívila sídlo Síně slávy v americkém Newportu a letos 21. února obdržela dopis s oznámením, že její strýc Karel Koželuh bude do vybrané společnosti slavnostně uveden 15. července.

Koželuh bude uveden do Síně slávy in memoriam

a spolu s ním se této cti dostane dvojnásobnému vítězi US Open Patricku Rafterovi z Austrálie, Argentinec Gabriele Sabatiniové nebo italskému sportovnímu novináři Gianniemu Clericimu.

Koželuh doplní šestici tenisů pocházejících z bývalého Československa, kteří už svoje místo mezi tenisovými velikány mají. Těmi jsou Jan Kodeš, Hana Mandlíková, Jaroslav Drobný (za Velkou Británií), nyní už američtí občané Ivan Lendl, Martina Navrátilová a naposledy Ioni v červenci Jana Novotná.

Karel Koželuh se jako první Čech v historii stal v roce 1925 profesionálním mistrem světa a turnaj, později nazvaný Bristol Cup, vyhrál sedmkrát. Udivoval svojí sportovní všestranností – mimo jiné vstřelil jedinou branku ve finále mistrovství Evropy v hokeji v roce 1925 a o dva roky dříve hrál v útoku fotbalové reprezentace.

Jiří BERÁNEK Salieri aneb Kapka jedu pro Mozarta

Mozart a Salieri. Dichtung und Wahrheit – chtělo by se dodat. Neboť mýty a legendy nejsou atributem pouze středověkým.

Již Schopenhauer říkával, že múza historie Kleió je prolezlá lží jako pouliční kurtizána syfilidou. Bohužel, platí to i v případě „mozartologie“, či přesněji řečeno mýtů, navršených nad imaginárním hrobem letošního oslavence – Wolfganga Amadea Mozarta (1756-1791). Neboť plných 250 let od jeho narození jsme stále ještě nuceni prosekávat se houštinami polopravd, spekulací, ba i čirých výmyslů o jeho životě a smrti. Zvláště úrodnou půdu jim v první polovině 19. století připravila německá romantická generace, jíž nad jiné imponoval obraz jistého italského závistivého padoucha, usilujícího o bezživotí mladého génia, opovažujícího se razit cestu německé opeře. Padouch, oč méně talentovaný na poli uměleckém, měl tím větší nadání projevovat v oboru intrik a užité toxikologie.

Nutno ovšem přiznat, že mozartovské legendy by dnes bez Salieriho vypadaly jako Hamlet bez prince dánského. Ne, že by tradice německo-italského hudebně dramatického soupeření nebyly již v osmnáctém století pozoruhodně bohaté (připomeňme například londýnský „duel“ Händel – Bononcini či pařížský operní zápas Glucka s Puccinim); v případě kauzy „Mozart versus Salieri“ se však jedná o konstrukce vskutku chatrné, z nichž po konfrontaci s historickými fakty nezbyde kámen na kameni.

Historicky nelze dokonce ani prokázat, že by Antonio Salieri (1750-1825)

byl Mozartovým osobním nepřítelem (ostatně, pro rok 1785 máme doloženu i jejich společnou kantátovou kompozici, nehovoře již například o Mozartových variacích na téma ze Salieriho opery *La fiera di Venezia*). Na druhé straně je ovšem nutno dodat, že vídeňský dvůr nebyl žádnou arénou čestnosti a morálky a že každý autor, který se zde chtěl prosadit, se v ostré konkurenci musel velmi činit. Což je zároveň příčinou, proč právě ve Vídni konce osmnáctého století spatřilo světlo světa tolik geniálních děl. V obecném povědomí jsou z nich dnes ovšem známa především Mozartova, zatímco řada ostatních zůstává zapomenuta. A pokud výjimečně neskončila pod nánošem archivního prachu, čekal je v některých případech bizarní osud – byla přičtena Mozartovi.

Naše zjednodušené a tudíž deformované vidění minulosti vyprodukovalo v Mozartově případě celou řadu pozoruhodně černobílých klíše, historicky kulhajících na obě nohy. K nejzideologizovanějším patří obraz strastí revolučního „sansculota“ Mozarta na tmářském dvoře, kde tón udával zlodušský reakcionář Salieri. Netřeba zdůrazňovat, že to byl ve skutečnosti Mozart, kdo se nejednou dokázal projevovat až neuvěřitelně šosácky, zatímco Salieri přímo revolučně. Nejen v oblasti hudební, ale – chcete-li – i „světónázorové“.

V případě oné první oblasti nelze přehlédnout, že fenomenální reformátor opery osmnáctého věku – Christoph Willibald Gluck – svého pokračovatele na poli hudebního dramatu ne-

spatřoval v Mozartovi, nýbrž – v Antoniu Salierim. Právě jemu postoupil Gluck na sklonku života řadu svých zakázek – a i jeho zásluhou byla kompozice zahajovací opery milánské *La Scaly* v roce 1778 svěřena mladému Salierimu, jehož hvězdnou dráhu pak Gluck pomáhal budovat rovněž v Paříži. A nikoliv náhodou geniální tvůrce komedie o Figarovi – Pierre Caron de Beaumarchais – o Mozarta nikdy zájem neprojevil; zato o Salieriho ano. Právě pro něho napsal v roce 1787, kdy jej hostil ve svém pařížském domě, libreto k opeře *Tarare*, jež se stala největším hudebně dramatickým triumfem své doby. Byl dán i tím, že – pouhé dva roky před výbuchem revoluce – reagovala jako citlivý seismograf na vření ve francouzské společnosti. Politické alegorii, opěvující pád tyranie a nástup vlády rozumu, symbolizované povoláním hrdiny z lidu na královský trůn, se pak o tři roky později, v době oslav prvního výročí pádu Bastily, dostalo navíc z pera obou autorů epilogu v podobě velkolepé scénické apoteózy revolučních ideálů.

Nelze pochopitelně tvrdit, že by Salieri hrál uprostřed vídeňského dvora roli dovedně maskovaného jakobína (byť některá jeho díla měla jistě „politické problémy“ a opera *Catilina* z roku 1792 se pro zjevné republikánské jnotaje nedostala ani na scénu), k zakázaným myšlenkám měl však možná leckdy blíže než Mozart, který byl například schopen ve svých dopisech samotného Voltaira mravoličně označovat za „bezbožníka a arcitaškáře“, z jehož smrti se lze pouze radovat.

V kauze „Mozart a Salieri“ bylo skutečně leccos jinak, než jak nám v době ještě zcela nedávné prezentovala ideologická schémata Nejedlého dědiců. Tím spíše to platí pro legendy o Mozartově smrti. V souvislosti s nimi již ne jeden badatel dospěl k závěru, že teoreticky vzato měl Mozart mnohem více důvodů sprovodit ze světa úspěšnějšího Salieriho než naopak – nehovoře již o zmíněných dobových uměleckých veličinách, jež geniální osobnost spatřovaly mnohem častěji v Salierim než v Mozartovi.

Kořeny zkazek o Mozartově smrti, vděčném to námětu pozdějších divadelních i filmových opusů, lze vysledovat až k prvním skladatelovým životopiscům, tvořícím pod nepřilíš blahodárným vlivem Mozartovy vdovy – Františku Xaveru Němečkovi a dánskému diplomatu Georgu Nissenovi (ani v tomto případě nikoli náhodou – stal se totiž jejím druhým manželem). Není žádným tajemstvím, že Konstanca, jež Mozarta přežila o 51 (!) let, byla osobou nepřilíš důvěryhodnou, o jejímž „charakterovém“ profilu svědčí nejen řada pozdějších podvodů (včetně zfalšovaného deníku se zápisy, hlásícími se do doby Mozartovy smrti), ale i skutečnost, že na místo Mozartova údajného hrobu se vypravila „již“ sedmnáct let po jeho smrti. Mnohem větší čilost projevila ovšem při vymá-

hání dvorní penze. Na císaři Leopoldovi ji v osobní audienci vybojovala pouhých šest dnů po manželově skonu. Hudební vzdělání svého syna Franze Xavera poté nesvěřila do rukou nikoho jiného než – Antonia Salieriho. Zřejmě i proto, že Salieri, vyhlášený filantrop, vyučoval zdarma. Což jí ovšem nebránilo asistovat později u zrodu legend o Mozartovi jako oběti italských padouchů.

Pokud snad skutečně došlo k Mozartově smrti „cizím zaviněním“ (což se vzhledem k absenci jeho ostatků zřejmě nikdy nepodaří prokázat), příkláněji se někteří badatelé k možnosti, že původcem mohl být jistý Franz Hofdemel – nenápadný vídeňský soudní úředník, jehož žena byla Mozartovou poslední žákyní – a snad i milenkou. Hned po Mozartově smrti se jí totiž Hofdemel pokusil zabít – a sám poté spáchal sebevraždu.

Pravdou nicméně zůstává, že pokud se Salieriho týká, byl sklonek jeho života poznamenán těžkými depresemi a narůstající duševní chorobou. Žádné „doznání“ v souvislosti s Mozartem však z jeho úst nikdy nezaznělo. Umíral obklopen úctou svých žáků, z nichž téměř každý – na čele s Beethovenem, Schubertem a Lisztem – se stal pojmem dějin evropské hudby 19. století.

V českém prostředí však – na roz-

díl od Mozarta – Salieri příliš hluboký otisk nezanechal. V Praze byl sice hrán již od sedmdesátých let, navštívil ji však pouze jednou – v září 1791, kdy během korunovace Leopolda II. českým králem řídil ve svatovítské katedrále dvorní orchestr. A pokud jde o bohemikální témata, lze z jeho tvorby zmínit nanejvýš scénickou hudbu ke Kotzebuvu dramatu *Husité před Naumburkem* z roku 1803.

Pražský hudební život však začal být v době jeho smrti konfrontován s úplně jiným dědictvím. Právě v první polovině 19. století zakonzervoval totiž mozartovský kult zdejší hudební dění natolik, že řada skladatelů a interpretů romantické éry začala raději českou metropoli vyškrtávat ze svých itinerářů. Malý příklad, jak kult osobnosti nemusí být škodlivý pouze v politice...

Připomínejme si tedy Mozartovo výročí i roli Prahy a Čech v jeho životě; nevnímejme je však černobíle. Neboť dějiny – navzdory některým svým vykladačům – nikdy černobíle nebyly.

A pokud se legendy o „nenávisťníku hudby“ týká (termín G. Nicolaie), jehož z Antonia Salieriho vyrobila amadeovská mytologie, přiznejme, že přínosem pro světovou hudební kulturu nebyla. Snad jen pro verbální kulturistiku.

(Autor je historik a diplomat)

Vtáci ho milovali...

Práve som sa vrátil z Ríma a skôr ako sa začnem venovať domácim povinnostiam a než znovu nabehnem na každodenný pracovný či mimopracovný rytmus, sadám za písací stôl, aby som dal na papier tieto riadky. Od čias môjho štúdia pred dvadsiatimi rokmi patrí Rím medzi moje najobľúbenejšie miesta, kam sa vždy rád vraciam. Moje pobyty sú však umocnené hlavne tým, že tam stretávam starých priateľov, bývalých spolužiakov a dobre mi padne pobudnúť v ich prítomnosti. Rím je pre mňa akoby ostrovom pokoja, na ktorom si uvedomujem, čo to znamená mať priateľov, ostrovom, na ktorom si duchovne oddýchnem a načerpám sil... Tieto myšlienky však nebudú mať nič spoločné ani s pápežmi, ani s bazilikami či inými kresťanskokatolíckymi pamätihodnosťami večného mesta. Týmito myšlienkami by som chcel vzdať hold a úctu človekovi, o ktorom sa pravdepodobne nedočítate v žiadnom kresťanskom časopise nikde na svete.

Do Ríma som priletel v stredu 29. marca 2006. Na letisku ma čakal môj taliansky priateľ, kňaz a univerzitný profesor, Roberto. Krátko po odchode z letiska mi hovorí: „Ma sai, che l'Italia é questa settimana triste?“ Čo v preklade znamená: „Vieš o tom, že Taliansko má tento týždeň smútok?“ „To teda neviem!“ odpovedal som prekvapene

a zároveň sa spýtal, čo sa stalo. Uvedomil som si, že to muselo byť niečo hrozné, keď mi o tom hovorí hneď po mojom prilete ešte na letisku Fiumicino. „Minulú nedeľu, 26. marca 2006, zahynul pri leteckom nešťastí človek, ktorého milovali vtáci a celé Taliansko.“ Nuž, aby som pravdu povedal, nebol som si v tom okamihu istý, či si náhodou nestojím na „vedení“, že neviem, o čom je reč. A tak som hneď začal vyzvedat' podrobnosti. Tie ma zaujali natoľko, až sme po príchode k nemu domov otvorili internet, aby som sa dozvedel ešte viacej informácii. Okrem iného som sa na tej webovej stránke dozvedel o knihách, ktoré človek, o ktorom bude reč, napísal. Na druhý deň sme vyrazili do mesta, do kníhkupectiev, pretože som si chcel aspoň jednu z tých kníh kúpiť. Chvíľu to však trvalo, všetky jeho knihy boli už vypredané. V jednom kníhkupectve sa nám však predsa len podarilo zohnať posledný exemplár jeho poslednej knihy *IN VOLO SOPRA IL MONDO* (V lete ponad svetom). Knihu vydalo v roku 2005 vydavateľstvo Arnoldo Mondadori v Miláne. Jej autorom je **Angelo d'Arrigo**.

Pred nejakým časom som písal o tom, aké nezmyselné až nenormálne športové činnosti konajú často niektorí ľudia len preto, aby získali prvenstvo, slávu či peniaze a je im pritom jedno, že riskujú nielen svoje zdravie, ale mnohokrát i život. Pre vidinu čohosi, čo vlastne nemá pre život

žiadnu cenu ani neulahčí život chudobných, či trpiacich, ani neprinesie ľudstvu žiaden pokrok či civilizáciu, položia na misku váh to najcennejšie, čo vôbec majú (*Obete a hrdinovia*, Ján Katriňák, publikované v ZRNE 13. 3. 2006). Za týmto názorom si nekompromisne stojím. V osobe Angela d'Arrigo by mnohí možno na prvý pohľad tiež videli niekoho, kto hazardne riskoval svoj život. I on sa totiž venoval druhu športu, ktorý je veľmi riskantný a ktorý na prvý pohľad nemá nič spoločné s pokrokom civilizácie, šírením dobra a lásky. Avšak hneď od prvého okamihu, čo mi o ňom môj priateľ Roberto začal rozprávať, mi bolo jasné, že sa jedná o výnimočného a nádherného človeka. Keď som si prečítal všetky dostupné informácie, prelistoval jeho knihu a prečítal aspoň niektoré state, cítil som potrebu podeliť sa o ňom a o jeho činnosti aj s inými.

Angelo sa narodil v roku 1961 na Sicílii. Vyštudoval vysokú školu Športovú v Paríži so zameraním na lyžiarstvo. Neskôr sa však začal venovať lietaniu – plachteniu, rogalu, letom v malých ultrazvukových lietadlách. Stal sa dokonca dvojnásobným majstrom sveta v rogale poháňaným motorom. Lietanie sa stalo priam jeho koníčkom, ktorému sa venoval dňom i nocou. Avšak ani nové dobrodružstvá, ani rekordy, ktoré lámal nenaplnili jeho vnútro natolko, aby im podľahol. Jeho snom bolo uskutočniť let, o akom sníval kedysi Leonardo da Vinci. Let, pri ktorom by človek, podobne ako vtáci, vlastnou silou a vlastným umom dokázal vzlietnuť. A tak čím viacej lietal, tým viacej pozoroval vtákov a začal konštruovať jednoduché, mohli by sme povedať až primitívne, lietadlo – dve veľké krídla – unášajúce sa vetrom nielen do dialav, ale i do výšok. Je totiž známy fakt, ktorý využívajú piloti vetroňov, že vzdušné prúdy vynesú lietadlo do veľkej výšky a potom môže dlho plachtiť. Sám som to kedysi vo vetroni vyskúšal a viem, že to tak naozaj funguje. Lenže prv, než to objavili bádatvi piloti a letci, od nepamätí využívali tieto vzdušné víry a vetry vtáci. Mnohé druhy vtákov s obrovskými rozmermi krídel patria medzi najdokonalejších tvorov, ktoré takto dokážu plachtiť celé hodiny bez toho, že by mávli čo len krídlom. V Európe patria medzi takýchto majstrov-plachtičov orly.

Vo svojej knihe v kapitole *Orol a hory* píše Angelo o tom, ako sa vôbec zrodila myšlienka uskutočniť let ponad Mount Everest:

„Nemožný let. Táto idea sa zrodila vo mne čírou náhodou. Jedného večera v roku 2000 som sedel pri poháre piva s jedným priateľom alpinistom, Hansom Kammerlanderom, človekom, ktorý ako prvý zostúpil z Everestu na lyžiach. Medzitým čo mi rozprával svoje zážitky som si prezeral rôzne fotografie, ktoré počas svojej dobrodružnej cesty zhotovil. Moju pozornosť náhle upútal jeden detail. V hĺbke fotografie, len niekoľko metrov za jeho postavou, smerom k vrcholu Mount Everest, bolo vidieť malú škrvnu priamo nad jeho vrcholom. Prizrel som sa lepšie, či je to nejaký nepatrný tieň alebo nebodaj škrvna zle vyvolanej fotografie. Ani Hans mi to nevedel vysvetliť. Po chvíli som na to zabudol. Neskôr sa mi však táto fotka znovu vybavila v pamäti. Vyhladal som si ju, nechal som ju profesionálne zväčšiť a na moje obrovské prekvapenie som zistil, že sa nejedná ani o škrvnu ani o tieň. Bol to orol. Nepálsky orol, ktorý na svojej dlhej migračnej púti oblohou mapoval práve vrchol Everestu. Nikdy v živote by ma ani len nenapadlo, že nejaký živý lietajúci tvor dokáže vyletieť do výšky deväť tisíc metrov, kde všetky aerodynamické sily už

prestávajú fungovať. V takejto výške lietajú iba veľké dopravné jety. Bol to úžasný objav, ako sa hovorí – láska na prvý pohľad. Tak ma to nadchlo, že už som sa nemohol tejto myšlienky vzdať. Začal som uvažovať a hľadať odpoveď na to, ako je možné, že sa orol do tejto výšky dostane a výsledkom tohto bádania bolo odhodlanie, uskutočniť podobný let...“

Angelo nelenil, začal chodiť do hôr a spúšťať sa z vysokých útesov, aby sa mohol dostať čo najbližšie plachtiacim orlom. Ba šiel až tak ďaleko, že si zohnal mláďatá orlov, od malička ich piplal a staral sa o nich, skamarátil sa s nimi a vydal sa s nimi na spoločné cesty – lety svetom. S jedným z nich, ktorého pomenoval Nike, a ktorého, podľa jeho slov, považoval „za svoje dieťa“ preletel ponad celú Saharu. S druhým orlom, „tiež jeho dieťaťom“, orlom Gea, uskutočnil famózný a dodnes jedinečný let ponad Himaláje a ponad slávny Mount Everest. Tento let sa uskutočnil 24. mája v roku 2004. Bolo to po prvýkrát, kedy človek bez použitia motora, len s kyslíkovou maskou vzlietol do výšky 9000 metrov. Sprievodcom v tejto nepredstaviteľnej výške mu bol len jeho orol a piloti lietadiel, ktorí z dialky zhotovili zábery tohto fantastického letu. Nechajme však prehovoriť Angela, ako on sám tento let opisuje:

„Je predom mnou. Skamenelý gigant, vysoký skoro deväť tisíc metrov. Tmavá pyramída, posiatá bielymi pásmi večného snehu, chránená baštou himalájskych reťazí. Nevysspytateľné sanktuárium, v ktorom bdejú modliaci. Vietor ma unáša rýchlosťou viac ako sto kilometrov za hodinu. Pripútaný k deltaplánu (druh rogala s väčšími a pevnejšími krídlami, bez motora) pokúšam sa, ako sa len dá, oslobodiť od neustále sa tvoriaceho ľadu, zatiaľ čo kyslíkový prístroj besne pumpuje kyslík do mojich pľúc. Zo slz, ktoré skryštalizovali, sa vytvoril kus ľadu medzi mojimi viečkami. No za žiadnu cenu teraz nezavriem oči! Konečne som tu, len kúsok vzdialený od vrcholu. Ako ten orol, ktorého som kedysi videl na fotografii, uvidím teraz i ja to, čo videl on. Jeho pohľad sa stane mojim pohľadom. Metamorfóza v činnosti.“

Medzi ďalšie jeho lety, ktoré by sme mohli označiť slovom „jedinečné, neopakovateľné, úžasné“ patrí i niekoľko tisíc kilometrov dlhý let zo Sibíra ku Kaspickému moru, ktorý v roku 2002 organizovala moskovská univerzita. Pri tomto lete nešlo o vzduchom poháňaný let Angela s jeho deltaplánom, i keď ten sám o sebe bol už jedinečný. Pri tomto lete šlo o prinavrátanie zvláštneho druhu vymieraajúcich sibírskych bocianov do ich pôvodnej krajiny. Tieto bociany pripomínajú tvarom a veľkosťou i naše čierne-biele bociany. Na rozdiel od našich sú však hnedo-biele. Hnedá farba pritom prevláda. Angelo bol najsťor nejaký čas na Sibíri. Od bocianov vzali ich oplodnené vajcia a umiestnili ich v teplom batohu pod krídla Angelovho deltaplánu. Angelo potom s nimi lietal. Zhotovil si zvláštny krmiaci prístroj, ktorý vyzeral podobne, ako zobák dospelých bocianov. Keď sa z vajec vyliahli malé vtáčiky, Angelo ich pomocou umelého zobáka ručne krmil a postupne vypiplal až sa z nich stali dospelí vtáci. Prispôsobil si svoj zvláštny letiaci prístroj tak, aby pri vzlietnutí a lete vyzeral čo najviac podobný dospelým bocianom. Takto začal s veľkou trpezlivosťou a obetavosťou učiť malé bociany lietať. Keď sa bociany naučili lietať, v príhodný čas sa potom Angelo vydal s nimi na tento nesmierne zaujímavý let ku Kaspickému moru. Na niekoľkých fotografiách tejto knihy sú

i zábery zo Sibíra. Tieto zábery ukazujú kŕmenie malých bocianov, prvé spoločné lety. Každý z bocianov má na nohách krúžky s menami. Vidieť tam troch bocianov s menami: Don, Jenisej a Kunovat. No zo všetkých fotografií je najimpozantnejší záber letiaceho Angela uprostred letiacich bocianov, ako keby on bol ich matkou, ktorá ich vedie do bezpečnej, teplej a úrodnej krajiny. A celý dlhý let bol korunovaný úspešným zavŕšením v cieľi.

Podobných príbehov je v knihe omnoho viacej. V krátkosti som chcel teraz iba poukázať, prečo som si pri mojej poslednej návšteve Ríma tak obľúbil tohto muža – Angela d'Arrigo, ktorý nedávno zahynul len pár kilometrov od svojho domova pri obci Comiso na Sicílii počas letu v malom rogale pre dve osoby poháňanom motorom. Paradoxom je, že malé lietadlo neriadil on, ale iný skúsený pilot. Z nezistených príčin však lietadlo začalo prudko klesať, točiť sa okolo svojej osi a hoci bolo vo výške necelých 200 metrov, jeho prudký pád ukončil život oboch pilotov.

Žijeme v dobe, kedy technické vymoženosti umožňujú ľuďom venovať sa činnostiam, o ktorých ľudia predchádzajúcich generácií len snívali. Žijeme však i v dobe, kedy tieto technické vymoženosti, mnohokrát žiaľ, neslúžia len na to, aby život na zemi vylepšili, civilizovali a spravili krás-

ným a pokojným pre všetkých. V mene „civilizácie a pokroku“ sa koná denno-denne na svete vraždenie, okrádanie a vykorisťovanie ľudí. V mene „vyspelej techniky“ si určité, neporovnateľne menšia časť ľudstva môže dovoliť také veci, o akých sa tej zostávajúcej, neporovnateľne väčšej časti ľudstva ani len nesníva. Biblia hovorí, že všetko, celý svet, príroda a i živočíchy všetkého druhu sú dielom Božím. Boh nás všetkých stvoril z lásky a ak veríme slovám Písma, tak človek, koruna tvorstva, môže byť šťastný len vtedy, keď žije v súlade nielen s Bohom, ale i so všetkým tvorstvom. A tak dnes, keď už ľudským pričinením stále vymierajú rôzne živočíchy a tvory, by sme sa mali zamyslieť nad tým, čo nám všetkým chcel odkázať a povedať Angelo d'Arrigo.

Na záver – správa z talianskej tlače informujúca o pohrebe Angela d'Arrigo, ktorý sa konal 28. marca 2006 v dome v Catanii: „Počas pohrebu uvoľnili orla, ktorý patrilo Angelovi. Tento orol vzlietol, zakrúžil nad zhromaždením a nakoniec si sadol na rakvu, v ktorej ležalo telo nebohého Angela.“

(Peter Žaloudek, Viedeň, 2. 4. 2006)

P. S. Viac sa o tomto vzácnom človeku dozviete na jeho internetovej stránke: www.angelodarrigo.com

Človek druhej triedy...

Kto sa chvíľu pohybuje po Rakúsku, tomu neujde, že je to spoločnosť, v ktorej žije hodne cudzincov. Skoro na každom kroku, v každej spoločnosti, organizácii či podniku narazíte na ľudí iných národností. V období komunizmu prichádzali do Rakúska tzv. Gastarbeiteri – hostujúci pracovníci najmä z krajín vtedajšej Juhoslávie a Turecka. Dnes však k nim pribudli nespočetné inojazyčné skupiny ľudí nielen z bývalých socialistických krajín, ale i z rôznych krajín Afriky a Ázie. Z Ázijcov prevládajú najmä občania Filipín, Číny a Indie. Z afrických krajín sú to na prvom mieste občania Egypta a Nigérie. No najväčšiu skupinu všetkých prisťahovalcov tvoria naďalej občania už spomenutých dvoch skupín Gastarbeiterov.

Ani moja klinika nie je výnimkou: Moji kolegovia pochádzajú z Indie, Maďarska, Turecka, Srbska, Bosny a Hercegoviny a koniec koncov ani ja nie som rodený Rakúšan. Napriek obrovskému počtu cudzincov v Rakúsku nemôžem povedať, že by vládlo medzi nimi a medzi pravovernými Rakúšanmi napätie. Dokonca si dovoľím tvrdiť, nakoľko poznám dobre situáciu i v Čechách i na Slovensku, že v Rakúsku existuje oveľa menšia nenávisť voči cudzincom, ako je to v týchto krajinách, kde ľudia nadávajú na Vietnamcov, Ukrajincov a hlavne Rómov. Avšak tvrdiť, že Rakúsko by sa mohlo stať vzorom tolerancie a srdečnosti voči cudzincom si tiež v žiadnom prípade nedovoľím. Ono všetko vždy závisí na ľuďoch, hlavne na tých, ktorí sú na akýchkoľvek vedúcich miestach spoločnosti: či sú to politici, šéfovia podnikov, riaditelia škôl, cirkevní hodnostári atď. Ich duch, ich názory sa akosi priamo, ale i nepriamo prenášajú na ľudí, ktorí sú členmi ich teamov a vôbec celej spoločnosti.

Je známy fakt, že mnoho cudzincov, ktorí neovládajú dobre jazyk a nemajú vysoké vzdelanie, vykonáva v Rakúsku, ale vlastne i všade inde na svete, práce, ktoré nikto iný z domorodých obyvateľov vykonávať nechce, lebo sú málo platené a hlavne nie sú atraktívne. A tak prácu upratovačiek na našej klinike konajú ženy pochádzajúce z Balkánskeho poloostrova a z Turecka. Mnohé z týchto žien vykonávajú tú prácu už celé roky, niektoré však odchádzajú z rôznych príčin inam a na ich miesto prichádzajú nové pracovné sily. A tak sa stalo, že i na našu kliniku prišla nová upratovačka. Bola veľmi príjemného vzhľadu, mnohé rakúske ženy by jej mohli jej peknú postavu závidieť. Pôsobila mlado, i keď som nedokázal odhadnúť jej vek. Vyžarovala z nej dobrotu a pohoda, pracovala veľmi vzorne, mala jemné city a chovanie. Lenže mala dve vady: neovládala nemecký jazyk, len pár slov a zrejme (aspoň podľa úsudku mojich kolegyň) nepoužívala žiaden parfum a vraj bolo cítiť jej pot. Pravdepodobne nemám tak jemný nos, pretože som si toho nevšimol. Chovanie mnohých mojich kolegyň voči nej ma však dráždilo. Neustále brblali, žeby sa mohla naučiť lepšie nemecky a žeby mohla viacej dbať na svoj zovňajšok. A tak akosi spontánne, z akéhosi druhu vzdoru, som si začal túto ženu všimáť a nadviazal som s ňou kontakt. Keď som ráno prichádzal do práce a zastihol som ju pracovať, pozdravil som ju pozdravom: „Dobr dan“ – nebol som si istý, či to vyslovujem správne, ale ona tomu rozumela a tento môj pozdrav ju vždy potešil. Nielenže mi odpovedala, ale častokrát sa rozpovedala až tak, že som ani nevedel, kde mi hlava stojí. Mnohému som rozumel, mnohé som si domýšľal, čo mi chce povedať. Všimol som si, že od tohto momentu, keď som sa s ňou takto zdraviť a rozprával, utíchli pohŕdavé úšľabky mojich rakúskych kolegyň na jej adresu, až sa úplne vytratili. Je však možné, že moje kolegyne naďalej o nej „drbali“, ale v mojej neprítomnosti, takže som o tom nevedel. Nebol som si teda celkom istý tým, že sa moje kolegyne zrazu, akoby mávnutím čarovného prútika tak náhle zmenili k lepšiemu. No onedlho sa udiala jedna maličkosť, ktorá zmýšľanie mojich kolegyň predsa len pozmenila k lepšiemu.

Jedného dňa som si všimol, že pani upratovačka je akási krajšia a veselšia ako po iné dni. Keďže som človek prostoreký, hneď som jej to povedal. Ona akoby len na to čakala, mi ihneď hrdo oznámila: „Áno, dnes mám obrovskú radosť, lebo som sa stala babičkou“. Priznám sa, že vo mne poriadne hrklo. Pani upratovačka vyzerala sama veľmi mlado, akosi mi to nešlo do hlavy, že je už babičkou a tak v neistote, či som ju dobre rozumel, som sa spýtal, či myslí naozaj starú mamu – Grossmutter – ved'predsa vyzerá veľmi mlado. Zasmiala sa a povedala: „Áno, dobre ste rozumel, stala som sa babičkou. Mám síce len 32 rokov, ale moja dcéra, ktorá ma 16 rokov sa stala dnes matkou.“ Nuž, úprimne povedané, nevedel som, či je to naozaj tak veľký dôvod k radosti. Prípady, kedy sa ešte nedospelé ženy, vlastne dievčatá, stali matky, sa síce vyskytujú všade na svete a v každej dobe, ale už skoro nič sa nehovorí či nepíše o tom, čo sa stalo, ako dopadli deti týchto mladých žien. Pani upratovačka si zrejme všimla moje pochybnosti a začala o tom hovoriť. Nuž vyšiel som s pravdou von a priznal sa jej, že veru neviem, či je to naozaj tak veľký dôvod k radosti a položil som otázku, či je otec toho dieťatka pri matke a či vôbec žijú spolu. „No samozrejme, ako Vás len mohla takáto pochybnosť napadnúť! Dieťa, to je predsa radosť, nový život, v našej krajine (pochádzala z Bosny) sa ohromne tešíme novorodeniatku. Teraz bude veľká oslava – svadba – krst – príde celá obrovská rodina. Dieťa potrebuje nielen matku, ale otca, aby z neho vyrástol zdravý, sebavedomý, zrelý a dobrý človek. Keby ste len videl, ako sa jeho otec teší!“ Nuž, v tomto momente mi spadol obrovský kameň zo srdca a keby som nebol tak ostýchavý, tak by som bol najradšej k tej pani priskočil a od radosti ju objal. Táto udalosť ma však tak rozrušila a potešila, že som si to nemohol nechať pre seba. Rozpovedal som to mojim kolegyniam. Tým, ktoré touto ženou tak pohrdali. „To by som teda do nej nepovedala...! ...toto že naozaj povedala...? ...no, to som teda ale prekvapená...! – boli najčastejšie reakcie.

Ej veru, prekvapený som bol i ja, ako rýchlo dokáže človek zmeniť svoj názor a pohľad na život! Len keby sme mi ľudia neboli takí tupci a neposudzovali ľudí podľa toho, ako sa obliekajú, akou rečou hovoria, či akú majú farbu pleti, vzdelanie atd'. O čo lepšie a krajšie by sa nám všetkým na tomto svete žilo, keby sme namiesto nášho fyzického pohľadu dokázali použiť i duchovný pohľad a prv, než vyriekneme akýkoľvek úsudok a rozsudok, zahľadeli sa do očí ľudí okolo nás a započúvali sa do toho, čo nám hovorí, či chce povedať ich srdce...

Peter Žaloudek, Viedeň
www.peter.zaloudek.sk

Výstava fotografií Miroslava Piláta a prezentace města Kroměříže

V úterý 12. dubna t. r. pořádala v Českém centru hanácká metropole Kroměříž prezentaci pod názvem *Kroměříž – moje město – meine Stadt*. Na zahájení zahrál mladičký umělec Adam Novák na housle sonáty z děl J. S. Bacha a N. Paganiniho, a to velmi hezky a talentovaně. Průvodní slova pak pronesla místostarostka města Kroměříže, paní Jitka Dvořáková. Zájem byl skutečně velký, protože bylo obsazeno do posledního místečka. Pak následovala velká a velmi zajímavá projekce přítomného fotografa Miroslava Piláta. Záběry pořízené digitálním fotoaparátem měly nejenom perfektní kvalitu, ale i po stránce umělecké byly vynikající a bylo vidět, že autor „má dobré oko“ a taky pěkný vztah ke svému městu a přírodě.

Na konec byli všichni pozváni na koštování dobrého moravského vína, což většina neodmítla. Spíše přijala s povděkem. Bodejť by ne. Moravská vína vždy dobře chutnají!

Zbývá dodat: Tak bylo spojeno dobré s užitečným.

(Foto a text: Vladimír Čevela)

Kam spěješ, česká menšino, aneb žeprej...

Pani, já vám slyšela, žeprej...

žeprej někdo někde říkal a žeprej to nebyl jen tak nějaký hej počkej, žeprej to měl být dokonce nějaký funkcionář...

Funkcionář? A čeho a odkud?

Čeho, to nevím, ale určitě z Rakouska. Žeprej povídal, žeprej v Rakousku nepotřebujeme tolik českých novin a časopisů, žeprej by stačil jeden nebo nejvýš dva, žeprej to stojí moc peněz a taky žeprej by se měly tyhle noviny zabývat tím, co se děje v Rakousku, tedy žeprej co dělá česká menšina v Rakousku a žeprej je zbytečné, aby se do novin dávaly přepisy zpráv z Čech, protožeprej když chce někdo vědět, co se tam děje, tak prej si může dojet do Znojma nebo do Mikulova, Břeclavi nebo s pánembohem do Čiernej pri Čope a koupit si tam noviny.

No, pani, to sem ještě neslyšela. To musela být hlava, co?

Hlava určitě, ale kde zůstal pracující mozek?

Pokud by na tomhle šprochu bylo pravdy třeba jen trochu, tak pámbu dobrou noc. Už třebaňský Jakub Krčín věděl, že rybník potřebuje ke svému životu přívod čerstvé vody, jinak by voda v rybníce pomalu hnila a v dobách sucha vyschla, až by nakonec uprostřed bývalého rybníka kvákalo u poslední louže posledních pár funkcionářských žab.

Nechci ubírat zásluhy těm, kdo si uchovali své češství i v dobách, kdy mu pšenice právě nekvetla. Kdo při vyplňování dotazníků při sčítání lidu nejen vyplnili národnost českou, ale pěstovali svůj jazyk často bez jakéhokoliv kontaktu s rodnou zemí svou či svých předků. Leč...

Patřím k zástupu těch, kdo opustili rodnou hroudu díky „záchraně socialismu bratrskými vojsky“ v letech 1968-1969. Přišli jsme sem, často bez znalosti „samospasitelné“, jak se za války říkalo v Čechách němčině, a není tedy divu, že když jsem na stánku uviděla noviny s titulkem Vídeňské svobodné listy, srdce mi poskočilo radostí, že potkávám mateřštinu.

Leč, ó hrůzo! Jazyk, který mne oslovoval hned z první stránky, se podobal jazyku Ferdinanda Peroutky, J. S. Machara a svou archaičností, leč nikoli půvabem, připomínal snad trochu i literární styl Vladislava Vančury. Až na to, že všichni tito umělci uměli gramatiku, což se o pisatelích VSL říci nedalo. Ač čeština v té době již dávno opustila slovesnou koncovku -ti, tedy choditi, mysliti, dělati, zde ještě stále přežívala. Nějaké to „i“ na místě, kam patřil ypsilon, či naopak, nebyla výjimka. Dala jsem si jednou práci a provedla na první straně tohoto (nemýlím-li se) týdeníku korekturu a poslala tento krvavě se rdící skvost redakci. Odpovědi jsem se nedočkala.

Můj dobrý známý tehdy nabídnul těmto novinám, že by jim prováděl bezplatně korekturu. Odpověď zněla, děkujeme, nepotřebujeme, kdybychom to udělali, ztratili bychom své čtenáře. Tehdejší čtenáři už většinou existují jako jména na náhrobcích a dnešní VSL jsou čitelné i pro milovníky češtiny.

Proč? Inu proto, že mají přítok čerstvé vody, stále se vyvíjejícího českého jazyka.

Nemá každý možnost rajzovat denně či aspoň týdně do výše zmíněných pohraničních obcí, a přesto může mít zájem o to, co se v rodné zemi děje. Nemá každý ani možnost nahlédnout na internetové stránky, takže časopis, který přináší informace z českých luhů a hájů (ba i ze Slovenska!!!), je pro rakouské Čechy a Slováky důležitým zdrojem informací. Pravdou je ovšem – a bez urážky –, pokud by se psalo jen o tom, co dělá česká menšina v Rakousku, pak na to ty jedny noviny bohatě stačí.

Váží si všech, kdo většinou bezplatně a vedle svého zaměstnání poskytují svým spoluobčanům už léta informace o tom, co se děje „tam doma“ za humny, u kterých – zdá se – pro onoho žeprej funkcionáře končí svět.

A tak, milé české noviny a časopisy, a především milý Klube, piš dál a piš o všem, ať náš jazyk nestárne a po přejezdu hranic nevzbuzujeme dojem, že jsme tam spadli z 19. století!

AK

Milí čtenáři,

rozhodli jsme se tento půl roku starý dopis vzhledem k jeho aktuálnosti ještě jednou otisknout. Situace je skutečně taková, možná i dokonce horší, než se autorka dopisu domnívá. Víme, že v dnešním hektickém životě si málo kdo najde čas na spisování nějakého dopisu, který podpoří další existenci časopisu. Pokud si přejete, abychom pokračovali ve vydávání časopisu *Klub*, prosím sdělte nám to, třeba jen jednou větou, na Klubovou adresu. Děkujeme předem za každou odpověď.

Redaktion Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Redakce – Kulturní Klub Čechů a Slováků v Rakousku

Schlüsselgasse 18

1080 Wien

e-mail: info@kulturklub.at

Fax: 1/79 88 454

Se jménem kuchaře Václava Soukupa jsme se v našem cyklu již setkali jako s autorem pravděpodobně první knihy věnované speciálně problematice přípravy různých míšených nápojů. Jeho vliv na českou gastronomii se však tímto dílem ani zdaleka nevyčerpával. Jako zapříšáhly stoupenec francouzské gastronomie patřil mimo jiné mezi přední propagátory zeleniny a ovoce v českých zemích, kterým věnoval i řadu svých knih. Naše recepty přejímáme tentokrát z jeho knihy *Bezmasá a rybí kuchyně*, přesněji řečeno z druhého vydání této práce připravené Stanislavem Svobodou a rozšířené editorem nejen o předpisy z vlastní praxe, ale i o recepty „z kuchyní všech, zvláště slovan-
ských národů“. Kuchařku vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci pravděpodobně někdy v třicátých letech a patří mezi kvalitní příklady modernějších proudů v české gastronomii, které oproti dřívějším tradicím, inspirovaných většinou jihoněmeckým kulinárním okruhem a reprezentovaným nejvýrazněji díly M. D. Rettigové a jejich následov-

**Historická
kuchyně**

nic, zdůrazňovali modernější vliv lehčí francouzské kuchyně. Nešlo však o nějaký boj mezi frankofily a stoupenci Rettigové – většina kuchařských inovátorů se francouzskou kuchyni snažila propojit s domácími tradicemi a vytvořit tak osobitý kuchařský sloh, odpovídající změnám v tehdejší společnosti. To ovšem neznamená, že by neměly jejich recepty inspirativní sílu i v současné době, zejména v časech, kdy se v obchodech začíná objevovat větší množství lákavé zeleniny.

Jarní polévka

Lahodná, ve francouzské kuchyni velice oblíbená polévka, kterou našim českým domácnostem vřele doporučuji.

Povaříme každé zvlášť: chřest, květák, zelený hrášek i zelené lusky ve slané vodě a naklademe každý druh, rovněž samostatně dobře odkapaný, na talíř. Chřest nakrájíme na malé stejné kousky dlouhé 2-3 cm, lusky na kosočtverce a květák rozdělíme podle růžiček. Při úpravě dáme květák ve formě růžice doprostředka velkého talíře a obložíme jej věnečkem lusek, pak přikládáme chřest, který opět obložíme hráškem. Takto upravenou zeleninu podáváme k bouillonu nebo jiné polévce.

Nemáme-li již chřestu, možno užítí brukve nebo ředkvičky. Nemáme-li bouillonu, uvaříme hodně petrželky, kerblíku a pažitky pět minut ve vodě, procedíme to, načež polévku rozděláme s kouskem čerstvého másla a několika vejci.

Břeclavské smažené knedlíky

Do 5 dkg utřeného másla se 3 žloutky přimísí se 35 dkg mouky, kvásek asi z 1½ dkg kvasnic, sůl, potřebné mléko a do propracovaného těsta přidá se pak ze 3 bílků sníh. Když to zkynulo, vykrajují se z těsta lžící malé dílce, do nich balí se po 3 vypekovaných třešních. Po zkytnutí se v horkém omastku vysmaží a posypou cukrem. Místo třešní lze užítí i višni nebo malých mirabelek. Také lze brátí k tomu ovoce zavařeného.

Pečené žáby

Ve Francii velice oblíbeny jsou pečené žáby na jemném máse, které se upravují takto. Opereme asi 50 párů žabích stehýnek v několika vodách a rozložíme je na ubrousky k osušení. Mezitím rozpálíme na kuthánku 110 g másla, do něhož stehýnka naklademe a dusíme asi čtvrt hodiny. Při tom je však nutno častěji obracet i a potrousiti solí, pepřem i jemně nasekanou petrželkou. Nežli se podávají, musí býti úplně horká.

Smažený chřest

Ku přípravě běrme jen pěkný, silný chřest, ale ne příliš dlouhý, neboť takový se velice špatně smaží a není vzhledný. Uvaříme jej, ne však příliš do měkka, osušíme na ubrousku a necháme vychladnouti. Pak obalíme jej v připraveném těstu, smažíme na čerstvém máse pěkně do

žluta a podáváme úplně horký spolu s osmaženou zelenou petrželkou, hlavně po polévce. Také jej lze podávati takto upravený, posypaný cukrem jako moučník.

Anebo: oloupeme svazeček chřestu, svážeme motouzem anebo lýkem a uvaříme ve slané vodě. Pak jej zchladíme ve studené a necháme odkapat na sítku. Řidší těstíčko připravíme z jednoho vejce, 1 lžice stolního oleje, soli a patřičného množství mléka. V tom chřest namáčíme a vysmažíme v rozpáleném máse.

Výbor pro propagaci zeleniny doporučuje tento předpis: Očištěný chřest uvaříme ve slané vodě. Mezitím, co se vaří, připravíme si těstíčko ze ¼ l mléka, 2 žloutků, trochu soli a hrubé mouky tolik, aby se utvořilo husté kapání. Vmícháme potom ze dvou bílků sníh, do směsi namáčíme na sítku okapaný chřest a smažíme v horkém máse.

Maruščin náryp

Utrou se čtyři lžice cukru se čtyřmi žloutky, přidá se lžice buď čerstvých, úplně zralých malin anebo co nejjemnější malinové zavařeniny a tře se to ještě půl hodiny. Potom se pozvolna přimíchá uslehaný sníh ze čtyř bílků s vrchovatou lžící nastrouhané žemličky a lžičkou spařených, oloupaných a ustrouhaných mandlí. Peče se ve formě máslem vymazané nebo na míse velmi zvolna.

Tvarohové skládanky

Utře se 7 dkg másla se 7 dkg cukru, přidá se 15 dkg utřeného tvarohu, 15 dkg mouky a sůl. Těstíčko se dobře vypracuje a vyválí. Potom se přeloží, znovu vyválí a tak překládané se vyválí ještě několikrát. Potom se z něho nakrájejí čtverečky, na něž se dává švestková, perníková nebo maková náplň. Dva růžky se složí k sobě, skládanky potřou se vejcem a pekou. Před podáváním posypou se cukrem.

Slovácké palačinky

Usmaží se na máse nakrájená cibulka, dá se na ni čerstvé drobně usekané zelí (bílé), trochu papriky, osolí se a nechá změkknouti. Možno též podlévati trochou vody, ne však mnoho, poněvadž zelí musí zůstatí husté. Mezitím se upekou tenké palačinky, naplní se zelím, dají na pekáček, podlejí se kyselou smetanou a pokladou se kousky másla. Potom se palačinky známým způsobem upekou v troubě při mírném ohni.

(Připravil MaFr)

Informujeme, že Týden zahraničních Čechů se koná v polovině září 2006

- Odznaky čs. exilových skautů byly předány do muzea rakouských skautů.
- Byla přislíbena spolupráce při výstavbě muzea českých skautů v Brně.
- 10. 9. byla Valná hromada české skupiny Nadace Fr. Schuberta Vysoká s kulturním programem, soubor Motýlí a Umělecká škola Čelákovice.
- 17. 12. byla Valná hromada rakouské skupiny na ZÚ ve Vídni.
- Nadace významně utužuje krajské kulturní vztahy mezi ČR a Rakouskem.
- Jako každý rok byl na ZÚ pod záštitou českého velvyslance a ve spolupráci s Českým centrem uspořádán Vánoční koncert souboru Motýlí a Umělecké školy Čelákovice.
- Zásluhou senátorky dr. Jitky Seitlové, Stálá komise pro krajany žijící v zahraničí, se podařilo změnit zákon 193/1999 Sb. o státním občanství bývalých čs. občanů, korespondenční volbu se ale nepodařilo prosadit.
- Upozorňujeme, že v případě obnovy nabytí státního občanství České republiky by bylo dobré, kdyby žadatel před podáním žádosti se na příslušném úřadě ujistil, zda podáním žádosti neztratí automaticky občanství hostitelské země. Některé země dvojí občanství uznávají, některé ne.
- Prosba: Kdo zná adresu člena skautského oddílu Ondřeje Havla – asi USA nebo Austrálie? Prosím, pomozte nám při hledání.

Opožděné kulturní zprávy

nepatří k dobré vizitce jakéhokoliv periodika. Jedná-li se však o měsíčník, dá se „zpoždění“ očekávat. Když se však neví, zda nové číslo spatří světlo světa, přihodí se, že v této situaci se úsilí koncentruje na mnoho souvislostí současně a oznámení o kulturních akcích se otcnou úplně vespodu vysokého štosu důležitých zpráv. Takto jsme zaznamenali:

Výstava Ondřeje Kohouta *Körperbilder*

1. 3. 2006, pořadatel McKinsey & Company, Herrengasse 1-3, Wien

K výstavě promluvila Mag. Petra Bergauer

Výstava Ingrid Brandstetter *Eros im Alltag*

26. 4. 2006, Landhausgalerie Ausstellungsbrücke, St. Pölten

vedoucí Landhausgalerie Milan Ráček, známý autor Kulturfest im Passhaus

29.-30. 4. 2006 – Sand, Lehm und Feuer

Passhaus, Sitzendorf an der Schmida, Hauptplatz 6

(mb)

Initiative Passhaus 2006

SEMINARE:

- 27.-28. 5. 2006: *Tadeltakt in der Hand des Künstlers / 5000 Jahre alte Wandtechnik wiederentdeckt*
- 12.-15. 8. 2006: *Kleine Sommerakademie / Pigmente sammeln, zu Farben mischen und anwenden / Geschichte erleben / mit selbstgemischten Farben und Naturmaterialien /*

KULTURFESTE:

- 8.-9. 7. 2006: „Tadelakt & Textilkunst“
- 23.-24. 9. 2006: „Kreisgräben“

KULTURBRÜCKE FRATRES

Fratres 11, 3844 Waldkirchen / Thaya
tel./fax: +43 (0)2843/2874, 0664/4305651
www.kulturbruecke.com

dvojazyčná moderace – dr. Christa Rothmeier

Z programu Kultursommer 2006 – letní program 2006:

- 10. 6.: přednáška – Konstantin Kaiser: *Český exil*
- 1. 7.: premiéra četby neznámého textu Ingeborg Bachmann *Jsem Slovanka*
- 22. a 23. 7.: K dějinám židů ve Waldviertlu a na jižní Moravě
- 5. 8.: čtení – Michal Ayzav / Elfriede Gerstl – sonáty Gottfrieda v. Einem

Zyklus 1.o tschechien – zeitgenössische Kunst: Tschechien – Niederösterreich

Výstava je otevřena do 31. 5. 2006,
pá – so 14-17 hod., ne – svátky 10-12 a 14-18 hod.
Stift Lilienfeld NÖ – Dormitorium

Vystavující umělci: Franz Beer, Jan Brabenec, Jiří Černický, Tomáš Císařovský, Milena Dopitová, Vernoka Holcová, Krištof Kintera, Karel Malich, Jan Merta, Arnulf Rainer, Markus Redl, Hannah Stippel.

Lukáš Klánský znovu ve Vídni

Kdo má rád hudbu, ten mohl prožít 15. března t. r. v salónu klavírní firmy Bösendorfer v „Musikverein“ opravdu vzácnou radost. V přeplněném sále vystoupil sedmnáctiletý český pianista, student konzervatoře v Praze a syn slavného českého pianisty a pedagoga Ivana Klánského Lukáš Klánský a tlumočil nám díla Bacha, Bethovena a Chopina. Jedním z předavků byla i jeho vlastní kouzelná skladba.

Lukáš Klánský, 1989

Mladých vynikajících pianistů je dnes na světě velmi mnoho, ale opravdových muzikantů – interpretů (hlavně v jeho věku!) velmi málo. Lukáši Klánskému už od dětství (sleduji ho od jeho 8 let) jde o hudbu jako takovou. Nepředvádí sebe, tlumočí pouze náplň díla a to s takovou hloubkou, vroucností, inteligencí a vypracováním, jaké se málo kdy slyší!

Podpora a pomoc obou rodičů – muzikantů (matka je profesionální kytaristka) a vynikající vedení pedagožky prof. Evy Boguniové jsou základem pro získání potřebných prostředků a vědomostí k realizaci uměleckého projektu. Vlastní usilovná kritická práce se skrývá za každou tak živou, spontánní a oduševnělou notou. Výsledkem je zcela ojedinělý hudební zážitek!

Přeji tomuto sympatickému mladému muži, aby mohl dosáhnout nejvyšších met v hudebním umění.

Vzácným darem je umožnění vystoupení mladých pianistů klavírní firmou Bösendorfer.

(Viktorie Švihlíková)

Pozn. red.: Prof. Viktorie Švihlíková, česká klavírní virtuózka a pedagožka žijící ve Vídni. Zakladatelka klavírní soutěže Prague Junior note, nositelka ceny MZV ČR Gratias Agit.

Vladimir Ashkenazy a pianista Lukáš Vondráček

Začátkem dubna 2005 hostoval ve Vídni bývalý šéfdirigent České filharmonie dirigent Vladimir Ashkenazy. Pod jeho taktovkou Vídeňští symfonici bravurně provedli Dvořákův *Klavírní koncert g moll*, následoval Rachmaninův *Ostrov mrtvých* a Straussovo *Tot und Verklärung*.

Sólistou klavírního koncertu byl mladý český pianista Lukáš Vondráček. Dostalo se mu zaslouženě nejen nadšených ovací od vídeňského publika, ale také velké pochvaly místních kritiků. Shodli se také na tom, že by si mladý talent zasloužil možnost ve Vídni sólově koncertovat.

Divadlo Tenkrát v San José aneb Omladina včera, dnes a zítra

Tímto divadelním představením si režisér Zdenek Homolka splnil svůj sen a dá se říct, že Vlastenecká omladina hrála poprvé autorské divadlo. V programu sice stojí jméno Hoz Rohling, ale ten dodal jen nápad, kostru pří-

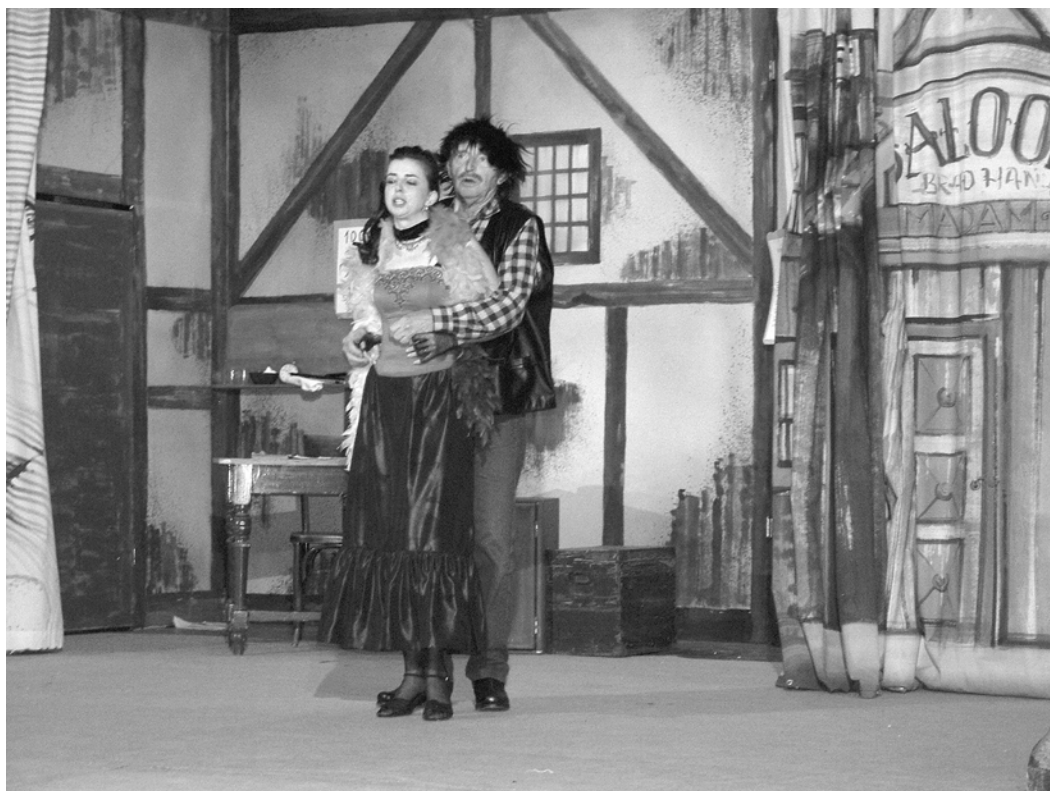
běhu. Dialogy a rozšířený děj vymyslel Zdenek a vtiskl tak celé hře svého ducha a svůj jemný, osobitý humor. Některé dialogy, zvláště ženské, psal přímo „na tělo“ herečkám spolku. Do děje zabudoval velmi oblíbené tramské písničky a pár děvčát nechal zatancovat country tanec.

Zdenek kromě režie hrál také hlavní roli, vymyslel a postavil skvělé kulisy a Jiřince, která šila většinu kostýmů, radil při jejich realizaci. V sobotu 22. dubna 2006, kdy se konala vídeňská premiéra, byl však právě Zdenek indisponován těžkou chřipkou, kte-

rá se nevyhnula ani Helence, představitelce jedné z hlavních ženských rolí. Oběma patří obdiv a zvláštní dík, že představení neodřekli. Poprvé s námi hráli další tři absolventi české školy – ložští maturanti Martina Kasanická a Peter Kubela a starosta Orla III Vít Čech. Spolu se sourozenci Katkou a Lukášem Andrejsovými výrazně „omladili“ celý soubor.

Naše stále publikum však přijalo hru poněkud rozpačitě. Ti starší by si přáli, abychom hráli opět ty tradiční operetky jako dříve, které ovšem mladší publikum odmítá. To si naopak tuto hru trochu cimrmanovského ražení líbovalo.

*Na podzim chystáme opět klasiku, bude to veselohra Oscara Wilda *Jak je důležité mítí Filipa* za režie Aleny Tobrmanové a po představení bude hrát ve velké klubovně opět naše oblíbená hudba ze Znojma.*

Mně jako předsedkyni Vlastenecké mladiny těší, když vidím, kolik lidí se snaží něco

společného vytvořit, kolik námahy a obětí pro to přinášejí. Tentokrát přinesl největší obět Zdenek a já se za to před ním hluboce skláním.

(aVa)

Ökumenischer Schulgottesdienst zum Osterfest

Am 6. April 2006 fand um 8:00 Uhr in der Pauluskirche in 1030 Wien der traditionelle Gottesdienst der Komensky-Schule zum Osterfest statt.

Die Besonderheit am Passions-Schulgottesdienst war die Tatsache, dass es sich um einen ökumenischen Wortgottesdienst gehandelt hat. In Zusammenarbeit mit den verantwortlichen Personen der evangelischen Pfarrgemeinde A.B. Wien-Landstraße – im Besonderen der zuständigen ev. Pfarrerin Frau Dr. Christine Hubka – wurde der Gottesdienst gemeinsam von ihr zusammen mit dem Oberseelsorger der katholischen Tschechen in Österreich Herrn Pater Dr. Jan Horák SDB sowie der Pastoralassistentin Frau Paula Carmignato gestaltet. Unter Mitarbeit der evangelischen Religionslehrerinnen Dipl. Ing. Lucie Mundilová und Mag. Marion Mach, und katholischen Religionslehrerin Dipl. Päd. Miriam Carmignato an der Komensky-Schule entstand ein Gottesdienst, der den teilnehmenden SchülerInnen, LehrerInnen und Eltern sicher in Erinnerung bleiben wird.

Sowohl in der Predigt von Frau Dr. Hubka als auch in den Begrüßungs- und Dankes-Worten eines Mitgliedes des tschechischen Pfarrgemeinderates kam das Bemühen zum Ausdruck, die Eigenheiten der jeweils anderen Konfession akzeptieren zu wollen und gleichzeitig die Gemeinsamkeiten zu stärken, die den beiden Glaubens-Gemeinschaften eigen sind. Die Schüler sollen damit auf den Umgang mit Anders-Denkenden und auch Anders-Gläubigen vorbereitet werden. Dieses Anliegen gewinnt besonders in Zeiten mit religiös begründeter Gewalt in vielen Teilen der Welt eine immer größere Bedeutung.

Die Verantwortlichen sowohl der katholischen Tschechen in Wien als auch der Evangelischen Gemeinde wollen den begonnenen Weg der Zusammenarbeit auch in Zukunft fortsetzen zum Wohle der Jugendlichen.

(Jürgen Egermeier, Mitglied des tschechischen Pfarrgemeinderates)

V Rapotíně zase vztyčí pomník Hansi Kudlichovi

Jen do roku 1945 stával v Rapotíně v nynějším Moravskoslezském kraji pomník Hanse Kudlicha, poslance, který se v říšském sněmu v roce 1848 zasadil o zrušení poddanství a roboty. Kudlich, rodák z Úvalna na Krnovsku, studoval v době revolučních nepokojů roku 1848 ve Vídni práva a filozofii a účastnil se tehdejších bojů na barikádách, ze kterých si odnesl i zranění. Doma byl ovšem oslavován jako hrdina a zvolen členem říšského sněmu. Ovšem po rozpuštění parlamentu byl na něj vydán zatykač a mladý poslanec byl nucen utéci Švýcarska. V nepřítomnosti pak byl odsouzen k trestu smrti. V cizině Kudlich vystudoval medicínu a působil jako lékař v New Jersey v USA. Jeho životní pouť se naplnila v době první světové války, v roce 1917. O osm let později byly jeho ostatky převezeny do rodného Úvalna. V té době už Kudlich pevně patřil do panteonu oslavovaných sudetoněmeckých osobností, což dokládá i rapotínský pomník, vybudovaný u příležitosti stého výročí Kudlichova narození, tedy v roce 1923. Propojenost se sudetskými Němci a jejich propagandou asi vý-

znamně přispěla k tomu, že v květnu 1945 byl pomník stržen jako symbol německví. Dobové vášně pochopitelně ve vypjatém období po 2. světové válce však časem opadly, takže dnes rapotínští chtějí pomník Kudlichovi, majícímu koneckonců zásluhu o zlepšení života rakouských rolníků bez ohledu na jazyk a národnost, obnovit. Podle představitelů obce se však nemá jednat o dřívější bronzovou sochu, ale zvolili daleko skromnější variantu – Kudlichovy zásluhy by měla připomínat deska v podobě přetrženého řetězu jako symbolu zničení poddanských pout. Kudlich není jedinou osobností z rakouských dob, které doplatily na to, že si je pro sebe zabrala sudetoněmecká propaganda. V současné době se však na ně však snad již dovedeme na tyto lidi podívat klidnějším způsobem. (MaFr)

Brno si připomnělo Fritze Grünbauma

Mnoho osobností, jejichž působení je pevně spojeno s Vídní, ve skutečnosti pocházelo z území dnešní České republiky, zejména z Moravy, pro niž byla rakouská metropole přirozenou spádovou oblastí. Jen namátkou můžeme jmenovat například přiborského rodák Sigmunda Freuda, Opavana Hanse-Mariu Olbricha nebo Brňáka Adolfa Loose. Podobný případ představuje i proslulý kabaretier z dvacátých a třicátých let Fritz Grünbaum (1880-1941), který pocházel stejně jako Loos z Brna. Právě zde, v Dietrichsteinském paláci, se také konala repríza výstavy Divadelního muzea ve Vídni *No potěš pámbu, pane Grünbaum*, která představila kabaretiérovy osudy od dětství a mládí prožitého na Moravě, přes léta úspěchů, kdy přenesl do Vídně revue s tanečními a zpěvními čísly podle amerického vzoru a s Karlem Farkasem vytvořil nesmírně populární dvojici, svojí slávou připomínající českého Voskovce s Werichem, až po trpký konec v koncentračním táboře Dachau v roce 1941. Grünbaum je v současné České republice prakticky neznámý, některé z jeho písní jsou v české verzi dosud velmi populární – poměrně často je v zábavných pořadech orientovaných na meziválečnou éru slyšet třeba jeho song *Já viděl Helenu v bazénu*. Propojenost českého a rakouského prvku v Grünbaumově díle dokumentovala na výstavě ve Vídni a v Praze i skutečnost, že se na jejím uspořádání podílely instituce z obou států a popisky byly vyhotoveny v obou jazycích. Pokud jste tedy vídeňskou expozici nestihli nebo jste se o ní nedozvěděli, můžete si až do 9. září udělat malý výlet do Brna a vypravit se zde do lákavého světa vídeňských kabaretů a revuí meziválečné éry. (MaFr)

Pobočku Henkel v ČR vede Rakušanka

Na pozici manažerů nadnárodních firem v České republice se poměrně často objevují Rakušané, kteří se díky podobným kulturním kořenům snadněji vžívají do místní mentality. I šestatřicetiletá Birgit Rechbergerová, od prosince roku 2005 generální ředitelka Henkel ČR, se může ve svém rodokmenu vykázt stejně jako značná část obyvatel Rakouska českými předky. Rechbergerová vystudovala ve Vídni a svoji kariéru začala v Henkel Austria jako praktikantka v Key Account Managementu. Poté se věnovala marketingu v oddělení čistících prostředků a následně se vypracovala na obchodní manažerku. Od roku 2000 pracovala ve Vídeňské centrále Henkel CEE, tedy pobočky

Henkelu pro východní a střední Evropu. Koncentrovala se přitom na spolupráci s mezinárodními obchodními řetězci. Loni tedy přesídlila do Prahy, kterou už předtím poznala během několika služebních i soukromých cest, na post generální ředitelky místní pobočky jako nástupkyně Němce Petera Günthera přecházejícího na dynamický ruský trh. I když Henkel si v České republice vybudoval slušnou pozici, rakouská manažerka musí počítat s ostrou konkurencí. Hlavním soupeřem je zde pro německou společnost americká firma Procter & Gamble, která zprivatizovala již před patnácti lety tradičního českého výrobce Rakonu a na trhu se prosazuje zejména díky značce Ariel s 16 % podílem ve svém segmentu. Henkel čelí zejména podobně úspěšným Persilem, ale také třeba Perwollem, Palmexem, Silanem, Purem či Brefem. Do jeho skupiny patří ale i barvy na vlasy Palette a Schwarzkopf, zrovna tak jako kosmetika Fa nebo lepidla Pritt nebo Pattex. Důležitými hráči na trhu však zůstávají i někteří domácí výrobci, například společnost Setuza, kteří se koncentrují zejména na lacinější výrobky. Ty však může poměrně významně postihnout zákaz používat nadále při praní fosfáty. Velká konkurence přináší pro spotřebitele pochopitelně příjemný efekt v podobě nižších cen – i proto hodnota pracích prášků loni prodaných v ČR poklesla o 6 %. Henkelu se však dařilo a naopak dokázal navýšit obrát o 7 % na 3,3 miliardy korun, což však představuje pouze jediný procento z obrátu z celé firmy, která podniká celkem v 51 zemích na celém světě. Firma se snaží své zákazníky v České republice přitahovat nejen dobrou cenou a kvalitou svých výrobků, ale hodně peněz investuje do reklamy – konkrétně loni to bylo neuvěřitelných 600 milionů. Generální ředitelka Henkel ČR zdůrazňuje, že základní tón reklam se v posledních letech v celé Evropě změnil – zatímco osmdesátá a devadesátá léta minulého století se nesla ve znameňování velkých technických inovací, ty současné se více koncentrují na pocity asociované s přepychem, hýčkáním či smyslností. I v propagaci je ovšem nutno brát ohled na národní specifika, která se dají měnit jen postupně a částečně. Zvláštností Čechů je podle Rechbergerové například jejich záliba v obřím balení prášků, čemuž se ve firmě říká devítakilová mánie. Důvod je ovšem prostý – kilo prášku tak v přepočtu vyjde podstatně levněji. Národní rozdíly se ale projevují i v oblíbě vůní – zatímco v Rakousku, stejně jako v Německu, Maďarsku či Itálii slavily velký úspěch divoké růže, v České republice musely být výrobky s touto vůní z trhu staženy – jednoznačně zde totiž u spotřebitelů vyhrávají spíše vůně studené, severské. Že by to souviselo s českým chladem v mezilidském přístupu, na nějž si někteří návštěvníci České republiky zvláště z jižních zemí stěžují? Nicméně Henkel v Česku se ve svém zájmu nemůže omezit jen na problematiku pracích prášků, i když k nim má Birgit Rechbergerová z celého sortimentu firmy nejbližší. Tahounem celé skupiny se však v České republice v poslední době poněkud překvapivě stávají lepidla. Souvisí to mimo jiné i s prudkým rozvojem automobilového průmyslu v zemi – vždyť v každém automobilu z nové továrny v Kolíně nad Labem se nachází neuvěřitelných 31 metrů lepidla.

Nelze pochybovat, že manažerské místo v České republice se může pro Rechbergerovou stejně jako pro řadu dalších rakouských zaměstnanců nadnárodních firem stát odrazovým můstkem pro další zajímavou kariérou, stále

častěji se však pravděpodobně budeme setkávat i s případy, kdy naopak do vídeňských poboček a centrál budou přicházet manažeři z České republiky. Možná překvapivě často se může jednat i o manažerky – alespoň Birgit Rechbergerová tvrdí, že ve střední a východní Evropě mohou ženy dělat snadněji špičkovou kariéru, protože například v Rakousku znamená narození dítěte pro mnoho manažerek naprostý konec pracovní aktivity. V České republice prý není tlak až tak silný. Ovšem i v Rakousku lze vydržet – sama Rechbergerová do Prahy přesídlila i s manželem – podnikatelem i s malým synem. (MaFr)

Dálnici Brno – Vídeň stále provázejí spory

V polovině března se v Poysdorfu sešli odpůrci plánované dálnice mezi Brnem a Vídní z rakouské a české strany a své cíle shrnuli ve společném memorandu. Jejich představitelé se sice vyslovili k možné blokadě stavby, ale zdůraznili, že hodlají dohlédnout na přísné dodržování zákonů. Rakouskou trasu, konkrétně její první úsek Eisenbrunn – Scrick na severním okraji Vídně, už její protivníci soudně napadli u Nejvyššího soudu ve Vídni. Ať už však tento spor dopadne, jak chce, rakouské ministerstvo dopravy již dalo najevo, že příslušnou plánovanou dálnici A5 stejně nechce protáhnout až k samotným hranicím a komunikace má tak končit zhruba dvacet kilometrů před Mikulovem. Ministerstvo se tak rozhodlo především kvůli nejasnostem na české straně. Zde totiž vehementně protestují ekologové, kterým se nelíbí, že schválená trasa má směřovat přes Novomlýnské nádrže a kolem Mikulova, čímž se naruší tamější krásná příroda. Místo toho navrhují, aby projekt využil dosavadní dálnice D2 do Břeclavi a na ní plánovaný obchvat města. To však vedení Jihomoravského kraje označuje za nesmysl, protože trasa přes Břeclav by údajně zasáhla chráněnou krajinnou oblast na soutoku řek Dyje (Thaya) a Moravy.

Definitivně by celou otázku měl vyřešit územní plán, jehož schválení je plánováno na září. Lze však očekávat, že obránci přírody využijí všechny zákonné prostředky, včetně různých odvolání, takže se celá záležitost může táhnout ještě dost dlouho. Navíc pokud v červnových volbách v České republice uspějí Zelení tak výrazně, jak ukazují předvolební průzkumy, tak budou pozice ekologů výrazně posíleny. Původní odhad, že by se po rozšířené silnici přes Mikulov mohlo jezdit do Vídně už v roce 2010, se za této situace zdá spíše utopickou předpovědí. (MaFr)

Čeští lavinoví psi směle konkurují rakouským

Velice úspěšně si na cvičení v Alpách vedl i jediný lavinový pes z Jeseníků, letos šestiletý německý ovčák Beis. Pes, který působí v Jeseníkách od ledna 2004 a na svém pracovišti se naštěstí nemusel se skutečnou lavinou dosud potýkat, dokázal obstát v silné konkurenci kvalitních alpských lavinových psů a úspěšně zvládl i ty nejnáročnější zkoušky. Díky tomu získal prestižní certifikát, který i v Rakousku je udělován jen těm nejúspěšnějším psím pomocníkům při hledání lidí v lavinách. Znovu se tedy ukázalo, že čeští cvičitelé psů dosahují opravdu vynikajících výsledků. Bohužel ne všichni psi v Čechách či v Rakousku procházejí tak přísným výcvikem a slouží k tak bohublým účelům. Stále častěji se v obou zemích můžeme setkat s lidmi, u nichž se

zdá, že svojí údajnou láskou ke psům pouze maskují nenávisť k lidem, které jejich „miláčkové“ neustále obtěžují. Navíc zvířata často chovají v krajně nevyhovujícím prostředí a ubližují tak i samotnému zvířeti. Snažit se tento jev kritizovat je však prakticky marná práce – neúspěšně proti přílišnému množství psů ve městě kázal už autor lékařské topografie Vídně Zacharias Wertheim v roce 1810.

(MaFr)

Rakouské kapely hrály v Akropoli

Skupina Sofa Surfers

V pražském paláci Akropolis měly v březnu svá vystoupení rakouské skupiny Sofa Surfers a Mauracher. Vídeňští Sofa Surfers potěšily příznivce zpěváka Seala i indie rocku, spolupracovali s DJ Ricchardem Dorfmeisterem a jamajskou reggae-dubovou legendou Mad Professorem.

(mk)

Skupina The Plastic People of the Universe

Jedno z posledních představení, ne-li přímo derniéru obnovených Pašijových her velikonočních odehrála skupina The Plastic People of the Universe ve Vídni. Legendu českého undergroundu ve společném projektu s orchestrem Agon si do kulturního střediska WUK přišly poslechnout přibližně dvě stovky lidí a soudě podle nadšeného ohlasu se jim koncert líbil. „Plastici“ se objeví v rakouské metropoli v brzké době znovu: 4. května vystoupí s vybranými skladbami v rámci Středoevropské kulturní platformy o potlačované hudbě v totalitních režimech 20. století. Pašijové hry velikonoční s původní myšlenkou oživení lidových tradic, v nichž libreto studenta teologie Vratislava Brabence zhudebnil dnes již zesnulý spoluzakladatel kapely Milan „Mejla“ Hlavsa, měly utajenou premiéru přesně před 28 lety na Hrádečku, na chalupě Václava Havla. Tóny obnovené podoby Pašijí ve společném podání Plastic People a komorního orchestru Agon zazněly poprvé v dubnu 2004 v pražském Divadle Archa.

Ředitel Českého centra ve Vídni o české národnostní skupině „Träger der gemeinsamen Geschichte“

Auf die Frage, welche Rolle in diesem Annäherungs- oder Kennenlernprozess die tschechische Volksgruppe in Wien spielen könnte, betont Direktor Sauer, dass sie die Repräsentanten der Tschechen in Wien seien und als „bedeutendes Element und Träger der gemeinsamen Geschichte“ fungieren. Hin und wieder gebe es auch gemeinsame Veranstaltungen mit Organisationen aus Reihen der tschechische Volksgruppe, jedoch sei es für das Zentrum von besonderer Bedeutung, das nicht-tschechisch-sprachige Publikum anzusprechen, denn „die tschechische Minderheit weiß das alles bereits“.

(MZV-Čc-Presse, vyňato z článku rakouského tisku)

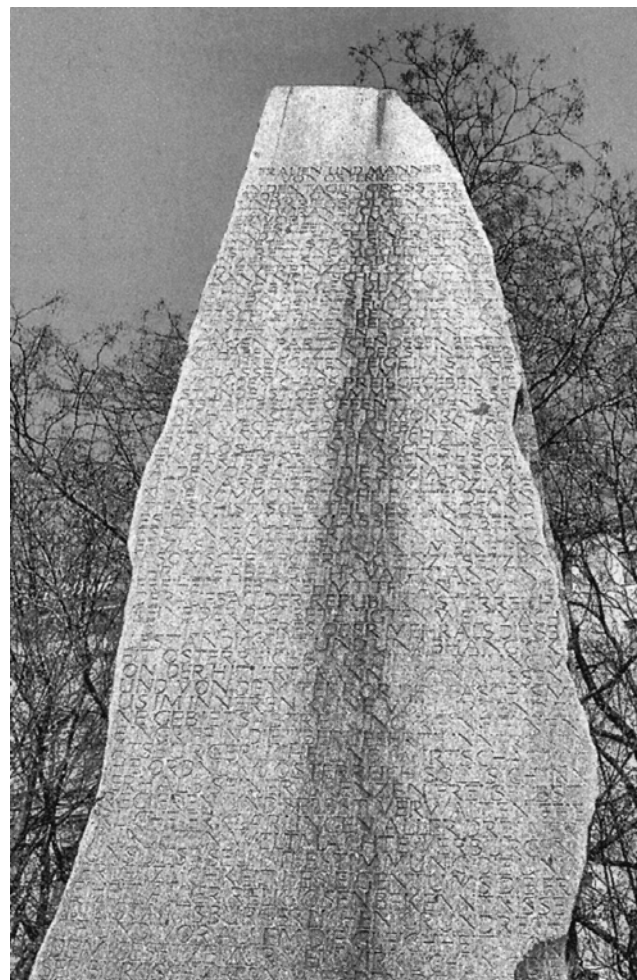
Zitiert: Bundespräsident Heinz Fischer am 10. 4. 2006 im Standard-Interview

In der Begründung der Unabhängigkeitserklärung wird eine Geschichtsbetrachtung geliefert, die ich für sehr problematisch halte. Da wurden Klischees formuliert, die einer ehrlichen Aufarbeitung dessen, was in Österreich geschehen ist und warum es geschehen ist, jahrzehntelang im Weg gestanden sind.

Die historische Wahrheit ist aber eine andere: dass die österreichische Regierung im März 1938 weit gehend hilflos und tatenlos war, weil sie im Inneren nur eingeschränkte Autorität hatte. Und ein nicht unbeträchtlicher Teil der österreichischen Bevölkerung hat den Einmarsch deutscher Truppen von der Grenze bis zum Heldenplatz mit einem beträchtlichen Ausmaß an Begeisterung begleitet.

Es gibt in diesem Dokument kein Wort für die jüdischen Opfer, für die, die in den KZs umgekommen sind, die das Land verlassen mussten, die der NS-Justiz zum Opfer gefallen sind.

Aus dem ist dann auch eine Haltung entstanden, aus der die Täterrolle vieler Österreicher lange Zeit ausgeklammert wurde. Es ist eine Errungenschaft der letzten 20 Jahre, dass man sich dazu bekannt hat, der Realität ins Auge zu sehen: Österreicher waren in der Zeit des Nationalsozialismus Opfer, aber auch Täter.

Hrdličkův Pomník proti válce a fašismu u Albertiny, Vídeň

Zuzana CERALOVÁ-PETROFOVÁ: Jejím osudem je Petrof

Královéhradecká firma Petrof není jen největší hudebně nástrojařskou společností v České republice, ale i v Evropě. V roce 2004, kdy oslavovala 140. výročí založení, představila unikátní nástroj, Petrof III, opus 595 000, vyrobený ručně ze speciálních materiálů, piano s mimořádnými zvukovými parametry. V listopadu loňského roku jej poskytla k charitativní dražbě. Několik milionů korun pomůže díky Kontu Bariéry Nadace Charty 77 mnoha slabozrakým a nevidomým lidem. Druhým významným okamžikem Petrofu bylo 15. září 2005 zvolení jednatelky a ředitelky firmy ZUZANY CERALOVÉ-PETROFOVÉ prezidentkou Evropské konfederace výrobců hudebních nástrojů (CAFIM). Je tedy člověkem, který by měl především hájit zájmy Evropy vůči zbytku světa, hlavně Asii. O charitě, o asijské konkurenci a Petrofu povídala paní Ceralová-Petrofová s úsměvem a s vyrovnaností, zděděnou po slavných předcích. Přitom však nezastírala vážné problémy, které hýbou hudebním nástrojařským byznysem v Evropě.

Není vám líto, že krásný jubilejní klavír už nebude v reprezentačních prostorách Petrofu a bude po dražbě sloužit neznámému majiteli?

Trošku mi to líto je, protože jsem s tím nástrojem rok a půl žila, absolvoval s námi řadu krásných okamžiků – ukončení výroby ve vývojovém středisku, hudební veletrh ve Frankfurtu, několik hudebních výstav, Art Design. Věřím, že nový majitel bude o něj pečovat se stejnou láskou jako my.

Proč jste zvolili právě Konto Bariéry?

Díky mému údělu a rodině, z které pocházím, mám blízko k Chartě 77. Navíc jsem zjistila, že paní Jirků je skvělá ředitelka a cíle Konta Bariéry mají mnoho společného s naší filozofií. Ostatně v továrně Petrof jsou zaměstnání i nevidomí a slabozrací, kteří se nezřídka podílejí i na tvorbě tónových kvalit jednotlivých nástrojů. Samotná myšlenka charitativní dražby spojené s koncertem pak vznikla 1. června 2005 při návštěvě zástupců vedení nadace v naší továrně.

Máte ještě jiné charitativní aktivity?

Vždycky jsme se hodně zaměřovali na podporu hudebního klavírního mládí. Druhou skupinou, kam směřuje naše dlouhodobá podpora, jsou pak nevidomí a slabozrací. Například se jedná o Konzervatoř Jana Deyla, Ježkovu konzervatoř.

Před časem se ocitla firma Petrof v ekonomických problémech. Bylo pro vás například těžké přistoupit k redukci počtu zaměstnanců?

Propuštění je vždycky těžké, není to nic populárního. Díky masivnímu nástupu asijské konkurence, světové ekonomické recesi a problémům v Americe jsme se na počátku roku 2004 skutečně dostali do vážné situace. Banky nám zablokovaly konta, v továrně byla stávková pohotovost a vše bylo nejasné. Muselo dojít k rychlému řešení. Dohodli jsme se v rodině, že důvěru k vedení firmy dostanu já, čímž se zprů-

hlednila komunikace s bankami a dalšími subjekty, vyřešily se vztahy s americkým partnerem a hledaly se rezervy ve firmě. Celý podnik se restrukturalizoval, přijala jsem nový management, z asi 1200 zaměstnanců jsme se dostali někam k 650, zavřeli jsme čtyři mimo-hradecké závody. Všechny zbytné peníze jsme převedli na splácení dluhů bankám. Nebylo to vůbec jednoduché, ale dnes máme hlavní část změn za sebou, situace je úplně jiná a přemýšlíme spíše o rozvojové strategii.

Slyšel jsem, že váš americký partner chtěl Petrof koupit?

Je to jako v manželství. V době loňské krize, kdy poptávka po klavírech drasticky klesla díky americkým událostem, irácké válce, poklesem kurzu dolaru a špatné ekonomické situaci v USA, jsme se rozhodovali, jestli se po dvaceti letech úplně rozejdeme, nebo to ustojíme a nastavíme nová pravidla hry. Zvolili jsme druhou cestu. Náš partner, který vybudoval v Americe značku Petrof, pochopil, že je to i pro něho výhodné a dnes naše vztahy fungují velmi dobře.

Zmínila jste rozvoj firmy. Jakým směrem se bude ubírat?

Každý den přemýšlíme co dál, protože asijská konkurence také sílí každým dnem. Dokážou vyrábět nástroje rychle a levně. Naši obranou je značka, kvalita a každodenní tvrdá práce. Nestačí být největší „pianovkou“ na kontinentu, naším krédem je dělat nejlepší klavíry v Evropě. Nesoustředíme se jen na množství, ale pracujeme flexibilně se strukturou sortimentu. Jinak řečeno, nedělat masovou výrobu s malým ziskem, ale spíše vyšší modelové řady pianin, slohové nástroje, špičková křídla, což neumí asijská konkurence, s vyšší přidanou hodnotou.

Je to skutečně tak vážné s asijskou konkurencí, hlavně asi míníte Čínu?

Každý, kdo byl v Číně, mi to určitě potvrdí. Evropa je strašně zastaralá v myšlení, flexibilitě, legislativě, celková filozofie je pomalá. V Číně funguje všechno okamžitě. Přestože svět vidí Čínu jako velkou hrozbu, tak je to na druhou stranu obrovská šance k investicím, ke stavbě továren s levnou pracovní silou. Je to obrovský problém, který se nedá krátce vysvětlit. Lépe je soustředit se na Asii jako na prostor pro uplatnění našich výrobků než čekat, až nás Čína pohltí a všichni občané si budou kupovat jen zboží, které je levné, nikoliv značkové a kvalitní. Mohu mluvit pouze za naši komoditu. Evropská výroba hudebních nástrojů se shodli, že je třeba podržet evropskou tradici a kvalitu, evropské know-how, postavít se za ochranu životního prostředí, odmítnutí dětské práce, určité sociální výhody zaměstnanců. Zavření továren a jejich přesunutí do Asie je strašně jednoduché a sebezničující. Bohužel řada výrobců to dělá. Dnes není jednoduché vyrábět v Evropě, ale v Asii. Zde se potýkáte s vysokými náklady, právy zaměstnanců, tam se vám otevřou nové možnosti a musíte hlavně umět kontrolovat množství výrobků, aby se vám to nevymklo z rukou.

Jaké je tedy poslání CAFIM?

Propagovat a vyrábět evropské zboží; podpora hudební mládeže – například v Německu už deset let běží program podpory muzicírování ve školách. Tamější ministerstva školství a kultury vytvoří předpoklady a výrobci vybaví školy za minimální peníz nástroji a pomůckami. U nás jsem neuspěla. Ministryně školství mi řekla, že české školství je příliš decentralizované a že se mám obrátit na kraje a obce a stát nemá na podporu hudebních aktivit na školách peníze. Takže já nemám partnera pro jednání, protože nemohu objíždět všechny kraje a obce. Přitom hudba je strašně důležitá, protože rozvíjí osobnost člověka. Spoléhat jen na

počítače a digitalizaci je trochu málo. V Německu díky propojení ministerstva školství, kultury, škol a svazu výrobců jsou v tomto mnohem dál.

Nahrávací průmysl se už léta potýká s problémem kopírování. Málo se však ví, že kopírování ohrožuje i výrobce hudebních nástrojů. Vy jste se účastnila na podzim setkání ve Wiesbadenu, kde se o tom hodně hovořilo. Takže jaké jsou závěry? Jak to vidíte?

Velice špatně... Není prostor něco s tím udělat... Je jistě jasné, že se to týká hlavně vztahu Asie, přesněji řečeno Čína – Evropa, potažmo Amerika. Když se čínská firma rozhodne kopírovat evropský produkt, tak začne tím, že produkt rozebere, zaměstná silně podhodnocené dělníky, pak pořídí veškerou technologii, což jim umožňuje masivní stát-

ní dotace. Výsledkem je naprosto shodný výrobek, plagiát, který je tato firma schopna umístit do distribuční sítě původního majitele značky, tedy na evropský trh. Tento řetězec se prakticky nedá zastavit a není proti tomu odvolání, protože často ani nemáte koho žalovat, protože ona firma může za půl roku zmizet. Je to sice smutné, ale způsobili jsme si to sami, protože spousta evropských designerů, vědců a dalších odborníků, kteří měli know-how, odešli kvůli penězům do Asie a tam ho prodali, a tak dnes Číňané nemají s ničím problém. Když si nevědí rady s rozebraným nástrojem, tak se jistě najde nějaký Evropan, kdo jim za peníze prozradí zbytek. Je to začarovaný kruh.

Takže obrana neexistuje?

Nevím. Jestliže budeme důslední, tak by mohlo pomoci zaměřit se na důsledné pátrání po plagiátech. Doporučujeme omezit jejich dovoz a prodej a působit na zákazníka. Samozřejmě by pomohly vysoké celní bariéry, ale to si Evropa nemůže dovolit, protože potřebuje vyvážit do Číny. Při katastrofickém scénáři by se mohlo klidně stát, že by evropské hudební firmy zanikly, protože nebudou schopny čelit obrovskému cenovému tlaku... Z mého pohledu je třeba dělat vše pro to, aby se to nestalo – tedy bojovat a přesvědčit zákazníky, že levné zboží není výhodné, ale že stojí za to vážit si značky a tradice, která za tím stojí, a chtít kvalitu. I v hudbě platí, že nejsme tak bohatí, abychom si mohli kupovat levné zboží.
(Luboš Stehlík, *Harmonie 1/2006*)

Musik als Weg in die Welt / Hudba ako cesta do sveta: Gespräch mit Kamil Polak / Rozhovor s Kamilom Polakom

Narodený 1974, navštevoval konzervatórium v Košiciach v kompozičnej triede u J. Podprockého, neskôr na VŠMU u prof. J. Bokesa, vo Viedni a v Grazi u prof. B. Furrera. Žije a pôsobí vo Viedni. Z jeho diel vynikajú »Budzo – Das Bündel« (für Sopran, Bass, Streichquartett und Klavier), »Trauermusik« pre orchester (venované obetiam z Oberwartu), »Alpenkönig und der Menschenfeind« na objednávku Landestheater Linz, »Auschwitz Metamorphosen« pre soprán, zobcovú flautu a live-elektroniku a iné. Momentálne pracuje na kompozícii pre vyučovacie účely »Protiklady«, septet, ktorý bude premiérováný v Teatro la Fenice, v Strassbourgu a v Luxembourgu. Tiež pripravuje s režisérom Brunem Bergerem Gorskim svoju prvú romskú operu.

Čo pre Vás znamená Thara-Haus?

Pre mňa znamená Thara okrem jej pravého významu thara, tosara alebo tehara – zajtra – predovšetkým budúcnosť, dať možnosť mladým Rómom. V Thara-Haus je viacero ponúk od kultúrnej práce, cez poradu o voľbe povolání, cez rôzne počítačové kurzy, až po možnosť ukončenia základnej školy.

Čo robíte v Thara-Haus?

Konkrétne moja práca pozostáva v hudobnej výučbe. Vyučujem intonáciu, teóriu, klavír, husle, vediem aj malý hudobný ensemble. Vyučujem v skupinách, ale aj jednotlivu. Doteraz mám zatiaľ 9 študentov (začal som asi pred 4 týždňami) vo veku od 14 do 19 rokov.

Prečo je hudobná výchova pre Vás tak dôležitá?

„Cigáni“, presnejšie povedané Rómovia, sú všetci hudobníci...! Srandu nabok; moji študenti sú naozaj talentovaní, niektorí sa dokonca živia ako muzikanti, ale chcú vedieť viac, chcú sa učiť, chcú si rozšíriť svoj horizont. Zaujímajú sa o klasickú hudbu, lebo chcú lepšie pochopiť tradičnú rómsku hudbu a vlastnú kultúru vôbec.

Je tu nejaké spojenie?

Pravdaže! Bez spoznania základov nemôže nič nové vzniknúť! Musíme spoznať základy a vývoj hudby, aby sme mohli uchovať a ďalej rozvíjať našu hudbu. Tradičná hudba je časť spektra sveta hudby. Chcel by som svojim študentom ukázať paletu hudby cez jazz, pop, hip-hop až po operu.

Prečo je to také dôležité?

Nevedomosť vedie k neslobode, a to na všetkých postoch. Kto nevie, kto je Bach, Čajkovský alebo Chick Corea, v hudobnom svete nedôjde ďaleko. Ja osobne dúfam, že môžu osobou môžem prispieť, že sa mládežníci neskôr budú správne rozhodovať. Hudba a dejiny hudby sú tak úzko spojené dejinami, literatúrou, výtvarným umením, že kto sa o to zaujíma a ďalej študuje, bude mu umožnený iný prístup ku kultúre a k náhľadu na svet. Vlastnú kultúru, čiže rómsku identitu, môžeme pochopiť a definovať, ak vieme, čo vôbec kultúra je.

Viete to sprostredkovať?

Naja, povedzme to takto: človek sa učí celý život. Študoval som viacero rokov, na konzervatóriu v Košiciach, na univerzite v Bratislave, vo Viedni, v Grazi. Myslím, že poznám teóriu natoľko, že si myslím, že ju môžem svojim študentom sprostredkovať. Ja osobne ďakujem svojim rodičom, že poznali hodnotu dobrého vzdelania. Pre mňa ako pre dieťa bola hudba alebo cvičenie na klavíri trest, keď som niečo vyvedol. Ale keď som po prvýkrát vyhral klavírnú súťaž, úplne som sa hudbe oddal a pochopil som, že pre mňa je to jediná cesta, ktorá mi ponúkala perspektívu.

A dnes, ako ďalej?

Na jednej strane pracujem na svojich kompozíciách a na druhej strane sa cítim byť povinný podať to ďalej svojim študentom. Myslím si, že jedno bez druhého nemá zmysel.

(Das Gespräch hat geführt Lydia Anstiss)

Kamil Polak beim Unterricht mit jungen Musikern im THARA Haus

HISTORICKÁ OHLÉDNUTÍ

- **27. 3. 1841** zemřela ve Vídni babička Boženy Němcové **Magdaléna Novotná**.
- **5.-11. 4. 1896** se konal na Střeleckém ostrově v Praze V. sjezd celorakouské sociální demokracie. Jednalo se o taktice v boji za všeobecné hlasovací právo. Sjezd potvrdil autonomní postavení českých sociálních demokratů a přistoupil tak na federalizaci strany.
- **18. 2. 1901** se narodil v Brně český herec **Hugo Haas**. V Praze začínal v roce 1925, kdy opustil rodné Brno, kde vystudoval konzervatoř a vystupoval v brněnské činohře. Jako charakterního herce ho angažoval režisér Jaroslav Kvapil do Městského divadla na Vinohradech. Od roku 1929 působil na scéně Národního divadla. Ve filmu hrál už v němém éře, ale až zvukový film mu dal možnost uplatnit jeho hereckou virtuozitu a stal se vyhledávaným filmovým partnerem. V různých veselohrách představoval nejrůznější lidové typy, ale také nepraktického intelektuála, domácího tyрана i prohnaného žebráka. Byl skutečným mistrem různých masek. Jeho filmovými partnery byly Adina Mandlová, Lída Baarová, Věra Fěrbasová, Jiřina Štěpničková, Hana Vítová aj. Jako tragéd exceloval postavou doktora Galéna v Čapkově *Bílé nemoci*, kterou i sám režíroval. Po *Bílé nemoci* se rozpoutala proti Haasovi rasistická štvánice, byl propuštěn z Národního divadla a nakonec musel v roce 1939 uprchnout, aby si zachránil život. VUSA se prosadil jako scénárista, herec i režisér. Přednášel a učil také na herecké škole Actor's Laboratory při divadle Coronet v Los Angeles. Z jeho amerického období je nejvýznamnější role v přepisu Koptova románu *Hlídač č. 47*, uváděném pod titu-

lem *Pick Up (Sebranec)*. V roce 1961 se i přesto Hugo Haas vrátil do Evropy. Nejprve do Říma a pak se usadil ve Vídni. V roce 1963 u příležitosti 80. výročí založení Národního divadla navštívil jedinkrát Prahu. Hugo Haas, tento mistr slova, inteligentní komik a velký charakterní herec, zemřel 1. prosince 1968 ve Vídni a je pohřben v rodném Brně.

Rozhovor s ním a o něm vedl před lety a ve své knize zaznamenal náš fejetonista a novinář Jindřich Lion.

- Před 95 lety se 28. dubna ve Vysokém Mýtě narodila přední české pěvkyně, sopranistka **Marie (Maria) Tauberová**. Zpěv studovala soukromě ve Vídni a Miláně.

Tato vynikající koloraturní sopranistka působila v Národním divadle v letech 1936-1973. Od počátku se projevovala jako brilantní pěvecká virtuóзка, ovládající svůj lehký, stříbřitě jasný soprán v celém rozsahu a s mimořádnou hudební inteligencí. Její umělecký

typ ji předurčoval pro mozartovský repertoár a byla stejně znamenitou Verdiho *Gildou* a Violetou (za tuto roli ji jednomyslně vysoce ocenila vídeňská kritika), Rossiniho *Rosinou*, Donizettiho *Norinou* atd. Lehkost její perlivé koloratury doplňovala štíhlá, drobná postava a jevištní

půvab. Tak se zapsal do paměti její Ariel (Fibichova *Bouře*), Petřík (Novákův *Zvíkovský rarášek*), Janáčkova Bystrouška, Martinů *Mirandolina* a *Julietta*, Gounoudova *Markétka* i *Wagnerova Eva*. Poměrně málo zpívala role smetanovské, ale i přesto se stala její *Karolína* ve *Dvou vdovách* klasickým ztvárněním této role. Věnovala se tvorbě oratorní i písňové, vystupovala v mnoha zemích světa, Ženevě, Monte Carlu, Londýně, v Jižní Americe a především ve Vídni a v Mnichově. Hrála i v několika filmech (např. *U nás v Kocourkově*).

- **13.-14. 5. 1911** byla v Brně založena samostatná Česká sociálně demokratická dělnická strana v Rakousku.
- **Alfréd Radok** se narodil 17. prosince 1914 v Týně nad Vltavou. Byl významným českým režisérem a dramatikem. K divadlu přišel koncem roku 1938 poté, co musel přerušit studium na filozofické fakultě UK. Začínal jako asistent režie v divadle E. F. Buriana, pokračoval ve Vnohradském divadle a práci režiséra si vyzkoušel poprvé v Městském divadle v Plzni. Od roku 1945 se věnoval režisérské práci v Činohře 5. května a ve *Velké opeře*, v letech 1947-1948 v Divadle satiry, 1948-1949 v Národním divadle, v letech 1950-1952 v Divadle státního filmu a pak

v dalších, naposledy opět v Národním divadle. Od roku 1949 spolupracoval jako dramaturg s čs. filmem. Je tvůrcem *Laterny magiky* a byl jejím uměleckým vedoucím. Roku 1965 hostoval jako režisér v Mnichově a Vídni, roku 1966 v Berlíně a v roce 1967 v Bruselu. V roce 1968 odešel do exilu. Režiroval ve Švédsku a před svým nástupem do vídeňského Burgtheatru dne **23. dubna 1976 ve Vídni zemřel**. Vyzrál v jednoho z nejvýznamnějších českých a evropských režisérů druhé poloviny 20. století. Usiloval o komplexní využití všech jevištních složek k dosažení co nejúčinnější jevištní atmosféry. Herce vedl k psychologicky přesvědčivému ztvárnění postavy. Věnoval se činohře, opeře i operetě. V hudebních inscenacích se snažil o vyjádření hudby vizuálními prostředky. Výčet režirovaných her je velmi rozsáhlý.

Zahraniční Češi mají jen malý zájem o červnové volby do sněmovny

Letošních červnových voleb do Poslanecké sněmovny se opět mohou zúčastnit i Češi žijící v zahraničí. Poprvé tak mohli na českých zastupitelských úřadech volit před čtyřmi lety, v roce 2002. Ze 70 tisíc potenciálních voličů však k volebním urnám přišlo jen asi 3700 osob, tedy zhruba 5 %. Seznamy voličů pro letošní volby se uzavíraly tuto neděli a první součty ukazují, že ani letos nebude účast českých krajanů ve volbách vyšší. Uvedl to Richard Krpač z tiskového odboru ministerstva zahraničí: „Já bych to neoznačil jako mizivý zájem, zhruba odpovídá tomu zájmu, který byl před čtyřmi roky. V současné době registrujeme zhruba čtyři tisíce občanů České republiky, kteří pravděpodobně přijdou k volbám na naše zastupitelské úřady.“

Za mizivou až nulovou však označil účast zahraničních Čechů ve volbách šéf české diplomacie Cyril Svoboda. Během své současné návštěvy v Kanadě sice připustil, že Češi někdy musejí cestovat na velkou vzdálenost, aby vůbec mohli na zastupitelských úřadech volit. Na druhou stranu ale připomněl, že už léta volají po korespondenčních volbách a měli by proto svou vyšší účast v volbách dokázat, že o ně mají skutečný zájem. Předseda Českého a slovenského sdružení v Kanadě Miloš Šuchma k tomu však pro *Radio Praha* řekl: „Pokud se jedná třeba o Kanadu, tak můžou volit jenom lidi, kteří žijí v Torontu, Montrealu a Ottawě. Všichni na západ od těchto měst vlastně (volit) nemohou kvůli vzdálenostem. Nehledě na to, že každý se musí registrovat, získat voličský průkaz, musí to mít notářsky ověřené, čili je s tím spojena nesmírná byrokracie. Takže to bude symbolická volba pro skalní voliče, kteří se tím proderou v těchto třech městech.“

V Kanadě přitom po Spojených státech a Slovensku žije třetí nejpočetnější česká komunita na světě. K české nebo slovenské národnosti se tu při posledním sčítání přihlásilo přes 50 tisíc lidí. A přestože zdaleka ne všichni mají i české občanství, volilo tu před čtyřmi lety jen několik set osob. Podobná situace je v USA. V New Yorku v roce 2002

odevzdalo svůj hlas 137 voličů a ve Washingtonu to byly zhruba čtyři desítky lidí. V Bratislavě v roce 2002 odvolilo kolem 360 českých občanů. Podle předsedkyně Klubu českých občanů na Slovensku Jany Bratinkové bude letos situace pro české voliče ještě komplikovanější: „Byl zrušen generální konzulát v Košicích, takže lidé, kteří bydlí v okolí Košic a minulých voleb se účastnili, budou muset cestovat do Bratislavy, což je samozřejmě finančně náročné. Jeden z problémů, který zapříčiní i sníženou účast na volbách, je v tom, že volič se musí prokázat buď platným cestovním pasem České republiky nebo občanským průkazem. Pas přitom většina starších lidí nemá. Do České republiky ho nepotřebují a je to finančně náročné. Takže i někteří lidé, důchodci, kteří jsou zapsáni ve voličském seznamu, nebudou moci volit, protože nemají pas a nemohou si ho dovolit.“

K vyšší volební účasti zahraničních Čechů by podle českých krajanů přispěl zákon o korespondenčních volbách. Ten ale sněmovna letos na jaře odmítla kvůli tomu, že se poslanci nedohodli o víceméně technické otázce preferenčních hlasů. Senátoři i vláda však hodlají zákon o volbách poštot podat znovu. Ministr zahraničí Cyril Svoboda je přesvědčen, že v příštích volbách do sněmovny už budou moci zahraniční Češi volit korespondenčně.

(Milena Štráfěldová, Český rozhlas)

Češi v cizině si vyberou z jihočeské kandidátky

Termín: 2 a 3. června, pátek, od 14:00 hodin do 22:00 hodin, sobota, od 8:00 hodin do 14:00 hodin.

Přenos aktuálních volebních výsledků do Prahy bude zajištěn elektronicky. V cizině se voleb do Poslanecké sněmovny mohou zúčastnit čeští občané, kteří v zahraničí dlouhodobě žijí či pracují a kteří velvyslanectví ČR v zemi pobytu písemně požádají o zapsání do zvláštního seznamu voličů. Hlasovat ale mohou i lidé s trvalým bydlištěm v České republice, kteří budou v době voleb za hranicemi, například na dovolené jako turisté, či pracovní, jako třeba diplomaté. Tyto osoby budou ovšem moci hlasovat na zastupitelských úřadech jen tehdy, pokud si ve své domovské obci včas vyžádají voličský průkaz.

Tereziánská tryzna bude 21. května

Na Národním hřbitově v Terezíně na Litoměřicku se 21. května uskuteční tradiční vzpomínka na oběti nacistické perzekuce. Hlavní projev přednese předseda vlády Jiří Paroubek. ČTK o tom informoval náměstek ředitele Památníku Tereziánský Jiří Janoušek. Mezi účastníky vzpomínky budou tradičně i zástupci zemí, jejichž občané v době druhé světové války trpěli v Terezíně: v židovském ghettu, ve věznicích gestapa či v litoměřickém koncentračním táboře. Při vzpomínce zazní i Verdiho *Rekviem*, které připomene nastudování této skladby vězni v tereziánském ghettu v druhé polovině roku 1943. V letech 1940 až 1945 zavlekli nacisté do věznice gestapa v tereziánské Malé pevnosti, tereziánského ghetta a koncentračního tábora v Litoměřicích přes 200 000 vězňů z celé Evropy. Na 150 000 z nich byli Židé, kteří strádali v ghettu. V důsledku stresu, hladu a špatných ubytovacích podmínek jich 35 000 zemřelo již v Terezíně. Většina ostatních pak našla smrt ve vyhlazovacích táborech.

„Europa warum? – Europa wozu?“

Europakonferenz mit dem Titel „Globalisierung und Neoliberalismus im Spiegelbild der Zukunft der Bürgergesellschaften Europas (22.-24. Juni 2006 in Waidhofen/Thaya).“

Info: <http://www.ealiz.at/>.

Textile Kostbarkeiten aus Böhmen, Mähren und Schlesien

Mährisch-Schlesisches Heimatmuseum

Schiessstattgasse 2, A-3400 Klosterneuburg

Sonderausstellung: Sa. 29. April 2006 – Di. 29. Mai 2007

Dienstag 10-16 Uhr, Samstag 14-17 Uhr, Sonn- und Feiertag 10-13 Uhr

Geschlossen: von Mi. 20-12-2006 bis Di. 09-01-2007

+43(0)2243-444-287 / +43(0)2242-5203

E-mail: information@mshm.at Internet: www.mshm.at

In Nordmähren und Schlesien war der Flachs ein bodenständiger Rohstoff. Die blau blühenden Felder prägten das Landschaftsbild. Daher gehört die Leinenerzeugung zu den ältesten Erwerbszweigen dieser Gegend. Die Leinenweberei entwickelte sich zu höchster Perfektion und das „Schlesische Leinen“ war weltweit bekannt. Durch den vorhandenen Werkstoff Leinen entwickelte sich aber auch die „Schlesische Weißstickerei“ in besonderem Maße. Gestickte Bett- und Tischwäsche fand man nahezu in allen Haushalten, gestickte Schultertücher trug man mancherorts zur Volkstracht. Erzeugnisse der schlesischen Leinendamast- und Gebildweberei eröffnen die Schau.

Die Ausstellung führt den Besucher in jene Zeit, in der man noch die Muße hatte, selbst die „unsichtbaren“ Dinge mit Liebe und handwerklichem Können zu gestalten. Welch kunstvoll gestickte Monogramme und breit gehäkelte Spitzen an Damenunterhosen aus feinstem Leinenbatist verbargen sich doch unter langen Röcken! Welchen Einfallsreichtum kann man in der Vielfalt der Muster an den handgestrickten Strümpfen aus weißem Leinengarn finden! Wieviel Zeit verwendete man damals noch, um einen Säugling einzukleiden! Man strickte Häubchen und

Jäckchen aus kunstvollen Spitzenmustern und stickte wunderbare Taufkleidchen mit Schutz- und Liebessymbolen und dachte dabei nicht an „Pflegerichtigkeit“.

Zur Information:

Ökumenischer Schulwortgottesdienst im Internet:

<http://jan-horak1.magix.net/>

Unter Foto Alben: Gottesdienst 06. 04. 2006

Über die Tschechische Gemeinde im Internet

http://stephanscom.at/edw/fremdsprachige_gemeinden/gemeinden/detail?gemeinde_nr=1107

Suchen Sie auch „Weltkirche in Wien“ zum Nachhören Die tschechische Gemeinde

Fotoalbum z našeho putování do antického a křesťanského Říma ve dnech 11.-17. dubna 2006 na téma: „Rodina – kolébka života a lásky“ naleznete na internetu:

http://duchovni-sluzba.magix.net/pod/POUT_DO_RIMA_2006.

2004 wurde erstmals die Katholische Kirche als offizielle Partnerin beim Wiener Stadtfest vertreten. Mitveranstalter waren das Vikariat Wien-Stadt, die Tschechische Gemeinde und die Ungarische Gemeinde. Auch am Donauinsselfest wurde es erstmals eine eigene Bühne für die Katholische Jugend Österreich und für die Tanzschule Rueff geben. Es wird gezeigt, dass die Kirche nicht nur da ist, sondern dass sie auch unverzichtbarer Bestandteil dieser Stadt ist.

P. Dr. Jan Horák, SDB
Hagenmüllergasse 31, A-1030 Wien

Musikalische Reise durch Europa / Hudební cesta Evropou

Am 18. Mai 2006 findet um 18:30 Uhr im Theatersaal der Komensky-Schule ein besonderes und inhaltlich anspruchsvolles Konzert statt. Die auch international erfolgreiche Konzert-Pianistin Frau Prof. Svatava Kaufmann – übrigens eine Absolventin der Komensky-Schule – spielt zusammen mit einer Partnerin 4-händig auf einem Bösendorfer-Konzertflügel Werke bekannter Komponisten aus 8 europäischen Ländern (Mozart, Bach, Purcell, Chopin, Ravel, Saint-Saëns, Liszt, Vivaldi, Smetana). Deshalb lautet auch das Motto dieses Abends „Musikalische Reise durch Europa“ / „Hudební cesta Evropou“.

Bei manchen Stücken werden die Damen von einem Kontrabass begleitet, den Herr Mag. Paul Toth spielt. Auch 2 Darbietungen von Jung-Musikern aus der Oberstufe sowie kurze tschechische und slowakische Gedichte bereichern den Kunstgenuss dieses Abends. Wir erwarten einen künstlerisch bedeutsamen Abend und dem trägt auch die tschechische Vertretung in Wien Rechnung, denn S. E. der Herr Botschafter hat seinen Besuch angekündigt.

Die Künstlerinnen spielen unentgeltlich und der gesamte Reingewinn dieser Veranstaltung verbleibt der Schule für interne Zwecke.

Eintrittskarten – Vorverkauf: Erwachsene 10 €,
Studenten 7 €,
Abendkasse 12 € / 9 €.

Ausstellung Innenansicht – PRAG 06

Ausstellungsdauer: 28. 04. 2006 – 10. 06. 2006

Es stellen aus: Jan Kadlec, Jan Jakub Kotik, Anetta Mona Chisa & Lucia Tkáčová, Jan Nálevka, Eugenio Percossi, Michaela Thelenová, Tereza P. Velíková und Vasil Artamonov.

PRAG 06 konzentriert sich auf die „Generation zwischen den Stühlen“, jene heute 25- bis 35-jährigen tschechischen KünstlerInnen, die noch eine direkte Erinnerung an die Zeit „dazwischen“ haben, die Zeit vom Ende des Kommunismus und dem Umbruch bis zum plötzlichen Einzug der Globalisierung – es geht um Reaktion, um die Innenansicht.

Kunstraum Noe Herrengasse 13

A-1014 Wien

Di – Fr 11:00-19:00, Do 11:00-20:00, Sa 11:00-15:00

Tel.: +4319042111

office@kunstraum.net, www.kunstraum.net

Georg Jetel – Ölbilder:**„Landschaften im Jahreszyklus“**

Ausstellungsdauer: 3. 5. 2006 – 27. 5. 2006

Eine Kooperation mit dem Künstlerhaus Wien

Kurator: Prof. Joachim Lothar Gartner

Die Ausstellung findet unter dem Ehrenschutz des Botschafters der Tschechischen Republik in Österreich, S. E. Dr. Rudolf Jindrak statt.

AKH Galerie

Allgemeines Krankenhaus der Stadt Wien

Universitätskliniken

Haupteingang, Währinger Gürtel 18-20

1090 Wien

Fon: +43-1 / 40400-1209

Fax: +43-1 / 40400-1207

http://www.akhwien.at

post_akh_diz@akhwien.at

Institut

**Oesterreichisches Biographisches Lexikon
und biographische Dokumentation
Oesterreichische Akademie der Wissenschaften**

Kegelgasse 27/2

1030 Wien

Tel: +43 1/51581-2604

Fax: +43 1/51581-2600

OEBL-Homepage: http://www.oeaw.ac.at/oebl

Einladung zu einem Gastvortrag

Prof. Catherine ALBRECHT

(Baltimore, USA)

**Economic Nationalism
in the Bohemian Lands**

(Vortrag in englischer Sprache)

Zeit: Dienstag, 23. Mai 2006, 17:00 Uhr

Ort: Lesesaal des Oesterreichischen Ost-
und Südosteuropa-Instituts (OSI)

1010 Wien, Augustinerstraße 12, rechte Stiege, 1. Stock

Netradiční kurz českého jazyka a české kultury

(31. 7. – 25. 8. 2006)

**Kurz metodiky výuky českého jazyka
pro vyučující z řad krajanů (11.-24. 9. 2006)**

Součástí netradičního kurzu českého jazyka a české kultury, který se letos koná pod záštitou ministra kultury V. Janďáka v termínu od 31. července do 25. srpna v Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze, je nejen intenzivní jazyková výuka, ale i odpolední a víkendový kulturní program, který studentům umožní seznámit se s českou kulturou neturistickým způsobem. Bližší informace najdete na:

www.ujop.cuni.cz (v kapitole Součásti ÚJOP – Středisko Praha Albertov – Studijní programy – Léto s češtinou – B. Léto s češtinou a českou kulturou).

Kontaktní adresa:

Studijní středisko

Albertov 7/3 a

CZ-128 00 Praha 2

tel./fax: +420-224-918-775

e-mail: albertov@uiop.cuni.cz

Za pozornost stojí i nové možnosti v rámci krajské vzdělávacího programu (realizace vládního usnesení č. 1622/2005 ze 14. 12. 2005) – kurzu metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajanů, který se letos koná v termínu od 11. do 24. září. V tomto programu metodiky je každoročně nabízeno 20 stipendijních vládních míst, tzn., že účastníkům je v souladu s uvedeným usnesením plně hrazena doprava, ubytování a stravování. Dále účastníci obdrží stipendium ve výši poloviny měsíčního stipendia pro studenty semestrálních studijních pobytů v doktorském studijním programu, tj. 3 750,- Kč. Úhrada nákladů zdravotní péče je zajištěna v rozsahu stanoveném zákonem č. 236/1999 Sb. ve znění pozdějších zákonů.

Při výběru kandidátů by se mělo jednat o krajana, který má znalosti češtiny na takové úrovni, aby po získání poznatků z kurzu metodiky mohl své znalosti předávat ostatním zájemcům v kurzu českého jazyka v krajské komunitě.

Příhlášku, kterou najdete na webové stránce www.dzs.cz (→ Studijní odbor, → formuláře, → přihláška do dvoutýdenního kurzu metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajských komunit), zašlete prosím vyplněnou v co nejkratší době na adresu:

Dům zahraničních služeb – studijní odbor**P. O. Box 8****CZ-110 06 Praha 06**

e-mail: so@dzs.cz.

Divadelní spolek
Vlastenecká omladina
zve na

ČAJ O PÁTÉ

v neděli 11. 6. 2006 v 17 hodin

ve velké klubovně české školy Komenského,
Sebastianplatz 3, Wien 3.

Nové videokazety v Klubu:

- *Tajemství ocelového města* (fantastický dobrodružný příběh na motivy románu Julese Verne), 1978
- *Osudy dobrého vojáka Švejka I – Dobrý voják Švejk*, 1956
- *Osudy dobrého vojáka Švejka II – Poslušně hlásím*, 1957
- *Divadlo Jára Cimrmana – AKT hra se zpěvy a tanci*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Němý Bobeš aneb Český Tarzan*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Vyšetřování ztráty třídní knihy*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Záskok* (Cimrmanova hra o nešťastné premiéře hry *Vlasta*), 1997

Děkujeme šlechetnému dárci, který je ochoten k domácímu promítání zapůjčit následující filmy:

- *Když rozvod, tak rozvod*
- *Skřivánci na niti*
- *Báječná léta pod psa*
- *Pelíšky*
- *Smrt krásných srnců*
- *Audience*

Další informace k videotéce a fonotéce Klubu naleznete níže na této stránce.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien,
 tel. (záznamník): ++43-1-402 32 99, fax: ++43-1-79 88 454,
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku,
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- €.

Vážení čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR),
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- € (+ 20,- € poštovné).

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901,
 IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzerce se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otiskem inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901, BLZ: 12000, IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW
- Česká spořitelna, číslo účtu: 1557869023, kód banky: 0800, účel: inzerát.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová:**
 tel. ++43-0-664 514 33 29, fax ++43-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
inzerce@kulturklub.at

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu

Bohemia I

Český ráj (německy)

Česářův pekař

Český Krumlov (německy)

Čerte, drž se svého kopyta

Hrátky s čertem

Jižní Čechy (německy)

Karlsbad

Kytice

Mikulov (německy)

Magdalena Kožená

Morava a Slezsko (německy)

Nesmrtelná teta

Obchod na korze

Ostře sledované vlaky

Penzión pro svobodné pány

Praha

Pražské jezulátko (německy)

Šakalí léta

Trhák

Všichni moji blízcí

Pohádky:

Broučci

Kocour Vavřinec

Krtečkova dobrodružství

Maxipes Fík

Mach a Šebestová I

Mach a Šebestová II

Rákosníček a jeho rybník

Spejbl a Hurvínek

Tuláček

Kazety:

A vy páni muzikanti

Jarmila Šuláková – Folk songs

Jen vzpomínky poštmirovic kluka

Krtečkova dobrodružství I-II

Neuvěřitelné situace – Šimek a Sobota

Písničky Čechů v Chorvatsku

Slzy smíchu Jiříny Bohdalové

The best of Pavel Bobek

Všichni moji blízcí

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní E. Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € à videokazeta, à 2 € na obnovu filmotéky.

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlaste se na tel. č. 6023651, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
 Mag. dr. Brandeis.

Kurzy slovenského jazyka na Slovenskom inštitúte

začiatocníci: utorok 15:15 – 16:45

lahko pokročilí: utorok 17:00 – 18:30

miesto: priestory Slovenského inštitútu,

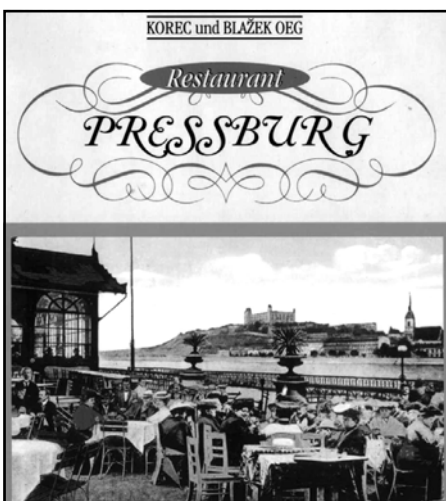
Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,

informácie: tel. 01/535 40 57

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagsgemütlichkeit
Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

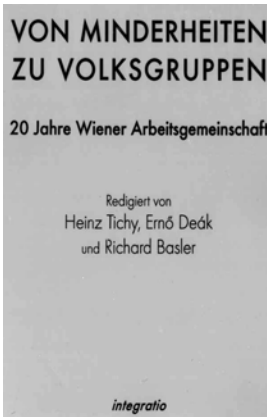

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
otevřeno: st, čt 17:00-18:30,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17.

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinšské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita.
215 str., brož., německy, obr. příloha,
cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17,
nebo v **Kulturním klubu**, Schloßelgasse 18,
1080 Wien, fax: 01 79 88 454,
e-mail: ag406826@unet.univie.ac.at.

BIERGARTEN · RESTAURANT

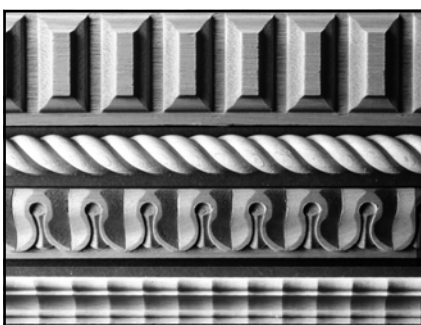
Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Budweiser
Budvat

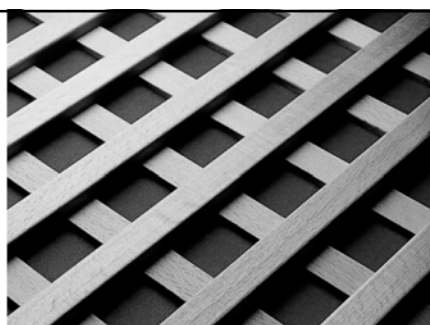
Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Dřevěné lišty a mřížky

Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
www.pastrnak.at.ac
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT

Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at

Nabízíme ucelenou řadu originál zabalných značkových parfémů za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

PARKETTODENVERLEGUNG

Ponúkame Vám podlahárske práce:
nivelizácia podlahy, soklovanie,
dodávka a montáž:
plávajúcich podláh, laminátových parkiet,
celoplošné lepenie PVC, koberecvo a iné.
tel./fax: +43 (0)1 9433765
mobil: +43 (0)650 5992802
e-mail: podlahy@chello.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělávky, vlastní výroba (též z doneseného
materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

Mobiles
Theater für Kinder

tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedá, Westbahnstr. 18,
1070 Wien
Tel. 524 38 73, 617 27 06

*Mladý muž-nekuřák
hledá ubytování.
Zn.: „Celý den v práci“.
Mobil: 0676 31 99 556*

*Vila u Telče, 200 m²,
zahradka 10 000 m²,
ideální sídlo na víkend,
výhodná investice,
ýchozí cena k jednání
250 000 €.
Podrobnosti na:
members.aon.at/beranek*

*Prodám velmi pěknou chatu
v chráněné krajinné oblasti
na krásném místě; s vyhlídkou,
se zahradou 400 m², příjezd,
pitná voda, elektřina,
15 km jižně od středu Brna,
120 km od Vídně.
Zn.:
ivo.michaela.nezel@freesurf.ch*

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

Slowakisches Institut

Wien

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien

Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Právnik v ČR

JUDr. Josef Franc
a d v o k á t

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

*Slovenská studentka
hledá pronájem bytu
ve Vídni
do 300,- €.
Tel.: 0660 81 83 195*

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Reisebüro Zorika LOPREIS,
1030 Wien, Rennweg 21
tel. 715 95 55, fax: 715 95 56,
e-mail: sanotours@aon.at

*Zařídí pro Váš cesty do celého světa
letadlem, autobusem, vlakem, lodí.
Sleva pro krajany. Mluvíme česky.*

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU
Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

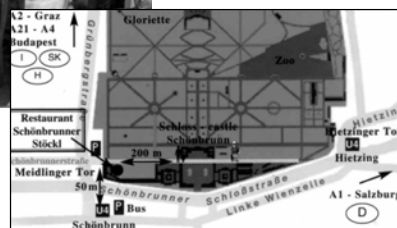
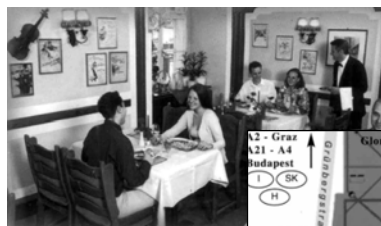
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyně

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dřšťková polévka, bramboráky, svíčková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schloßelgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE**

Denis Bezucha

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

so 10:00-20:00

neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

**Ověřené překlady dokumentů, dokladů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info,
www.tschechischebahnen.at.tt

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku
Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 10:00-12:00, tel. 64 01 317
„sekretariát“: středa 16:00-18:00
(mimo školních prázdnin a svátků)

**Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA**
1030 Wien, Sebastianpl. 3, tel. 02273 7604

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTURNÝ SPOLOK**
sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at www.slovaci.at

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle School
Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im
Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse
Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in
Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch,
Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule,
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depreších, psychosomatických problémech atd., praxe Ledererg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.
**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.
**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.
**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

**Školský spolek
"Komenský"**

1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

**Privátní bilingvní škola obecná
a sekundární (5-8)**

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

**Materská škola školského spolku
Komenský**
ředitelství: 713 31 88 / 40

**Česky a slovensky mluvící
lékaři ve Vídni**

MUDr. Jiřina Bodnar
choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal
zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Dršata
oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss
odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták
internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek
soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic
kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
inštitút, akneinštitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka
neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala
zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion
zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,

mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: *ing. Helena Basler*

Zástupkyně vedoucí redaktorky: *Mag. Dr. Marie Brandeis*

Redakce: *Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka)*

Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: *Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola*

Redakční kruh: *Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,
Dr. Květa Ozábalová, Vladimír Stejskal, Mgr. Helena Stejskalová,
Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš Vaněk,
Marie Woodhams, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek*

Fotografové: *Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Vojslav Ondříšek*

Distribuce – Rakousko: *Nela Štěrbová, Libuše Foltýnová*

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

zyklus 10 tschechien

ZEITGENÖSSISCHE KUNST
TSSCHECHIEN – NIEDERÖSTERREICH

Na přední straně obálky:

Pálení čarodějnic o Filipojakubské noci, Senohrady u Prahy, 2002